

Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego

URZĄD STATYSTYCZNY
W BIAŁYMSTOKU
STATISTICAL OFFICE
IN BIAŁYSTOK

Statistical Yearbook Podlaskie Voivodship

2014

**ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO W BIAŁYMSTOKU**

**EDITORIAL BOARD
OF STATISTICAL OFFICE IN BIAŁYSTOK**

PRZEWODNICZĄCY *PRESIDENT*

Ewa Kamińska-Gawryluk

REDAKTOR GŁÓWNY *EDITOR-IN-CHIEF*

Anna Szeszko

CZŁONKOWIE *MEMBERS*

Anna Bachanek-Komarowska, Krystyna Falkowska, Wiesława Kamińska,
Agata Kawalko, Joanna Mojsa, Anna Rogalewska, Dorota Wyszowska

Opracowanie publikacji *Preparation of publication*

Zespół pracowników *Workers*
Urzędu Statystycznego w Białymstoku *of Statistical Office in Białystok*

**Przy publikowaniu danych US
prosimy o podanie źródła**

***When publishing SO data
please indicate source***

**Publikacja dostępna również
w formie książki oraz CD**

***Publication available also
in the form of a book and on CD***

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Białymstoku przekazuje Państwu piętnastą edycję Rocznika Statystycznego Województwa Podlaskiego. Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa oraz stan gospodarki regionu. Zamieszczono w niej również tablicę prezentującą województwo na tle kraju. Dane w przekrojach terytorialnych znajdują się w odrębnym opracowaniu zatytułowanym „Województwo Podlaskie 2014 – podregiony, powiaty, gminy”. Rocznik przedstawia statystyczny obraz Podlasia w 2013 r., jednakże mając na uwadze przydatność zamieszczonych informacji do porównań dynamicznych, szereg danych zaprezentowano w odniesieniu do lat 2000, 2005 oraz 2008–2012.

W porównaniu z poprzednim wydaniem treść Rocznika została wzbogacona m. in. o najnowszą prognozę ludności do 2050 r., przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny.

W nowym ujęciu przedstawiono informacje na temat rachunków regionalnych, które opracowano zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 2010). Dane z tego zakresu za lata 2010 i 2011 prezentowane w niniejszej publikacji zostały zmienione w stosunku do zamieszczonych w poprzedniej edycji Rocznika w związku z wdrożeniem metodologii ESA 2010 oraz przyjęciem zaleceń Komisji Europejskiej.

Oddając w Państwa ręce Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2014, mam nadzieję, że będzie on źródłem przydatnych informacji o regionie. Jednocześnie pragnę serdecznie podziękować wszystkim osobom i instytucjom za przekazywanie danych oraz zgłaszane uwagi i wnioski, które przyczyniają się do kształtowania oraz doskonalenia treści jego kolejnych edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, grudzień 2014 r.

PREFACE

Statistical Office in Białystok is pleased to present the fifteenth edition of the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship. The publication contains a wide set of information characterizing the living standard of population and the condition of the region economy. There is also included the table presenting the voivodship against the background of the country. Data in the territorial division are published in a separate publication titled "Podlaskie Voivodship 2014 – Subregions, Powiats, Gminas". The Yearbook is a statistical representation of Podlasie in 2013, however, taking into account the usefulness of the information for the dynamic comparisons, some data were presented in relation to the years 2000, 2005 as well as 2008–2012.

Compared with the previous edition of the Yearbook, its contents has been enriched, among others, with the latest forecast of the population by 2050 prepared by the Central Statistical Office.

Data on regional accounts are presented in a new form using the approach developed in accordance with the principles of the European System of National and Regional Accounts (ESA 2010). Due to the fact of introducing ESA 2010 methodology as well as adopting the European Commission's recommendations, the data for 2010 and 2011 in this field were changed in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

Presenting the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship 2014, I hope it will be the source of useful information about the region. At the same time, I would like to sincerely thank all individuals and institutions for providing information and suggestions that contribute to improving and enriching contents of subsequent editions of this publication.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

SPIS RZECZY

Przedmowa
Spis tablic
Spis map i wykresów
Objaśnienia znaków umownych. Skróty
Uwagi ogólne

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2013 r.
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2008–2013)

DZIAŁY

I. Geografia
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedli- wości
V. Ludność
VI. Rynek pracy
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych
VIII. Budżety gospodarstw domowych
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania
X. Edukacja i wychowanie
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
XII. Kultura. Turystyka. Sport
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIV. Ceny
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
XVI. Przemysł i budownictwo
XVII. Transport i łączność
XVIII. Handel i gastronomia
XIX. Finanse przedsiębiorstw
XX. Finanse publiczne
XXI. Inwestycje. Środki trwałe
XXII. Rachunki regionalne
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej

CONTENTS

	Strona Page
Preface	3–4
List of tables	6–18
List of maps and graphs	19
Symbols. Abbreviations	20–21
General notes	22–27

REVIEW TABLES

<i>Voivodship against the background of the country in 2013</i>	28–33
<i>Major data on the voivodship (2000, 2005, 2008–2013)</i>	34–53

CHAPTERS

<i>Geography</i>	54–57
<i>Environmental protection</i>	58–76
<i>Administrative division and local government</i>	77–81
<i>Public safety. Justice</i>	82–91
<i>Population</i>	92–117
<i>Labour market</i>	118–151
<i>Wages and salaries. Social security benefits</i>	152–162
<i>Household budgets</i>	163–170
<i>Municipal infrastructure. Dwellings</i>	171–184
<i>Education</i>	185–216
<i>Health care and social welfare</i>	217–232
<i>Culture. Tourism. Sport</i>	233–248
<i>Science and technology. Information society</i>	249–261
<i>Prices</i>	262–265
<i>Agriculture, hunting and forestry</i>	266–294
<i>Industry and construction</i>	295–306
<i>Transport and communications</i>	307–313
<i>Trade and catering</i>	314–318
<i>Finances of enterprises</i>	319–332
<i>Public finance</i>	333–340
<i>Investments. Fixed assets</i>	341–348
<i>Regional accounts</i>	349–353
<i>Entities of the national economy</i>	354–361

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

Tablica Table	Strona Page
------------------	----------------

DZIAŁ I. GEOGRAFIA

Położenie geograficzne
Powierzchnia i granice w 2014 r.
Układ pionowy powierzchni
Temperatury powietrza (1971–2013)
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie (1971–2013)
Większe rzeki
Większe i głębsze jeziora

CHAPTER I. GEOGRAPHY

<i>Geographic location</i>	1	54
<i>Area and borders in 2014</i>	2	54
<i>Elevations</i>	3	55
<i>Air temperatures (1971–2013)</i>	4	55
<i>Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness (1971–2013)</i>	5	55
<i>Principal rivers</i>	6	56
<i>Larger and deeper lakes</i>	7	57

DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2005, 2010, 2014)
Grunty rolne wyłączane na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2005, 2010, 2012, 2013)
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2005, 2010, 2012, 2013)
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2005, 2010, 2012, 2013)
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2005, 2010, 2012, 2013)
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2005, 2010, 2012, 2013)
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi (2005, 2010, 2012, 2013)
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2005, 2010, 2012, 2013)
Oczyszczalnie ścieków (2005, 2010, 2012, 2013)
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2005, 2010, 2012, 2013)
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2005, 2010, 2012, 2013)
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2005, 2010, 2012, 2013)
Parki narodowe (2005, 2010, 2012, 2013)
Rezerwy przyrody (2005, 2010, 2012, 2013) ...
Parki krajobrazowe (2005, 2010, 2012, 2013)
Pomniki przyrody (2005, 2010, 2012, 2013)
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania [2005, 2010, 2012, 2013]
Odpady według rodzajów w 2013 r.
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2005, 2010, 2012, 2013)

CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION

<i>General notes</i>	x	58
<i>Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2005, 2010, 2014)</i>	1 (8)	64
<i>Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (9)	65
<i>Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (10)	65
<i>Water withdrawal for needs of the national economy and population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (11)	66
<i>Water consumption for needs of the national economy and population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (12)	66
<i>Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (13)	67
<i>Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (14)	67
<i>Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	8 (15)	68
<i>Wastewater treatment plants (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (16)	68
<i>Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	10 (17)	69
<i>Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	11 (18)	69
<i>Area of special nature value under legal protection (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	12 (19)	70
<i>National parks (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	13 (20)	71
<i>Nature reserves (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	14 (21)	71
<i>Landscape parks (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	15 (22)	72
<i>Monuments of nature (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	16 (23)	72
<i>Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	17 (24)	72
<i>Waste by type in 2013</i>	18 (25)	73
<i>Outlays on fixed assets on environmental protection and water management (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	19 (26)	74
<i>Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	20 (27)	75

	Tablica Table	Strona Page
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	21 (28) 76
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Receipts from payments and fines for environmental protection and water management funds (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	22 (29) 76
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 77
Jednostki administracyjne województwa (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Administrative units of the voivodship (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (30) 78
Gminy w 2013 r.	<i>Gminas in 2013</i>	2 (31) 79
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2013 r.	<i>Powiats and cities with powiat status in 2013</i>	3 (32) 79
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2013 r.	<i>Councillors of organs of local government units in 2013</i>	4 (33) 80
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Paid employment, wages and salaries in public administration (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (34) 81
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 82
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Registered activity of the State Fire Service (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (35) 84
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (36) 85
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (37) 87
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Incoming cases in the common courts (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (38) 87
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2013 r.	<i>Incoming cases in the common courts in 2013</i>	5 (39) 88
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Adults validly sentenced by common courts for crimes pursued by public prosecution (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (40) 89
Załatwione sprawy rodzinne (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Resolved family cases (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (41) 90
Sprawy rodzinne załatwione w 2013 r.	<i>Family cases resolved in 2013</i>	8 (42) 90
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Entities in the National Judicial Register (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (43) 91
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 92
Ludność (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (44) 95
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Working and non-working age population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (45) 96
Ludność według płci i wieku (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Population by sex and age (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (46) 97
Miasta i ludność w miastach (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Towns and urban population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (47) 98
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Gminas and rural population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (48) 98
Mediana wieku ludności według płci (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Median population age by sex (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (49) 99
Ruch naturalny ludności (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Vital statistics (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (50) 99
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Marriages contracted and dissolved (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	8 (51) 100
Małżeństwa zawarte w 2013 r. według wieku nowożeńców	<i>Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2013</i>	9 (52) 100

	Tablica Table	Strona Page
Małżeństwa zawarte w 2013 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	<i>Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2013</i>	10 (53) 102
Małżeństwa wyznaniowe (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Church or religious marriages (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	11 (54) 102
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2013 r.	<i>Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2013</i>	12 (55) 103
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Divorces by the number of underage children in the marriage (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	13 (56) 104
Urodzenia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Births (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	14 (57) 104
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Live births by birth order and age of mother (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	15 (58) 105
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Female fertility and reproduction rates of population (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	16 (59) 105
Zgony według płci i wieku zmarłych (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Deaths by sex and age of deceased (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	17 (60) 106
Zgony według wybranych przyczyn (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Deaths by selected causes (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	18 (61) 108
Zgony niemowląt według płci i wieku (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Infant deaths by sex and age (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	19 (62) 109
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Infant deaths by selected causes (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	20 (63) 110
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Suicides registered by the Police (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	21 (64) 110
Przeciętne dalsze trwanie życia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Life expectancy (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	22 (65) 111
Prognoza ludności (2015, 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	<i>Population projection (2015, 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)</i>	23 (66) 111
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Internal and international migration of population for permanent residence (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	24 (67) 113
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Internal migration of population for permanent residence by direction (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	25 (68) 114
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	26 (69) 115
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	27 (70) 115
Kościoły i związki wyznaniowe (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Churches and religious associations (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	28 (71) 116
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 118
Aktywność ekonomiczna ludności	<i>Economic activity of the population</i>	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2012, 2013)	<i>Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2012, 2013)</i>	1 (72) 127
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2013 r. – na podstawie BAEL	<i>Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2013 – on the LFS basis</i>	2 (73) 128
Pracujący	<i>Employment</i>	
Pracujący (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Employed persons (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (74) 129
Pracujący według statusu zatrudnienia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Employed persons by employment status (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (75) 130
Przeciętne zatrudnienie (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Average paid employment (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (76) 131
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Full- and part-time paid employees (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (77) 132
Przyjęcia do pracy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Hires (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (78) 133

	Tablica Table	Strona Page
Zwolnienia z pracy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Terminations (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	8 (79) 134
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (80) 135
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2013 r.	<i>Job vacancies, newly created and liquidated job in 2013</i>	10 (81) 137
Bezrobocie	Unemployment	
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2005, 2010, 2012, 2013) ...	<i>Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	11 (82) 138
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	12 (83) 139
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	13 (84) 139
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	14 (85) 141
Wydatki Funduszu Pracy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Expenditure of Labour Fund (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	15 (86) 141
Warunki pracy	Work conditions	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	16 (87) 142
Wydarzenia i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Contact – Mode of Injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	17 (88) 144
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	18 (89) 146
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Persons working in hazardous conditions (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	19 (90) 146
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2013 r.	<i>Paid employees on positions for which evaluation of occupational risk was done in 2013</i>	20 (91) 148
Choroby zawodowe (2005, 2010, 2012, 2013) ...	<i>Occupational diseases (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	21 (92) 149
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	22 (93) 150
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Occupational accidents and occupational diseases benefits (2005, 2010, 2012, 2013) ..</i>	23 (94) 151
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 152
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Average monthly gross wages and salaries (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (95) 154
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2012 r.	<i>Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2012</i>	2 (96) 155
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2012 r.	<i>Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2012</i>	3 (97) 157
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2012 r.	<i>Average gross wages and salaries for October 2012</i>	4 (98) 159
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2012 r.	<i>Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2012</i>	5 (99) 160

	Tablica Table	Strona Page
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych		
Emeryci i renciści (2005, 2010, 2012, 2013)	6 (100)	161
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2005, 2010, 2012, 2013)	7 (101)	162
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH		
Social security benefits		
<i>Retirees and pensioners (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (100)	161
<i>Gross retirement pay and pension benefits (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (101)	162
CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS		
<i>General notes</i>	x	163
Gospodarstwa domowe (2005, 2010, 2012, 2013)	1 (102)	167
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2012, 2013)	2 (103)	168
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2012, 2013)	3 (104)	168
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gos- podarstwach domowych (2005, 2010, 2012, 2013)	4 (105)	169
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2005, 2010, 2012, 2013)	5 (106)	169
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w gospodarst- wach domowych (2005, 2010, 2012, 2013) ...	6 (107)	170
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA		
CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS		
Uwagi ogólne	x	171
Infrastruktura komunalna		
Municipal infrastructure		
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2012, 2013)	1 (108)	175
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2012, 2013)	2 (109)	176
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2012, 2013)	3 (110)	176
Ogrzewnictwo (2005, 2010, 2012, 2013)	4 (111)	177
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2005, 2010, 2012, 2013)	5 (112)	177
Odpady komunalne zebrane (2005, 2010, 2012, 2013)	6 (113)	178
Nieczystości ciekłe (2005, 2010, 2012, 2013)	7 (114)	178
Składowiska odpadów komunalnych (2005, 2010, 2012, 2013)	8 (115)	179
Komunikacja miejska (2005, 2010, 2012, 2013)	9 (116)	179
Tereny zielone ogólnodostępnej i osiedlowej (2005, 2010, 2012, 2013)	10 (117)	179
Mieszkania		
Dwellings		
Zasoby mieszkaniowe (2005, 2010, 2012, 2013)	11 (118)	180
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wypo- sazone w instalacje (2005, 2010, 2012, 2013)	12 (119)	181
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2013 r.	13 (120)	181
Gospodarka gruntami pod budownictwo miesz- kaniowe (2005, 2010, 2012, 2013)	14 (121)	182
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2005, 2010, 2012, 2013)	15 (122)	182

	Tablica Table	Strona Page
Mieszkania oddane do użytkowania (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Dwellings completed (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	16 (123) 183
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Dwellings completed by number of rooms (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	17 (124) 184
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER X. EDUCATION	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 185
Edukacja według szczebli kształcenia (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Education by level (2005/06, 2010/11, 2012/13 2013/14)</i>	1 (125) 190
Szkoły według organów prowadzących (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Schools by school governing authority (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	2 (126) 193
Uczniowie według grup wieku (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Pupils and students by age groups (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	3 (127) 195
Współczynnik skolaryzacji (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Enrolment rate (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	4 (128) 196
Komputery w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Computers in schools for children and youth and in post-secondary schools (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	5 (129) 197
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Pupils and students studying foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	6 (130) 198
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Students studying foreign languages in schools for adults (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	7 (131) 199
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Education for people with special educational needs (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	8 (132) 200
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Special educational centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (133) 201
Wychowanie pozaszkolne (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Extracurricular education (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	10 (134) 202
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Boarding schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	11 (135) 202
Domy i stołówki studenckie (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Student dormitories and canteens (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	12 (136) 203
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Students of higher education institutions receiving scholarships (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	13 (137) 203
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	14 (138) 204
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	15 (139) 205
Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Basic vocational schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	16 (140) 206
Uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Students and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	17 (141) 206
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>General secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	18 (142) 207
Licea profilowane dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Specialized secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	19 (143) 207
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	20 (144) 208

	Tablica Table	Strona Page
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	21 (145) 208
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Art schools for children and youth (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	22 (146) 209
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Post-secondary schools (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	23 (147) 210
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]	<i>Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14]</i>	24 (148) 210
Szkoły wyższe (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Higher education institutions (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	25 (149) 211
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne szkół wyższych według lokalizacji w roku akademickim 2013/14	<i>Branches sections, basic organizational units in another location as well as teaching centres in another location of higher education institutions in 2013/14 academic year by place of residence</i>	26 (150) 211
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Students of higher education institutions by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	27 (151) 212
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2012/13)	<i>Graduates of higher education institutions by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2012/13)</i>	28 (152) 212
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Academic teachers in higher education institutions (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	29 (153) 213
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Foreigners – students and graduates by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	30 (154) 213
Studia podyplomowe i doktorantki (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Postgraduate and doctoral studies (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	31 (155) 214
Studia podyplomowe według grup kierunków kształcenia (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Postgraduate studies by groups of fields of education (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	32 (156) 214
Szkoły dla dorosłych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Schools for adults (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	33 (157) 215
Wychowanie przedszkolne (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	<i>Pre-primary education (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)</i>	34 (158) 216
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 217
Pracownicy medyczni (2012, 2013)	<i>Medical personnel (2012, 2013)</i>	1 (159) 222
Lekarze specjaliści (2012, 2013)	<i>Doctors specialists (2012, 2013)</i>	2 (160) 223
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2012, 2013) ..	<i>Out-patient health care (2012, 2013)</i>	3 (161) 224
Stacjonarna opieka zdrowotna (2012, 2013)	<i>In-patient health care (2012, 2013)</i>	4 (162) 224
Szpitala ogólne (2012, 2013)	<i>General hospitals (2012, 2013)</i>	5 (163) 226
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Emergency medical services and first aid (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (164) 227
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Public pharmacies and pharmaceutical outlets (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (165) 227
Krwiodawstwo (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Blood donation (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	8 (166) 228
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Incidence of infectious diseases and poisonings (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (167) 228
Żłobki i kluby dziecięce (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Nurseries and children's clubs (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	10 (168) 229
Placówki wsparcia dziennego (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Day-support centres (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	11 (169) 230
Rodzinna piecza zastępcza (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Family foster care (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	12 (170) 230

	Tablica Table	Strona Page
Institutionalna piecza zastępcza (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Institutional foster care (2005, 2010, 2012, 2013)</i> 13 (171)	230
Pomoc społeczna stacjonarna (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Stationary social welfare (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	231
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Stationary social welfare facilities by groups of residents (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	231
Świadczenia pomocy społecznej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Social assistance benefits (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	232
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 233
Kultura	Culture	
Książki i broszury wydane (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Books and pamphlets published (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (175) 236
Gazety i czasopisma wydane (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Newspapers and magazines published (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (176) 236
Biblioteki publiczne (z filiami) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Public libraries (with branches) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	3 (177) 237
Muzea (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Museums (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (178) 237
Instytucje paramuzealne (2010, 2012, 2013)	<i>Museum-related institutions (2010, 2012, 2013)</i>	5 (179) 237
Galerie sztuki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Art galleries (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (180) 238
Teatry i instytucje muzyczne (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Theatres and music institutions (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (181) 238
Domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2005, 2009, 2012, 2013)	<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres (2005, 2009, 2012, 2013)</i>	8 (182) 238
Kina stałe (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Fixed cinemas (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (183) 239
Abonenci telewizji kablowej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Cable television subscribers (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	10 (184) 240
Abonenci radiowi i telewizyjni (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Radio and television subscribers (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	11 (185) 240
Turystyka	Tourism	
Baza noclegowa turystyki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	12 (186) 240
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	13 (187) 243
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Occupancy in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	14 (188) 244
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Catering establishments in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	15 (189) 244
Hotele według kategorii (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Hotels by category (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	16 (190) 245
Sport	Sport	
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2006, 2010, 2012)	<i>Physical education organizations and sports clubs (2006, 2010, 2012)</i>	17 (191) 246
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2012 r.	<i>Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2012</i>	18 (192) 246
Wybrane obiekty sportowe w 2010 r.	<i>Selected sports facilities in 2010</i>	19 (193) 248
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZYSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 249
Nauka i technika	Science and technology	
Jednostki oraz zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Units and employment in research and development activity (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (194) 253
Zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Employment in research and development activity by educational level (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (195) 254

	Tablica Table	Strona Page
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Gross domestic expenditures on research and development activity (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	3 (196) 255
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin nauk (ceny bieżące) [2010, 2012, 2013]	Gross domestic expenditures on research and development activity by field of science (current prices) [2010, 2012, 2013]	4 (197) 255
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2012, 2013]	Gross domestic expenditures on research and development activity by source of funds (current prices) [2012, 2013]	5 (198) 256
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Current expenditures on research and development activity by type of activity (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	6 (199) 256
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2005, 2010, 2012, 2013)	Degree of consumption of research equipment in research and development activity (2005, 2010, 2012, 2013)	7 (200) 256
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2013 r.	Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2013	8 (201) 257
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2011–2013	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2011–2013	9 (202) 258
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Expenditures on innovation activity in industry (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	10 (203) 259
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Expenditures on innovation activity in industry by source of funds (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	11 (204) 260
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2005, 2010, 2012, 2013)	Resident inventions and utility models (2005, 2010, 2012, 2013)	12 (205) 260
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2012, 2013)	Enterprises using selected Information and Communication Technologies (2010, 2012, 2013)	13 (206) 261
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2011, 2012)	Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2011, 2012)	14 (207) 261
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 262
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2005, 2010, 2012, 2013)	Price indices of consumer goods and services (2005, 2010, 2012, 2013)	1 (208) 263
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2005, 2010, 2012, 2013)	Retail prices of selected goods and services (2005, 2010, 2012, 2013)	2 (209) 263
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2005, 2010, 2012, 2013)	Average procurement prices of major agricultural products (2005, 2010, 2012, 2013)	3 (210) 265
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2005, 2010, 2012, 2013)	Average marketplace prices received by farmers (2005, 2010, 2012, 2013)	4 (211) 265
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 266
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2005, 2010, 2011, 2012, 2013)	Trends and major economic and production results in agriculture (2005, 2010, 2011, 2012, 2013)	1 (212) 271
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2012, 2013)	Agricultural land by land type (2010, 2012, 2013)	2 (213) 273
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013)	Farms by area groups (2010, 2013)	3 (214) 273
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2005, 2010, 2011, 2012]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2005, 2010, 2011, 2012]	4 (215) 274
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2005, 2010, 2011, 2012]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2005, 2010, 2011, 2012] ...	5 (216) 274

	Tablica Table	Strona Page
Powierzchnia zasiewów (2005, 2010, 2012, 2013)	Sown area (2005, 2010, 2012, 2013)	6 (217) 276
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	Selected crop production and yields (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	7 (218) 277
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	Area, production and yields of ground vegetables (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	8 (219) 278
Powierzchnia, zbiory i plony owoców z drzew (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	Area, production and yields of tree fruit (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	9 (220) 279
Powierzchnia, zbiory i plony owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	Area, production and yields of fruit bushes and berry fruit (2006–2010, 2010, 2012, 2013)	10 (221) 280
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2005, 2010, 2012, 2013)	Cattle, pigs, sheep and horses (2005, 2010, 2012, 2013)	11 (222) 281
Drób (2005, 2010, 2012, 2013)	Poultry (2005, 2010, 2012, 2013)	12 (223) 282
Produkcja żywca rzeźnego (2005, 2010, 2012, 2013)	Production of animals for slaughter (2005, 2010, 2012, 2013)	13 (224) 282
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2005, 2010, 2012, 2013)	Production of meat, fats and pluck (2005, 2010, 2012, 2013)	14 (225) 283
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzyc (2005, 2010, 2012, 2013)	Production of cows' milk and hen eggs (2005, 2010, 2012, 2013)	15 (226) 283
Ciągniki rolnicze (2005, 2010, 2013)	Agricultural tractors (2005, 2010, 2013)	16 (227) 284
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2004/05, 2009/10, 2011/12, 2012/13)	Consumption of mineral or chemical as well as lime fertilizers in terms of pure ingredient (2004/05, 2009/10, 2011/12, 2012/13)	17 (228) 284
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	18 (229) 285
Skup ważniejszych produktów rolnych (2005, 2010, 2012, 2013)	Procurement of major agricultural products (2005, 2010, 2012, 2013)	19 (230) 286
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2005, 2010, 2012, 2013]	Organic farms (2005, 2010, 2012, 2013)	20 (231) 287
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2005, 2010, 2012, 2013)	Major game species (2005, 2010, 2012, 2013) ..	21 (232) 287
Odstzał ważniejszych zwierząt łownych (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	Shoot of main game species (2005/06, 2010/11, 2012/13, 2013/14)	22 (233) 288
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2005, 2010, 2012, 2013)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2005, 2010, 2012, 2013)	23 (234) 288
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2005, 2010, 2012, 2013)	Forest land (2005, 2010, 2012, 2013)	24 (235) 289
Powierzchnia lasów	Forest areas	25 (236) 290
Zasoby drzewne na pniu	Growing stock of standing wood	26 (237) 291
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2005, 2010, 2012, 2013)	Renewals, afforestation and other forest breeding work (2005, 2010, 2012, 2013)	27 (238) 292
Pozyskanie drewna (2005, 2010, 2012, 2013) ...	Removals (2005, 2010, 2012, 2013)	28 (239) 293
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2005, 2010, 2012, 2013)	Plantings and removals from plantings (2005, 2010, 2012, 2013)	29 (240) 294
Pożary w lasach (2005, 2010, 2012, 2013)	Forest fires (2005, 2010, 2012, 2013)	30 (241) 294
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 295
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2005, 2010, 2012, 2013)	Sold production of industry (2005, 2010, 2012, 2013)	1 (242) 297
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]	2 (243) 298

	Tablica Table	Strona Page
Produkcja wybranych wyrobów (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Production of selected products (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (244) 299
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Average paid employment in industry (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (245) 299
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Average monthly gross wages and salaries in industry (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (246) 301
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Construction and assembly production (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	6 (247) 302
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	7 (248) 302
Budynki oddane do użytkowania (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Buildings completed (2005, 2010, 2012, 2013) ..</i>	8 (249) 304
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Buildings completed by type of buildings (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (250) 305
Przeciętne zatrudnienie oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	10 (251) 306
DZIAŁ XVII. TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	CHAPTER XVII. TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 307
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Railway lines operated (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (252) 309
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Hard surface public roads (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (253) 310
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Registered road vehicles and tractors (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (254) 310
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Regular bus lines (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (255) 311
Transport samochodowy zarobkowy (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Road transport for hire or reward (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (256) 311
Wypadki drogowe i ich ofiary (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Road accidents and their casualties (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	6 (257) 312
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2012, 2013)	<i>Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2012, 2013)</i>	7 (258) 312
Łączność	Communications	
Podstawowe usługi pocztowe operatora wyznaczonego (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Basic postal services of appointed operator (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	8 (259) 313
Abonenci telefoniczni oraz aparaty telefoniczne (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Telephone subscribers and telephone sets (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	9 (260) 313
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 314
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Retail sales (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	1 (261) 316
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Retail sales by groups (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	2 (262) 316
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012, 2013]	<i>Wholesale of goods in trade enterprises (current prices) [2005, 2010, 2012, 2013]</i>	3 (263) 317
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Shops by organizational form and petrol stations (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (264) 317
Gastronomia (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Catering (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (265) 317
Magazyny handlowe (2005, 2009, 2012)	<i>Trade warehouses (2005, 2009, 2012)</i>	6 (266) 318
Targowiska (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Marketplaces (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	7 (267) 318

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne	General notes	x 319
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2005, 2010, 2012, 2013)	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2005, 2010, 2012, 2013)	1 (268) 323
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2005, 2010, 2012, 2013)	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections (2005, 2010, 2012, 2013)	2 (269) 324
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2005, 2010, 2012, 2013)	Enterprises by obtained financial results (2005, 2010, 2012, 2013)	3 (270) 325
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2005, 2010, 2012, 2013)	Current assets of enterprises (2005, 2010, 2012, 2013)	4 (271) 326
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2005, 2010, 2012, 2013)	Economic relations in enterprises (2005, 2010, 2012, 2013)	5 (272) 328
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2005, 2010, 2012, 2013)	Equity capital (fund) of enterprises (2005, 2010, 2012, 2013)	6 (273) 329
Kapitał zakładowy spółek (2005, 2010, 2012, 2013)	Share capital of companies (2005, 2010, 2012, 2013)	7 (274) 330
Zobowiązania przedsiębiorstw (2005, 2010, 2012, 2013)	Liabilities of enterprises (2005, 2010, 2012, 2013)	8 (275) 332
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne	General notes	x 333
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2005, 2010, 2012, 2013) ...	Revenue of local government units by type (2005, 2010, 2012, 2013)	1 (276) 335
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2013 r.	Revenue of local government units by division in 2013	2 (277) 337
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2005, 2010, 2012, 2013) ...	Expenditure of local government units by type (2005, 2010, 2012, 2013)	3 (278) 338
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2013 r.	Expenditure of local government units by division in 2013	4 (279) 339
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2013 r.	Revenue and costs of local government budgetary establishments in 2013	5 (280) 340
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 341
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2012, 2013]	Investment outlays (current prices) [2010, 2012, 2013]	1 (281) 344
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2012, 2013]	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2012, 2013]	2 (282) 345
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2012, 2013]	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2012, 2013]	3 (283) 346
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2012, 2013]	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2012, 2013]	4 (284) 347
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2012, 2013]	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2012, 2013]	5 (285) 348
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne	General notes	x 349
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	Gross domestic product (current prices) [2010, 2011, 2012]	1 (286) 352

		Tablica Table	Strona Page
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	<i>Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2010, 2011, 2012]</i>	2 (287)	353
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2010, 2011, 2012)	<i>Nominal income in the households sector (2010, 2011, 2012)</i>	3 (288)	353
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x	354
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Entities of the national economy in the REGON register (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	1 (289)	354
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	2 (290)	355
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Commercial companies by legal status and sections (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	3 (291)	357
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	4 (292)	358
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2012, 2013)	<i>Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2005, 2010, 2012, 2013)</i>	5 (293)	360

SPIS MAP I WYKRESÓW**LIST OF MAPS AND GRAPHS**Strona
Page

Podział administracyjny województwa podlaskiego w 2013 r.	<i>Administrative division of Podlaskie Voivodship in 2013</i>	76
Podział województwa podlaskiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) w 2013 r.	<i>Division of Podlaskie Voivodship according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) in 2013</i>	77
Ludność według płci i wieku w 2013 r.	<i>Population by sex and age in 2013</i>	96
Ruch naturalny ludności (2000–2013)	<i>Vital statistics (2000–2013)</i>	97
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2013)	<i>Life expectancy at age of 0 (2000–2013)</i>	97
Struktura pracujących według sekcji (2005, 2010, 2013)	<i>Structure of employed persons by sections (2005, 2010, 2013)</i>	140
Struktura zarejestrowanych bezrobotnych (2005, 2010, 2013)	<i>Structure of registered unemployed persons (2005, 2010, 2013)</i>	140
Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie (2005, 2010, 2013)	<i>Relative deviations of average monthly gross wages and salaries in selected sections from average wages and salaries in the voivodship (2005, 2010, 2013)</i>	141
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w 2013 r.	<i>Dwellings in dwelling stocks fitted with installations in % of total dwellings in 2013</i>	184
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa (2005, 2010, 2013)	<i>Structure of dwellings completed by forms of construction (2005, 2010, 2013)</i>	184
Mieszkania oddane do użytkowania (2005, 2010, 2013)	<i>Dwellings completed (2005, 2010, 2013)</i>	184
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2013/14	<i>Education by level in 2013/14 school year</i>	185
Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2013 r.	<i>Structure of land use in agricultural holdings in 2013</i>	272
Struktura towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) w 2012 r.	<i>Structure of market agricultural output (constant prices) in 2012</i>	272
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) [2005, 2010, 2013]	<i>Structure of construction and assembly production (current prices) [2005, 2010, 2013]</i>	273
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (2005, 2010, 2013)	<i>Revenue and expenditure of local government units per capita (2005, 2010, 2013)</i>	348
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	<i>Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) [2010, 2011, 2012]</i>	348
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2013 r.	<i>Structure of entities of the national economy in 2013</i>	349

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska	(–)	–	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero:	(0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
	(0,0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05; <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit;</i>
Kropka	(.)	–	zupelny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	x	–	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	Δ	–	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 17 na str. 25. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17 on page 25.</i>
Znak	#	–	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”		–	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)		–	used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys.	=	tysiąc	mm	=	milimetr
<i>thous.</i>	=	<i>thousand</i>		=	<i>millimetre</i>
mln	=	million	m	=	metr
	=	<i>million</i>		=	<i>metre</i>
zł	=	złoty	km	=	kilometr
<i>zł</i>	=	<i>złoty</i>		=	<i>kilometre</i>
szk.	=	sztuka	m ²	=	metr kwadratowy
<i>pcs</i>	=	<i>piece</i>		=	<i>square metre</i>
egz.	=	egzemplarz	ha	=	hektar
kpl	=	komplet		=	<i>hectare</i>
wol.	=	wolumin	km ²	=	kilometr kwadratowy
<i>vol.</i>	=	<i>volume</i>		=	<i>square kilometre</i>
g	=	gram	ml	=	mililitr
	=	<i>gram</i>		=	<i>millilitre</i>
kg	=	kilogram	l	=	litr
	=	<i>kilogram</i>		=	<i>litre</i>
dt	=	decytona	hl	=	hektolitr
	=	<i>deciton</i>		=	<i>hectolitre</i>
t	=	tona	m ³	=	metr sześcienny
	=	<i>tonne</i>		=	<i>cubic metre</i>
			dam ³	=	dekametr sześcienny
				=	<i>cubic decametre</i>
			hm ³	=	hektometr sześcienny
				=	<i>cubic hectometre</i>

kW·h	= kilowatogodzina <i>kilowatt-hour</i>	pkt	= punkt
GW·h	= gigawatogodzina <i>gigawatt-hour</i>	poz.	= pozycja
TJ	= teradžul <i>terajoule</i>	prof.	= profesor
°C	= stopień Celsjusza <i>centigrade</i>	<i>Rev.</i>	= <i>revision</i>
s	= sekunda <i>second</i>	str.	= strona
h	= godzina <i>hour</i>	tabl.	= tablica <i>table</i>
d <i>24h</i>	= doba = <i>24 hours</i>	tj. <i>i.e.</i>	= to jest = <i>that is</i>
r.	= rok	tzn. <i>i.e.</i>	= to znaczy = <i>that is</i>
t/r <i>t/y</i>	= ton rocznie = <i>tonnes per year</i>	twz.	= tak zwany
art. <i>Art.</i>	= artykuł = <i>Article</i>	ust.	= ustęp
cd. <i>cont.</i>	= ciąg dalszy = <i>continued</i>	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
dok. <i>cont.</i>	= dokończenie = <i>continued</i>	Dz. Urz.	= Dziennik Urzędowy
im.	= imię	NSP	= Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
itd.	= i tak dalej	NFZ	= Narodowy Fundusz Zdrowia
itp. <i>etc.</i>	= i tym podobne = <i>and the like</i>	ESA	= Europejski System Rachunków Narodowych <i>European System of Accounts</i>
kk	= Kodeks karny	<i>NACE</i>	= <i>Statistical Classification of Economic Activities in the European Community</i>
kks	= Kodeks karny skarbowy	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
Lp. <i>No.</i>	= liczba porządkowa = <i>number</i>	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
m.in. <i>i.a.</i>	= między innymi = <i>among others</i>	<i>ECE</i>	= <i>Economic Commission for Europe</i>
np. <i>e.g.</i>	= na przykład = <i>for example</i>	EUROSTAT	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej <i>Statistical Office of the European Union</i>
nr (Nr) <i>No.</i>	= numer = <i>number</i>	ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
		<i>UN</i>	= <i>United Nations</i>
		UE <i>EU</i>	= Unia Europejska <i>European Union</i>

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami, zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności – PKD 2004.

PKD 2007, w stosunku do klasyfikacji PKD 2004, wprowadziła zmiany zakresowe polegające na uwzględnieniu nowych grupowań rodzajów działalności, a także na przesunięciu rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi; zmiany te spowodowały brak porównywalności danych również przy niezmienionych nazwach niektórych poziomów klasyfikacyjnych.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

- sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
- sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 Jan 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 Dec 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments and replaced the Polish Classification of Activities – PKD 2004 / NACE Rev. 1.1.

PKD 2007 / NACE Rev. 2 differs from the PKD 2004 / NACE Rev. 1.1 classification in the fact that it introduced scope-related changes, i.e. new groupings of activity types as well as transfers of some types of activities between individual classification levels. In some cases these changes result in the lack of comparability of data, also if the names of classification levels remain unchanged.

As an additional grouping, the item **“Industry”** was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

The item **“Other services”** was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” and “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

- public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of public sector entities,
- private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

„Własność mieszana” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji, działów i grup PKD 2007 oraz według sektorów instytucjonalnych opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZIS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego, zatrudnionych i ich wynagrodzeń; klasyfikacja opracowana na podstawie Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08), wprowadzona została z dniem 1 VII 2010 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (jednolity tekst Dz. U. 2014 poz. 760) w miejsce obowiązującej do 30 VI 2010 r.;
- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2008**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2008, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2009 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 X 2008 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 1293) z późniejszymi zmianami, w miejsce PKWiU stosowanej do 31 XII 2008 r.;

„Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and – unless otherwise indicated – includes entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data by NACE Rev. 2 sections, divisions and groups as well as institutional sectors are compiled, unless otherwise indicated, using the so-called enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.

7. Apart from NACE Rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZIS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units, paid employees and their wages and salaries are grouped; the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 Jul 2010 by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 Apr 2010 (uniform text Journal of Laws 2014 item 760) replacing the classification valid until 30 Jun 2010;
- 2) the **Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2008**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of the international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 Jan 2009 by the regulation of the Council of Ministers, dated 29 Oct 2008 (Journal of Laws No. 207, item 1293) with later amendments, in place of the PKWiU classification used until 31 Dec 2008;

- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie europejskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622) w miejsce stosowanej do 31 XII 2010 r.

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeżeli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji oraz wartości dodanej brutto – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

- 3) *the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)*, on the basis of which final consumption of products (goods and services) in the households sector as well as expenditure on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 4) *the Polish Classification of Types of Construction (PKOB)*, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the European Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 Jan 2000 by the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Dec 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;
- 5) *the Classification of Fixed Assets (KŚT)*, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 Jan 2011 by the regulation of the Council of Ministers, dated 10 Dec 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622), in place of the classification used until 31 Dec 2010.

8. Information on voivodship as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to the administrative division in a given period. The term “urban areas” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term “rural areas” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditure or the value of products, services etc. In tables and graphs in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added, unless otherwise indicated, the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (including trade entities) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g. on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers on buses with foreign registration).

10. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) od 2011 r.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyliczenia produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

12. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – za lata 2000, 2005–2009 na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r., a od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje za ostatni prezentowany rok.

10. Constant prices were adopted as follows:

- 1) *agricultural output – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;*
- 2) *sold production of industry:*
 - *2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,*
 - *2010 constant prices (2010 average current prices) since 2011.*

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than those presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – were calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. When computing per capita data (1000 population etc.) as of the end of the year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the number of population as of 31 Dec was used, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g. vital statistics, production, consumption) – as of 30 Jun.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated, unless otherwise indicated, for years 2000, 2005–2009 on the basis of the National Population and Housing Census 2002, for 2000 by the administrative division valid as of 31 Dec 2002, and since 2010 – the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 Dec 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information for the last year is presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data, in some cases sums of components can slightly differ from the amount given in the item “total”.

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja) INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD – 10 Revision)	
Wady rozwojowe wrodzone <i>Congenital anomalies</i>	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe <i>Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities</i>
POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2	
sekcje sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker</i>	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania <i>Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials</i>
Produkcja wyrobów z metali <i>Manufacture of metal products</i>	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń <i>Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment</i>
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series "Zeszyty metodyczne i klasyfikacje" (Methodological Papers and Classifications).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII <i>AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 Dec</i>				
Powierzchnia w km ²	312680	20187	6,5	<i>Area in km²</i>
Powiaty	314	14	4,5	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	66	3	4,5	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	2479	118	4,8	<i>Gminas</i>
Miasta	908	40	4,4	<i>Towns</i>
Miejscowości wiejskie	52543	3757	7,1	<i>Rural localities</i>
Sołectwa	40583	3285	8,1	<i>Village administrator's offices</i>
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA <i>ENVIRONMENTAL PROTECTION</i>				
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				<i>Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:</i>
pyłowych	49,5	0,9	1,8	<i>particulates</i>
gazowych	217492,0	1975,0	0,9	<i>gases</i>
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3264	114	3,5	<i>Municipal wastewater treatment plants^a (as of 31 Dec)</i>
w tym: biologiczne	2405	83	3,5	<i>of which: biological</i>
z podwyższonym usuwaniem biogenów	820	30	3,7	<i>with increased biogen removal</i>
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	130593,3	1827,5	1,4	<i>Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t</i>
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	9473,8	251,7	2,7	<i>Municipal waste collected^b (during the year) in thous. t</i>
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				<i>Outlays on fixed assets (current prices):</i>
służące ochronie środowiska:				<i>on environmental protection:</i>
w milionach złotych	10851,2	242,8	2,2	<i>in million zlotys</i>
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	4,7	4,4	x	<i>in % of total investment outlays</i>
służące gospodarce wodnej:				<i>on water management:</i>
w milionach złotych	3059,3	60,6	2,0	<i>in million zlotys</i>
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	1,3	1,1	x	<i>in % of total investment outlays</i>
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE <i>PUBLIC SAFETY</i>				
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				<i>Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:</i>
w liczbach bezwzględnych	1063698	22369	2,1	<i>in absolute numbers</i>
na 10 tys. ludności	276	187	x	<i>per 10 thous. population</i>
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	67,1	69,0	x	<i>Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %</i>

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe.

a Working on sewage network. b Estimated data.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R. (cd.)**
VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
LUDNOŚĆ <i>POPULATION</i>				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38495,7	1195,0	3,1	<i>Population (as of 31 Dec) in thous.</i>
miasta	23257,9	721,8	3,1	<i>urban areas</i>
wieś	15237,8	473,1	3,1	<i>rural areas</i>
w tym kobiety	19866,1	612,3	3,1	<i>of which females</i>
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	59	x	<i>Population per 1 km² of total area (as of 31 Dec)</i>
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	57,6	57,3	x	<i>Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 Dec)</i>
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,46	-1,28	x	<i>Natural increase per 1000 population</i>
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,52	-2,10	x	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA <i>LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES</i>				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	13919,8	400,1	2,9	<i>Employed persons^{ab} (as of 31 Dec) in thous.</i>
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3659,40	3258,66	89,0	<i>Average monthly gross wages and salaries in zł</i>
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	2157,9	70,9	3,3	<i>Registered unemployed persons (as of 31 Dec) in thous.</i>
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	13,4	15,1	x	<i>Registered unemployment rate^b (as of 31 Dec) in %</i>
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA <i>MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS</i>				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				<i>Network (as of 31 Dec) in km:</i>
wodociągowej rozdzielczej	287651,3	13078,0	4,5	<i>water supply distribution</i>
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	132916,0	3166,4	2,4	<i>sewage distribution^c</i>
gazowej	139797,1	1456,1	1,0	<i>gas supply</i>
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				<i>Dwelling stocks^d (as of 31 Dec):</i>
mieszkania: w tysiącach	13852,9	432,5	3,1	<i>dwellings: in thousands</i>
na 1000 ludności	360	362	x	<i>per 1000 population</i>
izby: w tysiącach	52874,9	1735,7	3,3	<i>rooms: in thousands</i>
na 1000 ludności	1374	1453	x	<i>per 1000 population</i>
powierzchnia użytkowa mieszkań:				<i>useful floor area of dwellings:</i>
w tysiącach m ²	1012888,8	32705,5	3,2	<i>in thousands m²</i>
na 1000 ludności w m ²	26312	27369	x	<i>per 1000 population in m²</i>

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.) <i>MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)</i>				
Mieszkania oddane do użytkowania:				<i>Dwellings completed:</i>
w tysiącach	145,1	4,2	2,9	<i>in thousand</i>
na 1000 ludności:				<i>per 1000 population:</i>
mieszkania	3,8	3,5	x	<i>dwellings</i>
izby	16,1	14,7	x	<i>rooms</i>
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	394,2	349,5	x	<i>usable floor space of dwellings in m²</i>
EDUKACJA ^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego <i>EDUCATION^a – as of the beginning of the school year</i>				
Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				<i>Pupils and students in schools^b in thous.:</i>
podstawowych	2152,6	63,9	3,0	<i>primary</i>
gimnazjalnych	1124,0	35,0	3,1	<i>lower secondary</i>
zasadniczych zawodowych ^c	195,4	4,5	2,3	<i>basic vocational^c</i>
liceach ogólnokształcących ^d	547,1	20,2	3,7	<i>general secondary^d</i>
liceach profilowanych	6,0	0,1	2,0	<i>specialized secondary</i>
technikach ^e	515,9	17,5	3,4	<i>technical secondary^e</i>
artystycznych ogólnokształcących ^f	12,6	0,4	3,4	<i>general art^f</i>
policealnych	279,0	11,2	4,0	<i>post-secondary</i>
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^g :				<i>Children attending pre-primary education establishments^g:</i>
w tysiącach	1297,2	36,3	2,8	<i>in thousand</i>
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ...	753	723	x	<i>per 1000 children aged 3–6</i>
OCHRONA ZDROWIA ^h I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII <i>HEALTH CARE^h AND SOCIAL WELFARE – as of 31 Dec</i>				
Pracownicy medyczni ⁱ :				<i>Medical personnelⁱ:</i>
lekarze	85246	2955	3,5	<i>doctors</i>
lekarze dentyści	12322	490	4,0	<i>dentists</i>
pielęgniarki ^k	200587	6627	3,3	<i>nurses^k</i>
Przychodnie	19529	737	3,8	<i>Out-patients departments</i>
Szpitala ogólne	966	35	3,6	<i>General hospitals</i>
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	187,8	5,9	3,1	<i>Beds in general hospitals in thous.</i>
Apteki ogólnodostępne ^l	12221	377	3,1	<i>Generally available pharmacies^l</i>

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 185 i ust. 2 na str. 186. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c–e Łącznie z uczniami: c – szkół specjalnych przysposabiających do pracy, d – uzupełniających liceów ogólnokształcących, e – techników uzupełniających. f Dających uprawnienia zawodowe. g Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. h Łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. i Pracujący bezpośrednio z pacjentem. k Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. l Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 11 na str. 219.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 on page 185 and item 2 on page 186. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c–e Including students: c – special job-training schools, d – supplementary general secondary schools, e – supplementary technical secondary schools. f Leading to professional certification. g Including children attending for all school year in the units performing health care activities. h Including data of the Ministry of National Defence, and the Ministry of Interior. i Working directly with a patient. k Including master nurses. l See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 11 on page 219.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R. (cd.)**
VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
KULTURA. TURYSTYKA <i>CULTURE. TOURISM</i>				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	8112	238	2,9	<i>Public libraries (including branches; as of 31 Dec)</i>
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	130976,8	4653,7	3,6	<i>Public library collections (as of 31 Dec) in thous. vol.</i>
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	822	27	3,3	<i>Museums with branches (as of 31 Dec)</i>
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	29043,8	418,8	1,4	<i>Museum and exhibition visitors in thous.</i>
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	469	13	2,8	<i>Fixed cinemas (as of 31 Dec)</i>
Widzowie w kinach stałych w tys.	36936,6	802,6	2,2	<i>Audience in fixed cinemas in thous.</i>
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	679,4	12,9	1,9	<i>Tourist accommodation establishments^a in thous.:</i> <i>number of beds (as of 31 Jul)</i>
korzystający z noclegów	23401,1	594,4	2,5	<i>tourists accommodated</i>
ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO <i>AGRICULTURE^b AND FORESTRY</i>				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) w tys. ha	14212,9	1064,5	7,5	<i>Agricultural land in good agricultural condition (as of June) in thous. ha</i>
pod zasiewami ^c	10278,9	625,7	6,1	<i>sown area^c</i>
grunty ugorowane	348,6	22,6	6,5	<i>fallow land</i>
uprawy trwałe	392,6	5,7	1,4	<i>permanent crops</i>
w tym sady	343,3	4,5	1,3	<i>of which orchards</i>
ogrody przydomowe	31,9	1,2	3,9	<i>kitchen gardens</i>
łąki i pastwiska	3160,9	409,2	12,9	<i>meadows and pastures</i>
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^c w tys. ha:				<i>Sown area (as of June)^c in thous. ha:</i>
zboża	7460,0	429,1	5,8	<i>cereals</i>
ziemniaki	337,2	23,6	7,0	<i>potatoes</i>
warzywa gruntowe ^d	142,1	2,1	1,5	<i>ground vegetables^d</i>
Zbiory w tys. t:				<i>Production in thous. t:</i>
zboża	28455,1	1287,1	4,5	<i>cereals</i>
ziemniaki	7110,9	449,1	6,3	<i>potatoes</i>
warzywa gruntowe ^d	4003,9	53,0	1,3	<i>ground vegetables^d</i>
Plony z 1 ha w dt:				<i>Yields per 1 ha in dt:</i>
zboża	38,0	30,0	78,9	<i>cereals</i>
ziemniaki	211	190	90,0	<i>potatoes</i>
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9177,2	619,1	6,7	<i>Forest area (as of 31 Dec) in thous. ha</i>
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO <i>INDUSTRY AND CONSTRUCTION</i>				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				<i>Sold production of industry (current prices):</i>
w milionach złotych	1182963,9	20930,5	1,8	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	30724	17493	56,9	<i>per capita in zł</i>
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):				<i>Sales of construction and assembly production^e (current prices):</i>
w milionach złotych	158008,8	3240,7	2,1	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	4104	2709	66,0	<i>per capita in zł</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa; bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data are presented by the land user's seat; excluding owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of below 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens. e Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ – stan w dniu 31 XII <i>TRANSPORT AND COMMUNICATIONS – as of 31 Dec</i>				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km w tym o nawierzchni ulepszonej w %	286004,3 91,9	12553,8 90,7	4,4 x	<i>Hard surface public roads (urban and non-urban) in km of which improved in %</i>
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.:				<i>Registered cars^a in thous. units:</i>
osobowe	19389,4	518,5	2,7	<i>passenger cars</i>
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3242,5	85,3	2,6	<i>lorries and road tractors^b</i>
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego	7884	341	4,3	<i>Post offices of appointed operator</i>
Telefoniczne łącza główne ^c : w tysiącach	5829,9	179,8	3,1	<i>Telephone main line^c: in thousand</i>
w tym standardowe łącza główne	4916,5	157,0	2,8	<i>of which standard main line</i>
na 1000 ludności	151,4	150,5	x	<i>per 1000 population</i>
HANDEL – stan w dniu 31 XII <i>TRADE – as of 31 Dec</i>				
Sklepy	353562	9374	2,7	<i>Shops</i>
Liczba ludności na 1 sklep	109	127	x	<i>Number of population per shop</i>
Targowiska stałe	2207	81	3,7	<i>Permanent marketplaces</i>
FINANSE PUBLICZNE <i>PUBLIC FINANCE</i>				
Budżety gmin^d				<i>Budgets of gminas^d</i>
Dochody:				<i>Revenue:</i>
w milionach złotych	80043,4	2332,4	2,9	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	3099	3031	97,8	<i>per capita in zł</i>
Wydatki:				<i>Expenditure:</i>
w milionach złotych	79442,5	2290,1	2,9	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	3076	2976	96,8	<i>per capita in zł</i>
Budżety miast na prawach powiatu				<i>Budgets of cities with powiat status</i>
Dochody:				<i>Revenue:</i>
w milionach złotych	64216,6	1951,4	3,0	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	5067	4570	90,2	<i>per capita in zł</i>
Wydatki:				<i>Expenditure:</i>
w milionach złotych	64952,6	2024,9	3,1	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	5125	4742	92,5	<i>per capita in zł</i>
Budżety powiatów				<i>Budgets of powiats</i>
Dochody:				<i>Revenue:</i>
w milionach złotych	23077,6	685,8	3,0	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	893	891	99,8	<i>per capita in zł</i>
Wydatki:				<i>Expenditure:</i>
w milionach złotych	22916,5	674,9	2,9	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	887	877	98,9	<i>per capita in zł</i>
Budżety województw				<i>Budgets of voivodships</i>
Dochody:				<i>Revenue:</i>
w milionach złotych	16120,7	572,8	3,6	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	419	479	114,3	<i>per capita in zł</i>
Wydatki:				<i>Expenditure:</i>
w milionach złotych	16527,0	561,0	3,4	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	429	469	109,2	<i>per capita in zł</i>

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern operators of the public telecommunication network. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2013 R. (dok.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE <i>INVESTMENTS. FIXED ASSETS</i>				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				<i>Investment outlays (current prices):</i>
w milionach złotych	231155,5	5515,3	2,4	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	6004	4610	76,8	<i>per capita in zł</i>
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				<i>Gross value of fixed assets (as of 31 Dec; current book-keeping prices):</i>
w milionach złotych	3064148,1	79626,3	2,6	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	79597	66635	83,7	<i>per capita in zł</i>
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ <i>ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY</i>				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII)	4070259	96517	2,4	<i>Entities of the national economy in the REGON register^a (as of 31 Dec)</i>
sektor publiczny	122759	3164	2,6	<i>public sector</i>
sektor prywatny	3947500	93353	2,4	<i>private sector</i>
RACHUNKI REGIONALNE W 2012 R. <i>REGIONAL ACCOUNTS IN 2012</i>				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				<i>Gross domestic product (current prices):</i>
w milionach złotych	1615894	36057	2,2	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	41934	30055	71,7	<i>per capita in zł</i>
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				<i>Gross value added (current prices):</i>
w milionach złotych	1431872	31951	2,2	<i>in million zlotys</i>
na 1 pracującego w zł	103022	80842	78,5	<i>per 1 employed person in zł</i>
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				<i>Gross nominal disposable income in the households sector:</i>
w milionach złotych	984424	25753	2,6	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	25547	21466	84,0	<i>per capita in zł</i>

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
POWIERZ AR					
1	Powierzchnia ogólna w km ² (stan w dniu 31 XII)	20180	20187	20187	20187
STAN I OCHRONA ENVIRONMENTAL					
2	Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele: produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiactwem i rybactwem)	16,8	15,1	14,0	13,4
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	62,9	60,9	62,8	61,5
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	3,8	4,0	4,0	4,0
5	w tym do produkcji przemysłowej	0,8	0,7	0,6	0,6
6	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi: oczyszczane w % wymagających oczyszczania	98,4	99,2	99,7	97,4
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,0	0,0	0,0	0,1
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	55,4	62,1	63,7	62,5
9	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczegól- nie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t: pyłowych	2,0	2,0	1,3	1,1
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	14,0	12,5	11,2	9,1
11	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych: pyłowych	98,1	98,3	98,4	98,4
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	4,8	11,2	5,8	8,2
13	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^d (stan w dniu 31 XII): w % powierzchni ogólnej	31,9	32,0	32,0	32,0
14	na 1 mieszkańca w m ²	5320	5376	5414	5425
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t	35,6	46,0	41,5	36,6
16	Odpady komunalne ^f zebrane (w ciągu roku) na 1 mieszk- kańca w kg	269	223	207	207
17	Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem: służące ochronie środowiska	5,5	3,0	3,6	3,0
18	służące gospodarce wodnej	1,6	1,3	1,1	0,7

^a Z ujęć własnych. ^b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. ^c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. 62. ^d Dane szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione;

^a From own intakes. ^b Water withdrawal by intakes before entering the water supply network. ^c Population connected to wastewater of Nature 2000 network. ^e See general notes to the chapter “Environmental protection”, item 7 on page 62. ^f Estimated data; in 2000 of waste.

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
CHNIA					
EA					
20187	20187	20187	20187	Total area in km ² (as of 31 Dec)	1
ŚRODOWISKA PROTECTION					
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	
13,7	13,7	12,5	12,3	production ^a (excluding agriculture, hunting and forestry and fishing)	2
63,5	62,5	60,3	61,2	exploitation of water supply network ^b	3
				Water consumption for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
3,9	4,0	4,2	4,1		
0,6	0,6	0,6	0,6	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
99,9	100,0	100,0	100,0	treated in % of requiring treatment	6
0,0	–	0,0	–	untreated per 1 km ² in dam ³	7
62,5	63,6	65,5	66,4	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	
1,1	1,0	0,9	0,9	particulates	9
9,2	9,2	8,0	9,8	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced:	
98,8	99,0	98,9	99,0	particulates	11
13,4	13,7	12,8	12,1	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Area of special nature value under legal protection ^d (as of 31 Dec):	
32,0	32,0	32,0	32,0	in % of total area	13
5364	5376	5389	5407	per capita in m ²	14
35,3	35,1	72,7	90,5	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	15
202	210	202	210	Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	16
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
5,1	3,8	5,6	4,4	in environmental protection	17
2,3	1,2	0,8	1,1	in water management	18

szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. ^d Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000. ^e Patrz od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów.

^f treatment plants – estimated data, the total population – based on balances. ^d Data do not include information concerning the areas defined as solid waste removed; since 2003 data are not comparable with data for previous years due to a change in the catalogue

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
BEZPIECZEŃSTWO PUBLIC					
1	Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^a :				
1	w liczbach bezwzględnych	33570	31873	25498	25819
2	na 10 tys. ludności	277,1	265,4	213,9	216,8
3	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^a w %	55,7	67,3	69,0	68,7
LUD POPU					
4	Ludność (stan w dniu 31 XII)	1210688	1199689	1191470	1189731
5	miasta	709976	709950	710073	715761
6	wieś	500712	489739	481397	473970
7	w tym kobiety	618017	614093	611157	610484
8	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	104	105	105	105
9	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	60	59	59	59
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
10	przedprodukcyjnym	314899	259795	235100	228714
11	produkcyjnym	702035	740354	751379	754096
12	poprodukcyjnym	193754	199540	204991	206921
13	Małżeństwa na 1000 ludności	5,3	5,4	6,6	6,3
14	Rozwody na 1000 ludności	1,2	1,8	1,5	1,7
15	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	9,1	10,0	10,2
16	Zgony ^c na 1000 ludności	9,7	9,8	9,7	10,2
17	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,2	-0,7	0,3	0,0
18	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,3	5,6	5,3	4,7
19	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,3	-1,6	-1,4	-1,4
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
20	mężczyźni	70,49	71,04	72,02	71,91
21	kobiety	79,14	80,41	81,42	81,48
RYNEK LABOUR					
Pracujący ^d (stan w dniu 31 XII):					
22	w tysiącach	495,5	387,9	418,8	409,0
23	w tym kobiety	237,3	180,1	191,6	189,4
24	na 1000 ludności	409	323	352	344
25	w sektorze prywatnym w %	77,5	76,0	78,0	77,3

^a Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą. ^b Patrz uwagi ogólne działu „Ludność”, ust. 2 na str. 92. ^c Łącznie ze zgonami niemowląt, darstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

^a Till 2012 including prosecutor's office. ^b See general notes to the chapter "Population", item 2 on page 92. ^c Including infant deaths, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing Census 2002

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
PUBLICZNE SAFETY					
24670	25588	25136	22369	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^a :	1
204,9	212,9	209,5	187,0	in absolute numbers	2
				per 10 thous. population	
69,0	70,3	70,1	69,0	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^a in %	3
NOŚĆ ^b LATION ^b					
1203448	1200982	1198690	1194965	Population (as of 31 Dec)	4
724826	724027	723303	721824	urban areas	5
478622	476955	475387	473141	rural areas	6
616081	614904	613849	612319	of which females	7
105	105	105	105	Females per 100 males (as of 31 Dec)	8
60	59	59	59	Population per 1 km ² of total area (as of 31 Dec)	9
				Population of age (as of 31 Dec):	
229068	223301	218452	214010	pre-working	10
764843	764749	763271	759614	working	11
209537	212932	216967	221341	post-working	12
5,8	5,2	5,3	4,7	Marriages per 1000 population	13
1,6	1,6	1,5	1,7	Divorces per 1000 population	14
9,9	9,3	9,3	8,9	Live births per 1000 population	15
9,8	9,7	9,9	10,2	Deaths ^c per 1000 population	16
0,1	-0,4	-0,6	-1,3	Natural increase per 1000 population	17
4,5	4,8	4,1	4,6	Infant deaths per 1000 live births	18
-1,3	-1,6	-1,5	-2,1	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	19
				Life expectancy at the moment of birth:	
72,51	73,25	73,09	73,22	males	20
81,90	81,82	82,32	82,26	females	21
PRACY MARKET					
398,0	403,1	397,3	400,1	Employed persons ^d (as of 31 Dec):	
187,4	189,7	188,7	191,2	in thousand	22
				of which women	23
331	336	331	335	per 1000 population	24
76,7	77,4	77,5	77,8	in private sector in %	25

^d Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.); dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospo-
w latach 2005–2009 Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r.

^d By actual workplace and kind of activity (since 2004); data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture
as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
RYNEK LABOUR					
	Pracujący ^{ab} – stan w dniu 31 XII (dok.):				
	według rodzajów działalności w %:				
1	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36,0	33,2	33,9
2	przemysł i budownictwo	18,7	20,5	19,8
3	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a , transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia ^a , informacja i komunikacja	18,9	20,3	19,6
4	działalność finansowa i ubezpieczeniowa obsługa rynku nieruchomości ^a oraz pozostałe usługi ^c	26,4	26,0	26,7
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
5	w tysiącach	52,4	57,9	54,0
6	na 1000 ludności	43,6	48,6	45,3
	w budownictwie:				
7	w tysiącach	10,3	14,2	14,4
8	na 1000 ludności	8,6	11,9	12,1
9	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII):				
10	w tysiącach	79,2	73,2	45,8	61,2
	2000 = 100	100,0	92,4	57,8	77,2
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
11	kobiety	52,4	50,3	50,4	46,0
12	w wieku do 25 lat	29,4	25,0	22,0	24,4
13	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	44,5	46,7	32,6	27,8
14	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	1258	379	168	214
15	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	13,8	15,6	9,7	12,8
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA WAGES AND SALARIES.					
16	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1675,71	2085,12	2610,21	2721,99
17	2000 = 100	100,0	124,4	155,8	162,4
18	w tym w: przemyśle	1986,41	2563,93	2553,90
19	budownictwie	1828,66	2373,24	2444,52
20	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	279,1	276,1	278,1
21	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164,0	164,3	171,4	176,9
22	rolników indywidualnych	127,7	114,8	104,7	101,2
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
23	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	763,57	1023,31	1243,44	1360,00
24	rolników indywidualnych ^d	575,58	723,38	821,36	874,20

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). ^b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących Rolnego 1996. w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu sekcje PKD 2007: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Administrowanie i działalność wspierająca”, „Administracja noś związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa”. ^d Łącznie z wypłatami z pozarolniczego Funduszu Emerytalno-Rentowego.

^a By actual workplace and kind of activity (since 2004). ^b Data are compiled considering employed persons on private farms in Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. ^c The term "other services" "Public administration and defence; compulsory social security", "Education", "Human health and social work activities", "Arts, entertainment right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund.

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
PRACY (dok.)					
MARKET (cont.)					
				<i>Employed persons^{ab} – as of 31 Dec (cont.):</i>	
				<i>by kind of activities in %:</i>	
31,8	31,4	31,9	31,7	<i>agriculture, forestry and fishing</i>	1
20,4	20,6	20,0	19,7	<i>industry and construction</i>	2
				<i>trade; repair of motor vehicles^a, transportation and storage, accommodation and catering^a, information and communication</i>	3
20,0	20,2	19,7	19,7	<i>financial and insurance activities real estate activities and other</i>	4
27,8	27,8	28,4	29,0	<i>services^c</i>	
				<i>Average paid employment:</i>	
				<i>in industry:</i>	
50,6	51,6	50,9	49,9	<i>in thousand</i>	5
42,1	43,0	42,4	41,7	<i>per 1000 population</i>	6
				<i>in construction:</i>	
14,2	15,4	14,5	13,6	<i>in thousand</i>	7
11,8	12,8	12,0	11,4	<i>per 1000 population</i>	8
				<i>Registered unemployed persons (as of 31 Dec):</i>	
63,8	65,9	68,7	70,9	<i>in thousand</i>	9
80,5	83,2	86,7	89,5	<i>2000 = 100</i>	10
				<i>In % of registered unemployed (as of 31 Dec)</i>	
47,4	48,1	45,9	45,6	<i>women</i>	11
23,9	22,4	21,2	20,0	<i>aged up to 25 years</i>	12
34,0	39,1	41,0	42,6	<i>out of work for longer than 1 year</i>	13
298	256	208	126	<i>Registered unemployment persons (as of 31 Dec) per a job offer</i>	14
13,8	14,1	14,7	15,1	<i>Registered unemployment rate^b (as of 31 Dec) in %</i>	15
Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
SOCIAL SECURITY BENEFITS					
2854,02	3002,37	3143,64	3258,66	<i>Average monthly gross wages and salaries in zł</i>	16
170,3	179,2	187,6	194,5	<i>2000 = 100</i>	17
2654,37	2828,07	2962,60	3092,82	<i>of which: industry</i>	18
2686,33	2819,55	2895,10	3065,30	<i>construction</i>	19
276,3	270,0	264,1	260,3	<i>Average number of retirees and pensioners in thous.</i>	20
178,3	175,0	171,8	170,5	<i>receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution</i>	21
98,0	95,0	92,3	89,8	<i>farmers</i>	22
1441,83	1511,13	1594,42	1682,71	<i>Average monthly gross retirement pay and pension in zł: paid by the Social Insurance Institution</i>	23
918,86	951,01	1020,19	1086,69	<i>farmers^d</i>	24

w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Pod pojęciem „pozostałe usługi” należy rozumieć następujące: publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń

agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing refers to the NACE Rev. 2 sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, and recreation” and “Other service activities”. d Including payments from non-agricultural social security system in case of a simultaneous

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
INFRASTRUKTURA KOMU MUNICIPAL INFRASTRUC					
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
1	wodociągowej.....	8904,5	11006,4	11789,7	11937,5
2	kanalizacyjnej ^a	1354,0	2030,3	2303,1	2410,4
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
3	w hektometrach sześciennych	34,3	35,4	36,8	36,9
4	na 1 mieszkańca w m ³	28,3	29,4	30,9	31,0
	energii elektrycznej w miastach ^b :				
5	w gigawatogodzinach	383,9	432,0	453,7	462,9
6	na 1 mieszkańca w kW-h	540,4	608,0	639,1	646,7
	Zasoby mieszkaniowe ^c (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
7	w tysiącach	384,2	399,4	410,1	414,0
8	na 1000 ludności	317	333	344	348
9	izby na 1000 ludności	1180	1310	1359	1374
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
10	na 1000 ludności	20546,5	24179,1	25328,6	25672,0
11	przeciętna 1 mieszkania	64,7	72,6	73,6	73,8
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
12	w tysiącach	3,8	3,2	5,0	4,2
13	na 1000 ludności	3,1	2,6	4,2	3,6
14	izby na 1000 ludności	11,5	11,7	19,2	14,5
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
15	na 1000 ludności	234,9	290,7	463,3	338,0
16	przeciętna 1 mieszkania	75,6	110,4	111,1	95,2
EDUKACJA EDUCA					
	Uczniowie w szkołach ^e (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
17	podstawowych ^f	110,0	85,2	72,6	69,8
18	gimnazjach	40,6	53,9	45,9	43,4
19	zasadniczych zawodowych ^g	14,4	5,9	6,1	6,0
20	liceach ogólnokształcących ^h	32,8	25,3	24,2	23,4
21	liceach profilowanych	x	7,2	2,6	1,7
22	technikach ^h	32,9	19,5	20,0	20,6
23	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,5	0,4	0,4	0,4
24	policealnych	6,0	11,5	12,5	11,4

a Łącznie z kolektorami. b W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowa ust. 1 na str. 185 i ust. 2 na str. 186. e Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. f Bez dzieci w wieku 6 lat objętych sposobiami do pracy. h – uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikumami. i Dających uprawnienia
a Including collectors. b In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was income from a private farm e Excluding schools for adults, except post-secondary schools. f Excluding children aged 6 attending pre-primary education secondary and technical secondary respectively. i Leading to professional certification.

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
NALNA. MIESZKANIA					
TURE. DWELLINGS					
				<i>Distribution network (as of 31 Dec) in km:</i>	
12321,5	12585,7	12810,2	13078,0	water supply	1
2556,9	2857,7	3047,3	3166,4	sewage ^a	2
				<i>Consumption in households:</i>	
				<i>water from water supply system:</i>	
37,0	37,1	37,0	37,5	in cubic hectometre	3
30,7	30,9	30,8	31,3	per capita in m ³	4
				<i>electricity in urban areas^b:</i>	
473,7	470,6	463,8	463,3	in gigawatt hour	5
653,3	649,5	640,9	641,5	per capita in kW·h	6
				<i>Dwelling stocks^c (in 2000 – inhabited; as of 31 Dec):</i>	
				<i>dwellings:</i>	
420,4	424,4	428,6	432,5	in thousand	7
349	353	358	362	per 1000 population	8
1400	1417	1435	1453	rooms per 1000 population	9
				<i>usable floor space of dwellings in m²:</i>	
26173,2	26569,5	26970,9	27369,4	per 1000 population	10
74,9	75,2	75,4	75,6	average per dwelling	11
				<i>Dwellings completed:</i>	
				<i>dwellings:</i>	
4,3	4,4	4,5	4,2	in thousand	12
3,6	3,7	3,8	3,5	per 1000 population	13
15,3	16,0	16,0	14,7	rooms per 1000 population	14
				<i>usable floor space of dwellings in m²:</i>	
360,2	381,1	406,2	349,5	per 1000 population	15
100,3	103,2	103,2	100,0	average per dwelling	16
I WYCHOWANIE^d					
TION^d					
				<i>Pupils and students in schools^e (as of the beginning of the school year) in thous.:</i>	
67,4	66,0	64,5	63,9	primary ^f	17
41,1	39,0	36,8	35,0	lower secondary	18
5,6	5,1	4,6	4,5	basic vocational ^g	19
23,0	22,5	21,5	20,2	general secondary ^h	20
1,1	0,8	0,4	0,1	specialized secondary	21
20,3	19,2	18,5	17,5	technical secondary ^h	22
0,4	0,4	0,4	0,4	general art ⁱ	23
13,5	16,2	17,1	11,2	post-secondary	24

nego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. c Na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. g, h Od roku szkolnego 2004/05 łącznie: g – ze szkołami specjalnymi przyzawodowe.

in agriculture. c Bases on balances. d See general notes to the chapter “Education”, item 1 on page 185 and item 2 on page 186. establishments. g, h Since 2004/05 school year including: g – special job-training schools, h – supplementary schools: general

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
EDUKACJA EDUCA					
	Absolwenci szkół ^b w tys.:				
1	podstawowych	19,5 ^c	16,1	13,6	13,0
2	gimnazjów	x	18,0	15,6	14,9
3	zasadniczych zawodowych ^d	4,8	1,9	1,9	2,0
4	liceów ogólnokształcących ^e	6,7	8,1	8,2	7,7
5	liceów profilowanych	x	2,6	1,1	0,8
6	techników ^e	6,7	4,2	4,2	4,5
7	artystycznych ogólnokształcących ^f	0,1	0,1	0,1	0,1
8	policealnych	2,1	3,6	3,3	3,4
9	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^g (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	15,2	14,0	13,0	12,6
10	Studenci szkół wyższych ^h (stan w dniu 30 XI) w tys.	44,2	52,9	52,9	53,8
11	Absolwenci szkół wyższych ^{hi} w tys.	8,0	10,3	13,9	12,0
12	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	11,9	10,4	8,2	7,6
13	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	3,3	3,5	2,3	2,0
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):				
14	miejsca w przedszkolach ^k w tys.	19,2	17,6	19,0	20,8
	dzieci ^l w tys.:				
15	w przedszkolach ^k	19,3	17,1	19,7	21,4
16	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	8,1	6,6	6,4	6,8
17	Dzieci w przedszkolach ^k (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	319	356	439	482

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 185 i ust. 2 na str. 186. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem specjalnych przysposabiających do pracy, e – z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. f Dających spraw wewnętrznych; bez cudzoziemców. i Z poprzedniego roku akademickiego, a w roku 2000 – z roku kalendarzowego. k Od wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. określanych jako zakłady opieki zdrowotnej). l W roku szkolnym 2013/14 łącznie

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 on page 185 and item 2 on page 186. b Excluding schools for adults, except -training schools, e – supplementary schools: general secondary and technical secondary respectively. f Leading to professional since 2006/07 school year respectively; since 2004/05 school year including specialized secondary schools as well as special job-location; excluding academies of the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior; excluding foreigners. i From the pre excluding pre-primary education in the units performing health care activities (until 2011 defined as health care institution). l In the

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
I WYCHOWANIE ^a (dok.)					
TION ^a (cont.)					
				<i>Graduates in schools^b in thous.:</i>	
11,9	11,3	11,0	.	<i>primary</i>	1
13,7	13,4	12,5	.	<i>lower secondary</i>	2
1,9	1,7	1,6	.	<i>basic vocational^d</i>	3
7,4	7,5	7,3	.	<i>general secondary^e</i>	4
0,5	0,2	0,2	.	<i>specialized secondary</i>	5
4,7	4,7	4,5	.	<i>technical secondary^e</i>	6
0,1	0,1	0,1	.	<i>general art^f</i>	7
3,3	3,4	3,7	.	<i>post-secondary</i>	8
				<i>Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools^g (excluding schools for adults) per 1000 population</i>	9
12,2	11,9	11,4	.		
52,8	50,1	46,2	41,4	<i>Students of higher education institutions^h (as of 30 Nov) in thous.</i>	10
14,9	15,5	14,8	13,8	<i>Graduates of higher education institutions^{hi} in thous.</i>	11
7,7	7,2	7,0	5,6	<i>Students of schools for adults (as of the beginning of the school year) in thous.</i>	12
2,1	2,0	1,9	.	<i>Graduates of schools for adults in thous.</i>	13
				<i>Pre-primary education (as of the beginning of the school year):</i>	
22,4	23,8	25,4	26,4	<i>places in nursery schools^k in thous.</i>	14
				<i>children^l in thous.:</i>	
22,8	24,3	26,1	26,4	<i>in nursery schools^k</i>	15
7,2	9,2	8,8	9,9	<i>in pre-primary sections in primary schools</i>	16
501	515	537	537	<i>Children in nursery schools^k (as of the beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6</i>	17

kiem szkół policealnych. c Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. d, e Od roku szkolnego 2004/05 łącznie: d – ze szkołami uprawnień zawodowe. g łącznie z uzupełniającymi: liceami ogólnokształcącymi od roku szkolnego 2005/06 i technikami od roku 2008 r. łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; bez wychowania przedszkolnego w placówkach z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

post-secondary schools. c Data include graduates of 8th and 6th grade. d, e Since 2004/05 school year including: d – special job-certification. g Including supplementary general schools: general secondary since 2005/06 school year and technical secondary training schools. h Including branch sections, basic organizational units in another location as well as teaching centres in another vious academic year, and in 2000 – the calendar year. k Since 2008 including pre-primary education groups and pre-primary points; 2013/14 school year including the children attending for all school year in the units performing health care activities.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
OCHRONA ZDROWIA^a HEALTH CARE^a AND					
	Pracownicy medyczni ^b (stan w dniu 31 XII):				
1	lekarze	3388	2694	2693	2813
2	lekarze dentyści	236	384	473	455
3	pielęgniarki ^c	6640	5931	6121	6247
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^d (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	52,4	50,9	51,4	52,4
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1635	1860	2092	2067
6	Przychodnie ^e (stan w dniu 31 XII)	359	441	566	605
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	258	296	311	322
8	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną (stan w dniu 31 XII)	4693	4053	3831	3695
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
9	lekarskie	6,0	6,7	7,4	7,3
10	stomatologiczne	0,7	0,8	0,9	0,9
11	Dzieci w żłobkach ^f i klubach dziecięcych ^g (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	15	19	26	28
KULTURA. CULTURE.					
12	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	267	256	246	246
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3733	3851	3877
14	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	165	155	137	136
	Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych w wol.:				
15	na 1000 ludności	3316	2903	2609	2676
16	na 1 czytelnika	20,1	18,8	19,0	19,6
17	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,6	1,3	1,8	1,9
18	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^h na 1000 ludności	332	281	338	336
19	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	22	26	29	24
20	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	277	349	362	302
21	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	20	19	19	15
22	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,4	3,7	5,9	5,2
23	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	321	253	497	666
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
24	radiowi	220	219	169	161
25	telewizyjni	215	212	164	155
26	Baza noclegowa turystyki ⁱ (stan w dniu 31 VII)	223	180	166	168
27	w tym hotele	21	22	22	23
28	Miejsca noclegowe ⁱ (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	130,5	98,1	92,3	95,9
29	Korzystający z noclegów ⁱ na 1000 ludności	321	332	388	368

a Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. b Od 2005 pracujący bezpośrednio z pacjentami z magistratami pielęgniarstwa. d Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łózkami i inkubatorami żłobkowymi. g Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. h Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami

a Since 2012 data include those of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior. b Since 2005 working directly nurses. d Excluding day places in hospital wards; since 2008 including beds and incubators for new borns. e See general notes clubs. h Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events. i Since 2011 concern establishments possessing

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
I POMOC SPOŁECZNA					
SOCIAL WELFARE					
2809	2888	2987	2955	<i>Medical personnel^b (as of 31 Dec):</i>	
516	546	523	490	<i>doctors</i>	1
6224	6169	6728	6627	<i>dentists</i>	2
				<i>nurses^c</i>	3
49,6	47,5	48,8	49,0	<i>Beds in general hospitals^d (as of 31 Dec) per 10 thous. population</i>	4
1926	1950	2071	2075	<i>In-patients in general hospitals per 10 thous. population</i>	5
628	700	733	737	<i>Out-patient departments^e (as of 31 Dec)</i>	6
337	349	352	377	<i>Generally available pharmacies (as of 31 Dec)</i>	7
3571	3441	3405	3170	<i>Population (as of 31 Dec) per 1 generally available pharmacy</i>	8
				<i>Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:</i>	
6,9	7,1	7,2	7,4	<i>doctors</i>	9
0,9	1,0	0,9	1,0	<i>dental</i>	10
30	32	40	48	<i>Children in nurseries^f and children's clubs^g (as of 31 Dec) per 1000 children up to the age of 3</i>	11
TURYSTYKA					
TOURISM					
243	247	240	238	<i>Public libraries (including branches; as of 31 Dec)</i>	12
3848	3883	3906	3894	<i>Public library collection (as of 31 Dec) per 1000 population in vol.</i>	13
132	130	127	122	<i>Public library borrowers per 1000 population</i>	14
				<i>Public library loans vol.:</i>	
2670	2644	2587	2485	<i>per 1000 population</i>	15
20,2	20,4	20,4	20,4	<i>per borrower</i>	16
1,9	1,8	3,2	3,3	<i>Seats in theatres and music institutions (as of 31 Dec) per 1000 population</i>	17
309	274	218	237	<i>Audience in theatres and music institutions^h per 1000 population</i>	18
26	27	26	27	<i>Museums with branches (as of 31 Dec)</i>	19
292	341	322	350	<i>Museum and exhibition visitors per 1000 population</i>	20
14	14	14	13	<i>Fixed cinemas (as of 31 Dec)</i>	21
5,0	4,9	5,0	5,0	<i>Seats in fixed cinemas (as of 31 Dec) per 1000 population</i>	22
676	690	750	671	<i>Audience in fixed cinemas per 1000 population</i>	23
				<i>Subscribers (as of 31 Dec) per 1000 population:</i>	
156	155	157	161	<i>radio</i>	24
151	150	151	155	<i>television</i>	25
182	236	243	254	<i>Tourist accommodation establishmentsⁱ (as of 31 Jul)</i>	26
23	24	28	34	<i>of which hotels</i>	27
94,7	100,2	103,4	107,8	<i>Number of beds^j (as of 31 Jul) per 10 thous. population</i>	28
379	404	446	497	<i>Tourists accommodated^k per 1000 population</i>	29

tem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgnarska. c łącznie dla noworodków. e Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 2 na str. 217. f łącznie z oddziałami organizowanymi w plenerze. i Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

with a patient; since 2006 including persons for whom the primary workplace is a medical and nurse practice. c Including master to the chapter “Health care and social welfare”, item 2 on page 217. f Including nursery wards. g Until 2010 excluding children's 10 and more bed places.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
ROLNICTWO ^a AGRICULTURE ^a					
1	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1204,6	1097,5	1127,5	1148,8
2	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	98,9	98,6
3	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{bd} w tys. ha	742,5	676,8	706,0	716,3
w tym w %:					
4	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	75,9	73,2	73,4	73,5
5	w tym: pszenica	9,7	5,8	5,9	6,0
6	żyto	17,9	15,4	14,0	14,1
7	ziemniaki ^e	10,3	4,8	3,4	3,2
8	buraki cukrowe	0,7	0,9	0,0	0,1
Zbiory w tys. t:					
9	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	836,1	1326,5	1383,4	1420,4
10	w tym: pszenica	132,4	119,4	130,2	132,3
11	żyto	188,3	243,3	232,8	230,8
12	ziemniaki ^e	1479,1	563,5	455,9	365,6
13	buraki cukrowe	178,3	240,0	1,9	16,7
Plony z 1 ha w dt:					
14	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	14,8	26,8	26,7	27,0
15	w tym: pszenica	18,3	30,4	31,0	30,8
16	żyto	14,2	23,4	23,5	22,8
17	ziemniaki ^e	194	172	190	161
18	buraki cukrowe	326	414	411	401
Zwierzęta gospodarskie ^b :					
bydło (stan w czerwcu):					
19	w tysiącach sztuk	667,5	737,8	835,1	900,7
20	na 100 ha użytków rolnych w szt.	56,0	67,2	74,1	78,4
trzoda chlewna (stan w końcu lipca):					
21	w tysiącach sztuk	947,9	873,8	602,4	604,9
22	na 100 ha użytków rolnych w szt.	79,5	79,6	53,4	52,7
Produkcja na 1 ha użytków rolnych:					
23	żywcza rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^f w kg	153,5	166,9	191,1	177,2
24	mleka krowiego w l	1035	1482	1723	1854
Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych:					
25	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	67	90	73	98
26	ziemniaki w kg	160	112	142	102
27	buraki cukrowe w kg	149	219	2	15
28	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^f w kg	89	115	129	116
29	mleko krowie w l	886	1481	1495	1508

^a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa; od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 266. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Dane skorygowano w stosunku na przyoranie (nawozy zielone). ^e Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. ^f Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego,

^a Data are presented by the land user's seat; since 2010 excluding owners of agricultural land who do not conduct agricultural the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 266. ^b In 2010 data of the Agricultural Census. ^c Data have been corrected area intended for ploughing user; (green fertilizers). ^e Since 2010 excluding kitchen gardens. ^f Concerns meat: beef, veal, pork,

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
I LEŚNICTWO AND FORESTRY					
1057,0	1058,6	1083,4	1074,1	<i>Agricultural land (as of June)^b in thous. ha</i>	1
98,1 ^c	97,9	98,8	99,1	<i>of which in good agricultural condition in %</i>	2
605,8 ^c	605,4	630,7	625,7	<i>Sown area (as of June)^{bd} in thous. ha</i>	3
				<i>of which in %:</i>	
74,3	77,0	69,6	64,8	<i>basic cereals (including cereal mixed)</i>	4
6,2	6,9	6,7	6,4	<i>of which: wheat</i>	5
12,8	12,0	10,3	9,5	<i>rye</i>	6
2,8 ^c	2,8	1,9	3,8	<i>potatoes^e</i>	7
0,0	0,1	0,0	0,0	<i>sugar beets</i>	8
				<i>Crop production in thous. t:</i>	
1309,7	1215,8	1266,2	1159,5	<i>basic cereals (including cereal mixed)</i>	9
125,6	127,2	137,8	133,0	<i>of which: wheat</i>	10
185,8	153,3	159,9	139,9	<i>rye</i>	11
353,9	348,4	253,5	449,1	<i>potatoes^e</i>	12
13,0	32,3	4,9	–	<i>sugar beets</i>	13
				<i>Yields per 1 ha in dt:</i>	
29,1	26,1	28,9	28,6	<i>basic cereals (including cereal mixed)</i>	14
33,4	30,4	32,6	33,0	<i>of which: wheat</i>	15
24,0 ^c	21,1	24,7	23,6	<i>rye</i>	16
206 ^c	202	210	190	<i>potatoes^e</i>	17
472	451	443	–	<i>sugar beets</i>	18
				<i>Livestock^b:</i>	
				<i>cattle (as of June):</i>	
878,9 ^c	935,1	927,6	956,6	<i>in thousand heads</i>	19
83,1 ^c	88,3	85,6	89,1	<i>per 100 ha of agricultural land in heads</i>	20
				<i>pigs (as of the end of July):</i>	
552,8 ^c	474,8	370,7	350,8	<i>in thousand heads</i>	21
52,3 ^c	44,8	34,2	32,7	<i>per 100 ha of agricultural land in heads</i>	22
				<i>Production per 1 ha of agricultural land:</i>	
				<i>of animals for slaughter in terms of meat</i>	23
196,1	191,6	176,6	200,0	<i>(including fats and pluck)^f in kg</i>	
1863	2076	2097	2198	<i>of cows' milk in l</i>	24
				<i>Procurement of agricultural products per 1 ha</i>	
				<i>of agricultural land:</i>	
85	80	128	113	<i>basic cereal (including cereal mixed) in kg</i>	25
83	126	121	78	<i>potatoes in kg</i>	26
6	30	5	–	<i>sugar beets in kg</i>	27
148	136	133	153	<i>animals for slaughter in terms of meat</i>	28
1627	1674	1748	1805	<i>(including fats)^f in kg</i>	
				<i>cows' milk in l</i>	29

rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi ogólne do działu do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. *d* Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych i upraw baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej.

activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. d Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens and crop mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and venison; in post-slaughter warm weight.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
ROLNICTWO^a AGRICULTURE^a					
1	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{b,c} w kg:				
	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	75,2	87,1	94,5	93,3
2	wapniowych	61,9	60,0	13,4	13,2
3	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	7,1	8,8	9,0	8,9
4	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	604,5	614,2	622,3	624,0
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):					
5	w tysiącach hektarów	595,6	604,6	612,4	614,1
6	na 1 mieszkańca w ha	0,50	0,50	0,50	0,50
7	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	29,5	30,0	30,3	30,4
8	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	233,7	284,5	284,0	288,9
PRZE INDU					
9	Produkcja sprzedana przemysłu:				
	w milionach złotych (ceny bieżące)	12239,5	15619,5	16315,4
10	rok poprzedni = 100 (ceny stałe)	92,2	102,4
11	2005 = 100 (ceny stałe)	100,0	114,4	117,1
12	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	233529	269586	302394
13	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	10191	13104	13701
BUDO CONSTR					
14	Sprzedż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):				
	w milionach złotych	1706,6	3489,6	2965,5
15	w tym sektor prywatny w % ogółem	97,4	98,0	98,2
16	na 1 mieszkańca w zł	1421	2928	2490
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNICA					
17	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^f :				
	w kilometrach	783	682	760	760
18	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	3,9	3,4	3,8	3,8
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):					
19	w kilometrach	10569	11013	11357	11848
20	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	52,4	54,6	56,3	58,7
Samochody osobowe zarejestrowane ^g :					
21	w tysiącach sztuk	259,1	352,4	436,0	450,1
22	na 1000 ludności	214	294	366	378
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^h :					
23	w liczbach bezwzględnych	339	298	332	338
24	na 100 tys. ludności	28,0	24,8	27,9	28,4

^a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa; od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 266. ^b W roku gospodarczym. ^c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^d Dane wykonywania robót. ^e Łącznie z szerokotorowymi, których długość w 2013 r. wynosiła 43 km; dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Siadających pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. ^f W 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych, w latach

^a Data are presented by the land user's seat; since 2010 excluding owners of agricultural land who do not conduct agricultural the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 266. ^b In farming year. ^c In 2010 data of the Agricultural Census. ^d Data of performing works. ^e Including broad gauge, the length of which in 2013 was 43 km; data concern rail network of Polskie Koleje temporary permission given in the end of the year. ^f In 2000 post offices and telecommunication service offices, in 2005–2012 determined

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
I LEŚNICTWO (dok.) AND FORESTRY (cont.)					
106,2 ^d	95,3	99,5	97,6	Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bc} in kg: mineral or chemical (including mixed fertilizers)	1
14,4	14,5	12,6	7,9	lime	2
9,6 ^d	.	.	9,8	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 Dec) per 100 ha of agricultural land ^c in units	3
626,2	627,2	628,4	629,0	Forest land (as of 31 Dec) in thous. ha	4
616,2	617,3	618,4	619,1	Forest area (as of 31 Dec): in thousand hectares	5
0,50	0,50	0,52	0,52	per capita in ha	6
30,5	30,6	30,6	30,7	Forest cover (as of 31 Dec) in %	7
287,5	280,1	283,1	296,3	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	8
MYSŁ STRY					
16687,7	19206,5	19583,4	20930,5	Sold production of industry: in million zlotys (current prices)	9
100,8	108,0	104,9	105,6	previous year = 100 (constant prices)	10
118,0 ^d	127,4	133,6	141,1	2005 = 100 (constant prices)	11
329510	371902	384984	419579	per employee in zł (current prices)	12
13857	15979	16323	17493	per capita in zł (current prices)	13
WNICTWO UCTION					
4786,5	3684,8	3888,2	3240,7	Sales of construction and assembly production (current prices): in million zlotys	14
99,2	97,5	98,6	99,1	of which private sector in % of total	15
3975	3066	3241	2709	per capita in zł	16
– stan w dniu 31 XII TIONS – as of 31 Dec					
759	763	700	693	Railway lines operated – standard gauge ^f : in kilometres	17
3,8	3,8	3,5	3,4	per 100 km ² of total area in km	18
11999	12319	12391	12554	Hard surface public roads (urban and non-urban): in kilometres	19
59,4	61,0	61,4	62,2	per 100 km ² of total area in km	20
469,4	491,8	504,9	518,5	Registered passenger cars ^g : in thousand units	21
390	409	421	434	per 1000 population	22
348	355	361	341	Post offices of appointed operator ^h : in absolute numbers	23
28,9	29,6	30,1	28,5	per 100 thous. population	24

rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi ogólne do działu skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. g Od 2011 r. łącznie z po-2005–2012 określane jako placówki operatora publicznego (poczta publiczna).

activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. e Realized by construction units – by place Państwowe (PKP), as well as since 2005 of other entities which are administrators of railway infrastructure. g Since 2011 including having as the public operator (public post).

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNICA					
1	Telefoniczne łącza główne ^a :				
2	w tysiącach	337,1	364,2	282,8	252,0
2	na 1000 ludności	278	304	237	212
HAN TRA					
3	Sprzedż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
4	w milionach złotych	9676,8	10571,8	11986,5	12339,3
4	na 1 mieszkańca w zł	7987	8803	10056	10362
5	Sklepy ^b (stan w dniu 31 XII) w tys.	11,9	10,1	10,4	9,8
6	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep ^b	101	118	114	122
FINANSE PUBLIC					
Budżety gmin^c					
Dochody:					
7	w milionach złotych	888,1	1347,3	1770,5	1954,6
8	na 1 mieszkańca w zł	1124	1737	2313	2560
Wydatki:					
9	w milionach złotych	916,6	1334,7	1725,2	2077,9
10	na 1 mieszkańca w zł	1160	1720	2254	2722
Budżety miast na prawach powiatu					
Dochody:					
11	w milionach złotych	714,7	1015,8	1376,5	1592,9
12	na 1 mieszkańca w zł	1695	2389	3227	3727
Wydatki:					
13	w milionach złotych	765,2	1052,9	1381,2	1686,3
14	na 1 mieszkańca w zł	1815	2476	3238	3946
Budżety powiatów					
Dochody:					
15	w milionach złotych	368,4	418,3	509,0	626,2
16	na 1 mieszkańca w zł	466	539	665	820
Wydatki:					
17	w milionach złotych	366,2	421,2	494,3	634,5
18	na 1 mieszkańca w zł	464	543	646	831
Budżet województwa					
Dochody:					
19	w milionach złotych	118,9	168,9	391,8	677,4
20	na 1 mieszkańca w zł	98	141	329	569
Wydatki:					
21	w milionach złotych	122,5	182,8	334,5	616,4
22	na 1 mieszkańca w zł	101	152	281	518

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r.
a Data concern operators of the public telecommunication network. b Data for 2000 are not comparable due to change in 2004 the

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
– stan w dniu 31 XII (dok.)					
TIONS – as of 31 Dec (cont.)					
231,3	198,9	171,5	179,8	Fixed main line ^a :	1
192	166	143	151	in thousand	2
				per 1000 population	
DEL					
DE					
11672,6	13079,2	13918,5	11892,2	Retail sales (current prices):	3
9693	10881	11601	9939	in million zlotys	4
10,3	10,4	10,1	9,4	per capita in zł	5
117	115	119	127	Shops ^b (as of 31 Dec) in thous.	6
				Number of population (as of 31 Dec) per shop ^b	
PUBLICZNE					
FINANCE					
				Budgets of gminas^c	
				Revenue:	
2039,5	2194,1	2219,2	2332,4	in million zlotys	7
2622	2830	2872	3031	per capita in zł	8
				Expenditure:	
2325,5	2294,0	2185,1	2290,1	in million zlotys	9
2990	2958	2828	2976	per capita in zł	10
				Budgets of cities with powiat status	
				Revenue:	
1803,8	1842,0	2003,4	1951,4	in million zlotys	11
4229	4318	4692	4570	per capita in zł	12
				Expenditure:	
2014,5	2066,2	2067,4	2024,9	in million zlotys	13
4723	4844	4842	4742	per capita in zł	14
				Budgets of powiat	
				Revenue:	
653,8	673,1	640,8	685,8	in million zlotys	15
841	868	829	891	per capita in zł	16
				Expenditure:	
670,5	675,5	638,5	674,9	in million zlotys	17
862	871	826	877	per capita in zł	18
				Budget of voivodship	
				Revenue:	
442,3	485,9	468,3	572,8	in million zlotys	19
367	404	390	479	per capita in zł	20
				Expenditure:	
411,7	518,2	492,2	561,0	in million zlotys	21
342	431	410	469	per capita in zł	22

metody badania sklepów. c Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
method of shop survey. c Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2008	2009
INWESTYCJE. INVESTMENTS.					
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):					
1	w milionach złotych	2282,1	3266,9	4822,7	4634,5
2	na 1 mieszkańca w zł	1884	2720	4046	3892
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):					
3	w milionach złotych	39372,6	49915,5	59876,6	63069,0
4	na 1 mieszkańca w zł	32497	41607	50254	53011
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY					
5	Ogółem: w tysiącach	85,8	88,9	90,2	89,6
6	na 10 tys. ludności	709	741	757	753
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:					
7	w tysiącach	15,5	16,8	17,6	18,0
w tym:					
8	spółdzielnie	0,6	0,5	0,5	0,5
9	spółki handlowe	2,4	3,7	4,1	4,3
10	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0,3	0,4	0,5	0,5
11	spółki cywilne	6,6	4,5	4,5	4,5
12	2000 = 100	100,0	108,5	113,7	116,2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:					
13	w tysiącach	70,3	72,1	72,6	71,5
14	2000 = 100	100,0	102,5	103,2	101,7
15	na 10 tys. ludności	581	601	609	601
RACHUNKI REGIONAL					
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):					
16	w milionach złotych
17	na 1 mieszkańca w zł
Produkt krajowy brutto (ceny stałe)					
18	– rok poprzedni = 100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):					
19	w milionach złotych
20	na 1 mieszkańca w zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:					
21	w milionach złotych
22	na 1 mieszkańca w zł
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne do działu „Rachunki regionalne”, ust. 12 na str. 351.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending private farms see general notes to the chapter “Regional accounts”, item 12 on page 351.

2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION	No.
ŚRODKI TRWAŁE^a					
FIXED ASSETS^a					
5050,9	6517,8	5500,6	5515,3	<i>Investment outlays (current prices):</i>	
4194	5423	4585	4610	<i>in million zlotys</i>	1
				<i>per capita in zł</i>	2
66592,9	71309,1	74707,1	79626,3	<i>Gross value of fixed assets (as of 31 Dec;</i>	
55335	59376	62324	66635	<i>current book-keeping prices):</i>	
				<i>in million zlotys</i>	3
				<i>per capita in zł</i>	4
W REJESTRZE REGON^b – stan w dniu 31 XII					
IN THE REGON REGISTER^b – as of 31 Dec					
91,9	91,7	94,7	96,5	<i>Total: in thousand</i>	5
763	764	790	808	<i>per 10 thous. population</i>	6
18,8	19,3	20,7	21,5	<i>Legal persons and organizational entities without</i>	
				<i>legal personality:</i>	
				<i>in thousands</i>	7
				<i>of which:</i>	
0,5	0,5	0,5	0,5	<i>co-operatives</i>	8
4,5	4,7	5,1	5,6	<i>commercial companies</i>	9
0,5	0,6	0,6	0,7	<i>of which with foreign capital participation</i>	10
4,7	4,8	4,9	5,0	<i>civil law partnerships</i>	11
121,1	124,6	133,4	138,5	<i>2000 = 100</i>	12
73,1	72,4	74,0	75,0	<i>Natural persons conducting economic activity:</i>	
103,9	103,0	105,3	106,7	<i>in thousands</i>	13
607	603	618	628	<i>2000 = 100</i>	14
				<i>per 10 thous. population</i>	15
REGIONALNE^c					
ACCOUNTS^c					
32863	35401	36057	.	<i>Gross domestic product (current prices):</i>	
27288	29452	30055	.	<i>in million zlotys</i>	16
				<i>per capita in zł</i>	17
.	103,6	100,5	.	<i>Gross domestic product (constant prices)</i>	18
				<i>– previous year = 100</i>	
28943	31118	31951	.	<i>Gross value added (current prices):</i>	
24033	25889	26632	.	<i>in million zlotys</i>	19
				<i>per capita in zł</i>	20
23873	25252	25753	.	<i>Gross nominal disposable income in the household</i>	
19823	21009	21466	.	<i>sector:</i>	
				<i>in million zlotys</i>	21
				<i>per capita in zł</i>	22
.	101,2	98,4	.	<i>Gross disposable income in the households sector</i>	23
				<i>– previous year = 100</i>	

gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2010 i 2011 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej in agricultural. c Data for the years 2010 and 2011 were changed in relations to the data published in the previous edition of Yearbook;

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina <i>Gmina</i>	W stopniach i minutach <i>In degrees and minutes</i>	W km <i>In km</i>	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				<i>Furthest extended points of the voivodship border:</i>
na północ (szerokość geograficzna północna)	Wiżajny	54°25'	x	<i>in the north (northern geographic latitude)</i>
na południe (szerokość geograficzna północna)	Mielnik	52°17'	x	<i>in the south (northern geographic latitude)</i>
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Turośl	21°36'	x	<i>in the west (eastern geographic longitude)</i>
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Białowieża	23°57'	x	<i>in the east (eastern geographic longitude)</i>
Rozciągłość:				<i>Extent:</i>
z południa na północ	x	2°08'	236	<i>from south to north</i>
z zachodu na wschód	x	2°21'	161	<i>from west to east</i>

Źródło: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej.
Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2014 R.
Stan w dniu 1 I
AREA AND BORDERS IN 2014
As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych <i>In absolute numbers</i>	W odsetkach <i>In percent</i>	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	20187,0	x	<i>Area in km²</i>
Długość granicy w km	936,3	100,0	<i>Length of border in km</i>
z Białorusią	245,9	26,3	<i>with Belarus</i>
z Litwą	104,3	11,1	<i>with Lithuania</i>
z województwami:			<i>with voivodships:</i>
lubelskim	4,0	0,4	<i>Lubelskie</i>
mazowieckim	357,9	38,2	<i>Mazowieckie</i>
warmińsko-mazurskim	224,4	24,0	<i>Warmińsko-Mazurskie</i>

Źródło: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej.
Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – okolice miejscowości Wizajny	Wizajny	298	Highest point – surroundings of Wizajny
Najniżej położony punkt – okolice miejscowości Miastkowo	Miastkowo	92	Lowest point – surroundings of Miastkowo

Źródło: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej.
Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. TEMPERATURY POWIETRZA
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme tempera- tures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2013	maksimum maxim- mum	minimum minimum	
Białystok	148	6,9	7,2	7,5	7,6	35,5	-35,4	70,9
Suwałki	184	6,3	6,8	7,1	7,1	35,2	-30,6	65,8

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 5. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecz- nienie w h Insolation in h	Średnie zachmu- rzenie w oktan- tach ^a Average cloudiness in octants ^a
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2013			
		Białystok	148	577	573			
Suwałki	184	591	575	619	702	3,5	1694	5,5

^a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). ^b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
^a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). ^b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 6. **WIĘKSZE RZEKI^a**
PRINCIPAL RIVERS^a

RZEKI ^b RIVERS ^b	Długość ^c w km <i>Length^c in km</i>		Odbiornik ^d <i>Recipient^d</i>	Powierzchnia ^c zlewni w km ² <i>Drainage^c basin area in km²</i>	
	ogółem ^e <i>total^e</i>	w tym w województwie <i>of which in voivodship</i>		ogółem ^e <i>total^e</i>	w tym w województwie <i>of which in voivodship</i>
Narew	455,9	292,6	Wisła	53890,0	17567,5
Narewka	43,1	43,1	Narew	460,9	460,9
Orlanka	54,6	54,6	Narew	512,4	512,4
Biała	36,2	36,2	Orlanka	207,3	207,3
Supraśl	111,4	111,4	Narew	1844,9	1844,9
Słoja	38,1	38,1	Supraśl	220,3	220,3
Sokołda	51,1	51,1	Supraśl	488,8	488,8
Płoska	34,1	34,1	Supraśl	216,6	216,6
Nereśl	47,2	47,2	Narew	298,9	298,9
Ślina	43,6	43,6	Narew	355,7	355,7
Biebrza	174,9	174,9	Narew	7072,0	5058,8
Sidra	38,8	38,8	Biebrza	299,5	299,5
Netta	118,4	115,2	Biebrza	1301,6	1240,7
Blizna	20,3	20,3	Netta	353,0	353,0
Szczeberka	60,1	60,1	Blizna	226,5	226,5
Brzozówka	66,1	66,1	Biebrza	693,7	693,7
Kumiałka	41,5	41,5	Brzozówka	220,6	220,6
Jegrznia	135,7	43,8	Biebrza	1062,4	359,5
Elk	125,0	29,5	Biebrza	1556,8	352,7
Wissa	57,1	57,1	Biebrza	516,0	470,7
Gać	23,3	23,3	Narew	431,6	431,6
Jablonka	33,7	33,7	Gać	224,7	224,7
Pisa	150,9	53,0	Narew	4516,6	848,1
Skroda	57,9	57,9	Pisa	406,1	406,1
Ruż	41,1	20,6	Narew	358,7	264,4
Bug	621,1	89,9	Narew	19273,8	3731,8
Leśna	36,4	36,4	Bug	355,8	355,8
Pulwa	13,3	13,3	Bug	201,1	201,1
Nurzec	110,0	110,0	Bug	2081,8	2067,1
Nurczyk	40,4	40,4	Nurzec	279,5	279,5
Leśna	27,3	27,3	Nurzec	320,9	320,9
Mianka	27,9	27,9	Nurzec	210,6	210,6
Brok	89,1	41,1	Bug	811,4	442,3
Czarna Hańcza	131,0	131,0	Niemen	1617,0	1617,0
Marycha	79,5	79,5	Czarna Hańcza	441,4	441,4
Świsłocz	43,5	43,5	Niemen	340,8	340,8
Szeszupa (Szeszupie)	27,6	27,6	Niemen	305,2	305,2

a O powierzchni zlewni w województwie powyżej 200 km². b Uszeregowane w porządku hydrograficznym. c Obliczono na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski. d Rzeka lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ. e Długości rzek oraz powierzchnie zlewni zostały podane dla rzek i zlewni w granicach Polski.

Ź r ó d ł o: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

a Of drainage basin area in Podlaskie Voivodship bigger than 200 km². b Listed according to hydrographic order. c Calculated according to Map of Hydrographic Division of Poland. d River or reservoir into which the water flows. e River length and drainage basin area shown for rivers and drainage basin within Poland.

S o u r c e: data of the Regional Water Management Authority in Warsaw.

TABL. 7. WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA
LARGER AND DEEPER LAKES

JEZIORA LAKES	Położenie Placement		Powierzchnia w ha Area in ha	Głębokość maksymalna w m Maximum depth in m	Objętość w tys. m ³ Capacity in thous. m ³
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			
WEDŁUG POWIERZCHNI BY AREA					
Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2118,3	73,2	336726,7
Rajgrodzkie ^a	Wisła	ełcki/grajewski	1503,2	52,0	142623,2
Gaładus ^b	Niemen	sejneński	728,6	54,8	92474,7
Sajno	Wisła	augustowski	118,7	27,0	52446,8
Dręstwo	Wisła	augustowski	504,2	25,0	42734,6
Białe Augustowskie ...	Wisła	augustowski	476,6	30,0	41716,5
Serwy	Niemen	augustowski	460,3	41,5	67181,5
Necko	Wisła	augustowski	400,0	25,0	40561,4
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	356,1	45,0	53492,0
Rospuda Filipowska ..	Wisła	suwalski	341,7	38,9	49731,8
Hańcza	Niemen	suwalski	311,4	108,5	120364,1
Wiżajny	Pregola	suwalski	293,1	5,3	7746,1
Pomorze	Niemen	sejneński	295,4	23,5	25280,5
Kolno	Wisła	augustowski	264,4	3,3	3303,4
Studzieniczne	Wisła	augustowski	250,1	30,5	22073,6

WEDŁUG GŁĘBOKOŚCI
BY DEPTH

Hańcza	Niemen	suwalski	311,4	108,5	120364,1
Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2118,3	73,2	336726,7
Gaładus ^b	Niemen	sejneński	728,6	54,8	92474,7
Rajgrodzkie ^a	Wisła	ełcki/grajewski	1503,2	52,0	142623,2
Białe Filipowskie	Pregola	suwalski	132,4	52,0	22662,3
Ożewo (Użewo)	Niemen	suwalski	53,6	49,6	9326,4
Garbas (Garbaś)	Wisła	suwalski	152,5	48,0	31809,7
Busznica	Wisła	augustowski	49,4	48,0	3350,6
Szurpiły	Niemen	suwalski	80,9	46,2	8168,0
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	356,1	45,0	53492,0
Długie Sejneńskie (Długie Krasnopolskie)	Niemen	sejneński	102,4	45,0	7669,4
Okmin	Niemen	suwalski	111,8	42,4	14310,4
Dmitrowo	Niemen	sejneński	61,2	42,0	6476,6
Serwy	Niemen	augustowski	460,3	41,5	67181,5
Rospuda Filipowska ..	Wisła	suwalski	341,7	38,9	49731,8

^a Jezioro na pograniczu województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego; powierzchnia na terenie województwa podlaskiego wynosi 919,4 ha. ^b Jezioro graniczne – na terytorium Polski 548,6 ha.

Źródło: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

^a Lake at the borderland between Warmińsko-Mazurskie and Podlaskie Voivodships; area within Podlaskie Voivodship – 919,4 ha. ^b Border lake – in Poland 548,6 ha.

Source: data of the Regional Water Management Authority in Warsaw.

DZIAŁ II STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454).

Dane o **gruntach rolnych wyłączonych na cele nierolnicze i leśnych na cele nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 1205), która chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych. Do 2008 r., zgodnie z art. 12, ust. 15 ustawy, rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych IV, IVa, IVb wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;

CHAPTER II ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and use of voivodship land** is classified by ownership and register groups, according to the land and building register as a result of the regulation of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 Mar 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws No. 38, item 454).

Data regarding **agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, on the basis of the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 Feb 1995 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1205), which protects all agricultural land included in quality classes I–III as well as agricultural land included in quality classes IV–VI comprised of organic soils. Until 2008, in accordance with, Art. 12, item 15 of the Law, a gmina council might also resolve to protect agricultural land of IV, IVa, IVb quality classes, originating from mineral-derived soils and located within the gmina. Since 2009 the provisions of the law do not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land the rural or forest utility value of which has declined due to worsening of natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as due to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in assigning or restoration a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item “for production purposes (excluding agriculture, forestry and fishing)” – organizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;

2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;

3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

4. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód (do 2002 r. – do wód powierzchniowych) lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i pkt 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami chłodniczymi, jak również łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i obiektów budowlanych), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodniczych w procesach technologicznych.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód powierzchniowych wydzielonym dla nich systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigation of agricultural or forest land with the area of 20 ha or more, and for the purpose of exploitation of fish ponds with the area of 10 ha or more;

3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces etc.).

4. Data regarding wastewater concern wastewater discharged into waters (until 2002 – into surface waters) or into the ground by entities described in item 3, point 1) and point 3). Data regarding entities possessing wastewater treatment plants concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as wastewater discharged by means of open channels or ditch systems directly into waters, the ground or sewage networks from entities engaged in production (including polluted cooling water and polluted water from drainage of mines and constructions), other entities as well as households.

Cooling water comprises wastewater with an increased temperature created in the process of using water for cooling purposes during technological processes.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged into surface waters by a separate sewage system,
- the charge of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the charge of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C as well as into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogen removal and discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e. solid bodies and fats subject to settlement or flotation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon etc.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie mechaniczne i biologiczne lub mechaniczne i chemiczne odprowadzanych ścieków zakwalifikowano do wyższego stopnia oczyszczania (biologicznego lub chemicznego).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przyszagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Od 2003 r. komunalne oczyszczalnie chemiczne zakwalifikowano albo do oczyszczalni o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, albo do oczyszczalni mechanicznych.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni oczyszczających ścieki z miast i wsi.

5. Informacje o źródłach i wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość jednostek sprawozdawczych (zakładów) utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników odnośnego badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów emitowanych zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów emitowanych zanieczyszczeń gazowych.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from wastewater occurs in wastewater treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

Graduated mechanical and biological or mechanical and chemical treatment of the discharged wastewater was classified as a higher degree of the treatment process (biological or chemical).

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. wastewater treatment plants which operate outside the sewage system).

Since 2003 municipal chemical treatment plants have been classified as treatment plants with increased biogen removal or mechanical treatment plants.

Data on **population using wastewater treatment plants** are given on the basis of surveys of the Central Statistical Office based on estimates of the number of population using wastewater treatment plants treating urban and rural waste.

5. Information regarding the sources and amounts of industrial atmospheric pollutant emission from plants especially noxious to air purity as well as the equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 Jan 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed units (entities) is maintained annually, which, in principle, assures continuity and comparability of results of a relevant survey. This group may be increased only in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **emission of particulates pollutants** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot as well as other types of emitted particulates pollutants.

Data regarding **emission of gaseous pollutants** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons as well as other types of emitted gaseous pollutants.

Dane o emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeladunku sub-stancji sypkich lub lotnych, z hał produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość **emisji dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględnymi wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o różnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Data regarding emission of particulates and gaseous pollutants include organized (from technological and heating facilities) and disorganized (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.) emission.

*Due to the high absolute values which characterize the **emission of carbon dioxide**, the **indicator of reduction of gaseous pollutants** was calculated and presented **excluding carbon dioxide emission**.*

***Emission volumes from various sources and of different pollutant types** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.*

6. Nature protection consists in maintenance, balanced use and renewal of natural resources, objects and elements as: wild plants, animals and fungi; plants, animals and fungi under species protection; migratory animals; natural habitats; habitats threatened with extinction, rare and protected species of plants, animals and fungi; objects of animate and inanimate nature as well as fossil plant and animal remains; landscape; green belts within cities and villages; plantings.

Data regarding legally protected areas possessing unique environmental value do not include information concerning the areas of the Nature 2000 network.

National park includes protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, not smaller than 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

Nature reserve includes areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. It also protects habitats of plants, animals and fungi as well as formations and elements of inanimate nature, having essential environmental, scientific, cultural values or landscape features.

Landscape park is an area protected because of its natural, historical and cultural values as well as for landscape features. The aim of landscape park creation is preservation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape area includes areas protected because of distinguishing landscape characterized by various ecosystem types, valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are not distinguished on the surface or possible to be distinguished, important in scientific and educational terms, places of occurrence of geological formations, concentrations of fossils or mineral formations, caves or rock shelters along with silt-covered grounds and fragments of active and closed surface and underground excavations.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak np.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Informacje o odpadach do 2001 r. opracowywane były w oparciu o ustawę z dnia 27 VI 1997 r. o odpadach (Dz. U. Nr 96, poz. 592) z późniejszymi zmianami oraz zgodnie z klasyfikacją odpadów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 XII 1997 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1135). Dane późniejsze opracowano w oparciu o ustawę z dnia 27 IV 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628) oraz katalog odpadów wprowadzony w życie 1 I 2002 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206). Od 2012 r. dane o odpadach opracowywane są w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21).

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, bądź prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

Przez **unieszkodliwienie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska. Unieszkodliwieniem odpadów jest także składowanie odpadów.

Ecological areas are worth of protection fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peatbogs, dunes, patches of non-used vegetation, old river beds, natural habitats, habitats of rare or protected species of plants, animals or fungi, their refuges and places of reproduction or places of seasonal residence.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

Nature monuments are single objects of animate and inanimate nature or their clusters of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features, trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, karst springs, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

7. Waste means any substance or object, which the holder discards, intends or is required to discard.

Information regarding waste until 2001 was compiled on the basis of the Act on Waste, dated 27 Jun 1997 (Journal of Laws No. 96, item 592) with later amendments as well as in accordance with the classification of waste introduced by the regulation of the Minister of Environmental Protection, Natural Resources and Forestry, dated 24 Dec 1997 (Journal of Laws No. 162, item 1135). Later data were compiled according to the Act on Waste, dated 27 Apr 2001 (Journal of Laws No. 62, item 628) with later amendments, introduced on 1 Oct 2001 as well as the catalogue of waste introduced on 1 Jan 2002 by the regulation of the Minister of Environment (Journal of Laws 2001 No. 112, item 1206). Since 2012 data on waste have been compiled on the basis of the Act on Waste, dated 14 Dec 2012 (Journal of Laws 2013 item 21).

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste means all operations which do not endanger human life and health or the environment, consisting in the use of waste in whole or in part, or leading to extraction and use of substances, materials or energy.

Treatment of waste means the submission of waste to the processes of biological, physical or chemical treatment as a result of which the nature of waste does not pose risks to human life, health or the environment. Storing waste is also a method of treatment of waste.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetwarzanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych między innymi poprzez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

8. Dane o nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska oraz Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych Dotyczących Środowiska Ochrony (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

9. Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, w tym za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnicze, z kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, wydobywanie kopalin bez wymaganej koncesji lub z rażącym naruszeniem jej warunków – zgodnie z prawem geologicznym i górniczym oraz z innych wpływów (m.in. za żeglugę i spław oraz wydobywanie kruszywa i piasku z wód, zwrotów środków niewykorzystanych w ustalonym czasie, z prowadzonych operacji finansowych, oprocentowanie pożyczek, rachunków bankowych, uzyskanych pożyczek). Środki funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Waste storage means temporary waste storage or collection prior to its transport, recovery or treatment.

Landfilled waste is understood as waste transferred to landfill areas (landfills, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.

Data regarding **waste landfilled up to now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on own plant areas as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed landfill areas are areas where exploitation was finished, and where work connected with assigning or restoration utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics as well as regulating waterways was carried out.

8. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities, introduced on the basis of the regulation of the Council of Ministers, dated 2 Mar 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE) implemented by the European Union.

9. Ecological funds are funds created from payments for the use of the natural environment and for introducing changes to it, including for the abstraction and use of water and releasing wastewater into waters or into the ground, operational and licence fees resulting from the act on geology and mining law as well as from fines for infringement of requirements on environmental protection, extraction of useful minerals without required licences or with severe breach of the terms and conditions of a licence – due to the geology and mining laws and other revenues (i.a. revenues from navigation and rafting as well as extraction of gravels and sands from waters, revenues from financial operations, credit interest, bank accounts, loans). The funds are aimed at financing all or part of the activities related to environmental protection or water management.

TABL. 1 (8). STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 1 I

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE

As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014		2005	2014	SPECIFICATION
	w ha in ha			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2013 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2013	na 1000 mieszkańców ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b ...	2018620	2018702	2018702	-	1682,62	1689,34	Total area^b
Użytki rolne	1239701	1219915	1215435	-452	1033,35	1017,13	Agricultural land
grunty orne	792953	772680	771371	+1849	660,97	645,52	arable land
sady	6047	5535	4516	-671	5,04	3,78	orchards
łąki trwale	208001	207115	207315	+292	173,38	173,49	permanent meadows
pastwiska trwale	193386	192837	192925	+654	161,20	161,45	permanent pastures
grunty:							land:
rolne zabudowane	30240	32483	30261	-2532	25,21	25,32	agricultural built-up
pod stawami	928	1500	1666	-18	0,77	1,39	under ponds
pod rowami	8146	7765	7380	-28	6,79	6,18	under ditches
Grunty leśne oraz zadrze-							Forest land as well as
wione i zakrzewione ...	613075	639978	643480	+535	511,03	538,49	woody and bushy land
lasy	601754	624856	629184	+506	501,59	526,53	forests
grunty zadrzewione							
i zakrzewione	11321	15122	14296	+28	9,44	11,96	woody and bushy land
Grunty pod wodami							
powierzchniowymi	27441	27570	27615	+86	22,87	23,11	Land under waters
płynącymi	24559	24415	24640	+81	20,47	20,62	flowing
stojącymi	2882	3155	2976	+5	2,40	2,49	standing
Grunty zabudowane							
i zurbanizowane	73114	73139	75207	+901	60,94	62,94	Built-up and urbanized land
tereny:							areas:
mieszkańciewe	7579	7374	7967	+173	6,32	6,67	residential
przemysłowe	1972	2445	2739	+69	1,64	2,29	industrial
inne zabudowane ..	2983	4052	4661	+128	2,49	3,90	other built-up
zurbanizowane							
niezabudowane	1193	744	692	-98	0,99	0,58	urbanized non-built-up
rekreacji i wypo-							
czynku	1532	1561	1481	-24	1,28	1,24	recreational and rest
tereny komunikacyjne:							transport areas:
drogi	49516	49175	50557	+697	41,27	42,31	roads
kolejowe	5310	5421	5079	+16	4,43	4,25	railway
inne ^c	521	132	105	-16	0,43	0,09	other ^c
użytki kopalne	2508	2236	1926	-45	2,09	1,61	minerals
Użytki ekologiczne	635	1825	1826	-	0,53	1,53	Ecological areas
Nieużytki	59066	54457	54062	-173	49,23	45,24	Wasteland
Tereny różne ^d	5588	1818	1077	-897	4,66	0,90	Miscellaneous land ^d

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2004 i 2013. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 Dec for 2004 and 2013, respectively. b Land area (including inland waters). c Harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. d Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (9). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w ha in ha				
OGÓŁEM	43	60	88	60	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	17	30	32	17	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: III	7	11	8	4	mineral: III
IV	5	14	22	12	IV
organiczne: IV	1	2	1	1	organic: IV
V–VI	4	3	1	–	V–VI
Inne grunty rolne	11	20	33	25	Other agricultural land
Grunty leśne	15	10	23	18	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	19	33	31	27	Residential areas
Na tereny przemysłowe	2	13	5	7	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne ..	5	–	1	1	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	9	8	27	8	Minerals
Na inne cele	8	6	24	16	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; w zakresie gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development; in regard to forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (10). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI**
I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT
AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	2887	2855	2807	2764	Land requiring reclamation (as of 31 Dec)
zdewastowane	2772	2746	2698	2659	devastated
zdegradowane	115	109	109	105	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	58	31	33	52	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	7	9	10	21	agricultural
leśne	49	20	17	2	forest
zagospodarowane	8	6	25	50	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (11). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	92,7	92,9	98,3	96,6	100,0	TOTAL
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	14,0	12,7	12,3	11,9	12,3	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	1,8	1,1	1,1	0,7	0,8	surface
podziemne	11,5	11,6	11,2	11,2	11,6	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	22,2	21,2	26,7	25,6	26,5	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	56,5	59,0	59,3	59,1	61,2	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	7,6	8,4	8,5	8,5	8,8	waters: surface
podziemne	48,9	50,5	50,8	50,6	52,4	underground

^a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

^a Water withdrawal by intakes before entering the water supply network.

TABL. 5 (12). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	80,6	79,4	83,9	82,8	100,0	TOTAL
Przemysł	14,5	12,8	12,2	12,2	14,7	Industry
w tym na cele produkcyjne	12,6	11,0	10,7	10,3	12,5	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	22,2	21,2	26,7	25,6	30,9	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	43,9	45,4	45,0	45,0	54,4	Exploitation of water supply network ^b

^a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. ^b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

^a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. ^b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (13). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIENI W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	15463	11821	9305	10495	Area of irrigated agricultural and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	1417	1471	1543	1548	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	22237	21224	26729	25623	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych ...	4138	1062	1674	1154	for irrigation of agricultural and forest land
na 1 ha	0,3	0,1	0,2	0,1	per 1 ha
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych	18099	20162	25055	24469	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	12,8	13,7	16,2	15,8	per 1 ha

a, b Obiekty o powierzchni co najmniej: a – 20 ha, b – 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a, b Facilities with an area of at least: a – 20 ha, b – 10 ha. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (14). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	39,3	40,6	40,3	39,4	100,0	TOTAL
odprowadzone:						discharged:
bezpośrednio z zakładów ^a ...	6,8	7,1	6,9	6,9	17,5	directly from plants ^a
w tym wody chłodnicze ...	0,5	0,5	0,2	0,2	0,6	of which cooling water
siecią kanalizacyjną	32,5	33,5	33,3	32,5	82,5	through sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	38,8	40,1	40,0	39,1	99,4	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	38,5	40,1	40,0	39,1	99,4	treated
mechanicznie	0,7	0,8	0,9	0,9	2,4	mechanically
biologicznie	9,8	7,1	7,8	6,1	15,4	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	28,0	32,2	31,3	32,1	81,6	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,3	0,0	0,0	–	–	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ...	0,0	0,0	0,0	–	–	discharged directly from plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	0,2	–	0,0	–	–	discharged through sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water.

TABL. 8 (15). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 Dec

JEDNOSTKI	2005	2010	2012	2013	ENTITIES
OGÓŁEM	92	77	75	82	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	27	27	24	25	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	25	27	24	25	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	24	26	23	25	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	1	1	1	–	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	2	–	–	–	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	65	50	51	57	Discharging wastewater into sewage system (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.
a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (16). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem <i>Total</i>	Mechaniczne <i>Mechanical</i>	Biologiczne <i>Biological</i>	Z podwyższonym usuwaniem biogenów <i>With increased biogen removal (disposal)</i>	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba						<i>Number</i>
	2005	28	4	22	2	
	2010	29	5	19	5	
	2012	28	6	17	5	
	2013	26	4	17	5	
Przepustowość w dam ³ /d						<i>Capacity in dam³/24h</i>
	2005	152,1	115,1	33,5	3,5	
	2010	156,4	117,4	28,0	11,1	
	2012	181,5	141,5	27,9	12,1	
	2013	96,3	53,5	26,9	16,0	
Komunalne oczyszczalnie ścieków^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba						<i>Number</i>
	2005	106	1	74	31	
	2010	111	1	79	31	
	2012	114	1	84	29	
	2013	114	1	83	30	
Przepustowość w dam ³ /d						<i>Capacity in dam³/24h</i>
	2005	233,2	0,2	38,7 ^b	194,3	
	2010	234,7	0,2	38,8 ^b	195,7	
	2012	235,2	0,2	39,3	195,6	
	2013	235,5	0,2	34,8	200,5	
Ludność korzystająca ^c z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^d						<i>Population connected^c to wastewater treatment plants in % of total population^d</i>
	2005	62,1	0,0	12,2	49,9	
	2010	62,5	0,1	11,7	51,4	
	2012	65,5	0,2	12,2	53,0	
	2013	66,4	0,1	10,9	55,4	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne. d Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas within a sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Including population connected to industrial wastewater treatment plants treating municipal waste. d Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (17). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	57	56	56	60	<i>Plants of significant nuisance to air quality^a (as of 31 Dec)</i>
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					<i>of which possessing systems to reduce the emission of:</i>
pyłowych	43	42	40	40	<i>particulates</i>
gazowych	7	7	7	5	<i>gases</i>
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					<i>of which without the results of measurements of:</i>
emisji:					<i>emission of:</i>
pyłów	10	14	13	15	<i>particulates</i>
gazów	8	13	13	14	<i>gases</i>
imisji	52	49	53	54	<i>imission</i>
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					<i>Emission of pollutants in thous. t:</i>
pyłowych	2,0	1,1	0,9	0,9	<i>particulates</i>
w tym pyły ze spalania paliw	1,6	0,8	0,7	0,7	<i>of which particulates from the combustion of fuels</i>
gazowych (bez dwutlenku węgla)	12,5	9,2	8,0	9,8	<i>gases (excluding carbon dioxide)</i>
w tym: dwutlenek siarki	5,3	3,3	2,8	2,5	<i>of which: sulphur dioxide</i>
tlenek węgla	3,2	2,4	2,1	3,1	<i>carbon monoxide</i>
tlenki azotu ^b	3,6	3,2	2,7	3,1	<i>nitrogen oxides^b</i>
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					<i>Pollutants retained in pollutant reduction systems:</i>
w tysiącach ton:					<i>in thousand tonnes:</i>
pyłowe	118,4	86,6	84,9	85,5	<i>particulates</i>
gazowe (bez dwutlenku węgla)	1,6	1,4	1,2	1,3	<i>gases (excluding carbon dioxide)</i>
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					<i>in % of pollutants produced:</i>
pyłowych	98,3	98,8	98,9	99,0	<i>particulates</i>
gazowych (bez dwutlenku węgla)	11,2	13,4	12,8	12,1	<i>gases (excluding carbon dioxide)</i>

^a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. ^b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.

^a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. ^b Expressed in nitrogen dioxide.

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi-cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
URZĄDZENIA w szt. – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT in pcs – as of 31 Dec							
OGÓŁEM	2005	150	43	63	6	11	11
TOTAL	2010	151	39	78	8	12	11
	2012	149	35	81	8	12	18
	2013	138	34	232	8	5	24
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2005	6	7	–	–	2	x
low	2010	7	10	2	–	3	x
	2012	4	9	5	–	3	x
	2013	1	8	3	–	3	x
średnia	2005	28	19	23	–	9	x
moderate	2010	28	9	35	1	9	x
	2012	26	8	37	1	9	x
	2013	19	10	36	1	2	x
wysoka	2005	116	17	40	6	–	x
high	2010	116	20	41	7	–	x
	2012	119	18	39	7	–	x
	2013	118	16	193	7	–	x

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi- cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
PRZEPIYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h							
OGÓŁEM	2005	2418	1045	1761	1133	119	347
TOTAL	2010	2970	933	2025	883	194	381
	2012	3914	698	1989	275	194	393
	2013	3757	709	1828	304	144	813
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2005	86	284	–	–	30	x
low	2010	102	361	4	–	105	x
	2012	37	327	13	–	105	x
	2013	1	341	9	–	105	x
średnia	2005	463	187	175	–	89	x
moderate	2010	457	128	243	42	89	x
	2012	386	111	275	56	89	x
	2013	344	124	271	98	39	x
wysoka	2005	1869	574	1586	1133	–	x
high	2010	2411	444	1778	841	–	x
	2012	3491	260	1701	219	–	x
	2013	3412	244	1548	206	–	x

TABL. 12 (19). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 XII
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION	
	w ha		in ha	w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²		
OGÓŁEM	644999,7	645561,4	645990,7	646091,4	32,0	5406,8	TOTAL
Parki narodowe	92089,8	92071,6	92169,9	92169,9	4,6	771,3	National parks
Rezerwy przyrody ...	23599,4	23531,9	23755,5	23868,2	1,2	199,7	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b ...	83531,9	83531,9	83531,9	83531,9	4,1	699,0	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	444021,0	444173,1	444209,4	444209,6	22,0	3717,3	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne	0,5	0,2	0,5	0,5	0,0	0,0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	59,6	144,3	139,1	139,1	0,0	1,2	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	1697,5	2108,4	2184,4	2172,2	0,1	18,2	Ecological areas

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Data do not include information concerning the areas of Natura 2000 network. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (20). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 XII
NATIONAL PARKS
As of 31 Dec

LATA YEARS PARKI NARODOWE ^a NATIONAL PARKS ^a	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha					
	parków narodowych national parks				otuliny (strefy ochronnej) buffer zones (of the protect- ed areas)	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z ogółem – pod ochroną ścisłą ^c of grand total – strictly protected ^c			
			razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM	2005	92089,8	35012,9	10821,5	9538,9	96740,1
TOTAL	2010	92071,6	35160,6	10821,5	9571,3	96740,1
	2012	92169,9	35141,0	13961,5	12631,7	96740,1
	2013	92169,9	35141,0	13832,4	12582,7	96740,1
Biebrzański		59223,0	15682,9	7279,0	6528,9	66824,0
Wigierski		15079,6	9391,1	494,1	234,0	11283,8
Białowiecki		10517,3	9974,0	6059,3	5819,8	3224,3
Narwiański		7350,0	93,0	–	–	15408,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Powierzchnia parku w granicach województwa. c Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Listed according to decreasing grand total area in the voivodship. b Area of park in boundaries of the voivodship. c The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (21). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 Dec

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES	
		ogółem total	w tym pod ochroną ściśłą ^a of which strictly protected ^a		
OGÓŁEM	2005	91	23599,4	952,0	TOTAL
	2010	93	23531,9	952,0	
	2012	93	23755,5	952,0	
	2013	93	23868,2	952,0	
Faunistyczne	10	1969,4	43,4		Fauna
Krajobrazowe	4	1421,6	227,0		Landscape
Leśne	55	18505,0	390,1		Forest
Torfowiskowe	9	1321,6	286,9		Peatbog
Florystyczne	7	236,7	–		Flora
Wodne	3	332,3	4,6		Water
Przyrody nieożywionej	4	69,5	–		Inanimate nature
Stepowe	1	12,1	–		Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (22). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 Dec

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha				
	ogółem total	w tym of which			
		lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water	
OGÓŁEM	2005	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
TOTAL	2010	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
	2012	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
	2013	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. W. Sławińskiego		74447,0	60864,0	4862,0	381,0
Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi		7353,5	1341,0	2263,0	242,0
Suwalski Park Krajobrazowy		6284,0	1476,0	3784,0	642,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing total area in the voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 16 (23). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2112	2058	2015	2012	TOTAL
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	1861	1791	1739	1734	Individual trees
Grupy drzew	120	129	137	136	Tree clusters
Aleje	27	26	29	30	Alleys
Głazy narzutowe	103	97	95	97	Erratic boulders

TABL. 17 (24). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE)
ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED)
AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	56	58	61	71	Plants generating waste (as of 31 Dec)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	927,9	713,5	1467,5	1827,5	Waste generated (during the year) in thous. t
poddane odzyskowi	795,1	617,0	1393,3	1514,8	recovered
unieszkodliwione	69,8	60,3	33,6	7,3	treated
w tym składowane ^b	47,3	35,6	29,2	0,7	of which landfilled ^b
magazynowane czasowo	63,0	36,2	40,6	305,4	temporarily stored

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na terenach własnych zakładów i innych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own plant grounds and other land.

TABL. 17 (24). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA (dok.)**
WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
W % odpadów wytworzonych:					<i>In % of waste generated:</i>
poddane odzyskowi	85,7	86,5	94,9	82,9	<i>recovered</i>
unieszkodliwione	7,5	8,5	2,3	0,4	<i>treated</i>
w tym składowane ^b	5,1	5,0	2,0	0,0	<i>of which landfilled^b</i>
magazynowane czasowo	6,8	5,1	2,8	16,7	<i>temporarily stored</i>
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^c ; stan w końcu roku) w tys. t	2474,8	2350,2	2355,4	2354,3	<i>Waste landfilled up to now (accumulated^c; end of year) in thous. t</i>
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t ..	52,3	21,4	6,3	1,1	<i>Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t</i>
Tereny składowania odpadów w ha:					<i>Area of storage yards in ha:</i>
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	36,5	30,5	29,6	23,8	<i>non-reclaimed (end of year)</i>
zrekultywowane (w ciągu roku) ...	1,5	–	–	–	<i>reclaimed (during the year)</i>

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na terenach własnych zakładów i innych. c Na terenach własnych zakładów.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own plant grounds and other land. c On own plant grounds.

TABL. 18 (25). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2013 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku <i>Waste generated during the year</i>		Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) <i>Waste landfilled up to now (accumulated^b; end of the year)</i>	SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	w tym poddane odzyskowi <i>of which recovered</i>		
	w tys. t <i>in thous. t</i>			
OGÓŁEM	1827,5	1514,8	2354,3	TOTAL
w tym:				<i>of which:</i>
Mieszanki popiołowo-żużłowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	52,1	48,7	–	<i>Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste</i>
Popioły lotne z węgla	9,5	9,5	1839,2	<i>Coal fly ash</i>
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	27,6	26,1	361,1	<i>Slag, furnace ash and particulates from boilers</i>

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na terenach własnych zakładów.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own plant grounds.

TABL. 19 (26). **NAKLĄDY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)****OUTLAYS ON FIXED ASSETS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Ochrona środowiska	98933,3	257382,5	309594,1	242795,6	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	12676,2	19916,7	112917,3	24637,3	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw – modernizacja kotłowni i ciepłowni	3870,1	14478,1	112056,3	17423,5	of which outlays on new fuel combustion technologies and techniques – the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	55722,1	168624,2	144415,6	152997,9	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	6474,3	18297,6	11132,4	32368,3	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	44716,1	143843,6	97000,5	90380,8	sewage network discharging wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	7332,1	49948,3	26245,7	46551,4	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport	1779,2	3054,3	–	300,5	waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	72,0	100,0	–	300,5	including selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	4687,7	43648,3	10906,0	39209,3	removal and treatment of waste ^b
rekułtywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	60,4	1965,4	5463,4	2526,6	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Zmniejszanie hałasu i wibracji	–	7,5	40,3	–	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	41873,7	118033,0	45307,8	60633,2	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	32948,0	72321,1	29550,1	36106,4	Water intakes and pipe systems
Stacje uzdatniania wody	8206,9	38721,2	8516,9	11055,1	Water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	136,1	2441,0	4554,0	13058,4	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	579,4	4405,0	644,4	357,6	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	3,3	144,7	2042,4	55,7	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. ^b Przemysłowych i komunalnych.

^a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. ^b Industrial and municipal.

TABL. 20 (27). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA <i>ENVIRONMENTAL PROTECTION</i>					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w t/r	16200	–	–	–	Capacity of completed systems to reduce particulates pollutants in t/y
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	96,1	198,3	231,1	159,2	wastewater
wody opadowe	18,8	30,4	33,1	43,7	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	3	–	5	4	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	3	–	5	4	of which municipal
mechaniczne	–	–	5	2	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	3	–	–	2	biological (excluding fermentation tanks)
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	702	–	843	2448	capacity of treatment plants in m ³ /24h
w tym oczyszczalni komunalnych	702	–	163	498	of which municipal
mechanicznych	–	–	163	2210	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	702	–	680	238	biological (excluding fermentation tanks)
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	95	273	942	2226	facilities
przepustowość w m ³ /d	302	646	984	3676	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	–	1	1	–	facilities
wydajność w t/r	–	28000	15260	–	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	1	–	–	1	facilities
powierzchnia w ha	2,3	–	0,2	1,1	area in ha
wydajność w t/r	5700	–	1200	17396	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^a w t/r	8	–	–	–	Capacity of waste utilization systems ^a in t/y
GOSPODARKA WODNA <i>WATER MANAGEMENT</i>					
Wydajność ujęć wodnych ^b w m ³ /d	4247	4482	479	16094	Capacity of water intakes ^b in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	19530	8137	3328	1224	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa ^c w km	399,5	420,6	175,5	190,4	Water supply network ^c in km
Pojemność zbiorników wodnych w hm ³	–	16,6	–	–	Capacity of water reservoirs in hm ³

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Bez ujęć w energetyce zawodowej. c Łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.

a Excluding municipal waste. b Excluding water intakes in the power industry. c Including water supply network in rural area.

TABL. 21 (28). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	26090,6	64104,6	36041,3	38477,1	100,0	TOTAL
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1222,4	7184,8	7195,6	10943,1	28,4	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	19837,3	47804,6	19035,3	16348,8	42,5	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	3726,6	5882,7	4652,7	9002,5	23,4	Waste management
Pozostałe	1304,3	3232,5	5157,8	2182,8	5,7	Others

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22 (29). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

RECEIPTS FROM PAYMENTS AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	16116,8	26592,2	24068,2	13442,1	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	4845,4	7073,2	7328,8	3840,0	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	7958,6	9550,1	9485,6	4769,8	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	2056,1	9519,6	6647,5	4161,7	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	144,3	134,0	253,4	183,5	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	143,2	69,6	41,0	55,2	Norms of discharging wastewater into waters or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza ...	1,2	1,3	20,4	11,6	Permissible emission of air pollutants

Źródło: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Source: in regard to payments – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Chief Inspectorate of Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miast w miastach na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za 2013 r., aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (jednolity tekst Dz. U. 2014 poz. 760).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

5. Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 Jan 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (*Journal of Laws* No. 96, item 603, dated 24 Jul 1998) was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary units in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity are outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2013, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 Nov 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by occupational groups was made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, introduced by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 Apr 2010 (uniform text *Journal of Laws* 2014 item 760).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

5. **State administration** comprises:

- 1) principal and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principal and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kultura oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

6. Do administracji samorządu terytorialnego zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
- a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
- b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

7. Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

8. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- 2) *territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);*
- 3) *some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.*

6. Local government administration comprises:

- 1) *gminas and cities with powiat status:*
- a) *gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),*
- b) *offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);*
- 2) *powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);*
- 3) *voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).*

7. Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

8. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (30). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF THE VOIVODSHIP

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Powiaty	14	14	14	14	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	118	118	118	118	<i>Gminas</i>
miejskie	13	13	13	13	<i>urban</i>
miejsko-wiejskie	23	26	27	27	<i>urban-rural</i>
wiejskie	82	79	78	78	<i>rural</i>
Miasta	36	39	40	40	<i>Towns</i>
Miejscowości wiejskie	3912	3803	3762	3757	<i>Rural localities</i>
Solectwa	3304	3297	3286	3285	<i>Village administrator's offices</i>

TABL. 2 (31). **GMINY W 2013 R.**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS IN 2013
As of 31 Dec

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej below 5,0 km ²	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL	118^a	1	3	6	8	35	25	20	7	13
Poniżej 2500 Below	10	–	–	–	4	3	2	1	–	–
2500–4999	51	–	–	1	2	25	8	9	1	5
5000–7499	30	1	–	–	–	4	10	6	3	6
7500–9999	6	–	1	–	–	–	1	1	2	1
10000–14999	8	–	–	2	–	–	2	3	1	–
15000–19999	3	–	–	–	–	1	2	–	–	–
20000–39999	7	–	2	2	1	1	–	–	–	1
40000–99999	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej and more	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu, które wykazano także w tabl. 3 na str. 79.
a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status, which are as well given in table 3 on page 79.

TABL. 3 (32). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2013 R.**
Stan w dniu 31 XII
POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2013
As of 31 Dec

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area						2000,0 km ² i więcej and more
		poniżej below 50,0 km ²	50,0– –99,9	100,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	
OGÓŁEM TOTAL	17	1	1	1	4	6	2	2
Poniżej 50000 Below	8	–	–	–	4	3	1	–
50000–74999	7	1	1	–	–	3	1	1
100000–149999	1	–	–	–	–	–	–	1
200000 i więcej and more	1	–	–	1	–	–	–	–

TABL. 4 (33). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2013 R.**
Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2013
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	1762	74	250	30	TOTAL
W tym kobiety	387	20	39	4	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18–29 lat	46	3	2	2	18–29 years
30–39	280	15	26	2	30–39
40–49	495	13	54	5	40–49
50–59	631	23	110	15	50–59
60 lat i więcej	310	20	58	6	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	494	68	172	30	Tertiary
Policealne i średnie	677	5	68	–	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	426	1	7	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	165	–	3	–	Lower secondary and primary
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS ^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy ...	88	26	93	15	Managers
Specjaliści	270	43	58	12	Professionals
Technicy i inny średni personel ...	143	4	17	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	95	–	31	1	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	143	–	17	1	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	848	–	24	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	52	1	1	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	39	–	3	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	21	–	–	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	11	–	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 77; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 77; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (34). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
 PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE PAID EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	11901	14015	13597	13500	T O T A L
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	5125	5241	5098	5076	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	6740	8735	8462	8387	<i>Local government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu	4868	5701	5463	5462	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	1500	1868	1882	1879	<i>powiats</i>
województwo	372	1166	1117	1046	<i>voivodship</i>
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES ^a in zł					
O G Ó Ł E M	2728,04	3650,20	3972,54	4058,36	T O T A L
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	3091,90	4160,89	4386,98	4452,47	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	2434,95	3331,11	3710,70	3807,16	<i>Local government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu	2505,29	3273,17	3666,94	3724,24	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	2127,52	3229,20	3574,67	3707,80	<i>powiats</i>
województwo	2754,23	3778,05	4157,62	4422,89	<i>voivodship</i>

^a Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 152.
^a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 152.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W dziale prezentuje się dane z zakresu działania Państwowej Straży Pożarnej, Policji i sądownictwa.

2. Dane o przestępstwach stwierdzonych, skazanych przez sądy zarówno pierwszej instancji, jak i prawomocnie oraz o orzeczeniach kar, środków wychowawczych lub poprawczych wobec nieletnich podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późniejszymi zmianami) i Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 186, z późniejszymi zmianami) lub innych ustaw szczególnych.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

4. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

5. **Wpływ spraw do sądów** oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. The chapter presents data concerning the activity of the State Fire Service, the Police and the courts of law.

2. Data concerning ascertained crimes, adults convicted in the first instance and validly sentenced as well as juveniles with regard to whom educational and correctional measures have been adjudicated are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 Sep 1998 (the law dated 6 Jun 1997, Journal of Laws No. 88, item 553, with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17 Oct 1999 (the law dated 10 Sep 1999, uniform text Journal of Laws 2013 item 186, with later amendments) or other specific laws.

3. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

4. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. **Incoming cases** are the number of cases that were filed in common courts for consideration in court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

8. Sprawy załatwioną w sądownictwie powszechnym jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu.

W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezakończonych w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178, z późniejszymi zmianami).

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

8. A resolved case in common courts is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority.

A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 33, item 178, with later amendments).

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (35). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń					Number of events
Požary	5426	3699	4379	3066	<i>Fires</i>
małe	4840	3426	3983	2855	<i>small</i>
średnie	553	255	371	188	<i>medium</i>
duże	31	14	23	20	<i>big</i>
bardzo duże	2	4	2	3	<i>very big</i>
w tym:					<i>of which:</i>
obiektów użyteczności publicznej	95	83	73	61	<i>general purpose public buildings</i>
obiektów mieszkalnych	1058	1102	1115	997	<i>residential buildings</i>
obiektów produkcyjnych i magazynowych	149	101	113	88	<i>manufacturing and warehouse facilities</i>
środków transportu	249	233	264	208	<i>transport equipment</i>
lasów	388	114	207	128	<i>forests</i>
upraw	1019	579	784	498	<i>crops</i>
Miejscowe zagrożenia	6232	10639	7412	6701	<i>Local threats</i>
w tym spowodowane przez:					<i>of which caused by:</i>
katastrofy naturalne ^a	1461	5505	3249	2903	<i>natural catastrophes^a</i>
awarie techniczne ^b	551	536	645	509	<i>technical failures^b</i>
środki transportu ^c	1643	1918	1547	1387	<i>transport equipment^c</i>
Wyjazdy do fałszywych alarmów	195	282	258	249	<i>False alarms</i>
Wypadki z ludźmi	1953	1703	1775	1572	Casualties
ofiary śmiertelne	170	201	178	146	<i>fatalities</i>
ranni i poparzeni	1783	1502	1597	1426	<i>injured and burn victims</i>
w tym ratownicy	17	14	15	18	<i>of which rescue personnel</i>
W tym przy pożarach	205	122	167	126	<i>Of which during fires</i>
ofiary śmiertelne	49	28	39	27	<i>fatalities</i>
ranni i poparzeni	156	94	128	99	<i>injured and burn victims</i>
w tym ratownicy	13	10	11	13	<i>of which rescue personnel</i>

a Silne wiatry, przybór wód, opady śniegu i deszczu. b Chemiczne, ekologiczne, radiologiczne, budowlane, infrastruktury komunalnej. c Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku.

a Strong winds, water rise, snow and rain precipitation. b Chemical, environmental, radiological, building and municipal infrastructure. c Transportation accidents: road, rail, air.

Source: data of the Voivodship Headquarters of the State Fire Service in Białystok.

TABL. 2 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^a	2010 ^a	2012 ^a	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	31873	24670	25136	22369	T O T A L
w tym w miastach	22982	18115	18129	15882	<i>of which urban areas</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	1174	941	978	841	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					<i>of which:</i>
Zabójstwo – art. 148 kk	25	16	16	24	<i>Homicide – Art. 148 Criminal Code</i>
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	501	462	533	466	<i>Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code</i>
Udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	581	398	370	304	<i>Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code</i>
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	7684	5170	5473	5154	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	7100	4724	5003	4740	<i>Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code</i>
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	1003	682	749	662	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	111	102	120	160	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk	68	46	37	40	<i>Of which rape – Art. 197 Criminal Code</i>
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	946	791	741	728	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	664	455	425	428	<i>Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code</i>
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	44	82	79	64	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^b	499	620	559	389	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^b
w tym:					<i>of which:</i>
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	56	80	104	94	<i>Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code</i>
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	125	193	141	85	<i>Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code</i>
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	170	217	160	150	<i>Insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code</i>
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	141	125	212	48	<i>Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code</i>
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	1033	902	789	694	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code

^a Łącznie z prokuraturą. ^b Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

^a Including prosecutor's office. ^b Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 2 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^a	2010 ^a	2012 ^a	2013	SPECIFICATION
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	161	134	202	255	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^c	1435	1250	972	568	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^c
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^d ..	15161	11904	11963	10716	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^d
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^e kk	5078	3896	4156	3672	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^e Criminal Code
w tym kradzież samochodu	252	130	134	110	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	135	120	71	63	Willful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^f	4487	2758	2887	2379	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^f
Rozbój – art. 280 kk	822	455	364	327	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	61	36	43	42	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ...	121	152	81	42	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	1255	1772	1623	1756	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^g	289	312	216	210	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^g
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	215	139	147	137	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 1356, z późniejszymi zmianami)	52	20	21	6	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012 item 1356, with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631, z późniejszymi zmianami) ..	65	30	63	34	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 124)	1151	1179	1439	1279	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 Apr 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2012 item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	125	98	68	56	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	46	30	10	12	Of which excise

^a Łącznie z prokuraturą. ^c Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). ^d Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). ^e Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. ^f Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. ^g Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji oraz Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku.

^a Including prosecutor's office. ^c Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). ^d Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). ^e Exclusively in regard to automobile theft by burglary. ^f Excluding automobile theft by burglary. ^g Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters as well as the Voivodship Police Headquarters in Białystok.

TABL. 3 (37). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^a	2010 ^a	2012 ^a	2013	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	67,3	69,0	70,1	69,0	T O T A L
w tym przestępstw ^b :					<i>of which of crimes^b:</i>
Przeciwko życiu i zdrowiu	83,3	84,5	86,6	85,8	<i>Against life and health</i>
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji ..	99,1	99,3	99,4	99,4	<i>Against public safety and safety in transport</i>
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	93,3	93,7	94,9	89,9	<i>Against freedom, freedom of conscience and religion</i>
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	81,1	90,4	95,0	91,3	<i>Against sexual freedom and morals</i>
Przeciwko rodzinie i opiece	99,9	100,0	100,0	99,9	<i>Against the family and guardianship</i>
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej ..	97,7	90,2	96,2	89,1	<i>Against good name and personal integrity</i>
Przeciwko mieniu	38,1	42,5	44,2	43,5	<i>Against property</i>

a Łącznie z prokuraturą. b Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 85.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b See Criminal Code articles table 2 on page 85.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 4 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	215849	312615	331419	326270	T O T A L
w tym sprawy:					<i>of which cases:</i>
Karne z aktami oskarżenia	59737	13471	16225	15240	<i>Criminal with bills of indictment</i>
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie		19779	18898	20702	<i>Concerning offences with motions for punishment</i>
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a		41430	41009	42504	<i>Other criminal and concerning petty offences^a</i>
Cywilne	103987	177467	191493	187532	<i>Civil</i>
w tym wieczysto-księgowo ^b	60923	89913	97779	97010	<i>of which involving real estate registry^b</i>
Rodzinne	24307	33220	32286	46165	<i>Family</i>
Z zakresu prawa pracy	4884	1810	2311	1958	<i>Labour law</i>
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	1242	914	1135	1200	<i>Related to social security law</i>
Gospodarcze ^c	8355	9142	11160	10969	<i>Commercial law^c</i>

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 4 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	27769	26792	30254	30970	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	} 12439	366	326	385	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a		14584	14727	14760	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	7989	7582	9033	9290	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	701	329	370	320	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	5262	2919	4244	4675	Related to social security law
Gospodarcze	1284	867	1382	1540	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych w 2013 R.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	łomżyń- ski	suwalski	
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	326270	176642	63562	86066	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	15240	7043	3448	4749	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	20702	10175	5314	5213	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	42504	23799	8414	10291	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	187532	102380	33914	51238	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	97010	47742	20604	28664	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	46165	24177	10346	11642	Family
Z zakresu prawa pracy	1958	1175	226	557	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1200	687	217	296	Related to social security law
Gospodarcze ^c	10969	7206	1683	2080	Commercial law ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

TABL. 5 (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2013 R. (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2013 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	łomżyń- ski	suwalski	
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	30970	17633	6663	6674	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	385	214	58	113	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wyrocznia ^a	14760	7967	3572	3221	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	9290	5273	1757	2260	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	320	188	44	88	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	4675	2451	1232	992	Related to social security law
Gospodarcze	1540	1540	x	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.e., divorce).
 S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (40). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PURSUED BY PUBLIC PROSECUTION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	16568	12306	12456	12098	T O T A L
w tym mężczyźni	15497	11437	11613	11205	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	1573	1234	1290	1139	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	29	9	13	9	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	932	635	702	592	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	6659	4350	4711	4533	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	6239	4072	4481	3686	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	419	247	253	286	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie	33	27	15	20	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	729	679	646	529	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	496	361	338	287	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	3996	2991	3144	3003	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	950	717	838	906	Property theft
Kradzież z włamaniem	668	415	453	450	Burglary
Rozbój	430	235	187	221	Robbery

a Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 85.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 2 on page 85.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (41). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	11086	11044	12527	12159	T O T A L
O rozwód	2221	2526	2822	2884	<i>By divorce</i>
O separację	402	191	151	185	<i>By separation</i>
O alimenty	2700	3471	3920	3696	<i>By alimony</i>
Nieletnich ^a w postępowaniu wyjaśniającym:					<i>Concerning juveniles^a in investigation proceedings:</i>
w związku z demoralizacją	986	1156	1470	1329	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	2785	2062	2330	2079	<i>involving punishable acts</i>
Nieletnich ^a na posiedzeniu lub rozprawie ^b :					<i>Concerning juveniles^a at session or hearing^b:</i>
w związku z demoralizacją	609	572	877	867	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	1383	1066	957	1119	<i>involving punishable acts</i>

a Dane dotyczą osób. *b* Sprawy osób nieletnich załatwiane są na posiedzeniu lub rozprawie po wcześniejszym ich rozpatrzeniu w postępowaniu wyjaśniającym.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons. *b* Juvenile cases are settled at a session or hearing following their earlier consideration in explanatory proceedings.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (42). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2013 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Okręgi <i>Districts</i>			SPECIFICATION
		białostocki	łomżyński	suwalski	
O G Ó Ł E M	12159	6023	2487	3649	T O T A L
O rozwód	2884	1501	596	787	<i>By divorce</i>
O separację	185	121	28	36	<i>By separation</i>
O alimenty	3696	1695	668	1333	<i>By alimony</i>
Nieletnich ^a w postępowaniu wyjaśniającym:					<i>Concerning juveniles^a in investigation proceedings:</i>
w związku z demoralizacją	1329	615	379	335	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	2079	1099	391	589	<i>involving punishable acts</i>
Nieletnich ^a na posiedzeniu lub rozprawie ^b :					<i>Concerning juveniles^a at session or hearing^b:</i>
w związku z demoralizacją	867	442	177	248	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	1119	550	248	321	<i>involving punishable acts</i>

a Dane dotyczą osób. *b* Sprawy osób nieletnich załatwiane są na posiedzeniu lub rozprawie po wcześniejszym ich rozpatrzeniu w postępowaniu wyjaśniającym.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons. *b* Juvenile cases are settled at a session or hearing following their earlier consideration in explanatory proceedings.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (43). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	24	2	2	1	State owned enterprises
Spoleczno-zawodowe organizacje rolników ^b	8	8	8	8	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	327	309	316	324	Cooperatives
Spółki jawne	786	1026	1082	1116	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	1486	2032	2542	2865	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	1299	1748	1923	2011	Associations ^d
Związki zawodowe	185	192	199	205	Trade unions
Izby gospodarcze	6	6	7	7	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	2491	14668	18663	20118	Total debtors

a Sędem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Białymstoku. b Przewodzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registry court holding the National Judicial Register in the voivodship is the District Court in Białystok. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
- 1) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu:
 - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - 2) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 4) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:

- do 2005 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.,
- od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

3. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się **ludność w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się **ludność w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

CHAPTER V POPULATION

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
- 1) the balances of the size and structure of the **actually residing population (de jure population)** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:
 - a) changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - b) difference between the number of people registered for temporary residence for a period of more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent, which simultaneously makes the difference between the number of people registered for permanent residence in the gmina and the number of people actually living in the gmina;
 - 2) the registers of the Ministry of Interior on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of these data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
 - 3) documentation of the Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
 - 4) documentation of regional courts regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were prepared assuming the number of population balanced on:

- until 2005 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2002 was applied,
- since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2011 was applied.

3. **Working age population** refers to males aged 18–64 and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. **Non-working age population** is defined as **pre-working age population**, i.e. up to the age of 17 and **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

4. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

5. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano w następujący sposób:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
- zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu kościołach i związku wyznaniowym takich jak: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku reprodukcyjnym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

4. Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceed and second half – did not reach yet.

5. Data regarding the vital statistics according to the territorial division were compiled as follows:

- *marriages* – according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in the case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- *separations* – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used; in case of the unanimous petition of both persons, the husband's place of residence is used),
- *divorces* – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used),
- *births* – according to the mother's place of permanent residence,
- *deaths* – according to the deceased's place of permanent residence.

Data on **marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules in the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 Jul 1998 (*Journal of Laws No. 117, item 757*) all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Association contracted in the presence of clergyman, are registered in the local civil status offices. Marriages contracted on the basis of canon law on marriages subordinate to the Polish civil laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted only in ten Churches and Religious Association such as: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women at the reproductive age (15–49). Besides total rate, there are also published age specific fertility rates, calculated as the ratios of the number of live births from women in a given age group and the number of these women in the same age group. Births from mothers aged under 15 are included in the group 15–19 and from mothers aged 50 and more – in the group 45–49.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzic z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

6. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

7. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych, przy czym dane o ludności według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano w dwóch ujęciach:

- a) wariant I – przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego 60/65; patrz. ust. 3 na str. 92,
- b) wariant II – uwzględniając zmiany granicy wieku emerytalnego; zgodnie z ustawą z dnia 11 V 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 637) dla kolejnych lat prognozy jako dolną granicę wieku produkcyjnego (jednocześnie górną granicę wieku produkcyjnego) przyjęto:
 - dla mężczyzn – 65,75 lat w 2015 r. oraz 67 lat w latach 2020–2050,
 - dla kobiet – 60,75 lat w 2015 r., 62 lata w 2020 r., 63,25 lat w 2025 r., 64,5 lat w 2030 r., 65,75 lat w 2035 r. oraz 67 lat w latach 2040–2050.

8. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Reproduction rates of the population:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be borne by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e. assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be borne by a woman assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

6. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age of x still is to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

7. Population projection until 2050 calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration, data about population by working and post-working age are given in two approaches:

- a) variant I – assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age 60/65; see item 3 on page 92,
- b) variant II – taking into account changes in the retirement age, on the basis of the Law changing the national law on pensions and retirement pay from National Insurance Fund and some other laws for the subsequent years of projection as the lower limit of the post working age (the upper limit of the working age) were used:
 - for males – 65,75 years in 2015 and 67 in 2020–2050,
 - for females – 60,75 years in 2015, 62 in 2020, 63,25 in 2025, 63,45 in 2030 and 67 in 2040–2050.

8. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

9. Dane o migracjach zagranicznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

10. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

11. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI:

- do 2009 r. – zameldowanej na pobyt stały,
- od 2010 r. – faktycznie zamieszkałej.

9. Data regarding international migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding cancelled registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

10. The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

11. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 Jun:

- to 2009 – registered for permanent residence,
- since 2010 – actually residing population (de jure population).

TABL. 1 (44). LUDNOŚĆ^a
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 JUN					
O G Ó Ł E M w liczbach bezwzględnych	1201000	1204294	1199724	1196485	T O T A L in absolute numbers
mężczyźni	586353	587767	585423	583654	males
kobiety	614647	616527	614301	612831	females
Miasta	710542	725149	723644	722238	Urban areas
Wieś	490458	479145	476080	474247	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 DEC					
O G Ó Ł E M: w liczbach bezwzględnych	1199689	1203448	1198690	1194965	T O T A L: in absolute numbers
na 1 km²	59	60	59	59	per 1 km²
mężczyźni w liczbach bezwzględnych	585596	587367	584841	582646	males in absolute numbers
kobiety: w liczbach bezwzględnych	614093	616081	613849	612319	females: in absolute numbers
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	per 100 males
Miasta: w liczbach bezwzględnych	709950	724826	723303	721824	Urban areas: in absolute numbers
w % ludności ogółem	59,2	60,2	60,3	60,4	in % of total population
Wieś w liczbach bezwzględnych	489739	478622	475387	473141	Rural areas in absolute numbers

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 2 (45). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1199689	1203448	1198690	1194965	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	259795	229068	218452	214010	Pre-working age
mężczyźni	133296	117375	112074	109777	males
kobiety	126499	111693	106378	104233	females
Miasta	148594	131500	126238	125060	Urban areas
mężczyźni	76051	67132	64539	63892	males
kobiety	72543	64368	61699	61168	females
Wieś	111201	97568	92214	88950	Rural areas
mężczyźni	57245	50243	47535	45885	males
kobiety	53956	47325	44679	43065	females
W wieku produkcyjnym	740354	764843	763271	759614	Working age
w tym w wieku mobilnym	478254	481824	478951	476070	of which of mobility age
mężczyźni	384207	402478	403935	402470	males
w tym w wieku mobilnym	244799	247188	245935	244478	of which of mobility age
kobiety	356147	362365	359336	357144	females
w tym w wieku mobilnym	233455	234636	233016	231592	of which of mobility age
Miasta	464055	480428	476152	471511	Urban areas
mężczyźni	231359	244513	244288	242388	males
kobiety	232696	235915	231864	229123	females
Wieś	276299	284415	287119	288103	Rural areas
mężczyźni	152848	157965	159647	160082	males
kobiety	123451	126450	127472	128021	females
W wieku poprodukcyjnym ...	199540	209537	216967	221341	Post-working age
mężczyźni	68093	67514	68832	70399	males
kobiety	131447	142023	148135	150942	females
Miasta	97301	112898	120913	125253	Urban areas
mężczyźni	30842	33902	35945	37437	males
kobiety	66459	78996	84968	87816	females
Wieś	102239	96639	96054	96088	Rural areas
mężczyźni	37251	33612	32887	32962	males
kobiety	64988	63027	63167	63126	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRO- DUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	62,0	57,3	57,0	57,3	NON-WORKING AGE POPULA- TION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	52,4	45,9	44,8	44,8	Males
Kobiety	72,4	70,0	70,8	71,4	Females

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 3 (46). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION^a BY SEX AND AGE
As of 31 Dec

WIEK AGE	2005	2010	2012	2013								
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number							
					męż- czyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas		w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males
						razem total	w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males			
OGÓŁEM TOTAL	1199689	1203448	1198690	1194965	582646	721824	343717	473141	238929			
0–2 lata	32178	37438	34376	32761	16926	19766	10218	12995	6708			
3–6	46530	45546	48685	49158	25262	29809	15286	19349	9976			
7–12	87683	71009	67965	67415	34447	38564	19618	28851	14829			
13–15	54589	42530	38517	36882	18849	20369	10393	16513	8456			
16–18	58780	49837	44646	42368	21738	24410	12403	17958	9335			
19–24	126000	112026	106723	103521	53121	60416	30539	43105	22582			
25–29	90014	101198	99842	97142	50450	62098	31707	35044	18743			
30–34	82115	90508	92881	95136	49135	61611	31284	33525	17851			
35–39	77378	83005	85461	86375	44069	54309	27210	32066	16859			
40–44	82782	77795	78307	79322	40258	47507	23294	31815	16964			
45–49	93202	82505	79348	77879	39371	46744	22331	31135	17040			
50–54	82027	92020	87950	85500	42630	53956	25335	31544	17295			
55–59	65575	79804	85038	87164	42990	56849	26499	30315	16491			
60–64	47321	62527	69271	70950	33001	45517	20163	25433	12838			
65–69	49179	43736	46040	49685	21739	30348	12923	19337	8816			
70–74	46867	43827	42178	41107	16781	23038	8992	18069	7789			
75–79	40820	39110	37997	37858	14349	20437	7461	17421	6888			
80 lat i więcej and more	36649	49027	53465	54742	17530	26076	8061	28666	9469			

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 4 (47). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 Dec

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność ^a w miastach Urban population ^a	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2005	36	709950	59,2
TOTAL	2010	39	724826	60,2
	2012	40	723303	60,3
	2013	40	721824	60,4
Poniżej 2000		5	7596	0,6
<i>Below</i>				
2000–4999		16	46258	3,9
5000–9999		5	36480	3,1
10000–19999		6	80978	6,8
20000–49999		5	123202	10,3
50000–99999		2	132028	11,0
200000 i więcej		1	295282	24,7
<i>and more</i>				

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 5 (48). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 Dec

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność ^b na wsi Rural population ^b	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2005	105	489739	40,8
TOTAL	2010	105	478622	39,8
	2012	105	475387	39,7
	2013	105	473141	39,6
Poniżej 2000		7	10745	0,9
<i>Below</i>				
2000–4999		69	252504	21,1
5000–6999		18	106315	8,9
7000–9999		8	66796	5,6
10000 i więcej		3	36781	3,1
<i>and more</i>				

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów.
a Rural and urban-rural. b Based on balances.

TABL. 6 (49). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI^a WEDŁUG PŁCI**
Stan w dniu 31 XII
MEDIAN POPULATION^a AGE BY SEX
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36,4	38,0	38,8	39,2	TOTAL
mężczyźni	34,5	36,3	37,0	37,4	males
kobiety	38,4	40,0	40,8	41,2	females
Miasta	35,6	37,7	38,6	39,0	Urban areas
mężczyźni	33,4	35,5	36,4	36,8	males
kobiety	37,8	40,0	40,9	41,3	females
Wieś	37,7	38,6	39,2	39,6	Rural areas
mężczyźni	36,2	37,4	37,9	38,3	males
kobiety	39,4	40,0	40,7	41,0	females

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 7 (50). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2005	6498	4895	418	2178	11009	11854	62	-845
TOTAL	2010	7003	5114	105	1937	11928	11814	54	114
	2012	6398	4438	78	1756	11161	11856	46	-695
	2013	5665	3932	94	1997	10619	12152	49	-1533
Miasta	2005	3751	2699	301	1777	6347	5544	40	803
Urban areas	2010	4316	3025	76	1535	7133	5735	34	1398
	2012	3744	2468	56	1392	6697	5873	27	824
	2013	3421	2300	75	1570	6385	6185	26	200
Wieś	2005	2747	2196	117	401	4662	6310	22	-1648
Rural areas	2010	2687	2089	29	402	4795	6079	20	-1284
	2012	2654	1970	22	364	4464	5983	19	-1519
	2013	2244	1632	19	427	4234	5967	23	-1733

NA 1000 LUDNOŚCI^b
PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM	2005	5,4	4,1	34,7	1,8	9,1	9,8	5,6	-0,7
TOTAL	2010	5,8	4,2	8,7	1,6	9,9	9,8	4,5	0,1
	2012	5,3	3,7	6,5	1,5	9,3	9,9	4,1	-0,6
	2013	4,7	3,3	7,9	1,7	8,9	10,2	4,6	-1,3
Miasta	2005	5,3	3,8	42,5	2,5	9,0	7,8	6,3	1,1
Urban areas	2010	6,0	4,2	10,5	2,1	9,8	7,9	4,8	1,9
	2012	5,2	3,4	7,7	1,9	9,3	8,1	4,0	1,1
	2013	4,7	3,2	10,4	2,2	8,8	8,6	4,1	0,3
Wieś	2005	5,5	4,4	23,6	0,8	9,4	12,7	4,7	-3,3
Rural areas	2010	5,6	4,4	6,1	0,8	10,0	12,7	4,2	-2,7
	2012	5,6	4,1	4,6	0,8	9,4	12,6	4,3	-3,2
	2013	4,7	3,4	4,0	0,9	8,9	12,6	5,4	-3,7

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In the case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (51). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE
 MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a	
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
OGÓŁEM	2005	6498	7308	3873	1257	2178	26,4	7,9	-1239
TOTAL	2010	7003	6956	3746	1273	1937	25,3	7,0	-434
	2012	6398	6645	3659	1230	1756	24,0	6,3	-741
	2013	5665	6984	3734	1253	1997	25,4	7,3	-2002
Miasta	2005	3751	4214	1830	607	1777	26,0	11,0	-816
Urban areas	2010	4316	4040	1879	626	1535	25,0	9,5	-201
	2012	3744	3893	1823	678	1392	23,1	8,3	-639
	2013	3421	4191	1934	687	1570	25,1	9,4	-1288
Wieś	2005	2747	3094	2043	650	401	27,1	3,5	-423
Rural areas	2010	2687	2916	1867	647	402	25,7	3,5	-233
	2012	2654	2752	1836	552	364	25,4	3,4	-102
	2013	2244	2793	1800	566	427	25,9	4,0	-714

^a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.
^a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

 TABL. 9 (52). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2013 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2013

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM	5665	167	1861	2375	726	230	162	93	51
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej and less	26	16	10	–	–	–	–	–	–
20–24	988	107	707	162	10	2	–	–	–
25–29	2603	38	928	1459	160	15	3	–	–
30–34	1174	5	181	608	326	47	7	–	–
35–39	405	–	27	116	158	90	14	–	–
40–49	257	1	7	26	62	61	87	13	–
50–59	117	–	1	4	8	12	37	47	8
60 lat i więcej and more	95	–	–	–	2	3	14	33	43
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	3932	96	1401	1834	448	93	32	14	14
19 lat i mniej and less	15	9	6	–	–	–	–	–	–
20–24	718	60	523	127	8	–	–	–	–
25–29	2088	25	740	1204	109	10	–	–	–
30–34	792	2	112	437	221	19	1	–	–
35–39	210	–	18	58	88	41	5	–	–
40–49	74	–	2	7	20	21	20	4	–
50–59	19	–	–	1	1	2	4	9	2
60 lat i więcej and more	16	–	–	–	1	–	2	1	12

^a Ze skutkami cywilnymi.
^a With civil law consequences.

TABL. 9 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2013 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2013 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	3421	64	940	1556	487	154	112	67	41
19 lat i mniej and less	12	9	3	–	–	–	–	–	–
20–24	501	40	353	103	3	2	–	–	–
25–29	1552	15	470	950	103	11	3	–	–
30–34	783	–	96	414	234	34	5	–	–
35–39	259	–	12	73	103	61	10	–	–
40–49	153	–	5	15	37	36	53	7	–
50–59	82	–	1	1	5	9	30	30	6
60 lat i więcej and more	79	–	–	–	2	1	11	30	35
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	2300	32	686	1195	291	61	19	7	9
19 lat i mniej and less	8	5	3	–	–	–	–	–	–
20–24	353	17	257	77	2	–	–	–	–
25–29	1243	10	367	784	74	8	–	–	–
30–34	515	–	49	297	155	13	1	–	–
35–39	124	–	9	33	52	27	3	–	–
40–49	35	–	1	4	6	11	11	2	–
50–59	10	–	–	–	1	2	2	4	1
60 lat i więcej and more	12	–	–	–	1	–	2	1	8
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	2244	103	921	819	239	76	50	26	10
19 lat i mniej and less	14	7	7	–	–	–	–	–	–
20–24	487	67	354	59	7	–	–	–	–
25–29	1051	23	458	509	57	4	–	–	–
30–34	391	5	85	194	92	13	2	–	–
35–39	146	–	15	43	55	29	4	–	–
40–49	104	1	2	11	25	25	34	6	–
50–59	35	–	–	3	3	3	7	17	2
60 lat i więcej and more	16	–	–	–	–	2	3	3	8
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	1632	64	715	639	157	32	13	7	5
19 lat i mniej and less	7	4	3	–	–	–	–	–	–
20–24	365	43	266	50	6	–	–	–	–
25–29	845	15	373	420	35	2	–	–	–
30–34	277	2	63	140	66	6	–	–	–
35–39	86	–	9	25	36	14	2	–	–
40–49	39	–	1	3	14	10	9	2	–
50–59	9	–	–	1	–	–	2	5	1
60 lat i więcej and more	4	–	–	–	–	–	–	–	4

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 10 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2013 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2013

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN <i>PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES</i>	Ogółem <i>Total</i>	Poprzedni stan cywilny kobiet <i>Previous marital status of females</i>		
		panny <i>single</i>	wdowy <i>widows</i>	rozwidzione <i>divorced</i>
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM	5665	5101	93	471
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	5100	4850	38	212
<i>Single</i>				
Wdowcy	51	7	29	15
<i>Widowers</i>				
Rozwiedzeni	514	244	26	244
<i>Divorced</i>				
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM	3421	3050	57	314
TOTAL				
Kawalerowie	3012	2873	15	124
<i>Single</i>				
Wdowcy	42	5	24	13
<i>Widowers</i>				
Rozwiedzeni	367	172	18	177
<i>Divorced</i>				
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM	2244	2051	36	157
TOTAL				
Kawalerowie	2088	1977	23	88
<i>Single</i>				
Wdowcy	9	2	5	2
<i>Widowers</i>				
Rozwiedzeni	147	72	8	67
<i>Divorced</i>				

TABL. 11 (54). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS		Ogółem	Miasta	Wieś
		<i>Total</i>	<i>Urban areas</i>	<i>Rural areas</i>
OGÓŁEM	2005	4895	2699	2074
TOTAL	2010	5114	3025	2089
	2012	4438	2468	1970
	2013	3932	2300	1632
w tym: <i>of which:</i>				
Kościół Katolicki		3593	2071	1522
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny		333	225	108

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 12 (55). **ROZWODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2013 R.**
DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2013

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku / Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM GRAND TOTAL	1997	4	150	380	395	342	410	243	73
20–24	61	4	48	9	–	–	–	–	–
25–29	283	–	80	170	30	2	1	–	–
30–34	378	–	17	151	180	23	7	–	–
35–39	371	–	3	37	141	167	22	1	–
40–49	488	–	2	13	39	142	274	18	–
50–59	310	–	–	–	5	8	99	186	12
60 lat i więcej and more	106	–	–	–	–	–	7	38	61
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	1570	1	108	290	311	264	332	209	55
20–24	40	1	32	7	–	–	–	–	–
25–29	214	–	59	129	24	1	1	–	–
30–34	301	–	14	117	147	17	6	–	–
35–39	294	–	2	25	112	134	21	–	–
40–49	386	–	1	12	26	106	224	17	–
50–59	254	–	–	–	2	6	77	159	10
60 lat i więcej and more	81	–	–	–	–	–	3	33	45
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	427	3	42	90	84	78	78	34	18
20–24	21	3	16	2	–	–	–	–	–
25–29	69	–	21	41	6	1	–	–	–
30–34	77	–	3	34	33	6	1	–	–
35–39	77	–	1	12	29	33	1	1	–
40–49	102	–	1	1	13	36	50	1	–
50–59	56	–	–	–	3	2	22	27	2
60 lat i więcej and more	25	–	–	–	–	–	4	5	16

TABL. 13 (56). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2178	1937	1756	1997	TOTAL
rozwoody małżeństw:					<i>divorces:</i>
Bez dzieci	671	775	688	807	<i>Marriages without children</i>
Z dziećmi	1507	1162	1068	1190	<i>Marriages with children</i>
o liczbie dzieci:					<i>by number of children:</i>
1	795	684	686	745	1
2	501	381	304	362	2
3	159	78	60	65	3
4 i więcej	52	19	18	18	4 and more
Miasta	1777	1535	1392	1570	Urban areas
rozwoody małżeństw:					<i>divorces:</i>
Bez dzieci	562	615	548	666	<i>Marriages without children</i>
Z dziećmi	1215	920	844	904	<i>Marriages with children</i>
o liczbie dzieci:					<i>by number of children:</i>
1	671	553	555	575	1
2	397	304	235	273	2
3	114	51	42	44	3
4 i więcej	33	12	12	12	4 and more
Wieś	401	402	364	427	Rural areas
rozwoody małżeństw:					<i>divorces:</i>
Bez dzieci	109	160	140	141	<i>Marriages without children</i>
Z dziećmi	292	242	224	286	<i>Marriages with children</i>
o liczbie dzieci:					<i>by number of children:</i>
1	124	131	131	170	1
2	104	77	69	89	2
3	45	27	18	21	3
4 i więcej	19	7	6	6	4 and more

a Poniżej 18 lat.
a Below the age of 18.

TABL. 14 (57). **URODZENIA**
BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013			SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	
Urodzenia żywe	11009	11928	11161	10619	6385	4234	Live births
chłopcy	5568	6422	5843	5421	3258	2163	<i>males</i>
dziewczęta	5441	5506	5318	5198	3127	2071	<i>females</i>
Małżeńskie	9768	10299	9419	8864	5226	3638	<i>Legitimate</i>
chłopcy	4933	5535	4943	4520	2652	1868	<i>males</i>
dziewczęta	4835	4764	4476	4344	2574	1770	<i>females</i>
Pozamałżeńskie	1241	1629	1742	1755	1159	596	<i>Illegitimate</i>
chłopcy	635	887	900	901	606	295	<i>males</i>
dziewczęta	606	742	842	854	553	301	<i>females</i>
Urodzenia martwe	54	44	38	31	17	14	Stillbirths
chłopcy	24	23	18	14	9	5	<i>males</i>
dziewczęta	30	21	20	17	8	9	<i>females</i>

TABL. 15 (58). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM	2005	11009	5454	3420	1273	429	218	212
TOTAL	2010	11928	5786	4082	1340	424	158	138
	2012	11161	5320	4025	1228	361	132	95
	2013	10619	5066	3816	1174	342	121	99
19 lat i mniej and less		341	305	35	1	–	–	–
20–24		1832	1308	439	66	18	1	–
25–29		3992	2287	1360	257	64	19	5
30–34		3045	949	1451	460	115	43	26
35–39		1177	188	468	335	106	37	43
40–44		223	28	62	52	37	20	24
45 lat i więcej and more		9	1	1	3	2	1	1
W ODSETKACH IN PERCENT								
OGÓŁEM	2005	100,0	49,5	31,1	11,6	3,9	2,0	1,9
TOTAL	2010	100,0	48,5	34,2	11,2	3,6	1,3	1,2
	2012	100,0	47,7	36,1	11,0	3,2	1,2	0,9
	2013	100,0	47,7	35,9	11,1	3,2	1,1	0,9
19 lat i mniej and less		100,0	89,4	10,3	0,3	–	–	–
20–24		100,0	71,4	24,0	3,6	1,0	0,0	–
25–29		100,0	57,3	34,1	6,4	1,6	0,5	0,1
30–34		100,0	31,2	47,6	15,1	3,8	1,4	0,9
35–39		100,0	16,0	39,8	28,5	9,0	3,1	3,6
40–44		100,0	12,5	27,8	23,3	16,6	9,0	10,8
45 lat i więcej and more		100,0	11,1	11,1	33,4	22,2	11,1	11,1

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o niestalonej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (59). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 lat ^{ab}	35,46	39,76	37,92	36,46	34,91	39,08
15–19 ^a	11,18	12,72	12,07	9,62	8,58	10,98
20–24	55,48	51,35	45,06	42,48	33,70	56,00
25–29	88,78	90,30	87,16	84,21	78,55	94,84
30–34	63,21	72,23	67,91	66,87	66,56	67,48
35–39	23,75	29,73	29,95	27,99	28,47	27,15
40–44	6,12	6,45	5,51	5,75	5,76	5,72
45–49 ^b	0,37	0,31	0,33	0,23	0,20	0,28

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 16 (59). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI (dok.)**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej Total fertility	1,2451	1,3091	1,2312	1,1777	1,0983	1,3105
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,6154	0,6043	0,5866	0,5765	0,5379	0,6410
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	0,9287	1,0096	0,9414	0,8738	1,0323	0,7096

TABL. 17 (60). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
 IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2005	11854	6511	5343	5544	3024	2520	6310	3487	2823
TOTAL	2010	11814	6413	5401	5735	3088	2647	6079	3325	2754
	2012	11856	6452	5404	5873	3160	2713	5983	3292	2691
	2013	12152	6547	5605	6185	3293	2892	5967	3254	2713
0 lat		49	32	17	26	19	7	23	13	10
1-4		8	3	5	3	2	1	5	1	4
5-9		6	4	2	4	3	1	2	1	1
10-14		11	5	6	3	3	-	8	2	6
15-19		37	27	10	17	13	4	20	14	6
20-24		55	45	10	31	25	6	24	20	4
25-29		73	60	13	40	29	11	33	31	2
30-34		85	68	17	46	38	8	39	30	9
35-39		120	96	24	72	57	15	48	39	9
40-44		170	136	34	98	74	24	72	62	10
45-49		273	216	57	143	108	35	130	108	22
50-54		491	375	116	277	198	79	214	177	37
55-59		818	613	205	505	363	142	313	250	63
60-64		891	617	274	546	354	192	345	263	82
65-69		873	595	278	507	324	183	366	271	95
70-74		1064	630	434	610	349	261	454	281	173
75-79		1580	876	704	808	425	383	772	451	321
80-84		2172	1007	1165	993	463	530	1179	544	635
85 lat i więcej and more		3376	1142	2234	1456	446	1010	1920	696	1224

TABL. 17 (60). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP										
OGÓŁEM	2005	984	1108	866	783	896	680	1272	1396	1147
TOTAL	2010	981	1091	876	791	893	698	1269	1374	1161
	2012	988	1102	880	812	916	716	1257	1369	1142
	2013	1016	1122	915	856	957	765	1258	1359	1156
0 lat ^a		461	590	327	407	583	224	543	601	483
1-4		17	12	21	10	13	7	27	10	44
5-9		11	14	7	12	18	6	8	8	9
10-14		19	17	21	9	18	-	31	15	47
15-19		51	72	28	41	62	20	63	85	39
20-24		62	98	23	58	93	23	67	106	24
25-29		74	117	27	63	90	36	93	164	12
30-34		90	140	37	76	123	27	118	171	58
35-39		140	219	57	134	212	56	149	230	59
40-44		216	340	88	208	321	100	228	366	68
45-49		347	544	147	302	477	141	417	632	156
50-54		566	866	267	503	765	271	675	1016	259
55-59		950	1444	470	899	1386	474	1046	1538	460
60-64		1271	1900	728	1218	1785	768	1365	2079	649
65-69		1824	2854	1029	1751	2640	1097	1937	3160	920
70-74		2557	3709	1763	2626	3846	1844	2471	3552	1653
75-79		4169	6095	2993	3984	5735	2976	4383	6479	3013
80-84		6880	9289	5621	6566	9168	5262	7169	9394	5960
85 lat i więcej and more		15117	17683	14072	14018	15677	13392	16072	19264	14689

a Na 100 tys. urodzeń żywych.
a Per 100 thous. live births.

TABL. 18 (61). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ
 DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW		Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem Of total number		CAUSES OF DEATHS
					miasta urban areas	wieś rural areas	
					na 100 tys. ludności per 100 thous. population		
OGÓŁEM	2005	984	1108	866	783	1272	TOTAL
	2010	981	1091	876	791	1269	
	2011	969	1067	875	791	1238	
	2012	988	1102	880	812	1257	
w tym:							<i>of which:</i>
Choroby zakaźne i pasożytnicze		2	3	1	1	2	<i>Infectious and parasitic diseases</i>
w tym gruźlica i następstwa gruź- licy		1	1	0	0	1	<i>of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis</i>
Nowotwory		238	284	193	219	267	<i>Neoplasms</i>
w tym nowotwory złośliwe		235	282	191	217	264	<i>of which malignant neoplasms</i>
w tym:							<i>of which:</i>
nowotwór złośliwy żołądka		14	19	10	12	17	<i>malignant neoplasm of stomach</i>
nowotwór złośliwy trzustki		11	11	11	10	12	<i>malignant neoplasm of pancreas</i>
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca		53	84	23	49	59	<i>malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung</i>
nowotwór złośliwy sutka u kobiet		14	1	26	14	13	<i>malignant neoplasm of female breast</i>
nowotwór złośliwy szyjki macicy		4	–	7	5	2	<i>malignant neoplasm of cervix uteri</i>
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego		16	32	–	12	22	<i>malignant neoplasm of prostate</i>
białaczka		9	11	6	9	8	<i>leukemia</i>
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej		19	17	21	15	26	<i>Endocrine, nutritional and metabolic diseases</i>
w tym cukrzyca		18	17	20	14	25	<i>of which diabetes mellitus</i>
Zaburzenia psychiczne		7	14	1	7	8	<i>Mental disorders</i>
Choroby układu nerwowego i narzą- dów zmysłów		16	17	16	16	16	<i>Diseases of the nervous system and sense organs</i>
Choroby układu krążenia		435	419	450	331	592	<i>Diseases of the circulatory system</i>
w tym:							<i>of which:</i>
choroba nadciśnieniowa		24	20	28	15	39	<i>hypertensive diseases</i>
choroba niedokrwienna serca		167	191	143	139	209	<i>ischemic heart disease</i>
w tym ostry zawał serca		37	49	26	32	45	<i>of which acute myocardial infarction</i>
choroby naczyń mózgowych		98	83	112	78	129	<i>diseases of cerebrovascular</i>
miażdżycy		20	16	24	15	29	<i>atherosclerosis</i>
Choroby układu oddechowego		66	81	52	48	95	<i>Diseases of the respiratory system</i>
Choroby układu trawiennego		41	50	33	38	45	<i>Diseases of the digestive system</i>
Choroby układu moczowo-płciowego		12	14	10	10	15	<i>Diseases of the genitourinary system</i>
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		2	2	2	2	3	<i>Conditions originating in the perinatal period</i>
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ		1	2	1	1	1	<i>Congenital anomalies^Δ</i>
Objawy, cechy chorobowe i nieprawid- łowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych		78	90	66	65	97	<i>Symptoms and ill-defined conditions</i>
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu		69	109	30	57	87	<i>External causes of morbidity and mortality</i>
w tym:							<i>of which:</i>
wypadki komunikacyjne		13	21	4	9	17	<i>transport accidents</i>
samobójstwa		16	30	3	13	22	<i>intentional self-harm</i>

^Δ Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

^Δ In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 19 (62). ZGONY NIEMOWŁĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
 INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem <i>Grand total</i>	Chłopcy <i>Males</i>	Dziew- częta <i>Females</i>	Z liczby ogółem <i>Of total number</i>					
				miasta <i>urban areas</i>			wieś <i>rural areas</i>		
				razem <i>total</i>	chłopcy <i>males</i>	dziew- częta <i>females</i>	razem <i>total</i>	chłopcy <i>males</i>	dziew- częta <i>females</i>
W LICZBACH BEZWZGLEDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM 2005	62	28	34	40	18	22	22	10	12
TOTAL 2010	54	34	20	34	23	11	20	11	9
2012	46	25	21	27	19	8	19	6	13
2013	49	32	17	26	19	7	23	13	10
0–27 dni <i>days</i>	38	24	14	20	14	6	18	10	8
0–6 w tym 0 <i>of which</i>	29	21	8	17	13	4	12	8	4
	13	9	4	5	4	1	8	5	3
7–13	2	2	–	–	–	–	2	2	–
14–20	5	1	4	2	1	1	3	–	3
21–27	2	–	2	1	–	1	1	–	1
1–5 miesięcy <i>months</i>	6	5	1	3	3	–	3	2	1
3–11 miesięcy <i>months</i>	5	3	2	2	1	1	3	2	1
NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH PER 100 THOUS. OF LIVE BIRTHS									
OGÓŁEM 2005	563	503	625	630	562	700	472	423	522
TOTAL 2010	453	529	363	477	613	325	417	412	424
2012	412	428	395	403	543	250	426	256	612
2013	461	590	327	407	583	224	543	601	483
0–27 dni <i>days</i>	358	443	269	313	430	192	425	462	386
0–6 w tym 0 <i>of which</i>	273	387	154	266	399	128	283	370	193
	122	166	77	78	123	32	189	231	145
7–13	19	37	–	–	–	–	47	92	–
14–20	47	18	77	31	31	32	71	–	145
21–27	19	–	38	16	–	32	24	–	48
1–5 miesięcy <i>months</i>	57	92	19	47	92	–	71	92	48
3–11 miesięcy <i>months</i>	47	55	38	31	31	32	71	92	48

TABL. 20 (63). ZGONY NIEMOWŁĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN
 INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW	Ogółem <i>Total</i>		Chłopcy <i>Males</i>	Dziewczęta <i>Females</i>	Z liczby ogółem <i>Of total number</i>		CAUSES OF DEATHS	
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	na 100 tys. urodzeń żywych <i>per 100 thous. of live births</i>						
		miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>					
OGÓŁEM	2005	62	563	503	625	630	472	TOTAL
	2010	54	453	529	363	477	417	
	2011	54	484	436	535	424	572	
	2012	46	412	428	395	403	426	
w tym:								<i>of which:</i>
Choroby układu oddechowego		1	9	17	–	15	–	<i>Diseases of the respiratory system</i>
w tym zapalenie płuc		1	9	17	–	15	–	<i>of which pneumonia</i>
Wady rozwojowe wrodzone ^a		12	108	137	75	105	112	<i>Congenital anomalies^a</i>
w tym:								<i>of which:</i>
wrodzone wady serca		4	36	51	19	45	22	<i>congenital malformation of heart</i>
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		27	242	222	263	224	269	<i>Conditions originating in the perinatal period</i>
w tym:								<i>of which:</i>
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu		20	179	154	207	149	224	<i>disorders related to length of gestation and fetal growth</i>
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego		3	27	34	19	30	22	<i>respiratory disorders specific to the perinatal period</i>

 TABL. 21 (64). ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
 SUICIDES^a REGISTERED BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^b	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym mężczyźni <i>of which males</i>	
OGÓŁEM	223	234	232	283	230	TOTAL
w tym dokonane	181	168	176	171	145	<i>of which committed</i>
Miasta	131	133	132	165	129	<i>Urban areas</i>
Wieś	91	101	100	118	101	<i>Rural areas</i>
Wiek samobójców						Age of suicidal persons
14 lat i mniej	1	3	2	1	1	<i>14 and less</i>
15–19	21	14	17	18	11	<i>15–19</i>
20–29	48	48	53	52	45	<i>20–29</i>
30–49	80	77	86	94	73	<i>30–49</i>
50–69	59	75	58	97	83	<i>50–69</i>
70 lat i więcej	13	17	16	21	17	<i>70 and more</i>

^a Usiłowane i dokonane. ^b W podziale na miasto i wieś nie uwzględniono przypadków o nieustalonym miejscu zdarzenia oraz w podziale według wieku – samobójców o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku.

^a Attempted and committed. ^b Data by urban and rural areas exclude cases for which the place of incident is unknown as well as data by age – cases for which age of suicidal persons is unknown.

S o u r c e: data of the Voivodship Police Headquarters in Białystok.

TABL. 22 (65). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat <i>Life expectancy at age specified</i>					
	0	15	30	45	60	
MĘŻCZYŹNI MALES						
OGÓŁEM	2005	71,04	56,69	42,63	29,18	18,01
TOTAL	2010	72,51	58,00	43,83	30,16	18,69
	2012	73,09	58,62	44,40	30,65	19,01
	2013	73,22	58,78	44,51	30,78	19,08
Miasta		73,85	59,44	45,07	31,25	19,33
<i>Urban areas</i>						
Wieś		72,31	57,85	43,72	30,11	18,74
<i>Rural areas</i>						
KOBIECY FEMALES						
OGÓŁEM	2005	80,41	66,13	51,36	36,82	23,40
TOTAL	2010	81,90	67,35	52,55	38,01	24,35
	2012	82,32	67,75	52,94	38,34	24,79
	2013	82,26	67,70	52,93	38,34	24,64
Miasta		82,39	67,63	52,85	38,25	24,56
<i>Urban areas</i>						
Wieś		82,06	67,79	53,03	38,45	24,74
<i>Rural areas</i>						

TABL. 23 (66). PROGNOZA LUDNOŚCI^a
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION^a
As of 31 Dec
A. I WARIANT
I VARIANT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
OGÓŁEM w tys.	1187,8	1168,2	1146,8	1121,8	1092,5	1058,8	1021,7	982,3	TOTAL in thous.
W wieku przedprodukcyjnym	206,5	196,3	187,1	169,5	157,1	145,1	136,1	129,5	Pre-working age
mężczyźni	105,9	100,8	96,2	87,1	80,8	74,6	69,9	66,6	<i>males</i>
kobiety	100,6	95,5	90,8	82,4	76,3	70,5	66,1	62,9	<i>females</i>
Miasta	120,4	116,3	111,6	100,6	93,3	86,6	82,1	79,1	<i>Urban areas</i>
mężczyźni	61,6	59,6	57,3	51,7	48,0	44,5	42,2	40,7	<i>males</i>
kobiety	58,8	56,7	54,2	48,9	45,3	42,1	39,9	38,4	<i>females</i>
Wieś	86,1	80,1	75,5	68,8	63,9	58,5	54,0	50,4	<i>Rural areas</i>
mężczyźni	44,3	41,3	38,9	35,4	32,8	30,1	27,7	25,9	<i>males</i>
kobiety	41,8	38,8	36,6	33,4	31,0	28,4	26,3	24,5	<i>females</i>
W wieku produkcyjnym	750,0	710,8	671,5	645,5	611,5	570,9	521,4	469,4	Working age
mężczyźni	399,2	382,3	360,8	347,7	332,7	314,5	291,3	263,0	<i>males</i>
kobiety	350,9	328,5	310,7	297,8	278,8	256,4	230,1	206,4	<i>females</i>
Miasta	463,8	432,8	405,0	388,9	369,0	343,9	312,1	279,1	<i>Urban areas</i>
mężczyźni	239,8	227,3	212,6	204,9	196,5	185,8	171,1	153,2	<i>males</i>
kobiety	224,0	205,5	192,4	184,1	172,5	158,1	141,0	125,9	<i>females</i>
Wieś	286,2	278,0	266,5	256,6	242,4	227,0	209,2	190,3	<i>Rural areas</i>
mężczyźni	159,4	155,0	148,2	142,9	136,2	128,7	120,2	109,8	<i>males</i>
kobiety	126,9	123,0	118,3	113,7	106,3	98,3	89,1	80,5	<i>females</i>

^a Dane według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano w dwóch wariantach ze względu na zmiany granicy wieku emerytalnego, patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 94.

^a Data by working and post-working age are given in two variants due to the changes in the limit of retirement age, see general notes, item 7 on page 94.

TABL. 23 (66). **PROGNOZA LUDNOŚCI^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION^a (cont.)
As of 31 Dec

A. I WARIANT (dok.)
I VARIANT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	231,3	261,1	288,2	306,9	323,9	342,8	364,3	383,4	Post-working age
mężczyźni	74,0	86,7	102,6	112,7	119,8	127,9	138,5	152,2	males
kobiety	157,2	174,4	185,6	194,2	204,1	214,8	225,8	231,2	females
Miasta	134,6	160,4	180,8	192,3	200,8	211,1	223,8	235,0	Urban areas
mężczyźni	40,7	50,7	61,8	67,6	70,8	75,0	81,5	90,2	males
kobiety	93,8	109,7	119,0	124,6	130,0	136,2	142,4	144,8	females
Wieś	96,7	100,7	107,4	114,6	123,0	131,7	140,4	148,4	Rural areas
mężczyźni	33,3	35,9	40,8	45,1	49,0	53,0	57,0	62,0	males
kobiety	63,4	64,8	66,6	69,5	74,1	78,7	83,4	86,4	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	58,4	64,4	70,8	73,8	78,7	85,5	96,0	109,3	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	45,1	49,1	55,1	57,5	60,3	64,4	71,5	83,2	Males
Kobiety	73,5	82,2	89,0	92,9	100,6	111,3	126,9	142,5	Females

B. II WARIANT
II VARIANT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
W wieku produkcyjnym	761,0	742,5	711,2	691,2	668,2	641,9	597,2	542,8	Working age
mężczyźni	403,7	396,5	375,8	361,0	345,7	329,0	307,3	280,3	males
kobiety	357,4	346,0	335,4	330,1	322,5	313,0	290,0	262,5	females
Miasta	471,0	453,3	429,7	416,1	402,5	387,1	359,2	324,6	Urban areas
mężczyźni	242,6	236,0	221,6	212,3	203,7	194,1	180,6	163,6	males
kobiety	228,4	217,3	208,1	203,8	198,8	193,0	178,6	161,0	females
Wieś	290,0	289,2	281,5	275,1	265,7	254,9	238,0	218,2	Rural areas
mężczyźni	161,1	160,5	154,3	148,7	142,0	134,9	126,6	116,7	males
kobiety	128,9	128,7	127,3	126,3	123,7	120,0	111,4	101,5	females
W wieku poprodukcyjnym	220,3	229,4	248,5	261,2	267,1	271,7	288,4	310,0	Post-working age
mężczyźni	69,5	72,4	87,6	99,4	106,7	113,4	122,5	134,9	males
kobiety	150,7	157,0	160,9	161,8	160,4	158,3	165,9	175,1	females
Miasta	127,3	139,9	156,1	165,1	167,4	167,9	176,8	189,5	Urban areas
mężczyźni	38,0	42,0	52,8	60,2	63,6	66,6	71,9	79,7	males
kobiety	89,4	97,9	103,3	104,9	103,8	101,3	104,8	109,8	females
Wieś	92,9	89,5	92,4	96,1	99,8	103,8	111,7	120,5	Rural areas
mężczyźni	31,6	30,4	34,7	39,2	43,1	46,8	50,6	55,1	males
kobiety	61,4	59,1	57,7	56,9	56,6	57,0	61,1	65,4	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	56,1	57,3	61,2	62,3	63,5	64,9	71,1	81,0	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	43,5	43,7	48,9	51,7	54,2	57,2	62,6	71,9	Males
Kobiety	70,3	73,0	75,1	74,0	73,4	73,1	80,0	90,7	Females

^a Dane według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano w dwóch wariantach ze względu na zmiany granicy wieku emerytalnego, patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 94.

^a Data by working and post-working age are given in two variants due to the changes in the limit of retirement age, see general notes, item 7 on page 94.

TABL. 24 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odptyw ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM	2005	12624	6736	5426	462	14565	8300	5700	565	-1941
TOTAL	2010	12252	6713	5018	521	13768	7682	5665	421	-1516
	2012	11776	6314	4995	467	13584	7705	5349	530	-1808
	2013	11589	6223	5056	310	14100	7919	5413	768	-2511
Miasta	2005	6871	2824	3704	343	8439	4035	3860	544	-1568
Urban areas	2010	6543	2719	3389	435	8232	3875	3979	378	-1689
	2012	6418	2661	3400	357	7910	3818	3652	440	-1492
	2013	6247	2646	3392	209	8300	3986	3658	656	-2053
Wieś	2005	5753	3912	1722	119	6126	4265	1840	21	-373
Rural areas	2010	5709	3994	1629	86	5536	3807	1686	43	173
	2012	5358	3653	1595	110	5674	3887	1697	90	-316
	2013	5342	3577	1664	101	5800	3933	1755	112	-458
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM	2005	10,5	5,6	4,5	0,4	12,1	6,9	4,7	0,5	-1,6
TOTAL	2010	10,2	5,6	4,2	0,4	11,4	6,4	4,7	0,3	-1,3
	2012	9,8	5,3	4,2	0,4	11,3	6,4	4,5	0,4	-1,5
	2013	9,7	5,2	4,2	0,3	11,8	6,6	4,5	0,6	-2,1
Miasta	2005	9,7	4,0	5,2	0,5	11,9	5,7	5,5	0,8	-2,2
Urban areas	2010	9,0	3,7	4,7	0,6	11,4	5,3	5,5	0,5	-2,3
	2012	8,9	3,7	4,7	0,5	10,9	5,3	5,0	0,6	-2,1
	2013	8,6	3,7	4,7	0,3	11,5	5,5	5,1	0,9	-2,8
Wieś	2005	11,6	7,9	3,5	0,2	12,4	8,6	3,7	0,0	-0,8
Rural areas	2010	11,9	8,3	3,4	0,2	11,6	7,9	3,5	0,1	0,4
	2012	11,3	7,7	3,4	0,2	11,9	8,2	3,6	0,2	-0,7
	2013	11,3	7,5	3,5	0,2	12,2	8,3	3,7	0,2	-1,0

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 25 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2005	12162	9868	2294	14000	9868	4132
TOTAL	2010	11731	9469	2262	13347	9469	3878
	2012	11309	9307	2002	13054	9307	3747
	2013	11279	9215	2064	13332	9215	4117
Miasta	2005	6528	5165	1363	7895	5229	2666
<i>Urban areas</i>	2010	6108	4744	1364	7854	5216	2638
	2012	6061	4802	1259	7470	5015	2455
	2013	6038	4705	1333	7644	4909	2735
Wieś	2005	5634	4703	931	6105	4639	1466
<i>Rural areas</i>	2010	5623	4725	898	5493	4253	1240
	2012	5248	4505	743	5584	4292	1292
	2013	5241	4510	731	5688	4306	1382
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2005	10,1	8,2	1,9	11,6	8,2	3,4
TOTAL	2010	9,7	7,9	1,9	11,1	7,9	3,2
	2012	9,4	7,8	1,7	10,9	7,8	3,1
	2013	9,4	7,7	1,7	11,1	7,7	3,4
Miasta	2005	9,2	7,3	1,9	11,1	7,4	3,8
<i>Urban areas</i>	2010	8,4	6,5	1,9	10,8	7,2	3,6
	2012	8,4	6,6	1,7	10,3	6,9	3,4
	2013	8,4	6,5	1,8	10,6	6,8	3,8
Wieś	2005	11,4	9,5	1,9	12,3	9,4	3,0
<i>Rural areas</i>	2010	11,7	9,9	1,9	11,5	8,9	2,6
	2012	11,0	9,5	1,6	11,7	9,0	2,7
	2013	11,1	9,5	1,5	12,0	9,1	2,9

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 26 (69). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
OGÓŁEM 2005	12162	5482	6680	14000	6264	7736	-1838	-782	-1056
TOTAL 2010	11731	5111	6620	13347	5757	7590	-1616	-646	-970
2012	11309	5020	6289	13054	5753	7301	-1745	-733	-1012
2013	11279	5042	6237	13332	5948	7384	-2053	-906	-1147
0-4 lata	1127	563	564	1296	646	650	-169	-83	-86
5-9	732	372	360	790	408	382	-58	-36	-22
10-14	462	242	220	486	252	234	-24	-10	-14
15-19	505	243	262	525	257	268	-20	-14	-6
20-24	1242	342	900	1458	416	1042	-216	-74	-142
25-29	2194	856	1338	3011	1148	1863	-817	-292	-525
30-34	1482	706	776	1930	928	1002	-448	-222	-226
35-39	954	471	483	1108	547	561	-154	-76	-78
40-44	555	302	253	615	343	272	-60	-41	-19
45-49	375	202	173	425	231	194	-50	-29	-21
50-54	373	204	169	385	212	173	-12	-8	-4
55-59	346	175	171	350	190	160	-4	-15	11
60-64	334	150	184	324	138	186	10	12	-2
65 lat i więcej and more	598	214	384	629	232	397	-31	-18	-13

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 27 (70). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
OGÓŁEM 2005	462	205	257	565	270	295	-103	-65	-38
TOTAL 2010	521	266	255	421	189	232	100	77	23
2012	467	240	227	530	239	291	-63	1	-64
2013	310	162	148	768	342	426	-458	-180	-278
0-4 lata	52	29	23	38	18	20	14	11	3
5-9	24	12	12	66	29	37	-42	-17	-25
10-14	6	4	2	28	15	13	-22	-11	-11
15-19	15	9	6	47	26	21	-32	-17	-15
20-24	14	5	9	58	24	34	-44	-19	-25
25-29	24	15	9	98	41	57	-74	-26	-48
30-34	31	18	13	92	30	62	-61	-12	-49
35-39	28	15	13	99	50	49	-71	-35	-36
40-44	27	11	16	80	34	46	-53	-23	-30
45-49	8	2	6	45	23	22	-37	-21	-16
50-54	18	7	11	37	17	20	-19	-10	-9
55-59	20	11	9	32	14	18	-12	-3	-9
60-64	24	12	12	27	11	16	-3	1	-4
65 lat i więcej and more	19	12	7	21	10	11	-2	2	-4

TABL. 28 (71). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a
As of 31 Dec

Lp.	KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2005	2010	2012	2013
		jednostki kościelne ^b		church units ^b	
	Kościół Katolicki Catholic Church				
1	Kościół Rzymskokatolicki (obrzędok łaciński) ^c	389	393	393	393
	Prawosławne Orthodox				
2	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{de}	123	127	127	127
3	Staroprawosławna Cerkiew Staroobrzędowców	-
4	Wschodni Kościół Staroobrzędowców w RP	1	3	3 ^f	.
	Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition				
5	Kościół Zielonoświątkowy	9	9	9	9
6	Kościół Chrześcijan Baptystów ^e	6	8	.	8
7	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	8	8	8	8
8	Kościół Boży w Chrystusie	3	3	4	4
9	Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	2	2	2	2
10	Nowoapostolski Kościół w Polsce	1	1	1	1
11	Kościół Ewangelicko-Augsburski ^e	2	15 ^{gh}	15 ^g	2
12	Kościół Ewangelicko-Metodystyczny ^e	-	-	-	-
13	Kościół Chrystusowy w RP ⁱ	2	2 ^k	3	.
14	Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny	1	1	1 ^f	.
15	Kościół Chrystusowy	-	-	-	.
	Islamskie Muslim				
16	Muzułmański Związek Religijny w RP	3	3	.	4
17	Liga Muzułmańska w RP	-	.	.
	Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions				
18	Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	1	1
19	Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^m	-	-	.	-
20	Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	-	2 ^f	.
	Inne Others				
21	Związek Wyznania Świadków Jehowy	39	.	31
22	Wiara Bahaj w Polsce	1	.
23	Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni) w Polsce	1	1	1 ^f	.

^a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców. ^b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki -bielskiej. ^e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. ^f Dane dotyczą 2011 r. ^g Dane dotyczą diecezji mazurskiej, 2011 r. ^h Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang.

^a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. ^b Including, among others, parishes, congregations, religious Warszawa-Bielska Dioceses. ^e Church associated in the Polish Ecumenical Council. ^f Data concern 2011. ^g Data concern Mazur concern 2006. ^m Until 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang.

2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	No.
duchowni <i>clergy</i>				wierni, wyznawcy <i>adherents, faithful</i>				
1248	1290	1316	1322	1228416	1113327	1100095	1095246	1
213	276	287	288	404700	403500	403500	403500	2
.	.	.	1	.	.	.	508	3
1	4	5 ^f	.	440	1043	968 ^f	.	4
13	16	14	14	693	792	828	784	5
8	6	.	16	589	562	.	556	6
3	4	2	2	356	423	438	434	7
4	6	9	9	93	117	116	124	8
10	5	9	11	63	56	56	53	9
–	–	–	–	20	24	26	26	10
2	14 ^{gh}	16 ^g	1	.	4316 ^{gh}	3515 ^g	24	11
–	–	–	–	10	15	15	15	12
7	8 ^k	10	.	550	490 ^k	258	.	13
1	1	1 ^f	.	200	200	200 ^f	.	14
1	1 ^l	–	.	51	51 ^l	–	.	15
4	10	.	6	.	776	.	528	16
.	1	.	.	.	50	.	.	17
.	.	7	8	.	.	59	59	18
–	–	.	–	50	.	.	55	19
.	–	– ^f	.	.	55	78 ^f	.	20
.	–	.	.	.	2471	.	2479	21
.	.	–	.	.	.	13	.	22
2	4	3 ^f	.	22	22	15 ^f	.	23

c Dane dotyczą diecezji białostockiej, drohiczyńskiej i łomżyńskiej. d Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej i warszawsko-h
h Dane dotyczą 2009 r. i Dawniej Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. k Dane dotyczą 2008 r. l Dane dotyczą 2006 r. m Do

communities, centres. c Data concern Białostocka, Drohiczyńska and Łomżyńska Dioceses. d Data concern Białostocko-Gdańska
ska Diocese. h Data concern 2009. i Known before as Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. k Data concern 2008. l Data

DZIAŁ VI RYNEK PRACY

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane zawarte w tabl. 1 i 2 opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są **osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych 12 miesięcy i więcej. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Badanie nie obejmuje ludności zamieszkałej w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Dane BAEL od 2010 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia;
- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
 - w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

CHAPTER VI LABOUR MARKET

General notes

Economic activity of the population

1. Data in tables 1 and 2 were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers **persons aged 15 and more**, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover the members of households absent for 12 months and more. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. The survey does not include population living in institutional households.

The LFS data since 2010 were generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive in the 2011 Census and in LFS is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather); if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in LFS in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration;
- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:
 - within the reference week were not employed,
 - within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
 - were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-months period as well as persons who were available for that work.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdańczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Prezentowane dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (o powierzchni użytków rolnych do 1 ha i powyżej 1 ha) oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych (z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009); patrz ust. 5 na str. 120,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The **activity rate** is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployment persons (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.e. in regard to private farms in agriculture). Presented data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

2. Data regarding **employed persons** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment, election or service relation);
- 2) employers and self-employed workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), i.e. working on private farms (with area up to 1 ha and more than 1 ha of agricultural land) as well as individual owners of livestock who do not possess agricultural land, with some exceptions in 2005–2009; see item 5 on page 120,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed workers, e.g. persons doing freelance work;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub w przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII w latach 2005–2009 wyszacowano na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a od 2010 r. – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2005–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących wyłącznie na własne potrzeby,
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadającymi użytków rolnych) produkujących wyłącznie lub głównie na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

Dane o pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning employed persons as of 31 Dec are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning employed persons on private farms in agriculture as of 31 Dec in 2005–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002 and since 2010 – on the basis of the results of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2005–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing exclusively for their own needs,
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock who do not possess agricultural land) producing exclusively or mainly for their own needs;
- 2) from 2010 are included all employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing exclusively or mainly for their own needs).

Data regarding employed persons on private farms in agriculture from 2010 are not fully comparable to the data for the previous years.

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) **employment as of 31 Dec** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main workplace without converting them into full-time paid employees;

2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Do **agentów** zaliczono osoby, z którymi zawarło umowę agencyjną lub umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie.

Agenci pracujący na podstawie umów agencyjnych otrzymują wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne w formie prowizji od obrotów (wynagrodzenie tych osób jest uzależnione od wartości dokonywanych transakcji lub wartości wykonywanych usług).

Agenci prowadzący placówki na podstawie umowy na warunkach zlecenia przejmują pełne wpływy uzyskane z działalności placówek i zobowiązani są uiszczać na rzecz zleceniodawcy zryczałtowaną odpłatność ustaloną w kwocie lub wskaźnikiem procentowym od obrotu.

8. W tabl. 3 dane prezentowane są według faktycznego miejsca pracy pracownika, natomiast w pozostałych tablicach – według siedziby zarządu jednostki.

9. Dane w tabl. 4 i w tabl. 5 (w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób”) oraz w tabl. 6–9 nie obejmują gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, organizacji społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych oraz duchownych.

10. Informacje o ruchu zatrudnionych dotyczą pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny.

Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy, łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopow wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

2) **average paid employment** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. **Agents** are persons who are bound by agency agreements or by order agreements for managing entities, whose scope of activity is described in the agreement.

Agents employed on the basis of agency agreements receive agency and commission wages and salaries in the form of sales commissions (wages and salaries of these persons are dependent on the value of transactions conducted or on the value of services rendered).

Agents managing entities on the basis of order agreements receive all income obtained from entity activity and are obligated to pay the contractor a lump sum payment established either as a defined sum or as a percentage of turnover.

8. In table 3 data are presented by actual workplace of employed person, however, in other tables – by seat of management of unit.

9. Data in tables 4 and 5 (in range “of which entities employing more than 9 persons”) as well as in tables 6–9 do not include private farms in agriculture, social organizations, employers organizations, economic and professional self-government as well as clergy.

10. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). The data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be higher than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time.

Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of agreements between entities as well as persons returning to and leaving work within the framework of childcare leaves and unpaid vacations and rehabilitation.

The **hire (termination) rate** is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year.

11. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

12. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o liczbie bezrobotnych zarejestrowanych, zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 674, z późniejszymi zmianami), obejmują osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub nie podlegają – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,

- 1) *the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;*
- 2) *the employer made efforts to find people willing to take up the job;*
- 3) *if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.*

12. Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding registered unemployed persons, in accordance with the Law on Promotion of Employment and Labour Market Institutions dated 20 Apr 2004, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2013 item 674, with later amendments) include persons who are not employed and not performing any other kind of paid work, able and ready to take full-time paid employment obligatory for a given job or service (or in case of disabled persons – able and ready to take work comprising not less than a half of working time), are not attending a school with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam with the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme and registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking employment or other kind of paid work if they, among others:

- are aged 18 or more and have not reached the retirement age,
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, pension due to training, social pension, family pension, are not receiving a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick or maternity benefit,
- are not owners or holders (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha; are not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha,
- are not entered in the register rolls of economic activity or are not subject, on the basis of separate regulations, to compulsory social security or a retirement provision, excluding social insurance of farmers,
- are not temporarily under arrest or not serving a prison sentence,
- do not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work, excluding income generated from money gathered on bank accounts,

- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów. Dane w latach 2005–2009 i 2010–2013 nie są w pełni porównywalne; patrz ust. 5 na str. 120.

Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących – lokalizacja miejsca pracy.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 674, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, w wyniku których poszkodowani otrzymali w danym roku jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

- do not receive, on the basis of the regulation concerning social welfare, a permanent social benefit,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning family allowances, a nursing allowance or an allowance supplementary to a family benefit due to single parenthood,
- do not receive a training allowance after termination of employment.

2. Registered unemployment rate was calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety. The unemployment rate is given considering employed persons on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the results of censuses. In 2005–2009 and in 2010–2013 data are not fully comparable; see item 5 on page 120.

The data on the unemployed are collected according to their place of residence or stay, while the data on the employed – according to address of their place of work. Therefore the unemployment rates are not exactly precise.

3. Information concerning Labour Fund expenditure is given according to the Law dated 20 Apr 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2013 item 674 with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of proved inability to work. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical reports of accidents at work.

Accidents at work on private farms in agriculture were prepared on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to these accidents, for which the person injured received a one-off compensation due to permanent or long-term health damage within a given year.

Each accident, regardless whether the person was injured during an individual or mass accident, is counted as a single accident at work.

2. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

2. **Accident at work** is understood as a sudden event, caused by external reason which leads to injury or death, which happened in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employer, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the duty, which is a result of employment contract.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the Law on Social Insurance by Virtue of Accidents at Work and Occupational Diseases if the employee had such an accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during a training within the scope of common self-defense;
- 3) while performing tasks ordered by trade union organizations functioning at the employer.

Accident at work is also understood as a sudden incident causing injury or death, which happened within the term of accident insurance during:

- 1) practising sports during competitions and trainings by a person receiving a sports scholarship;
- 2) performance of paid work in the time of serving a prison sentence or being temporarily under arrest;
- 3) carrying out a mandate by members of parliament or senate, who receive salaries;
- 4) serving the mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) undergoing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school-leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation at performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of ordinary activities connected with conducting non-agricultural economic activities or cooperation at conducting them;
- 9) clergy performance of religious activities or activities connected with entrusted priestly or monastic functions;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education at the National School of Public Administration by students, who receive scholarships.

3. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

4. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

5. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy od 2005 r. są grupowane zgodnie z zaleceniem EUROSTAT-u.

6. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących, obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

7. Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości; dane:

1) obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (bez gospodarstw indywidualnych; łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; budownictwo (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); działalność w zakresie usług administracji i działalność wspierająca (w zakresie

3. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e. loss of sight, hearing, speech, fertility, or which results in other bodily harm or in health-related problems disrupting primary bodily functions as well as incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant inability to work in the profession or in a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

4. Fatal accident at work is an accident during which the person injured dies at the site of the accident or within a period of 6 months from the date of the accident.

5. Accidents at work are classified, i.e. according to **contact – mode of injury** which directly causes them (describing the type of contact of the person with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material factors, organization of work, incorrect employee action). Each accident at work is the result of a single event, but the most frequently it is the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact – Mode of injury since 2005 are grouping according to the EUROSTAT recommendation.

6. The **accident ratio** is the number of persons injured per 1000 persons employed. In calculating the ratio the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 Dec, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

7. Information regarding **persons working in hazardous conditions** with factors harmful to health is compiled on the basis of reports. Data concern persons:

1) employed by entities included in the sections: agriculture, forestry and fishing (excluding private farms in agriculture; hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction (excluding development of building projects); wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; information and communication (excluding motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); professional, scientific and technical activities (in regard to scientific research and development as well as veterinary activities); administrative and support service activities (in regard

- wynajmu i dzierżawy; działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych; pozostałego sprzętania); edukacja (w zakresie szkół wyższych); opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w zakresie opieki zdrowotnej); pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
 - 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

8. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

9. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (Dz. U. Nr 105, poz. 869).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

10. Szczegółowe objaśnienia i informacje z zakresu warunków pracy zawierają publikacje GUS z serii „Informacje i opracowania statystyczne” – „Wypadki przy pracy” oraz „Warunki pracy”.

- to rental and leasing activities; travel agency, tour operator reservation service and related activities; other cleaning activities); education (in regard to higher education); human health and social work activities (in regard to human health activities); other service activities (in regard to repair of computers and personal and household goods);*
- 2) *exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimates etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;*
 - 3) *the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 1000 paid employees.*

8. Evaluation of occupational risk is a complex estimation of possibility combination of bodily injury occurrence or health status worsening as well as seriousness of these events, in threatening situation. It is done in order to choose appropriate means for ensuring safety.

9. A disease is deemed an occupational disease if it has been caused by the health hazards occurring in the work environment or properties of performed work.

Occupational diseases in table 21 have been given since 2009 in accordance with the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Jun 2009 (Journal of Laws No. 105, item 869).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 100 thous. paid employees.

10. *Detailed explanations and information concerning work conditions are contained in CSO's publications from series "Statistical Information and Report" – "Accidents at Work" and "Working Conditions".*

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (72). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ**
 – na podstawie BAEL
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE
 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2012	2013				
	przeciętne w roku annual averages			kwartaly quarters			
				I	II	III	IV
LUDNOŚĆ w tys. POPULATION in thous.	970	907	907	912	888	887	939
Mężczyźni	473	438	437	442	431	426	448
Men							
Kobiety	497	468	470	470	457	461	491
Women							
Aktywni zawodowo Economically active persons	527	505	503	500	494	494	526
mężczyźni	292	279	277	274	278	274	282
men							
kobiety	235	226	226	225	216	220	244
women							
Pracujący	473	459	453	449	443	445	477
Employed persons							
mężczyźni	260	254	250	246	250	249	255
men							
kobiety	213	204	204	203	193	196	223
women							
Bezrobotni ^a	54	47	50	51	51	49	49
Unemployed persons ^a							
mężczyźni	32	25	27	28	27	25	27
men							
kobiety	22	22	23	23	24	23	22
women							
Bierni zawodowo Economically inactive persons	442	401	403	412	394	394	413
Mężczyźni	181	159	160	168	154	152	166
Men							
Kobiety	262	242	243	245	240	241	247
Women							
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWO- DOWEJ w % ACTIVITY RATE in %	54,3	55,7	55,5	54,8	55,6	55,7	56,0
mężczyźni	61,7	63,7	63,4	62,0	64,5	64,3	62,9
men							
kobiety	47,3	48,3	48,1	47,9	47,3	47,7	49,7
women							
Miasta	55,5	57,5	57,0	57,1	57,5	56,8	56,8
Urban areas							
Wieś	52,3	52,9	53,0	51,3	52,6	53,5	54,8
Rural areas							
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w % EMPLOYMENT RATE in %	48,8	50,6	49,9	49,2	49,9	50,2	50,8
mężczyźni	55,0	58,0	57,2	55,7	58,0	58,5	56,9
men							
kobiety	42,9	43,6	43,4	43,2	42,2	42,5	45,4
women							
Miasta	49,1	51,3	50,3	50,1	50,4	50,2	50,3
Urban areas							
Wieś	48,5	49,7	49,6	47,9	48,8	50,2	51,7
Rural areas							

a Osoby w wieku 15–74 lata.
 a Persons aged 15–74.

TABL. 1 (72). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL (dok.)**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE
 – on the LFS basis (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2012	2013				
	przeciętne w roku annual averages			kwartaly quarters			
				I	II	III	IV
STOPA BEZROBOCIA w % UNEMPLOYMENT RATE in %	10,2	9,3	9,9	10,2	10,3	9,9	9,3
mężczyźni men	11,0	9,0	9,7	10,2	9,7	9,1	9,6
kobiety women	9,4	9,7	10,2	10,2	11,1	10,5	9,0
Miasta Urban areas	11,9	10,9	11,9	12,3	12,1	11,9	11,2
Wieś Rural areas	7,4	6,6	6,6	6,6	7,2	6,3	6,2

TABL. 2 (73). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2013 R. – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2013 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economically inactive persons	Współczynnik aktywności zawodowej Activity rate	Wskaźnik zatrudnienia Employment rate	Stopa bezrobocia Unemployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezrobotni ^a unemployed ^a				
		w tys. in thous.						
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM	939	526	477	49	413	56,0	50,8	9,3
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
w tym w wieku produkcyjnym ^b	683	515	466	49	168	75,4	68,2	9,5
of which of working age ^b								
15–24 lata	142	43	32	11	100	30,3	22,5	25,6
25–34	166	145	131	14	21	87,3	78,9	9,7
35–44	150	135	127	8	15	90,0	84,7	5,9
45–54	156	129	118	10	27	82,7	75,6	7,8
55 lat i więcej	325	74	69	6	251	22,8	21,2	8,1
and more								
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe	197	161	151	9	36	81,7	76,6	5,6
Tertiary								
Policealne i średnie zawodowe	219	146	131	15	73	66,7	59,8	10,3
Post-secondary and vocational secondary								
Średnie ogólnokształcące	94	46	40	6	48	48,9	42,6	13,0
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	179	118	107	11	61	65,9	59,8	9,3
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	250	55	48	7	195	22,0	19,2	12,7
Lower secondary, primary and incomplete primary								

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.
 a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABL. 3 (74). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	387933	398005	397248	400090	191202
TOTAL					
sektor publiczny	93182	92715	89443	88708	58125
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	294751	305290	307805	311382	133077
<i>private sector</i>					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	139559	126703	126709	126790	55173
<i>Agriculture^b, forestry and fishing</i>					
Przemysł	59243	61541	59858	59583	18532
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe	52402	53763	52429	52369	17099
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo	13271	19679	19636	19298	2153
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ..	50596	55102	53046	52721	28244
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	15220	16339	16919	17146	3749
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4440	4776	5027	5134	3589
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	3065	3464	3350	3579	1222
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7051	6711	7045	7146	5106
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3766	3820	3768	3843	1956
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6636	7461	8049	8407	4242
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	5632	6120	7562	7325	3239
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18405	21407	20871	20975	12487
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja	31784	33583	33089	33818	26092
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21109	22638	23059	23635	18944
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3305	3874	3907	3679	2244
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	4851	4787	5353	7011	4230
<i>Other service activities</i>					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 120.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms estimated data; see general notes, item 5 on page 120.

TABL. 4 (75). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy <i>employees hired on the basis of an employment contract</i>	agenci <i>agents</i>	właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin <i>owners, co-owners including contributing family workers</i>	
OGÓŁEM	2005	179113	176684	427	1821
TOTAL	2010	183384	181019	272	1927
	2012	183139	180678	264	2087
	2013	184764	182025	371	2250
sektor publiczny		82985	82985	–	–
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	101779	99040	371	2250	
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2785	2654	–	13	
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	48556	47898	48	610	
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe	43259	42611	48	600	
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo	10350	10039	–	311	
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	24757	24005	#	#	
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	5909	5738	–	171	
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2619	2498	–	121	
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	1295	#	#	#	
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4520	4210	304	6	
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2758	2742	–	16	
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2120	2059	–	61	
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3359	3328	–	31	
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	20348	20348	–	–	
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja	32890	32817	–	73	
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18805	18742	–	63	
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3325	#	–	#	
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	368	348	–	20	
<i>Other service activities</i>					

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (76). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013	
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
OGÓŁEM	203185	208646	207453	204821	176226
TOTAL					
sektor publiczny	88379	83950	82406	80645	80644
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	114806	124696	125047	124176	95582
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4694	3851	3789	3791	1933
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	52411	50644	50868	49885	46693
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe	46143	45175	45320	44573	41562
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo	10305	14224	14455	13585	9990
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	32414	34995	33212	32265	23498
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	9572	7599	7624	7877	5521
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2869	3346	3175	3209	2352
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	2075	1521	1405	1501	1162
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4940	3745	4511	4519	4116
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3260	3118	3140	3102	2653
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3088	3907	3856	3817	2007
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4391	3600	3886	3557	3143
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17779	20621	19978	19743	19742
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja	31977	32550	32402	32087	31884
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18575	19646	19591	19293	18066
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2837	3357	3480	3255	3185
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	1998	1922	2081	3335	282
<i>Other service activities</i>					

^a Bez zatrudnionych za granicą.

^a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (77). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a
Stan w dniu 31 XII
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYEES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pełnozatrudnieni ^b Full-time paid employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM 2005	165219	85369	11465	6233
TOTAL 2010	168920	87428	12099	6921
..... 2012	168577	86982	12101	7476
..... 2013	169844	87829	12181	7640
sektor publiczny <i>public sector</i>	75944	51462	7041	4509
sektor prywatny <i>private sector</i>	93900	36367	5140	3131
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	1860	535	794	646
Przemysł <i>Industry</i>	46546	14771	1352	675
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufacturing</i>	41372	13835	1239	641
Budownictwo <i>Construction</i>	9728	1084	311	96
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	23165	11470	840	515
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	5598	788	140	49
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	2197	1679	301	222
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	1186	496	90	48
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>	4084	3282	126	97
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	2564	1300	178	122
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	1944	1028	115	71
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	2788	1078	540	211
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	19487	11643	861	387
Edukacja <i>Education</i>	27835	22110	4982	3390
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	17773	14724	969	689
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	2865	1720	458	317
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	224	121	124	105

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Od 2009 łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Since 2009 including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (78). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podejmujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powracający z urlopów wychowaw- czych ^b persons returning from childcare leaves ^b		
OGÓŁEM	2005	35322	14276	6419	15300	723	21,4
TOTAL	2010	28925	11274	5186	14789	521	17,1
	2012	28823	11922	4027	21918	454	16,8
	2013	26369	10860	4289	19907	398	15,3
sektor publiczny		6377	4005	1047	4825	149	8,2
public sector							
sektor prywatny		19992	6855	3242	15082	249	21,1
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		291	114	84	194	5	15,4
Przemysł		7874	2117	1543	5666	115	17,0
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		7082	1988	1417	5040	112	17,1
of which manufacturing							
Budownictwo		2838	224	443	2282	9	28,9
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		5186	2726	731	3923	84	21,9
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		1285	133	143	1104	6	24,0
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		462	330	76	333	7	20,6
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		184	67	43	118	6	15,5
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		666	524	43	594	13	16,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		219	100	19	178	3	8,3
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		312	158	69	212	#	15,8
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		1272	453	118	1008	#	37,7
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		2039	1115	317	1491	57	10,3
Edukacja		1841	1400	207	1522	32	6,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		1569	1206	386	1071	49	8,6
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		261	147	57	188	8	8,7
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		70	46	10	23	#	33,2
Other service activities							

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b W 2005 r. łącznie z powracającymi z urlopów bezpłatnych.

a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. b In 2005 including persons returning from unpaid leaves.

TABL. 8 (79). ZWOLNIENIA Z PRACY^a
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emeryturę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzystający z urlopów wychowaw- czych ^b taking childcare leaves ^b	
				przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
OGÓŁEM	2005	32089	12998	3867	3151	1961	1333	19,0
TOTAL	2010	27322	10789	3658	1990	1084	660	16,0
	2012	27950	10996	5113	1772	1336	451	16,3
	2013	25361	9971	4022	1730	1226	368	14,8
sektor publiczny		6171	3628	695	201	679	133	8,0
public sector								
sektor prywatny		19190	6343	3327	1529	547	235	20,3
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		279	92	27	9	12	3	14,9
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		6986	2006	1240	592	391	78	15,1
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		6298	1909	1172	571	340	74	15,3
of which manufacturing								
Budownictwo		2893	275	453	146	66	9	29,5
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5325	2440	1124	471	51	102	22,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1007	80	59	69	82	5	18,8
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		451	298	70	39	#	4	20,3
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		145	50	16	24	#	5	12,2
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		494	347	95	82	20	14	12,4
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		234	93	54	14	17	3	8,9
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		320	158	43	30	6	4	16,1
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1838	645	233	93	31	2	54,4
Administrative and support service activities								

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. ^b W 2005 r. łącznie z korzystającymi z urlopów bezpłatnych.

^a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. ^b In 2005 including persons taking unpaid leaves.

TABL. 8 (79). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %	
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation		korzystający z urlopów wychowaw- czych taking childcare leaves
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1793	879	56	28	186	46	9,1
Edukacja Education	1866	1374	284	64	211	30	6,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ... Human health and social work activities	1386	1051	232	49	123	48	7,6
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	289	140	33	18	24	11	9,6
Pozostała działalność usługowa Other service activities	55	43	3	2	–	4	24,5

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (80). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH,
KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
**THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY
SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawo- dowych post- -secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasad- niczych zawodo- wych basic vocational	
OGÓŁEM	2005	5460	2468	1963	1713	797	987
TOTAL	2010	3865	1680	1668	1002	516	679
	2012	2888	1289	1341	668	356	523
	2013	3115	1297	1407	770	346	592
sektor publiczny public sector	843	572	673	103	44	23	
sektor prywatny private sector	2272	725	734	667	302	569	

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (80). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a (dok.)**
THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers			
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawo- dowych post- -secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasad- niczych zawodo- wych basic vocational
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	70	29	39	20	#	#
Przemysł <i>Industry</i>	1033	254	283	320	125	305
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufacturing</i>	955	238	260	295	113	287
Budownictwo <i>Construction</i>	379	39	114	106	24	135
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	510	258	176	179	81	74
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	77	15	29	19	#	#
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	42	34	15	15	9	3
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	35	9	31	2	2	–
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ... <i>Financial and insurance activities</i>	39	27	#	#	21	–
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	14	11	5	4	#	#
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	36	21	30	#	3	#
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	94	37	23	21	22	28
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	254	171	201	33	14	6
Edukacja <i>Education</i>	156	126	136	8	8	4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	325	238	283	24	11	7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	43	24	24	11	5	3
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	8	4	#	#	2	–

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych do-
 rwczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and
 temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 10 (81). MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2013 R.
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 Dec)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utwor- zone of which vacan- cies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM	604	59	585	8645	6130	6656	3748
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15	–	10	165	52	147	59
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>							
Przemysł	202	8	202	1886	1550	1223	885
<i>Industry</i>							
górnictwo i wydobywanie	–	–	–	36	6	8	1
<i>mining and quarrying</i>							
przetwórstwo przemysłowe	194	8	194	1633	1351	1085	779
<i>manufacturing</i>							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3	–	3	29	11	41	26
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	5	–	5	188	182	89	79
<i>water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities</i>							
Budownictwo	134	–	134	1526	1029	702	554
<i>Construction</i>							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	25	2	25	2053	1571	2303	746
Transport i gospodarka magazynowa	76	11	76	254	170	225	48
<i>Transportation and storage</i>							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	7	–	7	306	180	234	197
<i>Accommodation and catering^Δ</i>							
Informacja i komunikacja	2	–	2	252	104	67	32
<i>Information and communication</i>							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	–	2	76	72	145	111
<i>Financial and insurance activities</i>							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2	–	2	128	58	116	58
<i>Real estate activities</i>							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	4	8	149	85	288	104
<i>Professional, scientific and technical activities</i>							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...	–	–	–	123	72	107	50
<i>Administrative and support service activities</i>							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	41	8	40	366	359	210	209
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>							
Edukacja	23	17	16	660	495	607	490
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	50	5	50	527	247	168	121
<i>Human health and social work activities</i>							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	4	9	138	74	102	84
<i>Arts, entertainment and recreation</i>							
Pozostała działalność usługowa	2	–	2	36	12	12	–
<i>Other service activities</i>							

a W ciągu roku.
a During the year.

Bezrobocie Unemployment

TABL. 11 (82). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
*REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE
AS WELL AS JOB OFFERS*
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	73193	63761	68705	70889	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	36819	30210	31553	32303	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	20024	16519	16286	16301	previously not employed
w tym absolwenci ^a	4399	4449	4522	4477	of which school-leavers ^a
w tym w szkole wyższej ^b	1375	1573	1415	1376	of which in tertiary education ^b
bez kwalifikacji zawodowych ..	18003	18029	20733	22440	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn doty- czących zakładu pracy	1659	1388	2065	2554	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^c	46399	32588	38182	41082	long-term unemployed ^c
posiadający prawo do zasiłku	8418	7538	8735	7291	possessing benefit rights
samotnie wychowujący co naj- mniej jedno dziecko w wie- ku 18 lat i mniej	2058 ^d	4179	4662	5070	bringing up single-handed at least one child aged 18 and less
niepełnosprawni	2315	3419	3815	4150	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowa- nego^e w %	15,6	13,8	14,7	15,1	Registered unemployment rate^e in %
Oferty pracy	193	214	331	562	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Dotyczy osób, które nie ukończyły 27 lat. c Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. d Dane dotyczą osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko w wieku 7 lat i mniej. e Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 123.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Concerns persons who have not reached their 27th birthday. c Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training at the workplace. d Data concern persons who bring up single-handed at least one child aged 7 and less. e See general notes, item 2 on page 123.

SOURCE: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 12 (83). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	81066	88386	76151	79729	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					<i>Of total number:</i>
kobiety	37308	41167	33911	36293	women
dotychczas niepracujący	28997	27853	19208	19400	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	702	1405	2222	3314	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	83998	85794	73366	77545	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					<i>Of total number:</i>
kobiety	38427	39106	34094	35543	women
z tytułu podjęcia pracy	32691	32794	31037	36092	received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 13 (84). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY**
Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005		2010		2012		2013	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	73193	36819	63761	30210	68705	31553	70889	32303
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	18318	9369	15250	7681	14550	6792	14197	6539
25–34	19297	10783	18040	9401	20410	10540	20615	10566
35–44	14595	8009	10694	5335	12006	5807	12627	6134
45–54	16927	7788	12998	5916	12897	5805	13037	5840
55 lat i więcej and more	4056	870	6779	1877	8842	2609	10413	3224

TABL. 13 (84). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005		2010		2012		2013	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe <i>Tertiary</i>	5321	3536	7853	4965	9334	5976	9874	6334
Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	17677	10612	14644	7791	15829	8128	16636	8375
Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	6430	4541	7895	4937	8190	4933	8427	4953
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	20930	8844	15555	5802	16626	5847	17063	5888
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	22835	9286	17814	6715	18726	6669	18889	6753
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej <i>months and less</i>	18341	7967	20175	8855	17889	7112	16689	6803
3–6 <i>months</i>	10483	5490	10682	5401	10822	5232	11176	5488
6–12 <i>months</i>	10170	4742	11202	5317	11850	5310	12802	5667
12–24 <i>months</i>	10119	5048	12411	5902	12953	6130	13303	5980
Powyżej 24 miesięcy <i>More than 24 months</i>	24080	13572	9291	4735	15191	7769	16919	8365
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy <i>No work seniority</i>	20024	10977	16519	8606	16286	8148	16301	8035
Ze stażem pracy: <i>With work seniority:</i>								
1 rok i mniej <i>year and less</i>	11467	6493	9979	5331	10826	5596	11787	6078
1–5 <i>years</i>	14044	6456	13753	6312	15182	6914	15075	6825
5–10 <i>years</i>	8764	4307	7213	3207	8427	3665	8798	3796
10–20 <i>years</i>	10757	5611	8297	3887	8947	4018	9427	4266
20–30 <i>years</i>	7126	2809	6149	2325	6586	2442	6822	2515
powyżej 30 lat <i>more than 30 years</i>	1011	166	1851	542	2451	770	2679	788

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. wśród bezrobotnych było 17647 osób (w tym 6398 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 Dec 2013 among the unemployed were 17647 persons (of which 6398 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 14 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy					Unemployed persons who
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2404	2196	1465	1201	<i>Undertaking employment in intervention works</i>
w tym kobiety	1285	1285	844	711	<i>of which women</i>
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	1716	2503	949	1103	<i>Undertaking employment in public works</i>
w tym kobiety	786	1127	417	483	<i>of which women</i>
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	8620	15522	8708	8921	<i>Started training or internship with the employer</i>
w tym kobiety	5292	8994	5013	4922	<i>of which women</i>
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1468	1040	1080	<i>Started a social useful works</i>
w tym kobiety	858	606	649	<i>of which women</i>
Liczba zgłoszonych ofert pracy	21861	25663	19644	23087	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 15 (86). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
EXPENDITURE OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	118819,5	265012,6	192738,1	223403,0	100,0	T O T A L
w tym:						<i>of which:</i>
Zasiłki dla bezrobotnych ...	59771,0	76361,5	86028,3	91434,2	40,9	<i>Unemployment benefits</i>
Szkolenia	3879,3	7524,7	2850,2	3631,5	1,6	<i>Training</i>
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	9781,1	59263,8	34831,1	42332,5	18,9	<i>Means for starting of economic activity and equipping of workseat</i>
Roboty publiczne	7536,9	17754,5	6060,3	9572,0	4,3	<i>Public works</i>
Prace interwencyjne	6513,4	11013,2	5562,7	6528,8	2,9	<i>Intervention works</i>
Stypendia za okres stażu	17905,9	66887,7	31020,2	46949,8	21,0	<i>Scholarships for intership period</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 123.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 3 on page 123.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (87). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – powodujących niezdolność do pracy Of total number – accidents resulting in an inability to work			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	ciężkich serious	łżej- szych light	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH <i>IN ABSOLUTE NUMBERS</i>									
OGÓŁEM	2005	2122	13	37	2072	10	601	1418	TOTAL
	2010	2198	20	10	2168	19	669	1390	
	2012	2093	6	15	2072	30	710	1309	
	2013	2154	9	16	2129	23	669	1325	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		32	1	–	31	–	5	23	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Przemysł		710	1	5	704	8	204	481	<i>Industry</i>
górnictwo i wydobywanie		14	–	–	14	–	4	10	<i>mining and quarrying</i>
przetwórstwo przemysłowe		619	1	5	613	6	182	416	<i>manufacturing</i>
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		33	–	–	33	1	8	23	<i>electricity, gas, steam and air condition- ing supply</i>
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		44	–	–	44	1	10	32	<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Budownictwo		161	2	7	152	1	32	124	<i>Construction</i>
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		375	1	2	372	4	154	191	<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>
Transport i gospodarka magazynowa		114	3	–	111	2	35	67	<i>Transportation and storage</i>
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		25	–	–	25	–	14	9	<i>Accommodation and catering^Δ</i>
Informacja i komunikacja		15	–	–	15	–	8	7	<i>Information and commu- nication</i>
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		18	1	–	17	1	6	8	<i>Financial and insurance activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		40	–	–	40	–	18	22	<i>Real estate activities</i>
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		18	–	–	18	–	8	9	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		54	–	1	53	–	11	41	<i>Administrative and support service activities</i>
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		159	–	–	159	3	53	89	<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>
Edukacja		188	–	1	187	2	55	107	<i>Education</i>
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		204	–	–	204	–	57	119	<i>Human health and social work activities</i>
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		31	–	–	31	2	6	21	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Pozostała działalność usługowa		10	–	–	10	–	3	7	<i>Other service activities</i>

^a Zgłoszonych w danym roku.

^a Registered in a given year.

TABL. 16 (87). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – powodujących niezdolność do pracy Of total number – accidents resulting in an inability to work			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	ciężkich serious	lżej- szych light	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH (wskaźnik wypadkowości) <i>PER 1000 EMPLOYED PERSONS (accident rate)</i>									
OGÓŁEM	2005	8,38	0,05	0,15	8,18	0,04	2,37	5,60	TOTAL
	2010	8,41	0,08	0,03	8,30	0,07	2,56	5,32	
	2012	7,55	0,02	0,05	7,48	0,11	2,56	4,72	
	2013	7,81	0,03	0,06	7,72	0,08	2,43	4,81	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		8,52	0,27	–	8,26	–	1,33	6,13	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		11,89	0,02	0,08	11,79	0,13	3,42	8,05	Industry
górnictwo i wydobywanie		15,81	–	–	15,81	–	4,52	11,29	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		11,81	0,02	0,10	11,70	0,11	3,47	7,94	manufacturing
		10,40	–	–	10,40	0,32	2,52	7,25	electricity, gas, steam and air condition- ing supply
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		13,48	–	–	13,48	0,31	3,06	9,81	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		8,27	0,10	0,36	7,81	0,05	1,64	6,37	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		7,09	0,02	0,04	7,03	0,08	2,91	3,61	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		6,69	0,18	–	6,52	0,12	2,05	3,93	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		4,92	–	–	4,92	–	2,76	1,77	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja		4,33	–	–	4,33	–	2,31	2,02	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		2,54	0,14	–	2,40	0,14	0,85	1,13	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		10,51	–	–	10,51	–	4,73	5,78	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2,19	–	–	2,19	–	0,97	1,09	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		7,25	–	0,13	7,12	–	1,48	5,51	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		7,60	–	–	7,60	0,14	2,53	4,25	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja		5,62	–	0,03	5,59	0,06	1,64	3,20	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		8,74	–	–	8,74	–	2,44	5,10	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		8,17	–	–	8,17	0,53	1,58	5,54	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa		1,62	–	–	1,62	–	0,49	1,13	Other service activities

^a Zgłoszonych w danym roku.
^a Registered in a given year.

TABL. 17 (88). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka ma- gazynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities	
			razem total	w tym prze- twórstwo prze- mysłowe of which manu- facturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT – MODE OF INJURY									
OGÓŁEM	2005	2122	39	832	744	152	274	125	222
TOTAL	2010	2198	33	853	764	195	303	131	223
.....	2012	2093	28	782	693	159	294	108	231
.....	2013	2154	32	710	619	161	375	114	204
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi		45	–	12	9	1	15	2	2
<i>Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals</i>									
w tym z preparatami chemicz- nymi		8	–	1	1	–	2	1	–
<i>of which chemicals</i>									
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie ... <i>Drowned, buried, enveloped</i>		4	–	–	–	2	1	–	–
Zderzenie z lub uderzenie w: <i>Horizontal or vertical impact with or against:</i>									
nieruchomy obiekt		624	4	183	153	59	94	44	60
<i>a stationary object</i>									
obiekt w ruchu		407	8	164	142	36	78	17	23
<i>object in motion</i>									
w tym przez: <i>of which by:</i>									
spadający obiekt		172	6	75	65	18	29	4	10
<i>falling object</i>									
poruszający się lub transpor- towany obiekt		79	1	24	23	6	25	4	5
<i>moving or transported object</i>									
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym		337	4	160	154	22	76	2	24
<i>Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent</i>									
w tym kontakt z przedmiotem ostrym		210	2	101	97	10	59	1	14
<i>of which contact with sharp material agent</i>									
Uwięzienie, zmiążdżenie		143	3	75	69	9	26	7	5
<i>Trapped, crushed</i>									
Obciążenie fizyczne lub psychiczne <i>Physical or mental stress</i>		283	7	65	50	25	47	12	34
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego		254	7	59	45	25	44	10	29
<i>of which physical stress on the muscular-skeletal system</i>									

^a Zgłoszonych w danym roku.
^a Registered in a given year.

TABL. 17 (88). WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)
CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka maga- zynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities
			razem total	w tym przetwó- rstwo prze- mysłowe of which manu- facturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT – MODE OF INJURY (cont.)								
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Agresion of human or animal	59	1	2	1	–	8	14	18
Pozostałe Others	252	5	49	41	7	30	16	38
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS								
OGÓŁEM 2005	4151	80	1775	1607	319	552	230	384
TOTAL 2010	4401	73	1845	1680	425	589	244	404
..... 2012	4084	49	1634	1455	347	607	181	420
..... 2013	4388	70	1538	1383	347	821	175	437
Niewłaściwy stan czynnika materialnego Inappropriate condition of material objects/agents	402	2	141	125	41	84	22	25
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organization of:								
pracy work	202	1	95	90	23	24	2	28
stanowiska pracy work post	218	6	75	71	21	54	5	21
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym Absence or inappropriate use of material objects/agents	319	1	150	136	32	57	7	24
Nieużywanie sprzętu ochronnego .. Not using protective equipment	52	–	15	15	7	9	3	3
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika Inappropriate wilful employee action	303	2	154	139	22	63	7	6
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Inappropriate mental-physical condition of employee ^b	104	3	35	29	8	10	1	24
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika Incorrect employee action	2362	50	800	716	166	442	101	240
Inna przyczyna Others cause	426	5	73	62	27	78	27	66

^a Zgłoszonych w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by, i.a.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 18 (89). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1803	1459	1475	1308	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	8	5	10	5	<i>of which fatal accidents</i>
Wydarzenia powodujące urazy:					<i>Contact – Mode of Injury:</i>
upadek osób	817	637	634	578	<i>persons falling</i>
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	148	100	120	101	<i>persons hit or crushed by falling objects</i>
przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środki transportu w ruchu	51	27	27	24	<i>persons run over, hit or caught by moving means of transport</i>
pochwylenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	236	159	181	140	<i>persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment</i>
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	388	352	266	235	<i>persons hit, crushed or bitten by animals</i>
działanie skrajnych temperatur	9	7	7	8	<i>influence of extreme temperatures</i>
działanie materiałów szkodliwych	3	2	3	1	<i>influence of hazardous materials</i>
inne wydarzenia	151	175	237	221	<i>other events</i>

^a Którym wypłacono jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Who received one-off accident compensations.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (90). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zagrożenie Hazard								
	Ogółem Grand total		związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous conditions				
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of total surveyed									
O G Ó Ł E M	2005	78,0	58,1	42,7	29,1	22,1	20,2	13,2	8,8
T O T A L	2010	55,2	47,2	26,8	22,5	19,8	18,7	8,6	5,9
	2012	57,9	49,7	26,0	19,9	23,0	21,7	8,8	8,0
	2013	53,8	42,7	23,2	17,5	22,7	18,4	7,9	6,8
sektor publiczny		96,7	87,5	28,1	21,2	64,7	62,7	3,9	3,6
<i>public sector</i>									
sektor prywatny		40,0	28,2	21,6	16,4	9,2	4,1	9,2	7,8
<i>private sector</i>									

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work post; data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 125.

TABL. 19 (90). ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zagrożenie Hazard							
	Ogółem Grand total		związane connected with				czynnikami mechanicznymi zwią- zanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous conditions			
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of total surveyed								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	65,9	48,3	17,6	5,4	41,5	41,5	6,8	1,5
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł	51,1	32,5	24,8	16,9	12,6	3,5	13,6	12,1
<i>Industry</i>								
górnictwo i wydobywanie	7,6	7,6	7,6	7,6	–	–	–	–
<i>mining and quarrying</i>								
przetwórstwo przemysłowe	55,5	35,1	27,0	18,2	13,6	3,7	14,8	13,2
<i>manufacturing</i>								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..	7,1	7,1	2,7	2,7	–	–	4,4	4,4
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	39,2	24,5	18,1	14,6	12,6	4,1	8,5	5,8
<i>water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities</i>								
Budownictwo	32,1	29,0	15,4	14,0	9,8	9,6	6,9	5,4
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	18,9	17,4	15,9	14,8	1,5	1,5	1,5	1,1
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	60,9	50,8	12,8	7,8	40,3	35,3	7,8	7,6
<i>Information and communication</i>								
Informacja i komunikacja	57,2	54,5	41,1	41,1	13,5	13,5	2,7	-
<i>Administrative and support service activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	73,3	53,3	17,8	17,8	8,9	8,9	46,7	26,7
<i>Administrative and support service activities</i>								
Edukacja	22,4	22,4	20,8	20,8	–	–	1,5	1,5
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	137,1	127,3	38,4	28,6	98,4	98,4	0,3	0,3
<i>Human health and social work activities</i>								

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work post; data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 125.

TABL. 20 (91). **ZATRUDNIENI NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^a W 2013 R.**
PAID EMPLOYEES ON POSITIONS FOR WHICH EVALUATION OF OCCUPATIONAL RISK WAS DONE^a IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego <i>Evaluation of occupational risk</i>	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodo- wego <i>Elimination or limitation of occupational risk</i>	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego <i>Appliance of means to elimination or limitation of occupational risk</i>		
			techniczne <i>technical</i>	organizacyjne <i>organizational</i>	ochrony indywidualnej <i>individuality protection</i>
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości <i>per 1000 paid employees of total surveyed</i>					
OGÓŁEM	284,0	126,8	55,3	59,1	80,5
TOTAL					
sektor publiczny	304,2	152,6	76,6	80,6	121,5
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	277,5	118,6	48,5	52,2	67,3
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	143,1	103,5	6,8	31,7	59,1
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	277,3	120,3	62,8	51,2	72,9
<i>Industry</i>					
górnictwo i wydobywanie	238,7	200,9	181,3	181,3	151,1
<i>mining and quarrying</i>					
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	278,2	115,5	60,1	49,0	68,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..	190,8	154,0	111,8	87,8	80,0
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami; i odpadami rekulty- wacja ^Δ	360,7	139,6	26,9	18,4	113,8
<i>water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities</i>					
Budownictwo	394,7	226,2	74,1	122,9	154,8
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	250,6	87,9	20,5	29,4	30,4
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	224,7	80,8	38,2	44,8	44,5
Informacja i komunikacja	226,9	99,7	10,1	54,5	50,5
<i>Information and communication</i>					
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	140,4	–	–	–	–
<i>Professional, scientific and techni- cal activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	222,2	140,0	–	28,9	111,1
<i>Administrative and support service activities</i>					
Edukacja	328,8	293,1	291,3	291,9	222,3
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społe- czna	324,2	111,3	7,2	19,1	105,2
<i>Human health and social work ac- tivities</i>					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 125.

TABL. 21 (92). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

CHOROBY	Liczba przypadków Number of cases		DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees	
OGÓŁEM	2005	183	TOTAL
	2010	113	
	2012	129	
	2013	132	
Astma oskrzelowa		3	Bronchial asthma
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych		6	Extrinsic allergic alveolitis
Alergiczny nieżyt nosa		2	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		2	Chronic diseases of vocal organ related to excessive voice effort
Choroby skóry		1	Skin diseases
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy		2	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way the job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem		1	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensorineural type
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi		1	Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		114	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (93). KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH^a

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a

As of 15 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne <i>Preventive food</i>	Napoje <i>Drinks</i>	Inne środki odżywcze <i>Other nutrition</i>	Dodatki pieniężne <i>Special pay</i>	Skrócony czas pracy <i>Short-time work</i>	Dodatkowe urlopy <i>Extra leaves</i>	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b <i>Entitlements arising from work in particular conditions^b</i>
OGÓŁEM	2005	10067	27696	1764	15914	892	123	8383
TOTAL	2010	10013	21172	1072	9258	792	189	136
	2012	8918	15607	577	6949	592	180	194
	2013	8442	17834	878	6603	473	205	241
sektor publiczny		1876	5047	431	2011	427	134	161
<i>public sector</i>								
sektor prywatny		6566	12787	447	4592	46	71	80
<i>private sector</i>								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		708	294	–	–	–	–	–
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł		5087	10344	776	4596	24	67	90
<i>Industry</i>								
górnictwo i wydobywanie		150	162	–	191	–	–	–
<i>mining and quarrying</i>								
przetwórstwo przemysłowe		4066	7760	233	2339	20	63	34
<i>manufacturing</i>								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..		301	1629	232	1549	4	2	25
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		570	793	311	517	–	2	31
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>								
Budownictwo		1605	1731	–	44	2	2	1
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		497	1372	72	774	3	7	14
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa		428	1659	30	956	4	64	7
<i>Transportation and storage</i>								
Informacja i komunikacja		28	36	–	77	–	–	–
<i>Information and communication</i>								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		–	–	–	6	–	–	–
<i>Professional, scientific and technical activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		53	23	–	–	–	–	2
<i>Administrative and support service activities</i>								
Edukacja		19	286	–	–	1	1	–
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		17	2089	–	150	439	64	127
<i>Human health and social work activities</i>								

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125. ^b Lub w szczególnym charakterze.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 125. ^b Or particular character.

TABL. 23 (94). ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHORÓB ZAWODOWYCH^a
 OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL DISEASES BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per 1 benefit		
	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which occupational accidents compensations	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which occupational accidents compensations	
OGÓŁEM	2005	719	700	1896,7	1851,0
TOTAL	2010	784	768	2557,7	2546,6
	2012	678	658	3163,9	3122,6
	2013	739	690	3788,6	3691,2
sektor publiczny		192	160	3829,7	3514,4
<i>public sector</i>					
sektor prywatny		547	530	3774,2	3744,5
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... <i>Agriculture, forestry and fishing</i>		14	11	3642,9	3490,9
Przemysł		376	367	3566,0	3573,8
<i>Industry</i>					
górnictwo i wydobywanie		9	9	3077,8	3077,8
<i>mining and quarrying</i>					
przetwórstwo przemysłowe		324	315	3637,0	3648,3
<i>manufacturing</i>					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		14	14	3000,0	3000,0
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		29	29	3196,6	3196,6
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>					
Budownictwo		80	76	4261,3	4350,0
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		107	101	3863,6	3630,7
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa		22	19	7968,2	6068,4
<i>Transportation and storage</i>					
Informacja i komunikacja		1	1	2700,0	2700,0
<i>Information and communication</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1	1	2100,0	2100,0
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>		6	6	6333,3	6333,3
Edukacja		17	10	2741,2	2730,0
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		115	98	3382,6	3206,1
<i>Human health and social work activities</i>					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 125.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób” nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

2. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 1442, z późniejszymi zmianami).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2012 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. The data presented do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 in range “of which entities employing more than 9 persons” do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

2. **Average monthly (nominal) wages and salaries** per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of outworkers as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, whose wages and salaries have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1 Jan 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13 Oct 1998 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1442, with later amendments).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2012. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12: of annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi)** dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a od 2009 r. także ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

4. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

5. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

Social security benefits

1. *Information regarding retirement pay and pension benefits (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund and the state budget (within the scope of the appropriated allocations as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditure) and since 2009 also from the sources gathered in the open pension funds – OFE.*

Information regarding retirement pay and pension benefits for farmers concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the appropriated allocations as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditure) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. *Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pension benefits:*

- 1) *employed persons;*
- 2) *outworkers;*
- 3) *members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives set up on the basis of the mentioned-above cooperatives as well as agricultural farmers' cooperatives;*
- 4) *persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;*
- 5) *persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);*
- 6) *clergy;*
- 7) *farmers;*
- 8) *war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.*

3. *Retirement pay and pension benefits (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:*

- 1) *retirement pay;*
- 2) *pensions resulting from an inability to work;*
- 3) *family pensions.*

Retirement pay and pension benefits do not provide for the payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

Retirement pay and pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

4. *Data regarding the average monthly retirement pay and pension are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.*

5. *Data regarding benefits are given in gross terms, i.e. including deductions for personal income taxes.*

Wynagrodzenia Wages and salaries

TABL. 1 (95). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych powy- żej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
					w zł in zł	
OGÓŁEM	2085,12	2854,02	3143,64	3258,66	3432,71	TOTAL
sektor publiczny	2451,50	3418,49	3792,02	3945,34	3945,32	public sector
sektor prywatny	1797,96	2469,41	2710,99	2807,31	3000,21	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2739,17	3770,36	4726,51	4669,98	5257,21	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1986,41	2654,37	2962,60	3092,82	3166,34	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	1893,14	2570,36	2894,77	3019,77	3093,50	of which manufacturing
Budownictwo	1828,66	2686,33	2895,10	3065,30	3497,25	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1619,11	2239,94	2456,75	2539,35	2713,48	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2026,83	2283,33	2366,26	2458,16	2686,20	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1335,30	1839,79	2072,20	2115,23	2254,67	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	3115,71	3479,87	3837,36	3942,30	4229,43	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	2950,81	3975,13	4548,50	4807,47	5057,57	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2370,50	3082,25	3327,06	3442,19	3538,69	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1967,51	2496,67	2814,81	2774,49	3198,16	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1256,06	1797,14	1922,72	2011,77	1993,45	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2892,53	3915,27	4238,60	4370,28	4370,17	Public administration and de- fence; compulsory social security
Edukacja	2403,44	3356,54	3756,14	3863,90	3873,86	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1865,69	2945,30	3123,20	3231,77	3293,88	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2031,69	2845,95	3043,54	3228,53	3255,15	Arts, entertainment and recrea- tion
Pozostała działalność usługowa	2125,10	2261,69	2377,90	2581,71	2211,23	Other service activities

TABL. 2 (96). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.²**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2012²

WYSZCZEGÓLNIENIE ³ SPECIFICATION ³	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thous. persons									
b – w odsetkach in percent									

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	a	182,5	81,0	101,5	88,5	25,3	63,2	94,0	55,7	38,3
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
 PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (3895,72 zł) W GOSPODARCE NARODOWEJ
 BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE
 GROSS WAGES AND SALARIES (3895,72 zł) IN THE NATIONAL ECONOMY

1500,00 zł i mniej zł and less	1500,00 zł i mniej zł and less	a	17,0	8,8	8,2	0,6	0,1	0,5	16,4	8,7	7,7
		b	9,3	10,8	8,1	0,6	0,3	0,8	17,4	15,5	20,2
1500,01–1947,86	1500,01 zł–50% ...	a	26,3	12,2	14,1	7,5	1,6	5,9	18,8	10,6	8,2
		b	14,4	15,0	13,9	8,5	6,2	9,4	20,0	19,0	21,4
1947,87–2610,13	(50–67)	a	37,9	14,7	23,2	17,5	4,1	13,4	20,4	10,6	9,8
		b	20,8	18,2	22,8	19,9	16,4	21,3	21,6	19,0	25,5
2610,14–2921,79	(67–75)	a	16,1	6,9	9,2	8,6	2,3	6,3	7,5	4,6	2,9
		b	8,8	8,5	9,0	9,7	9,1	10,0	7,9	8,3	7,4
2921,80–3895,72	(75–100)	a	38,1	18,2	19,9	21,9	7,0	14,9	16,2	11,2	5,0
		b	20,8	22,5	19,6	24,9	27,7	23,8	17,2	20,3	12,7
3895,73–4869,65	(100–125)	a	23,2	8,9	14,3	15,7	4,0	11,7	7,5	4,9	2,6
		b	12,7	11,0	14,0	17,7	16,0	18,4	7,9	8,7	6,7
4869,66–5843,58	(125–150)	a	10,7	4,3	6,4	7,4	2,1	5,3	3,3	2,2	1,1
		b	5,8	5,3	6,3	8,3	8,4	8,3	3,5	3,9	2,9
5843,59–6817,51	(150–175)	a	5,1	2,3	2,8	3,5	1,2	2,3	1,6	1,1	0,5
		b	2,8	2,8	2,8	3,9	4,6	3,6	1,8	2,0	1,4
6817,52–7791,44	(175–200)	a	2,6	1,4	1,2	1,9	0,9	1,0	0,7	0,5	0,2
		b	1,4	1,8	1,2	2,1	3,5	1,5	0,8	1,0	0,6
7791,45–8765,37	(200–225)	a	1,6	1,0	0,6	1,1	0,6	0,5	0,5	0,4	0,1
		b	0,9	1,2	0,6	1,2	2,4	0,7	0,5	0,7	0,3
8765,38–9739,30	(225–250)	a	1,0	0,5	0,5	0,7	0,3	0,4	0,3	0,2	0,1
		b	0,6	0,6	0,5	0,8	1,1	0,7	0,4	0,4	0,3
9739,31–10713,23	(250–275)	a	0,9	0,5	0,4	0,7	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1
		b	0,5	0,7	0,4	0,8	1,5	0,5	0,2	0,3	0,2
10713,24–11687,16	(275–300)	a	0,6	0,3	0,3	0,6	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
		b	0,4	0,4	0,4	0,7	1,0	0,5	0,1	0,0	0,1
11687,17–20000,00	300%– 20000,00 zł	a	1,2	0,8	0,4	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
		b	0,7	1,0	0,4	0,9	1,8	0,5	0,5	0,6	0,3
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
		b	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 152. 3 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1947,87–2610,13 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 4 on page 152. 3 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 1947,87–2610,13 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (96). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.² (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2012² (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE ⁴ SPECIFICATION ⁴		Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w tys. osób in thous. persons											
b – w odsetkach in percent											
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (3281,23 zł) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (3281,23 zł) IN PODLASKIE VOIVODSHIP											
1500,00 zł i mniej zł and less	1500,00 zł i mniej zł and less	a	17,0	8,8	8,2	0,6	0,1	0,5	16,4	8,7	7,7
		b	9,3	10,8	8,1	0,6	0,3	0,8	17,4	15,5	20,2
1500,01–1640,62	1500,01 zł–50% ...	a	9,0	4,7	4,3	1,6	0,4	1,2	7,4	4,3	3,1
		b	4,9	5,8	4,3	1,8	1,4	2,0	7,9	7,8	8,0
1640,63–2198,42	(50–67)	a	32,7	13,5	19,2	12,3	2,8	9,5	20,4	10,7	9,7
		b	17,9	16,7	18,8	13,9	10,9	15,1	21,6	19,3	25,1
2198,43–2460,92	(67–75)	a	14,8	5,6	9,2	7,1	1,6	5,5	7,7	4,0	3,7
		b	8,1	7,0	9,0	8,0	6,3	8,7	8,2	7,3	9,6
2460,93–3281,23	(75–100)	a	39,3	16,8	22,5	21,7	5,7	16,0	17,6	11,1	6,5
		b	21,7	20,7	22,1	24,6	22,9	25,3	18,7	20,0	17,0
3281,24–4101,54	(100–125)	a	28,3	13,8	14,5	16,7	5,5	11,2	11,6	8,3	3,3
		b	15,5	17,0	14,3	18,9	22,1	17,5	12,4	14,7	9,1
4101,55–4921,85	(125–150)	a	18,3	6,8	11,5	12,6	3,1	9,5	5,7	3,7	2,0
		b	10,0	8,4	11,4	14,2	12,3	15,0	6,1	6,6	5,3
4921,86–5742,15	(150–175)	a	9,1	3,7	5,4	6,3	1,9	4,4	2,8	1,8	1,0
		b	5,0	4,6	5,3	7,1	7,6	6,9	2,9	3,2	2,5
5742,16–6562,46	(175–200)	a	4,8	2,1	2,7	3,2	1,0	2,2	1,6	1,1	0,5
		b	2,6	2,6	2,7	3,7	4,0	3,5	1,7	2,0	1,3
6562,47–7382,77	(200–225)	a	2,8	1,4	1,4	2,0	0,8	1,2	0,8	0,6	0,2
		b	1,6	1,7	1,4	2,3	3,2	1,9	0,9	1,0	0,7
7382,78–8203,08	(225–250)	a	1,5	1,0	0,5	1,1	0,7	0,4	0,4	0,3	0,1
		b	0,8	1,2	0,6	1,2	2,6	0,7	0,5	0,5	0,3
8203,09–9023,38	(250–275)	a	1,2	0,7	0,5	0,7	0,4	0,3	0,5	0,3	0,2
		b	0,6	0,9	0,5	0,8	1,4	0,6	0,5	0,6	0,2
9023,39–9843,69	(275–300)	a	0,9	0,4	0,5	0,7	0,3	0,4	0,2	0,1	0,1
		b	0,5	0,5	0,5	0,8	1,0	0,7	0,3	0,3	0,2
9843,70–20000,00	300%– 20000,00 zł	a	2,6	1,5	1,1	1,9	1,0	0,9	0,7	0,5	0,2
		b	1,4	1,9	1,0	2,1	4,0	1,3	0,7	0,9	0,5
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
		b	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 152. ⁴ W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1640,63–2198,42 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes, item 4 on page 152. ⁴ The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 1640,63–2198,42 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (97). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2012

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach <i>Paid employees in percent</i>			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł <i>Average gross wages and salaries in zł</i>			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	3281,23	3348,25	3227,73	T O T A L
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,3	8,2	6,5	5926,25	6487,63	5360,30	<i>Public government representatives, senior officials and managers</i>
Specjaliści	31,0	17,8	41,7	4061,97	4462,36	3925,23	<i>Professionals</i>
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	2,4	3,8	1,2	4336,39	4761,63	3312,76	<i>science and engineering professionals</i>
specjaliści do spraw zdrowia	9,0	2,0	14,7	3555,05	4813,99	3416,10	<i>health professionals</i>
specjaliści nauczania i wychowania	11,6	6,4	16,0	4334,22	4296,31	4346,28	<i>teaching professionals</i>
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	5,8	3,5	7,6	3608,30	3649,71	3592,89	<i>business and administration professionals</i>
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,5	0,9	0,1	3603,60	3617,89	3485,03	<i>information and communications technology professionals</i>
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,7	1,2	2,1	6123,88	6823,71	5807,73	<i>legal, social and cultural professionals</i>
Technicy i inny średni personel	11,3	9,6	12,7	3302,06	3708,15	3057,47	<i>Technicians and associate professionals</i>
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,2	4,1	0,7	4185,66	4281,50	3707,44	<i>science and engineering associate professionals</i>
średni personel do spraw zdrowia	2,4	1,2	3,5	2623,11	3136,33	2485,82	<i>health associate professionals</i>
średni personel do spraw biznesu i administracji	5,6	3,5	7,1	3334,77	3378,85	3317,78	<i>business and administration associate professionals</i>
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	0,9	0,2	1,4	2941,16	3953,77	2816,67	<i>legal, social, cultural and related associate professionals</i>
technicy informatycy	0,2	0,6	0,0	2541,48	2537,07	2937,06	<i>information and communications technicians</i>
Pracownicy biurowi	6,7	4,7	8,4	2775,77	2770,53	2778,10	<i>Clerks</i>
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,3	1,0	3,5	2803,24	2894,61	2782,86	<i>general and keyboard clerks</i>
pracownicy obsługi klienta	1,0	0,2	1,7	2885,47	3340,04	2841,54	<i>customer services clerks</i>
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	2,9	3,3	2,5	2649,62	2650,62	2648,58	<i>numerical and material recording clerks</i>
pozostali pracownicy obsługi biura	0,5	0,2	0,7	3117,43	3391,24	3045,01	<i>other clerical support workers</i>

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7 pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 3 (97). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2012 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach <i>Paid employees in percent</i>			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł <i>Average gross wages and salaries in zł</i>			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	
Pracownicy usług i sprzedawcy	11,7	9,4	13,5	1993,61	2088,00	1941,41	<i>Service and sales workers</i>
pracownicy usług osobistych	2,4	2,3	2,5	2188,51	2158,36	2210,51	<i>personal service workers</i>
sprzedawcy i pokrewni	7,4	3,8	10,2	1930,92	2135,22	1870,96	<i>sales workers</i>
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,5	0,6	0,4	2007,11	2029,84	1976,27	<i>personal care workers</i>
pracownicy usług ochrony	1,4	2,7	0,4	1981,30	1975,73	2008,86	<i>protective services workers</i>
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1	0,2	-	3020,22	3020,22	-	<i>Skilled agricultural, forestry and fishery workers</i>
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	11,8	22,1	3,6	2741,12	2836,56	2277,94	<i>Craft and related trades workers</i>
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	1,6	3,7	0,0	2527,26	2530,19	1904,01	<i>building and related trades workers, excluding electricians</i>
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	4,1	9,0	0,1	3088,75	3099,34	2565,30	<i>metal, machinery and related trades workers</i>
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,4	0,7	0,1	2954,73	3109,51	2272,97	<i>handicraft and printing workers</i>
elektrycy i elektronicy	1,2	2,6	0,0	3805,38	3823,31	2582,14	<i>electrical and electronic trades workers</i>
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	4,5	6,1	3,4	2213,52	2178,88	2264,29	<i>food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers</i>
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	9,3	18,2	2,1	2667,75	2699,66	2445,50	<i>Plant and machine operators and assemblers</i>
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	2,6	4,2	1,4	2619,63	2792,35	2198,92	<i>stationary plant and machine operators</i>
monterzy	0,6	0,9	0,3	2413,71	2324,81	2658,84	<i>assemblers</i>
kierowcy i operatorzy pojazdów	6,1	13,1	0,4	2711,82	2695,89	3087,77	<i>drivers and mobile plant operators</i>
Pracownicy przy pracach prostych	10,8	9,8	11,5	2055,76	2183,10	1968,81	<i>Elementary occupations</i>
w tym:							<i>of which:</i>
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,2	0,4	0,0	3100,73	3127,23	2906,40	<i>agricultural, forestry and fishery labourers</i>
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,3	5,4	1,6	2175,67	2227,46	2036,99	<i>labourers in mining, construction, manufacturing and transport</i>

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7 pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 4 (98). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women

a – w zł

in zł

b – OGÓŁEM=100,0

TOTAL=100,0

OGÓŁEM

TOTAL

OGÓŁEM	a	3281,23	3348,25	3227,73	3785,61	4180,84	3627,68	2806,16	2970,75	2566,24
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym <i>Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with Master's degree, physician degree or equivalent</i>	a	4471,50	4968,18	4244,29	4589,23	5154,32	4395,40	4126,16	4680,89	3602,82
	b	136,3	148,4	131,5	121,2	123,3	121,2	147,0	157,6	140,4
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym <i>Tertiary with engineer degree, licentiate (Bachelor's), economist with diploma or equivalent</i>	a	3359,54	3778,86	3056,82	3501,65	4215,77	3216,21	3204,19	3537,64	2770,44
	b	102,4	112,9	94,7	92,5	100,8	88,7	114,2	119,1	108,0
Policealne <i>Post-secondary</i>	a	2889,01	3017,56	2855,98	2999,94	3345,80	2942,81	2667,39	2735,45	2633,94
	b	88,0	90,1	88,5	79,2	80,0	81,1	95,1	92,1	102,6
Średnie zawodowe <i>Vocational secondary</i>	a	2827,23	3051,92	2617,38	3142,09	3651,26	2920,06	2661,36	2885,88	2354,66
	b	86,2	91,1	81,1	83,0	87,3	80,5	94,8	97,1	91,8
Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	a	2441,39	2607,35	2336,13	2692,52	2989,72	2587,10	2311,99	2493,51	2161,57
	b	74,4	77,9	72,4	71,1	71,5	71,3	82,4	83,9	84,2
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	a	2424,49	2597,09	2048,25	2584,20	2997,21	2034,86	2378,85	2506,22	2054,09
	b	73,9	77,6	63,5	68,3	71,7	56,1	84,8	84,4	80,0
Gimnazjalne <i>Lower secondary</i>	a	1877,83	1906,22	1683,31	1822,12	1822,12	–	1880,59	1911,02	1683,31
	b	57,2	56,9	52,2	48,1	43,6	–	67,0	64,3	65,6
Podstawowe i niepełne podstawowe <i>Primary and incomplete primary</i>	a	2339,63	2526,16	2029,81	2247,80	2706,76	2004,90	2378,77	2490,29	2056,80
	b	71,3	75,4	62,9	59,4	64,7	55,3	84,8	83,8	80,1

WEDŁUG WIEKU
BY AGE

24 lata i mniej <i>and less</i>	a	2075,34	2138,61	1975,03	2250,73	2643,77	2084,08	2040,97	2094,96	1928,86
	b	63,2	63,9	61,2	59,5	63,2	57,4	72,7	70,5	75,2
25–34	a	2793,17	2884,38	2700,76	3092,20	3339,89	2981,33	2627,09	2756,35	2424,05
	b	85,1	86,1	83,7	81,7	79,9	82,2	93,6	92,8	94,5
35–44	a	3363,14	3479,34	3281,30	3912,41	4393,45	3744,66	2857,64	3087,83	2569,90
	b	102,5	103,9	101,7	103,3	105,1	103,2	101,8	103,9	100,1
45–54	a	3571,10	3672,68	3513,82	3983,72	4486,09	3825,40	2946,99	3130,19	2728,95
	b	108,8	109,7	108,9	105,2	107,3	105,5	105,0	105,4	106,3
55–59	a	3569,31	3675,36	3479,59	3856,39	4109,17	3728,17	3188,86	3363,13	2904,87
	b	108,8	109,8	107,8	101,9	98,3	102,8	113,6	113,2	113,2
60–64	a	4042,02	4051,86	3961,09	4743,31	4761,86	4650,28	3427,22	3501,09	2222,68
	b	123,2	121,0	122,7	125,3	113,9	128,2	122,1	117,9	86,6
65 lat i więcej <i>and more</i>	a	5731,02	5647,97	6260,40	5705,71	5496,01	6636,29	5767,40	5838,94	4756,83
	b	174,7	168,7	194,0	150,7	131,5	182,9	205,5	196,5	185,4

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (98). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)**
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

WEDŁUG STAŻU PRACY
BY WORK SENIORITY

Do 1,9 roku 1,9 years and less	a	2203,01	2255,81	2138,36	2437,85	2647,71	2351,55	2109,39	2186,17	1964,42
	b	67,1	67,4	66,2	64,4	63,3	64,8	75,2	73,6	76,5
2,0–4,9 2,0–4,9	a	2464,11	2528,77	2391,00	2853,03	3112,41	2719,33	2293,76	2387,18	2145,08
	b	75,1	75,5	74,1	75,4	74,4	75,0	81,7	80,4	83,6
5,0–9,9 5,0–9,9	a	2850,77	2947,08	2755,90	3284,41	3703,81	3101,58	2600,71	2728,95	2402,37
	b	86,9	88,0	85,4	86,8	88,6	85,5	92,7	91,9	93,6
10,0–14,9 10,0–14,9	a	3243,33	3351,11	3150,80	3855,38	4179,60	3722,12	2823,63	3065,28	2491,33
	b	98,8	100,1	97,6	101,8	100,0	102,6	100,6	103,2	97,1
15,0–19,9 15,0–19,9	a	3522,85	3667,80	3414,83	4188,51	4894,35	3934,73	2961,47	3182,87	2674,92
	b	107,4	109,5	105,8	110,6	117,1	108,5	105,5	107,1	104,2
20 lat i więcej 20 years and more	a	3698,05	3874,64	3584,24	3976,13	4386,60	3817,46	3238,32	3467,03	2923,92
	b	112,7	115,7	111,0	105,0	104,9	105,2	115,4	116,7	113,9

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (99). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł									
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth	dziwiątej ninth
a – ogółem total										
b – mężczyźni men										
c – kobiety women										
OGÓŁEM TOTAL	a	1524,49	1821,41	2127,49	2450,56	2794,57	3192,91	3652,01	4287,63	5291,73
	b	1498,51	1761,67	2090,43	2450,29	2823,89	3228,00	3637,50	4250,03	5547,63
	c	1583,32	1864,14	2152,45	2450,78	2777,44	3164,37	3668,15	4313,08	5145,03
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Public government repre- sentatives, senior offi- cials and managers	a	2282,65	3167,63	3770,88	4263,23	4929,42	5729,26	6560,74	7933,72	10377,75
	b	2105,18	2990,50	3825,64	4352,55	5083,64	6220,01	7263,59	9013,99	11953,47
	c	2307,09	3253,63	3705,66	4221,12	4794,15	5417,94	6084,69	6919,43	8718,18
Specjaliści Professionals	a	2336,77	2658,28	2955,75	3284,54	3678,66	4127,91	4514,42	4995,26	6051,22
	b	2294,74	2752,46	3174,57	3474,67	3902,17	4364,68	4917,64	5706,12	7346,81
	c	2343,05	2634,62	2900,10	3195,66	3590,76	4060,71	4424,37	4837,63	5628,94
Technicy i inny średni personel Technicians and asso- ciate professionals	a	1871,67	2191,53	2474,71	2720,47	3013,68	3314,56	3668,59	4134,83	5154,87
	b	1905,95	2356,35	2680,41	2975,29	3414,64	3764,38	4273,15	4934,65	5892,30
	c	1868,68	2134,37	2377,53	2615,94	2868,15	3126,72	3381,89	3767,53	4389,03

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 5 (99). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)**
DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł										
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth
Pracownicy biurowi <i>Clerks</i>	a	1520,70	1791,02	2074,59	2305,29	2556,18	2862,71	3137,13	3586,02	4184,96	
	b	1498,64	1793,20	2014,43	2289,87	2564,81	2859,77	3171,42	3566,11	4139,89	
	c	1526,03	1789,54	2089,35	2312,02	2552,30	2866,68	3129,33	3597,72	4199,38	
Pracownicy usług i sprze-... dawcy <i>Service and sales workers</i>	a	1486,66	1493,61	1509,35	1615,41	1761,07	1953,94	2138,02	2373,73	2730,48	
	b	1487,73	1495,82	1544,93	1617,67	1769,13	2046,50	2207,19	2496,49	3023,74	
	c	1486,18	1492,64	1499,10	1606,40	1758,82	1914,20	2101,14	2299,25	2631,95	
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy <i>Skilled agricultural, forestry and fishery workers</i>	a	2121,01	2190,46	2215,01	2320,01	2397,51	2748,01	3630,01	3819,30	5317,15	
	b	2121,01	2190,46	2215,01	2320,01	2397,51	2748,01	3630,01	3819,30	5317,15	
	c	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy <i>Craft and related trades workers</i>	a	1492,07	1599,69	1880,88	2219,72	2549,23	2888,78	3241,55	3629,86	4256,23	
	b	1493,03	1610,96	1952,51	2373,90	2733,64	3002,67	3339,47	3740,71	4394,12	
	c	1488,72	1498,22	1731,17	1868,65	2020,10	2232,05	2471,82	2942,32	3577,09	
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń <i>Plant and machine opera- tors and assemblers</i>	a	1499,20	1775,33	1920,33	2187,17	2526,58	2913,58	3247,90	3504,09	3885,13	
	b	1548,16	1780,46	1937,51	2256,31	2593,04	2953,30	3292,50	3550,01	3918,25	
	c	1488,50	1496,99	1882,61	1992,89	2085,43	2345,39	3069,35	3268,25	3488,39	
Pracownicy przy pracach prostych <i>Elementary occupations</i>	a	1493,51	1581,29	1655,73	1781,41	1898,30	2027,10	2167,98	2378,35	2809,64	
	b	1489,51	1499,11	1623,85	1800,56	1993,27	2156,08	2335,01	2685,19	3207,22	
	c	1499,08	1614,35	1674,96	1774,66	1849,86	1973,36	2068,04	2258,00	2487,25	

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employ- ing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Social security benefits

TABL. 6 (100). **EMERYCI I RENCISCI^a**
RETIREEES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	279096	276277	264110	260316	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypła- cane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164324	178299	171785	170490	Persons receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	98800	127442	122540	122314	retirement pay
renty z tytułu niezdolności do pracy	39686	25167	23403	22402	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	25838	25690	25842	25774	family pensions
Rolnicy indywidualni	114772	97978	92325	89826	Farmers

a Przepiętna liczba w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual average number.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (101). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT PAY AND PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	3014,1	4165,2	4417,0	4614,0	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	2017,8	3084,9	3286,7	3442,6	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1023,31	1441,83	1594,42	1682,71	Average monthly retirement pay and pensions in zł
Emerytury Retirement pay					
Świadczenia w mln zł	1316,6	2332,9	2471,7	2598,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1110,49	1525,45	1680,90	1770,49	Average monthly retirement pay in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Pensions resulting from an inability to work					
Świadczenia w mln zł	412,6	357,1	371,8	376,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	866,47	1182,35	1324,12	1401,30	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Family pensions					
Świadczenia w mln zł	288,6	394,9	443,2	467,2	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	930,83	1281,21	1429,11	1510,75	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	996,3	1080,3	1130,3	1171,4	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	723,38	918,86	1020,19	1086,69	Average monthly retirement pay and pension in zł

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 153.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Including payments from non-agricultural social security system in the case of a simultaneous right to benefits from this fund and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 153.

Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 217, z późniejszymi zmianami), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej; ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale ogólne, psychiatryczne i uzdrowskowe, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, hospicja, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 174, poz. 1039);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 136, poz. 857, z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**.

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care system are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 Apr 2011 (uniform text Journal of Laws 2013 item. 217, with later amendments), replacing the Law on Care Health Facilities; the law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (general hospitals, mental and health resorts, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, hospices and sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 Jul 2011 (Journal of Laws No. 174, item 1039);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 Dec 1996 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 136, item 857, with later amendments), on the basis of which **individual medical practices, individual specialized medical practices and group practices** are established. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 164, poz. 1027, z późniejszymi zmianami) z mocą obowiązującą od dnia 1 X 2004 r., która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia.

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyków ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 X 2005 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyków (Dz. U. Nr 213, poz. 1779) z późniejszymi zmianami.

5. Dane o szpitalach obejmują także placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 594). Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczerkową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

4) *the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 Aug 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 164, item 1027 with later amendments), with the effect from 1 Oct 2004, with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund.*

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 20 Oct 2005 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws No. 213, item 1779) with later amendments.

5. Data on hospitals comprise also health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

6. Data regarding beds in in-patient health care units concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding beds in general hospitals do not include day-time places in hospital wards.

Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 17 May 2012 (Journal of Laws 2012 item 594). Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillo-facial, cardiosurgery, urology as well as other surgical wards; communicable diseases wards – observation communicable diseases wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as provide them with medicinal products and medical devices.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 757, z późniejszymi zmianami; za 2005 r. – ustawa z dnia 25 VII 2001 r., Dz. U. Nr 113, poz. 1207, z późniejszymi zmianami) obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. Nr 237, poz. 1420); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy, żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, począwszy od danych za 2012 r., prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 135, z późniejszymi zmianami).

15. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeuty, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;

9. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 Sep 2006, uniform text Journal of Laws 2013 item 757, with later amendments; data for 2005 – the Law dated 25 Jul 2001, Journal of Laws No. 113, item 1207, with later amendments) include units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 Nov 2011 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 3 Nov 2011 (Journal of Laws No. 237, item 1420); earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities.

11. The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 Sep 2001 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 45, item 271, with later amendments).

Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1 Jan 1997 (ICD-10 Revision).

13. According to the Law on Childcare for children younger than 3 years, dated 4 Feb 2011 (Journal of Laws No. 45, item 235) care can be organized in nurseries, kids clubs, provided by day carer and nanny. Before the entry into force of this law nurseries established based on the Law on Health Care Facilities, dated 30 Aug 1991.

14. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law of Family Support and Foster Care System, dated 9 Jun 2011 (uniform text Journal of Laws 2013 item 135, with later amendments).

15. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organization of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;

- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach.**

16. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodzina zastępcza:**
- spokrewniona,
 - niezawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - zawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z późniejszymi zmianami,
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa niespokrewniona z dzieckiem, wielodzietna (funkcjonuje nie dłużej niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 31 XII 2014 r.);
- 2) **rodzinny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

17. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
- interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

3) **street work** – carries out motivating and socio-therapeutic activities;

4) **in a combination of the forms.**

16. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health care, education, culture and recreation.

The forms of family foster care are the following:

1) **foster family:**

- related,
- non-professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings)
- professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 Jul 2005 (Journal of Laws No. 180, item 1493) with later amendments,
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 33, item 178, with later amendments), underage mothers with children.
 - professional not related to the child with many children (operates for not longer than 3 years from the date of entry into force of Law, i.e. until 31 Dec 2014);

2) **foster home** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

17. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:

- an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych; placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcijnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

18. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 182, z późniejszymi zmianami).

b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.

c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible health-care services,

d) a **specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

18. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws item 182, with later amendments).

19. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 182, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

19. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2013 item 182, with later amendments), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (159). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**
Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Lekarze	2987	2955	Doctors
w tym kobiety	1779	1818	of which women
Lekarze dentyści	523	490	Dentists
w tym kobiety	430	406	of which women
Farmaceuci	742	826	Pharmacists
w tym kobiety	665	720	of which women
Pielęgniarki	6728	6627 ^b	Nurses
Położne	814	784 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci.....	501	537 ^d	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	323	332	Laboratory diagnosticians ^e

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 218; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. ^{b-d} W tym magistrzy: ^b – pielęgniarstwa – 1129, ^c – położnictwa – 105, ^d – fizjoterapii i rehabilitacji – 244. ^e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

^a See general notes, item 3 on page 218; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state of local government administration and National Health Fund. ^{b-d} Of which masters: ^b – of nursing – 1129, ^c – of midwifery – 105, ^d – of physiotherapy and rehabilitation – 244. ^e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (160). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI	2137	2071	DOCTOR SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:			of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	122	120	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	259	244	Surgery ^b
Chorób płuc	44	38	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	217	207	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	45	45	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	40	44	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	397	393	General practitioners
Neurologii ^{cd}	61	67	Neurology ^{cd}
Okulistyki	46	49	Ophthalmology
Onkologii ^e	21	24	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	54	53	Otolaryngology ^{cf}
Pediatрії	111	97	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	143	137	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	97	99	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g	101	83	Radiology and diagnostic imaging ^g
Lekarze specjaliści w % ogółu lekarzy ..	71,5	70,1	Specialists in % of total doctors
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	125	118	DENTAL SPECIALISTS
specjaliści w zakresie:			specialists in the field of:
Chirurgii stomatologicznej	11	9	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	2	3	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	24	23	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	6	6	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	30	28	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	7	9	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	45	40	Restorative dentistry
Lekarze dentyści ze specjalizacją w % ogółu lekarzy dentyków	23,9	24,1	Dental specialists in % of total dentist

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 218 oraz notka a do tabl. 1 na str. 222. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, neurochirurgii i neurotraumatologii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowo-twarzowej, kardiochirurgii, chirurgii naczyniowej i urologii. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii dziecięcej, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 4 on page 218 and footnote a to the table 1 on page 222. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, trauma and orthopaedic surgery, neurosurgery and neurotraumatological surgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery, vascular surgery and urology. c Including children's specialists. d-g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, children's oncology and haematology, f – otorynolaryngology, g – oncological radiotherapy and children's radiology.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior.

TABL. 3 (161). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	733	737	<i>Out-patients departments (as of 31 Dec)</i>
miasta	575	576	<i>urban areas</i>
wieś	158	161	<i>rural areas</i>
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	247	230	<i>Medical practices^b (as of 31 Dec)</i>
miasta	192	180	<i>urban areas</i>
wieś	55	50	<i>rural areas</i>
Porady udzielone ^c w tys.	9745,1	9949,8	<i>Consultations provided^c in thous.</i>
miasta	8537,4	8755,6	<i>urban areas</i>
wieś	1207,7	1194,1	<i>rural areas</i>
lekarskie	8614,2	8808,3	<i>doctors</i>
w tym specjalistyczne	3492,6	3608,8	<i>of which specialized</i>
stomatologiczne	1130,9	1141,5	<i>dental</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 217. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 217. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior as well as the Central Statistical Office.

TABL. 4 (162). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
<i>ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII</i> <i>FACILITIES – as of 31 Dec</i>			
Szpitala ogólne ^b	33	35	<i>General hospitals^b</i>
Szpitala psychiatryczne	2	2	<i>Psychiatric hospital</i>
Ośrodki leczenia odwykowego	1	1	<i>Detoxification centres</i>
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	2	2	<i>Addiction recovery centres</i>
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	13	13	<i>Chronic medical care homes^c</i>
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	11	10	<i>Nursing homes^c</i>
Hospicja	4	4	<i>Hospices</i>
Lecznictwo uzdrowiskowe – sanatoria	1	1	<i>Health resort treatment – sanatoria</i>

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 217. b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 218. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego.

a See general notes, item 2 on page 217. b See general notes, item 5 on page 218. c Including psychiatric types facilities.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw. Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą przewodów ulicznych bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Zdrój uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

3. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method. The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water supply and gas supply systems** concerns street conduits excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Information on the gas supply system includes data on the transmission network and the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage system**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (including non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

Street outlet is a device connected with the water supply system, used by the population as a direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households include quantity of water collected from the water supply system by facilities installed in building.

3. Data regarding the **users of water supply and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using the water supply system through common courtyards or street outlets (devices connected to the street water supply conduit) and in case of sewage – sewage inlets.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply, sewage and gas supply systems include also the population in collective accommodation facilities.

4. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** od 2005 r. obejmują także gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

5. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędów i instytucji, ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejnego do odbiorcy.

Kotłownia – budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

6. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych podaje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

7. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości pochodzących z gospodarstw domowych (budynków mieszkalnych), budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku, gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

8. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych. W danych o komunikacji autobusowej uwzględniono również autobusy pospieszne i mikrobusy oraz obsługę ruchu podmiejskiego i międzymiastowego; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

9. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place zabaw, aleje spacerowe, ławki itp.

4. Data regarding the **number of consumers and consumption of electricity** since 2005 include also households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Consumption of electricity and gas from the gas supply system in households (of which consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.

5. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within the transmission network considered as a system of conduits used to lead and distribute heating medium to consumer.

Boiler house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

6. Data on **municipal waste** concern the waste produced in households and also at other waste producers (excluding hazardous waste), which in respect of its character or composition is similar to the waste produced in households.

Information on municipal waste is quoted according to the regulation of the Minister of Environment, dated 27 Sep 2001 on the catalogue of waste (Journal of Laws No. 112, item 1206).

7. Data on **liquid waste** concern waste coming from households (dwellings), public buildings and buildings of units running a business – in case it is not discharged by sewage system.

8. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus communications** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies. Express buses and minibuses as well as suburban and intercity service have been also included in the data regarding bus service; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

9. **Strolling-recreational parks** are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Zieleńce są to tereny zieleni o powierzchni poniżej 2 ha, na których dominującą funkcję pełni wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkańców, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i innych) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i innych).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and space not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary space, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is space in a dwelling separated from other space by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** include also rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have additional separate access from street, courtyard or from common space in the building.

Usable floor space of dwelling is the total usable floor space of rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 Dec, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of the Population and Housing Census 2002, since 2010 – the results of the Population and Housing Census 2011), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. Do przeliczeń na 1 osobę (1000 ludności itp.) liczby mieszkań, izb lub powierzchni użytkowej mieszkań (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) od 2002 r. przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII.

5. Dane o **mieszkania**ch, których **budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkania**ch, **powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa przeznaczanego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit) z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. – z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego);
- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

4. *Since 2002 total number of population as of 31 Dec has been used in calculations per capita (1000 population etc.) regarding number of dwellings, number of rooms or dwelling usable floor space (based on balances of dwelling stocks).*

5. *Data regarding dwellings in which construction has begun concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwelling created as a result of enlarging building (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces.*

6. *Information regarding dwellings, useful floor area of dwellings as well as regarding rooms completed concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.*

Information regarding the results of:

- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK (until 31 May 2009 – from the National Housing Fund);
- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna

Municipal infrastructure

TABL. 1 (108). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km				Distribution network in km
Wodociągowa	12321,5	12810,2	13078,0	Water supply
miasta	1791,2	1875,6	1903,1	urban areas
wieś	10530,3	10934,6	11174,9	rural areas
Kanalizacyjna ^a	2556,9	3047,3	3166,4	Sewage ^a
miasta	1451,1	1631,5	1670,1	urban areas
wieś	1105,8	1415,8	1496,3	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.				Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	179019	184874	187969	Water supply system
miasta	69298	71411	72427	urban areas
wieś	109721	113463	115542	rural areas
Kanalizacyjne	74479	81350	84532	Sewage system
miasta	54020	58421	60452	urban areas
wieś	20459	22929	24080	rural areas
Zdroje uliczne	131	119	107	Street outlets
Miasta	80	73	65	Urban areas
Wieś	51	46	42	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	37,0	37,0	37,5	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta:				Urban areas:
w hm ³	21,6	21,4	21,2	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	29,9	29,6	29,3	per capita in m ³
Wieś w hm ³	15,4	15,5	16,3	Rural areas in hm ³
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	33,5	33,3	32,5	Municipal wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane	33,5	33,3	32,5	Of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 2 (109). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIĘ ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	466,5	469,9	469,6	471,0	Consumers (as of 31 Dec) in thous.
Miasta	256,7	270,0	274,0	276,1	Urban areas
Wieś	209,8	199,9	195,6	194,9	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GW·h	806,8	893,1	884,9	885,5	In GW·h
miasta	432,0	473,7	463,8	463,3	urban areas
wieś	374,8	419,3	421,1	422,2	rural areas
W kW·h:					In kW·h:
miasta: na 1 mieszkańca	608,0	653,3	640,9	641,5	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1682,9	1754,6	1692,9	1677,6	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	1786,5	2098,1	2152,2	2166,2	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 Dec was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 3 (110). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIĘ GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	1299,4	1365,0	1417,9	1456,1	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	405,0	392,2	392,2	392,2	of which transmission
miasta	39,6	11,7	11,7	11,7	urban areas
wieś	365,4	380,4	380,4	380,4	rural areas
Miasta	674,9	711,0	741,9	765,0	Urban areas
Wieś	624,5	654,0	675,9	691,1	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	21212	23230	24611	25529	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	17714	19438	20409	21109	Urban areas
Wieś	3498	3792	4202	4420	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	115,0	116,5	119,3	121,5	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta	110,8	111,6	114,0	115,5	Urban areas
Wieś	4,2	4,9	5,3	6,0	Rural areas
Zużycie gazu z sieci^b (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system^b (during the year)
W hm ³	40,3	46,6	45,1	46,6	In hm ³
miasta	36,4	41,5	39,5	40,5	urban areas
wieś	3,9	5,2	5,6	6,1	rural areas
Na 1 mieszkańca w m ³	33,6	38,7	37,6	38,9	Per capita in m ³
miasta	51,2	57,2	54,6	56,1	urban areas
wieś	8,0	10,9	11,7	12,9	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

a Including consumers using collective gas-meter. b Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur.

TABL. 4 (111). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	684	712	756	761	730	31	Heating network in km
w tym przesyłowa	406	483	506	514	493	21	of which transmission
Kotłownie	359	379	354	318	266	52	Boiler houses
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ	6728,7	7344,3	6840,2	6552,3	6500,0	52,3	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrze- wanych centralnie w dam ³	56683	67328	74854	63968	63221	747	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków miesz- kalnych	37938	42727	41700	42989	42497	492	of which residential buildings

TABL. 5 (112). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Ludność – w tys. – korzystająca ^a z:					Population – in thous. – using ^a :
wodociągu	1034,2	1054,6	1055,4	1054,5	water supply system
miasta	680,0	693,0	694,7	693,8	urban areas
wieś	354,2	361,6	360,7	360,7	rural areas
kanalizacji	692,9	722,6	737,6	742,0	sewage system
miasta	620,8	643,4	650,7	652,2	urban areas
wieś	72,1	79,2	86,9	89,8	rural areas
gazu	313,7	323,1	332,4	335,3	gas supply system
miasta	301,1	307,8	316,1	317,5	urban areas
wieś	12,6	15,3	16,3	17,8	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total popula- tion ^b – using ^a :
wodociągu	86,2	87,6	88,1	88,2	water supply system
miasta	95,8	95,9	96,1	96,1	urban areas
wieś	72,3	75,2	75,9	76,2	rural areas
kanalizacji	57,8	60,0	61,5	62,1	sewage system
miasta	87,4	89,0	90,0	90,4	urban areas
wieś	14,7	16,5	18,3	19,0	rural areas
gazu	26,2	26,9	27,7	28,1	gas supply system
miasta	42,4	42,5	43,7 ^c	44,0	urban areas
wieś	2,6	3,2	3,4 ^c	3,8	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a Estimated data. b Based on balances. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 6 (113). **ODPADY KOMUNALNE^a ZEBRANE**
MUNICIPAL WASTE^a COLLECTED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym z gospodarstw domowych <i>of which from hou- seholds</i>	
O G Ó Ł E M w tys. t	268,0	242,9	241,9	251,7	199,5	T O T A L in thous. t
Zmieszane	263,2	232,6	229,0	233,3	184,7	<i>Mixed</i>
w tym wysegregowane	5,9	16,5	1,3	–	–	<i>of which segregated</i>
miasta	222,9	181,6	177,2	178,5	138,3	<i>urban areas</i>
wieś	40,3	51,0	51,8	54,8	46,4	<i>rural areas</i>
Zebrane selektywnie	4,8	10,4	12,8	18,4	14,8	<i>Collected separately</i>
w tym:						<i>of which:</i>
papier i tektura	1,9	2,4	2,4	2,8	1,7	<i>paper and cardboard</i>
szkło	0,9	2,0	3,1	5,1	4,6	<i>glass</i>
tworzywa sztuczne	0,5	2,2	2,4	2,7	2,3	<i>plastic</i>
metale	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	<i>metals</i>
wielkogabarytowe	0,7	0,9	1,8	3,5	2,9	<i>bulky waste</i>
biodegradowalne	1,8	2,0	1,9	1,6	<i>biodegradable</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str.172; dane szacunkowe.
 a See general notes, item 6 on page 172; estimated data.

 TABL. 7 (114). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	331,7	523,5	442,1	409,0	<i>Liquid waste^b removed in dam³</i>
miasta	176,7	286,3	224,9	202,0	<i>urban areas</i>
wieś	155,0	237,3	217,3	207,0	<i>rural areas</i>
w tym z gospodarstw domowych	176,9	330,6	242,7	220,6	<i>of which from households</i>
miasta	97,5	192,8	133,2	114,3	<i>urban areas</i>
wieś	79,4	137,8	109,5	106,3	<i>rural areas</i>
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	78,8	77,3	75,1	73,9	<i>Septic tanks in thous. (as of 31 Dec)</i>
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	2,0	5,1	8,1	11,1	<i>Household wastewater treatment systems in thous. (as of 31 Dec)</i>

a Patrz uwagi ogólne ust. 7 na str. 172. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.
 a See general notes, item 7 on page 172. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (115). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013			SPECIFICATION	
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas		
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							<i>Controlled landfill areas in operation (as of 31 Dec):</i>	
liczba	80	42	28	15	5	10		<i>number</i>
powierzchnia w ha	143,7	92,4	62,5	46,6	15,5	31,1	<i>area in ha</i>	
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha	–	38,1	11,9	15,0	2,1	12,9	<i>Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha</i>	
czynnych	–	2,4	3,5	6,9	2,1	4,8		<i>in operation</i>
o zakończonej eksploatacji (zamkniętych)	–	35,7	8,4	8,1	–	8,1		<i>exploitation completed</i>

TABL. 9 (116). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**
Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie autobusowe w km	1113	1108	1068	1085	<i>Transport network – bus lines in km</i>
Tabor autobusowy: w sztukach	428	388	365	361	<i>Fleet of buses: in units</i>
liczba miejsc w tys.	50,0	43,3	42,3	41,9	<i>number of seats in thous.</i>
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	112,2	99,5	110,1	108,5	<i>Transport of passengers^b (during the year) in mln</i>

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 10 (117). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2010		2012		2013		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM w ha	1081,5	1071,9	1186,2	1071,7	1198,3	1106,9	1208,7	1116,3	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	1,2	0,1	1,2	<i>in % of total area space of the voivodship^a</i>
na 1 mieszkańca ^b w m ²	9,0	15,1	9,9	14,8	10,0	15,3	10,1	15,5	<i>per capita^b in m²</i>

^{a-b} W przypadku miast obliczono: ^a – w % ogólnej powierzchni miast, ^b – na 1 mieszkańca miast.

a-b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

TABL. 10 (117). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2010		2012		2013		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
Tereny zieleni ogólnodostępnej:									Generally accessible green belts: strolling-recreational parks lawns
parki spacerowo-wypoczynkowe	323,9	321,2	332,0	303,8	333,3	305,1	335,9	307,7	
zieleńce	100,3	93,9	136,7	116,7	146,0	128,3	147,3	129,6	
Tereny zieleni osiedlowej	657,3	656,8	717,5	651,2	719,0	673,5	725,5	679,0	Estate green belts

Mieszkania

Dwellings

TABL. 11 (118). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	399,4	420,4	428,6	432,5	273,5	159,0	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	1571,1	1685,0	1719,7	1735,7	1052,0	683,7	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	29007,5	31498,1	32329,7	32705,5	18074,4	14631,1	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	3,93	4,01	4,01	4,01	3,85	4,30	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	72,8	74,9	75,4	75,6	66,1	92,0	per dwelling
na 1 osobę ^b	24,2	26,2	27,0	27,4	25,0	30,9	per person ^b
liczba osób ^b na:							number of persons ^b :
1 mieszkanie	3,00	2,86	2,80	2,76	2,64	2,98	per dwelling
1 izbę	0,75	0,71	0,70	0,69	0,69	0,69	per room

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str.174.
a Based on balances. b See general notes, item 4 on page 174.

TABL. 12 (119). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating	
OGÓŁEM	2005	90,8	81,7	81,9	29,1	74,1
TOTAL	2010	92,6	87,8	85,7	30,6	77,1
	2012	92,8	88,1	86,0	30,9	77,6
	2013	92,9	88,2	86,1	31,0	77,8
Miasta	2005	97,9	94,9	94,1	45,0	89,8
Urban areas	2010	98,5	97,1	95,8	46,6	91,4
	2012	98,6	97,2	95,9	46,8	91,6
	2013	98,6	97,3	96,0	46,9	91,8
Wieś	2005	79,0	59,8	61,9	2,8	48,3
Rural areas	2010	82,6	72,1	68,6	3,5	52,8
	2012	82,9	72,4	69,0	3,5	53,4
	2013	83,0	72,6	69,2	3,6	53,8

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of dwelling stocks.

TABL. 13 (120). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2013 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					inni others
		gminnych gminas	spółdziel- czych coopera- tives	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private	towarzystw budow- nictwa społecz- nego public building society	
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	183630	60198	88001	20686	6417	4995	3333
TOTAL	b	36230,6	13613,6	15290,3	3867,4	1019,1	1642,7	797,6
	c	197	226	174	187	159	329	239
Miasta	a	171659	58993	84307	18770	1935	4995	2659
Urban areas	b	34135,3	13392,3	14561,6	3489,1	364,5	1642,7	685,0
	c	199	227	173	186	188	329	258
Wieś	a	11971	1205	3694	1916	4482	–	674
Rural areas	b	2095,3	221,2	728,7	378,2	654,6	–	112,6
	c	175	184	197	197	146	–	167

W % OGÓŁEM
IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	32,8	47,9	11,3	3,5	2,7	1,8
TOTAL	b	100,0	37,6	42,2	10,7	2,8	4,5	2,2
Miasta	a	100,0	34,4	49,1	10,9	1,1	2,9	1,5
Urban areas	b	100,0	39,2	42,7	10,2	1,1	4,8	2,0
Wieś	a	100,0	10,1	30,9	16,0	37,4	–	5,6
Rural areas	b	100,0	10,6	34,8	18,1	31,2	–	5,4

TABL. 14 (121). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo <i>Area of grounds transferred to investor for dwelling construction</i>			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe <i>Area of grounds in gminas stock for dwelling construction</i>				
	ogółem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		wielorodzinne <i>multi-family</i>		jednorodzinne <i>single-family</i>		
		spółdzielcze <i>cooperatives</i>	osób fizycznych <i>of natural persons</i>	ogółem <i>total</i>	w tym uzbrojonych <i>of which developed</i>	ogółem <i>total</i>	w tym uzbrojonych <i>of which developed</i>	
	w ha in ha							
OGÓŁEM	2005	24,1	–	23,5	123,8	103,7	743,7	406,1
TOTAL	2010	27,9	2,4	20,6	101,0	77,9	736,7	533,2
	2012	14,4	0,2	12,9	94,3	79,0	709,9	525,2
	2013	11,3	–	10,7	94,1	79,5	716,7	525,0
Miasta	2005	5,9	–	5,8	112,7	92,6	256,9	157,0
<i>Urban areas</i>	2010	15,0	2,4	7,8	94,0	70,9	287,2	195,1
	2012	5,5	0,2	4,2	87,3	72,0	276,5	188,1
	2013	4,2	–	3,9	86,8	72,2	283,3	187,6
Wieś	2005	18,2	–	17,7	11,1	11,1	486,8	249,1
<i>Rural areas</i>	2010	12,9	–	12,8	7,0	7,0	449,5	338,1
	2012	8,9	–	8,7	7,0	7,0	433,4	337,1
	2013	7,1	–	6,8	7,3	7,3	433,4	337,4

TABL. 15 (122). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	3230	4629	4486	3627	TOTAL
Spółdzielcze	454	296	–	–	<i>Cooperatives</i>
Komunalne (gminne)	27	95	–	–	<i>Municipal (gminas)</i>
Zakładowe	16	4	–	–	<i>Company</i>
Indywidualne	1517	2295	2153	2098	<i>Private</i>
Spoleczne czynszowe	309	10	–	–	<i>Public building society</i>
Na sprzedaż lub wynajem	907	1929	2333	1529	<i>For sale or rent</i>

TABL. 16 (123). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Mieszkania	3163	4326	4525	4182	Dwellings
miasta	2169	3023	3112	2893	<i>urban areas</i>
wieś	994	1303	1413	1289	<i>rural areas</i>
Spółdzielcze	696	229	68	–	<i>Cooperative</i>
Komunalne (gminne)	133	123	95	32	<i>Municipal (gmina)</i>
Zakładowe	–	3	19	1	<i>Company</i>
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	577	1999	2180	2226	<i>For sale or rent</i>
Spółeczne czynszowe	50	135	–	–	<i>Public building society</i>
Indywidualne	1707	1837	2163	1923	<i>Private</i>
miasta	805	764	759	705	<i>urban areas</i>
wieś	902	1073	1404	1218	<i>rural areas</i>
Mieszkania na 1000 zawartych mażeństw	486,8	617,7	707,3	738,2	<i>Dwellings per 1000 marriages contracted</i>
Miasta	578,2	700,4	831,2	845,7	<i>Urban areas</i>
Wieś	361,8	484,9	532,4	574,4	<i>Rural areas</i>
Izby	14012	18400	19158	17619	<i>Rooms</i>
miasta	8489	11562	11083	10356	<i>urban areas</i>
wieś	5523	6838	8075	7263	<i>rural areas</i>
Spółdzielcze	2116	811	223	–	<i>Cooperative</i>
Komunalne (gminne)	192	390	265	64	<i>Municipal (gmina)</i>
Zakładowe	–	11	51	7	<i>Company</i>
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1797	6115	6283	6482	<i>For sale or rent</i>
Spółeczne czynszowe	78	405	–	–	<i>Public building society</i>
Indywidualne	9829	10668	12336	11066	<i>Private</i>
miasta	4624	4379	4304	4052	<i>urban areas</i>
wieś	5205	6289	8032	7014	<i>rural areas</i>
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	349150	433763	467038	418166	<i>Usable floor space of dwellings in m²</i>
miasta	200955	260908	253384	233864	<i>urban areas</i>
wieś	148195	172855	213654	184302	<i>rural areas</i>
Spółdzielcze	33533	12020	4122	–	<i>Cooperative</i>
Komunalne (gminne)	4384	5735	4159	1425	<i>Municipal (gmina)</i>
Zakładowe	–	340	726	141	<i>Company</i>
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	33287	125699	125076	122095	<i>For sale or rent</i>
Spółeczne czynszowe	2120	6308	–	–	<i>Public building society</i>
Indywidualne	275826	283661	332955	294505	<i>Private</i>
miasta	132625	123193	120713	115460	<i>urban areas</i>
wieś	143201	160468	212242	179045	<i>rural areas</i>

TABL. 16 (123). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	110,4	100,3	103,2	100,0	Average usable floor space per dwelling in m²
miasta	92,6	86,3	81,4	80,8	urban areas
wieś	149,1	132,7	151,2	143,0	rural areas
Spółdzielcze	48,2	52,5	60,6	–	Cooperative
Komunalne (gminne)	33,0	46,6	43,8	44,5	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	113,3	38,2	141,0	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	57,7	62,9	57,4	54,8	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	42,4	46,7	–	–	Public building society
Indywidualne	161,6	154,4	153,9	153,1	Private
miasta	164,8	161,2	159,0	163,8	urban areas
wieś	158,8	149,6	151,2	147,0	rural areas

TABL. 17 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych <i>In private buildings</i>						W budynkach poza indywidualnymi <i>In non-private buildings</i>					
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb <i>in % of total – dwellings with specified number of rooms</i>				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb <i>in % of total – dwellings with specified number of rooms</i>					
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more		
OGÓŁEM	2005	3163	1707	0,4	2,6	5,6	91,4	1456	9,7	22,9	42,6	24,8	
TOTAL	2010	4326	1837	0,4	0,8	3,8	95,0	2489	2,2	24,1	44,5	29,2	
	2012	4525	2163	0,2	1,0	3,9	94,9	2362	1,9	33,8	42,6	21,7	
	2013	4182	1923	0,1	1,2	4,6	94,1	2259	1,6	34,4	42,3	21,7	
Miasta	2005	2169	805	0,5	2,9	5,0	91,6	1364	10,3	24,4	41,3	24	
Urban areas	2010	3023	764	0,4	1,1	3,9	94,6	2259	2,4	19,6	46,3	31,7	
	2012	3112	759	0,5	1,6	4,2	93,7	2353	1,9	33,9	42,7	21,5	
	2013	2893	705	–	1,4	5,7	92,9	2188	1,4	35,3	42,6	20,7	
Wieś	2005	994	902	0,2	2,5	6,1	91,2	92	–	–	63,0	37,0	
Rural areas	2010	1303	1073	0,4	0,7	3,6	95,3	230	0,4	68,3	27,4	3,9	
	2012	1413	1404	–	0,6	3,8	95,6	9	–	–	22,2	77,8	
	2013	1289	1218	0,2	1,1	4,0	94,7	71	8,4	8,5	32,4	50,7	

DZIAŁ X EDUKACJA I WYCHOWANIE

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 7 IX 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, z późniejszymi zmianami) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365) z późniejszymi zmianami.

Wychowanie przedszkolne, jako pierwszy etap edukacji, realizowane jest w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz od roku szkolnego 2008/09 również w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 VIII 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. 2010 Nr 161, poz. 1080).

Wśród szkół objętych systemem oświaty funkcjonują:

- od roku szkolnego 1999/2000 – 6-letnie **szkoły podstawowe** oraz 3-letnie **gimnazja**, w których nauka jest obowiązkowa (powstałe w miejsce 8-letnich szkół podstawowych),
- od roku szkolnego 2002/03 – **szkoły ponadgimnazjalne**, tj. 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe, 3-letnie licea ogólnokształcące i profilowane, 4-letnie technika oraz od roku szkolnego 2004/05 – szkoły dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające) i 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy; do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się również ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Ponadto, w latach szkolnych 2004/05–2010/11 wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 6 lat, a od 1 IX 2011 r. – w wieku 5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego, tj. w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

Od roku szkolnego 2009/10 dzieci 6-letnie na wniosek rodziców mogą rozpocząć naukę w I klasie szkoły podstawowej.

2. Dane dotyczące **ogólnokształcących szkół artystycznych** podaje się od roku szkolnego 2007/08, a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07, z wyłączeniem szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne; dane za lata poprzednie podano w warunkach porównywalnych z rokiem szkolnym 2007/08.

CHAPTER X EDUCATION

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Education System Act of 7 Sep 1991 (uniform text Journal of Laws 2004 No. 256, item 2572, with later amendments) and the Act of 27 Jul 2005 – Higher Education Law (Journal of Laws No. 164, item 1365) with later amendments.

Pre-primary education as a first stage of education is realized in nursery schools and pre-primary sections of primary schools; and since 2008/09 school year also in pre-primary education groups and pre-primary points according to the regulation of the Minister of National Education dated 10 Jan 2008 on types of other forms of pre-primary education, conditions of establishing and organising these forms as well as their functioning (Journal of Laws 2010 No. 161, item 1080).

Schools covered by the educational system include:

- since 1999/2000 school year – 6-year compulsory **primary schools** and 3-year compulsory **lower secondary schools**, which replaced 8-year primary schools, where education is compulsory,
- since 2002/03 school year – **upper secondary schools**, i.e. 2-3-year basic vocational schools, 3-year general secondary schools and specialized secondary schools, 4-year technical secondary schools as well as since 2004/05 school year – schools for graduates of basic vocational schools (2-year supplementary general secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools) and 3-year special job-training schools. Upper secondary schools include also general art schools leading to professional certification and post-secondary schools.

Moreover, in 2004/05–2010/11 school year an obligatory 1 year pre-primary education has been introduced for children at the age 6 and since 1 Sep 2011 – children at the age of 5 children at the age of 6 in pre-primary education establishments i.e. in pre-primary sections of primary schools and pre-primary schools (including special schools and special nursery schools) as well as since the 2008/09 school year in pre-primary education groups and pre-primary points.

Since the 2009/10 school year, upon the request of parents children at the age of 6 can start education in the first class of primary school.

2. Data on **general art schools** have been presented since 2007/08 school year, and for graduates – since 2006/07 school year excluding art schools providing art education only; data for previous years are presented in conditions comparable with 2007/08 school year.

3. Prezentowane w dziale dane dotyczą m.in.: wychowania przedszkolnego, szkół dla dzieci i młodzieży, policealnych, wyższych oraz szkół dla dorosłych.

4. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

5. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej. Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

6. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym:
 - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
 - b) szkoły filialne (bez szkół specjalnych),
 - c) szkoły artystyczne (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja, w tym:
 - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
 - b) szkoły z oddziałami przysposabiającymi do pracy;
- 3) szkoły specjalne przysposabiające do pracy;
- 4) zasadnicze szkoły zawodowe;
- 5) licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) uzupełniające licea ogólnokształcące na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 7) licea profilowane – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 8) technika;
- 9) technika uzupełniająca na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 10) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych).

3. *Data presented in the chapter are, among others, related to: pre-primary education, schools for children and youth, post-secondary schools, tertiary education and schools for adults.*

4. *Data include schools and establishments managed by central (government) entities, local government units (gminas, powiats and voivodships) as well as by other legal and natural persons.*

5. *Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school if it implements the programme minimum as well as applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) entities and local government units can only administer public schools. Primary schools and lower secondary schools can only be public or non-public with the competence of a public school. Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.*

6. Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) *primary schools, of which:*
 - a) *sports schools and athletic schools (excluding special schools),*
 - b) *branch schools (excluding special schools),*
 - c) *art schools (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school programme;*
- 2) *lower secondary schools, of which:*
 - a) *sports schools and athletic schools (excluding special schools),*
 - b) *schools with job-training sections;*
- 3) *special job-training schools;*
- 4) *basic vocational schools;*
- 5) *general secondary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);*
- 6) *supplementary general secondary schools based on the programme of basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;*
- 7) *specialized secondary schools – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;*
- 8) *technical secondary schools;*
- 9) *supplementary technical secondary schools based on the programme of basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;*
- 10) *general art schools leading to professional certification (excluding special schools).*

7. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej i zaocznej oraz od roku szkolnego 2008/09 również w formie stacjonarnej i na odległość – obejmują:

- 1) policealne szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata;
- 3) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) – od roku szkolnego 2005/06.

8. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadaje się tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą).

Podział szkół wyższych według **typów szkół** opracowano na podstawie grupowania stosowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla szkół publicznych. W podziale tym do typu „wyższe szkoły” zaliczono zarówno szkoły mające w nazwie własnej „wyższa szkoła”, jak też „uniwersytet” lub „akademia”: rolnicza, ekonomiczna, pedagogiczna, artystyczna i teologiczna.

Studentów, absolwentów i nauczycieli akademickich wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, wydziałami i instytutami zamiejscowymi oraz punktami konsultacyjnymi. Dane nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz szkół resortu spraw wewnętrznych.

9. Szkoły dla dorosłych – kształcące w formie stacjonarnej, zaocznej i na odległość – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 4) licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 5) uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 6) licea profilowane dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 7) technika dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 8) technika uzupełniająca dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2013/14 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych.

7. Post-secondary schools – educating in day, evening and weekend form, since the 2008/09 school year also full-time and distance form include:

- 1) post-secondary vocational schools (1-, 2- or 3-year), including special schools;
- 2) foreign language teacher training colleges as well as teacher training colleges (3-year), in which graduates do not receive Bachelor's degree;
- 3) colleges of social work (3-year) – since 2005/06 school year.

8. Tertiary education (university level) includes full-time and part-time programmes.

Data regarding tertiary education:

- 1) include foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates receive the title of licentiate;
- 2) include foreigners studying in Poland;
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at organizational units of Polish higher education institutions).

The division of higher education institutions by **type of institution** was based on the grouping applied by the Ministry of Science and Higher Education with regard to public schools. In this division, the category of "higher education schools" comprises both the schools whose proper name includes the phrase "higher school" and those containing in their proper name the word "university" or "academy" – of agriculture, economics, pedagogy, arts and theology.

Data on students, graduates and academic teachers are given according to the seats of higher education institutions including branches, faculties and institutes operating in a place different than the place of their seat as well as advisory. Data do not include Academies of the Ministry of National Defence and Academies of the Ministry of Interior.

9. Schools for adults – educating in full-time, weekend form, and distance form – include:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) basic vocational schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;
- 4) general secondary schools for adults;
- 5) supplementary general secondary schools for adults based on the programme of a basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;
- 6) specialized secondary schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;
- 7) technical secondary schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;
- 8) supplementary technical secondary schools for adults based on the programme of a basic vocational school – phased out; in the 2013/14 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych, w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne, ogólnodostępne, terapeutyczne i wyrównawcze) oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub placówkach wykonujących działalność leczniczą (do roku szkolnego 2011/12 określanych jako zakłady opieki zdrowotnej; łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczane są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp. Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

16. Dane o nauczycielach akademickich dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, a od roku akademickiego 2006/07 także dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

17. Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki opiekuńczo-wychowawcze, przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole.

10. Special schools are organized for children and youth with special educational needs, including handicapped youth. Education may be conducted within the school system or individually. Special education occurs in special schools operating independently, in mainstream schools (in which special departments or integration, mainstream, therapeutic and compensatory classes are established) as well as in special educational centres other educational institutions or in the units performing health care activities (until the 2011/12 school year defined as health care institutions; including health resort treatment).

11. Special educational centres are facilities for handicapped children and youth, aged 3 and more who, due to their disability, are not able to attend nursery schools or regular schools.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life in accordance with legal and social norms.

13. Youth sociotherapy centres are centres intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation-education centres are facilities making it possible for children and youth with a profound mental retardation to meet their obligation to receive an education through participating in rehabilitation-education classes.

15. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed in obligatory teaching programmes, i.e., excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc. Data regarding teachers full-time employees and part-time employees calculated as full-time employees.

16. Data regarding academic teachers concern the positions of: professor, assistant professor, tutor and assistant as well as other didactic positions of: senior lecturer, lecturer, lector, instructor, and since the 2006/07 academic year also qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

17. Pre-primary education establishments are care and educational centres designated for children aged 3 until beginning education in a primary school, providing children with care and aimed at preparation to education in school.

- Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono:
- przedszkola,
 - oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych,
 - zespoły wychowania przedszkolnego,
 - punkty przedszkolne.

18. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy, na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych w roku akademickim.

19. Absolwenci eksterni występują wyłącznie w szkołach policealnych i w szkołach dla dorosłych.

20. Pomieszczenia szkolne nie obejmują pomieszczeń w szkołach dla dorosłych i w szkołach specjalnych.

21. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określanej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

22. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

23. Zadaniem **wychowania pozaszkolnego** jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do **placówek wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

24. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, od roku szkolnego 2007/08 (a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07) opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Pre-primary education establishments include:

- *nursery schools,*
- *pre-primary sections in primary schools,*
- *pre-primary education groups,*
- *pre-primary points.*

18. Data regarding:

- 1) *pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as since the 2008/09 school year – special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres, extracurricular education as well as boarding school and dormitories concern the beginning of the school year; data concerning graduates – the end of the school year;*
- 2) *tertiary education are presented as of 30 Nov; students are indicated correspondingly on the number of fields of education which they study; data regarding graduates concern the number of diplomas issued at the end of studies in the academic year.*

19. *Extramural graduates occur only in post-secondary schools and schools for adults*

20. *Classrooms do not include classrooms in adult schools and special schools.*

21. Enrolment rate:

- 1) **gross** – *is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) on a given educational level (regardless of age) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this educational level.*
- 2) **net** – *is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) at a given educational level (within a given age group) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this educational level.*

22. Boarding school *is a foster and educational facility designated for youth attending general and vocational secondary schools located outside their place of permanent residence. A dormitory is an interschool facility serving as a boarding school.*

23. Extracurricular education *is aimed at offering young people favorable conditions to develop interests and aptitudes as well as recreation and rest during free time.*

Extracurricular education institutions *include: youth centres, youth community centres, extracurricular interest groups, interschool sports centres and other public and non-public institutions.*

24. *The information presented, excluding the data on higher education institutions, since the school year 2007/08 (in the case of graduates – since the school year 2006/07), have been completed on the basis of the Educational Information System, administered by the Ministry of National Education.*

Uwaga do tablic 1 i 2

Od roku szkolnego 2012/13 brak naboru do klas pierwszych w uzupełniających liceach ogólnokształcących dla młodzieży i dorosłych, liceach profilowanych, technikach uzupełniających dla młodzieży oraz zasadniczych szkołach zawodowych i technikach dla dorosłych, a od roku szkolnego 2013/14 – technikach uzupełniających dla dorosłych. Szkoły te są stopniowo likwidowane.

Note to the tables 1 and 2

Since 2012/13 school year there has been no admittance to the 1st grades of supplementary general schools for youth and adults, specialized secondary schools, supplementary technical secondary schools for youth as well as basic vocational schools and technical secondary schools for adults and since 2013/14 year – supplementary technical schools for adults. These schools are being gradually dissolved.

TABL. 1 (125). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	502	449	425	414	primary
gimnazja	219	222	226	229	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	10	10	10	10	special job-training
zasadnicze zawodowe	53	50	50	46	basic vocational
licea ogólnokształcące	75	74	76	79	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2	2	2	–	supplementary general secondary
licea profilowane	60	17	12	6	specialized secondary
technika	75	68	69	66	technical secondary
technika uzupełniająca	13	4	1	1	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	3	4	4	4 ^b	general art ^a
policealne	124	110	102	79	post-secondary
wyższe	19	17	18	18	tertiary
dla dorosłych	154	128	118	79	for adults
gimnazja	4	4	2	2	lower secondary
zasadnicze zawodowe	2	–	–	–	basic vocational
licea ogólnokształcące	55	50	60	53	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	40	42	35	7	supplementary general secondary
licea profilowane	3	–	–	–	specialized secondary
technika	21	11	6	5	technical secondary
technika uzupełniająca	29	21	15	12	supplementary technical secondary
POMIESZCZENIA SZKOLNE ^c CLASSROOMS ^c					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	5324	5566	5425	5419	primary
gimnazja	2184	2470	2553	2519	lower secondary
zasadnicze zawodowe	123	173	196	212	basic vocational
licea ogólnokształcące	975	1082	1098	1112	general secondary
licea profilowane	236	64	50	42	specialized secondary
technika	1238	1389	1333	1293	technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	36	96	114	120	general art ^a
policealne	208	286	312	318	post-secondary

a Dające uprawnienia zawodowe. b Ponadto 6 szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne. c Bez pomieszczeń w szkołach dla dorosłych i specjalnych.

a Leading to professional certification. b Moreover, 6 art schools giving only artistic education. c Excluding classrooms in schools for adults and in special schools.

TABL. 1 (125). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
NAUCZYCIELE ^a TEACHERS ^a					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^b	6347	5620	5232	5174	primary ^b
gimnazja ^b	3815	3514	3231	3090	lower secondary ^b
zasadnicze zawodowe ^{bc}	310	411	380	368	basic vocational ^{bc}
licea ogólnokształcące ^{bd}	1584	1717	1548	1400	general secondary ^{bd}
licea profilowane ^b	439	97	36	12	specialized secondary ^b
technika ^{bde}	1171	1766	1519	1402	technical secondary ^{bde}
policealne	434	403	437	348	post-secondary
wyższe ^f	2941	3078	2995	2923	tertiary ^f
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^g	11580	9271	8947	9246	Pre-primary education ^g
Szkoły:					Schools:
podstawowe	85238	67355	64542	63868	primary
gimnazja	53873	41056	36750	34973	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	173	323	373	364	special job-training
zasadnicze zawodowe	5774	5238	4272	4131	basic vocational
licea ogólnokształcące	25312	22975	21453	20186	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	29	40	27	–	supplementary general secondary
licea profilowane	7201	1126	409	122	specialized secondary
technika	19327	20190	18416	17510	technical secondary
technika uzupełniające	189	111	35	14	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^h	426	430	432	433 ⁱ	general art ^h
policealne	11458	13460	17050	11158	post-secondary
wyższe	53306	53963	47550	42755	tertiary

a W roku szkolnym 2005/06 bez nauczycieli pracujących w zespołach szkół; patrz uwagi ogólne, ust. 15 na str. 188. b–e Łącznie ze szkołami: b – dla dorosłych, c – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, d – uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami, e – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. f Nauczyciele akademicy. g Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 34 na str. 216. h Dające uprawnienia zawodowe. i Ponadto 309 uczniów szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

a In 2005/06 school year excluding teachers working in complexes of schools; see general notes, item 15 on page 188. b–e Including: b – schools for adults, c – special job-training schools, d – supplementary schools respectively: general secondary schools and technical secondary schools, e – general art schools leading to professional certification. f Academic teachers. g Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments also described in table 34 on page 216. h Leading to professional certification. i Moreover, 309 students of art schools giving only artistic education.

TABL. 1 (125). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
dla dorosłych	10392	7656	6995	5631	for adults
gimnazja	226	98	89	99	lower secondary
zasadnicze zawodowe	29	–	–	–	basic vocational
licea ogólnokształcące	5679	4003	4922	4982	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	1444	2451	1107	139	supplementary general secondary
licea profilowane	235	–	–	–	specialized secondary
technika	2293	388	258	141	technical secondary
technika uzupełniająca	486	716	619	270	supplementary technical secondary
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	16137	11873	11032	.	primary
gimnazja	17970	13666	12505	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	1	64	83	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	1872	1809	1502	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	8062	7435	7332	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	28	–	–	.	supplementary general secondary
licea profilowane	2553	461	192	.	specialized secondary
technika	4173	4704	4466	.	technical secondary
technika uzupełniająca	x	34	16	.	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	93	88	76 ^b	.	general art ^a
policealne	3642	3280	3654	.	post-secondary
wyższe	10693	15690	14054	.	tertiary
dla dorosłych	3516	2134	1905	.	for adults
gimnazja	85	43	32	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	16	–	–	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	1789	962	1030	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	355	914	673	.	supplementary general secondary
licea profilowane	51	–	–	.	specialized secondary
technika	1220	69	31	.	technical secondary
technika uzupełniająca	x	146	139	.	supplementary technical secondary

^a Dające uprawnienia zawodowe. ^b Ponadto 37 absolwentów szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Leading to professional certification. ^b Moreover, 37 graduates of art schools giving only artistic education.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe <i>Primary schools</i>	502	449	425	414	85238	67355	64542	63868	16137	11873	11032
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	–	–	–	2	–	–	–	2	1	–
<i>Central (government) administration entities</i>											
Jednostki samorządu terytorialnego	462	405	368	355	83425	65253	61817	60834	15823	11539	10596
<i>Local government units</i>											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	31	35	44	48	1239	1416	1729	1830	231	237	299
<i>Associations and other social organizations</i>											
Organizacje wyznaniowe	4	4	4	3	370	340	421	438	51	55	76
<i>Religious organizations</i>											
Pozostałe	4	5	9	8	202	346	575	766	30	41	61
<i>Others</i>											
Gimnazja <i>Lower secondary schools</i>	219	222	226	229	53873	41056	36750	34973	17970	13666	12505
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	1	19	14	14	10	5	11	11
<i>Central (government) administration entities</i>											
Jednostki samorządu terytorialnego	196	197	197	198	52546	39432	35083	33218	17604	13136	11957
<i>Local government units</i>											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	14	15	17	17	870	999	961	946	248	318	307
<i>Associations and other social organizations</i>											
Organizacje wyznaniowe	3	3	4	5	267	377	425	491	55	134	133
<i>Religious organizations</i>											
Pozostałe	5	6	7	8	171	234	267	308	58	67	97
<i>Others</i>											
Zasadnicze szkoły zawodowe^a <i>Basic vocational schools^a</i>	63	60	60	56	5947	5561	4645	4495	1873	1873	1585
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	5	5	3	17	223	188	136	3	68	91
<i>Central (government) administration entities</i>											
Jednostki samorządu terytorialnego	54	47	46	45	5047	4488	3690	3695	1580	1523	1209
<i>Local government units</i>											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	7	8	9	8	862	850	767	664	277	282	285
<i>Associations and other social organizations</i>											
Pozostałe	1	–	–	–	21	–	–	–	13	–	–
<i>Others</i>											

a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy.
a Including special job-training schools.

TABL. 2 (126). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a General secondary schools^a	77	76	78	79	25341	23015	21480	20186	8090	7435	7332
Jednostki samorządu terytorialnego	70	67	67	65	24776	22359	20673	19227	7917	7206	7085
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	3	5	7	8	339	347	466	549	118	116	143
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	2	2	2	115	258	273	273	24	88	84
Religious organizations											
Pozostałe	3	2	2	4	111	51	68	137	31	25	20
Others											
Licea profilowane Specialized secondary schools	60	17	12	6	7201	1126	409	122	2553	461	192
Jednostki samorządu terytorialnego	54	16	11	6	6784	1083	389	122	2511	441	174
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	5	1	1	–	406	43	20	–	32	20	18
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	–	–	–	11	–	–	–	10	–	–
Religious organizations											
Technika^b Technical secondary schools^b	91	76	74	71	19942	20731	18883	17957	4266	4826	4558
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	10	9	9	426	2079	1789	1701	93	552	453
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	84	57	56	55	19331	18089	16471	15754	4151	4227	3921
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	2	6	6	4	88	307	242	169	11	39	94
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	1	1	1	64	72	94	89	11	–	22
Religious organizations											
Pozostałe	1	2	2	2	33	184	287	244	–	8	68
Others											
Szkoły policealne Post-secondary schools	124	110	102	79	11458	13460	17050	11158	3642	3280	3654
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	–	3	3	–	–	204	112	–	–	70	104
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	43	30	27	22	4906	3362	2831	2573	1499	1067	1130
Local government units											

a–b Łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, b – technikami uzupełniającymi i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a–b Including: a – supplementary general secondary schools, b – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

TABL. 2 (126). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły policealne (dok.) Post-secondary schools (cont.)												
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	17	11	13	11	756	634	624	598	316	305	236	
<i>Associations and other social organizations</i>												
Organizacje wyznaniowe	1	2	2	2	20	14	21	21	6	2	2	
<i>Religious organizations</i>												
Pozostałe	63	64	57	44	5776	9246	13462	7966	1821	1836	2182	
<i>Others</i>												
Szkoły wyższe	19	17	18	18	53306	53963	47550	42755	10693	15690	14054	
Tertiary education												
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	5	5	5	31778	37946	36688	34234	6607	9928	9976	
<i>Central (government) administration entities</i>												
Pozostałe	14	12	13	13	21528	16017	10862	8521	4086	5762	4078	
<i>Others</i>												
Szkoły dla dorosłych	154	128	118	79	10392	7656	6995	5631	3516	2134	1905	
Schools for adults												
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	–	5	4	3	–	158	89	41	–	15	46	
<i>Central (government) administration entities</i>												
Jednostki samorządu terytorialnego	66	42	43	29	5229	2663	2233	1704	1779	744	511	
<i>Local government units</i>												
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	33	32	25	18	1933	993	807	730	759	302	262	
<i>Associations and other social organizations</i>												
Pozostałe	55	49	46	29	3230	3842	3866	3156	978	1073	1086	
<i>Others</i>												

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (127). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–12 lat	96,5	93,1	92,0	91,7
13–15	96,8	94,2	93,3	92,7
16–18	93,1	92,8	92,1	91,8
19–21 lat	22,4	28,6	30,7	25,0

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (128). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2005/06			2010/11			2012/13			2013/14		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
		w %						in %					
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe primary	7–12	97,2	97,6	96,8	94,9	95,0	94,7	95,0	95,0	95,0	94,7	94,9	94,6
gimnazja lower secondary	13–15	99,1	100,0	98,1	96,8	98,2	95,3	95,6	96,8	94,5	95,1	96,1	94,0
zasadnicze zawodowe ^a basic vocational ^a	16–18	10,2	15,0	5,1	11,2	16,0	6,0	10,4	15,3	5,3	10,6	15,5	5,5
licea ogólnokształ- cące i profilo- wane ^b general and specialized secondary ^b	16–18	67,9	55,4	81,0	61,4	48,9	74,6	62,5	50,3	75,2	60,0	48,0	72,7
technika ^c technical secondary ^c	16–18	38,7	50,2	26,5	43,8	55,3	31,7	44,3	56,2	31,8	43,4	54,2	31,9
policealne post-secondary	19–21	17,8	16,6	19,1	24,8	16,9	33,2	33,1	20,6	46,3	22,6	13,5	32,2
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^d Pre-primary education ^d	6	95,5	96,3	94,6	85,2	86,2	84,2	77,6	80,1	74,8	78,3	80,7	75,8
Szkoły: Schools:													
podstawowe primary	7–12	96,1	96,2	96,0	92,7	92,6	92,7	91,8	91,9	91,7	91,5	91,7	91,3
gimnazja lower secondary	13–15	94,8	94,3	95,3	92,2	92,0	92,4	91,1	90,6	91,6	90,6	89,9	91,4
zasadnicze zawodowe ^a basic vocational ^a	16–18	8,6	12,6	4,3	9,4	13,6	5,0	8,5	12,6	4,2	8,7	12,8	4,5
licea ogólnokształ- cące i profilo- wane ^b general and specialized secondary ^b	16–18	55,4	41,7	69,7	48,9	35,3	63,1	49,4	35,9	63,4	48,4	35,1	62,5
technika ^c technical secondary ^c	16–18	25,6	32,7	18,1	30,8	38,3	22,8	30,7	38,3	22,9	31,1	38,8	23,1
policealne post-secondary	19–21	10,5	9,9	11,2	9,8	6,3	13,4	12,2	7,2	17,5	8,0	4,6	11,4

a–c Łącznie ze szkołami: a – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. d Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a–c Including: a – special job-training schools, b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. d Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 5 (129). **KOMPUTERY W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH**
COMPUTERS IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH
AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

SZKOŁY SCHOOLS		Szkoły posiadające komputery w % danej grupy szkół <i>Schools equipped with computers in % of a given group of schools</i>	Pracownie komputerowe <i>Computer laboratories</i>	Komputery ^a w szkołach <i>Computers^a in schools</i>			
				ogółem <i>grand total</i>	w tym przeznaczone do użytku uczniów <i>of which used by pupils and students</i>		
					razem <i>total</i>	w tym z dostępem do Internetu <i>of which with the Internet access</i>	
						razem <i>total</i>	w tym szerokopasmowego <i>of which broadband connection</i>
Podstawowe <i>Primary</i>	2005/06	93,6	452	5908	4681	3537	–
	2010/11	97,3	481	9178	7071	6169	3678
	2012/13	97,9	461	9911	7241	6550	3996
	2013/14	98,6	447	10162	7459	6929	4212
Gimnazja <i>Lower secondary</i>	2005/06	80,8	194	3111	2473	2370	–
	2010/11	86,0	226	5026	3766	3603	2441
	2012/13	83,2	217	5161	3632	3524	2470
	2013/14	83,4	209	5353	3780	3687	2591
Zasadnicze zawodowe .. <i>Basic vocational</i>	2005/06	18,9	12	174	135	117	–
	2010/11	36,0	20	364	325	321	240
	2012/13	32,0	20	490	470	412	306
	2013/14	34,8	17	570	470	452	349
Licea ogólnokształcące ^b <i>General secondary^b</i>	2005/06	85,4	73	1485	1174	1133	–
	2010/11	78,9	97	3022	2287	2255	1368
	2012/13	78,2	95	3365	2288	2267	1342
	2013/14	75,9	94	3483	2284	2271	1321
Licea profilowane <i>Specialized secondary</i>	2005/06	27,6	23	496	403	372	–
	2010/11	35,0	9	151	131	131	131
	2012/13	33,3	6	94	88	88	88
	2013/14	50,0	4	66	65	65	65
Technika ^c <i>Technical secondary^c</i>	2005/06	58,2	96	2024	1567	1368	–
	2010/11	73,7	135	3778	3014	2909	1884
	2012/13	79,7	150	4324	3282	3204	2389
	2013/14	84,5	159	4572	3404	3343	2661
Policealne <i>Post-secondary</i>	2005/06	22,6	22	554	477	458	–
	2010/11	44,5	42	835	709	687	547
	2012/13	47,1	35	817	644	602	454
	2013/14	59,5	31	786	587	541	385

a W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz; dane z roku szkolnego 2013/14 szacowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi oraz ogólnokształcącymi artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In case of commonly used computers by a few schools – presented only once; in the 2013/14 school year data estimated by the Ministry of National Education. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 6 i 7

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 6 and 7

The division by languages may include one person more than once.

TABL. 6 (130). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH^a**
PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS^a

LATA YEARS JEZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools									
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych ^b basic vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialized secondary ^d	technikach ^d technical secondary ^d	policealnych ^e post- secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski English	2005/06	152656	59,8	62,3	55,9	86,5	59,3	99,0	97,7	93,3	52,9
	2010/11	155669	95,3	96,3	93,7	96,9	75,7	98,8	96,6	96,5	30,9
	2012/13	151319	98,0	98,0	97,9	98,2	81,7	99,8	96,8	97,7	49,0
	2013/14	143648	98,0	98,2	97,6	98,0	86,3	99,8	100,0	99,0	46,6
Francuski French	2005/06	5069	0,3	0,4	–	2,2	0,9	10,8	2,5	3,3	0,9
	2010/11	4778	0,2	0,4	–	3,7	–	11,4	–	2,3	–
	2012/13	4962	0,1	0,1	–	5,0	–	11,8	–	2,2	–
	2013/14	4324	0,1	0,2	–	4,8	–	10,8	–	2,1	–
Niemiecki German	2005/06	44090	4,1	4,6	3,3	13,1	6,8	61,7	64,5	64,4	7,6
	2010/11	41523	2,2	3,0	0,9	35,8	6,0	50,9	45,7	61,3	0,6
	2012/13	40930	1,2	1,4	0,6	48,6	5,2	47,2	36,7	62,4	0,2
	2013/14	37605	1,3	1,3	1,2	47,4	–	43,6	41,0	63,2	0,3
Rosyjski Russian	2005/06	24682	4,9	2,4	3,3	7,4	18,5	25,2	35,0	33,3	0,8
	2010/11	21961	1,9	0,8	3,9	19,7	7,9	24,0	56,8	28,6	0,7
	2012/13	24315	1,5	0,9	2,7	30,7	9,4	26,9	53,8	29,2	0,8
	2013/14	22446	1,8	1,6	2,0	31,1	9,7	23,1	58,2	28,8	1,3
Inne Others	2005/06	1590	–	–	–	0,1	–	6,1	–	–	0,4
	2010/11	2227	0,6	0,1	1,4	0,1	–	7,1	–	0,5	0,4
	2012/13	2425	0,2	0,2	–	0,2	–	9,0	12,5	1,0	0,2
	2013/14	1716	0,1	0,1	–	0,3	–	6,9	–	0,8	0,1
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f											
Angielski English	2005/06	23918	22,9	20,7	26,3	8,1	–	–	–	–	–
	2010/11	3393	3,0	2,4	4,2	1,1	–	1,0	–	1,1	3,3
	2012/13	1437	1,1	1,0	1,4	0,2	–	0,2	–	0,0	3,3
	2013/14	760	1,0	0,7	1,7	0,2	–	0,1	–	–	0,1

a W roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b–d łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy w roku szkolnym 2005/06, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, d – technikami uzupełniającymi oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Od roku szkolnego 2010/11 bez kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

a In the 2005/06 school year as of 31 Dec. b–d Including: b – special job-training schools in the 2005/06 school year, c – supplementary general secondary schools, d – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/2011 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

TABL. 6 (130). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLIĆEALNYCH^a (dok.)**
PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS^a (cont.)

LATA YEARS JEZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools									
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych ^b basic vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialized secondary	technikach ^d technical secondary ^d	polićealnych ^e post-secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE DODATKOWE ^f (dok.) ADDITIONAL EDUCATION ^f (cont.)											
Francuski <i>French</i>	2005/06	1795	0,3	0,5	–	2,8	–	0,2	–	–	–
	2010/11	1333	0,7	0,9	0,4	1,1	–	1,7	–	0,2	–
	2012/13	852	0,5	0,6	0,3	0,5	–	1,3	–	0,4	–
	2013/14	1008	0,2	0,1	0,3	0,8	–	2,6	–	0,5	–
Niemiecki <i>German</i>	2005/06	19812	3,9	3,9	4,0	29,8	–	1,1	–	0,4	–
	2010/11	10717	4,3	3,5	5,6	15,0	–	5,1	–	2,3	0,1
	2012/13	7267	5,3	5,2	5,4	7,5	–	4,6	–	0,6	–
	2013/14	7556	4,2	3,9	4,8	8,9	–	8,4	–	0,6	–
Inne <i>Others</i>	2005/06	13495	5,2	3,6	7,8	15,5	–	2,8	–	–	–
	2010/11	9656	6,2	4,2	9,7	9,5	–	6,2	–	0,9	–
	2012/13	6920	6,3	4,6	9,5	3,9	–	5,7	–	1,1	–
	2013/14	6110	5,5	3,3	9,7	4,0	–	5,2	–	0,9	–

a W roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b–d Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy w roku szkolnym 2005/06, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, d – technikami uzupełniającymi oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Od roku szkolnego 2010/11 bez kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2005/06 school year as of 31 Dec. b–d Including: b – special job-training schools in the 2005/06 school year, c – supplementary general secondary schools, d – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/2011 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (131). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JEZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school					
		gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	liceach profilowanych specialized secondary	technikach ^c technical secondary ^c	
Angielski <i>English</i>	2005/06	6176	95,5	–	65,7	100,0	43,1
	2010/11	6116	100,0	–	88,5	–	61,2
	2012/13	5903	100,0	–	85,4	–	75,9
	2013/14	4854	100,0	–	87,2	–	70,8
Niemiecki <i>German</i>	2005/06	573	–	100,0	–	2,4	15,0
	2010/11	155	–	–	0,6	–	10,7
	2012/13	38	–	–	0,1	–	3,8
	2013/14	29	–	–	0,2	–	4,9

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego; w roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi.

a Data concern obligatory education; in the 2005/06 school year as of 31 Dec. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools.

TABL. 7 (131). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a (dok.)**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school					
		gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych basic voca- tional	liceach ogólnokształ- cących ^b general secondary ^b	liceach profi- lowanych specialized secondary	technikach ^c technical secondary ^c	
Rosyjski	2005/06	3390	4,5	–	32,1	–	44,6
Russian	2010/11	1342	–	–	16,4	–	25,5
	2012/13	676	–	–	8,3	–	20,3
	2013/14	439	–	–	6,6	–	24,3

^a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego; w roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. ^b, ^c Łącznie ze szkołami: ^b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, ^c – technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Data concern obligatory education; in the 2005/06 school year as of 31 Dec. ^b, ^c Including: ^b – supplementary general secondary schools, ^c – supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (132). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION FOR PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	2367	1940	1704	1691	442	394	351	Primary schools
w tym specjalne	746	490	522	492	115	90	100	of which special
Gimnazja	1904	1546	1428	1340	629	469	479	Lower secondary schools
w tym specjalne	788	606	576	558	267	192	172	of which special
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	173	323	373	364	1	64	83	Special job-training schools
Zasadnicze szkoły zawodowe	455	318	287	283	129	102	84	Basic vocational schools
w tym specjalne	424	271	221	213	120	91	69	of which special
Licea ogólnokształcące ^b	142	97	115	130	56	30	30	General secondary schools ^b
w tym specjalne	–	16	22	31	–	–	–	of which special
Licea profilowane	85	38	10	5	33	9	5	Specialized secondary schools
Technika ^c	41	74	94	101	6	2	25	Technical secondary schools ^c
Szkoły policealne	9	–	–	–	2	–	–	Post-secondary schools

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 188. ^b, ^c Łącznie z: ^b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, ^c – technikami uzupełniającymi oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a See general notes, item 10 on page 188. ^b, ^c Including: ^b – supplementary general secondary schools, ^c – supplementary technical secondary schools as well as general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (133). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^a	2010	2012	2013	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE <i>SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES</i>					
Ośrodki	5	5	6	5	<i>Centres</i>
Miejsca	334	404	370	359	<i>Places</i>
Wychowankowie	257	269	263	254	<i>Residents</i>
w tym z upośledzeniem umysłowym	214	249	238	228	<i>of which mentally disabled</i>
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE <i>YOUTH EDUCATION CENTRES</i>					
Ośrodki	2	3	3	3	<i>Centres</i>
Miejsca	130	256	260	223	<i>Places</i>
Wychowankowie	123	171	148	154	<i>Residents</i>
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII <i>YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES</i>					
Ośrodki	–	1	3	2	<i>Centres</i>
Miejsca	–	16	115	32	<i>Places</i>
Wychowankowie	–	16	33	24	<i>Residents</i>
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE <i>REHABILITATION-EDUCATION CENTRES</i>					
Ośrodki	–	4	5	5	<i>Centres</i>
Miejsca	–	96	117	117	<i>Places</i>
Wychowankowie	–	52	72	72	<i>Residents</i>
w tym:					<i>of which:</i>
z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	–	20	26	31	<i>deeply mentally disabled</i>
z zaburzeniami sprzężonymi	–	32	46	41	<i>with associated defects</i>

^a Stan w dniu 31 X.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a As of 31 Oct.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (134). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK <i>KIND OF INSTITUTIONS</i>	Placówki <i>Institutions</i>	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a <i>Participants of permanent and temporary forms of pursuits^a</i>							
		ogółem <i>total</i>	informatycznych <i>informat-ical</i>	technicznych <i>technical</i>	przedmiotowych <i>subjects</i>	artystycznych <i>art</i>	sportowych <i>sports</i>	turystyczno-krajoznawczych <i>tourism</i>	innych <i>others</i>
OGÓŁEM 2005 ^b	8	9841	–	277	–	4147	4161	–	1256
TOTAL 2010	8	10198	198	758	192	4012	4426	214	398
..... 2012	21	12174	44	106	843	4479	5601	790	311
..... 2013	17	8209	48	98	644	1319	5259	566	275
Młodzieżowe domy kultury <i>Youth community centres</i>	1	1302	48	98	120	866	120	–	50
Ogniska pracy pozaszkolnej <i>Extracurricular interest groups</i>	1	234	–	–	–	234	–	–	–
Międzyszkolne ośrodki sportowe <i>Inter-school sports centres</i>	2	4055	–	–	–	–	4055	–	–
Pozostałe placówki <i>Other institutions</i>	13	2618	–	–	524	219	1084	566	225

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X (w 2005 r. – od 1 XI) roku poprzedzającego rok badany do 30 IX (w 2005 r. – do 31 X) roku badanego. b Stan w dniu 31 X.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities in period from 1 Oct (in 2005 – from 1 Nov) of the year preceding the surveyed year to 30 Sep (in 2005 – to 31 Oct) of the surveyed year. b As of 31 Oct.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (135). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013/14		2005/06 ^a	2010/11	2012/13	2013/14		SPECIFICATION
	placówki <i>establishments</i>	miejsca <i>beds</i>	korzystający <i>boarders</i>					
			ogółem <i>total</i>				na 100 miejsc <i>per 100 beds</i>	
OGÓŁEM	39	4250	4157	3454	3566	3483	82,0	TOTAL
Internaty	29	2723	2805	2058	2213	2113	77,6	<i>Boarding schools</i>
zasadnicze szkoły zawodowe i technika ^b	19	1939	2671 ^c	1341	1497	1392	71,8	<i>basic vocational and technical secondary^b</i>
licea ogólnokształcące ^d	10	784	134	653	716	721	92,0	<i>general secondary^d</i>
licea profilowane	–	–	–	64	–	–	–	<i>specialized secondary</i>
Bursy	10	1527	1352	1396	1353	1370	89,7	<i>Dormitories</i>

a Stan w dniu 31 X. b, d Łącznie ze szkołami: b – technikami uzupełniającymi, ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, policealnymi, kolegiami nauczycielskimi, nauczycielskimi kolegiami języków obcych, kolegiami pracowników służb społecznych, d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi. c W roku szkolnym 2005/06 łącznie z zespołami szkół.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a As of 31 Oct. b, d Including: b – supplementary technical secondary schools, general art schools leading to professional certification, post-secondary schools, teacher training colleges, foreign language teacher training colleges, colleges of social work, d – supplementary general secondary schools. c Including school complexes in 2005/06 school year.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 12 (136). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	10	11	10	10	Dormitories
Miejsca	3456	3559	3800	3607	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	2188	2508	2322	2186	students
w % ogółu studentów	4,1	4,6	4,9	5,1	in % of total students
uczestnicy studiów doktoranckich ^a	.	8	8	9	students of doctoral studies ^a
w % ogółu uczestników	1,6	1,3	1,4	in % of total students of doctoral studies
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	4	4	4	–	Canteens
Miejsca	221	221	221	–	Seats

^a Bez uczestników studiów doktoranckich w Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, placówkach naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów naukowo-badawczych.

^a Excluding doctoral students of the Medical Centre for Postgraduate Education, scientific facilities of the Polish Academy of Sciences as well as research institutes.

TABL. 13 (137). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS^a

SZKOŁY	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14			SCHOOLS	
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which scholarships recipients			
					socjalne social	rektora dla najlep- szych stu- dentów vice- chancellor to the best students		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarship recipients in % of total students of a given group of schools
OGÓŁEM	19392	17669	12541	11944	7889	2486	27,9	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	4922	5075	3567	3439	2082	857	25,6	Universities
Wyższe szkoły techniczne	4717	4355	3271	3323	2347	572	27,1	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze	1554	883	502	502	344	122	35,2	Agricultural academies
Wyższe szkoły ekonomiczne	3287	1953	990	661	458	100	22,8	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ...	208	395	327	233	101	99	20,8	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne	1535	1488	1177	1263	784	304	28,4	Medical universities

^a Łącznie z cudzoziemcami; w roku akademickim 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych; w szkołach macierzystych mających siedzibę na terenie województwa. ^b W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

^a Including foreigners; in the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds; in parent units located in Voivodship. ^b In the division by type of scholarships one person may be included more than once.

TABL. 14 (138). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06			2010/11			2012/13			2013/14		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	484	110	374	432	117	315	405	119	286	397	122	275
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic												
filialne	29	-	29	15	-	15	14	-	14	10	-	10
branch												
Pomieszczenia szkolne ^a Classrooms ^a	5324	2172	3152	5566	2498	3068	5425	2601	2824	5419	2649	2771
Oddziały	4269	2149	2120	3714	1915	1799	3505	1885	1620	3459	1888	1571
Sections												
Uczniowie	84492	51495	32997	66865	42390	24475	64020	41701	22319	63376	41843	21533
Pupils												
w tym kobiety ...	41013	24963	16050	32725	20752	11973	31480	20564	10916	31018	20597	10421
of which females												
w tym I klasa	12262	7508	4754	10560	6739	3821	10236	6811	3425	10688	7222	3466
of which the 1st grade												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	381	381	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic												
filialne	471	-	471	256	-	256	277	-	277	194	-	194
branch												
Absolwenci	16022	9993	6029	11783	7574	4209	10932	6958	3974	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety ...	7720	4804	2916	5754	3705	2049	5381	3448	1933	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	74	74	-	-	-	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic												
filialne	-	-	-	11	-	11	31	-	31	.	.	.
branch												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	175	468	88	155	362	78	158	350	78	160	343	78
school												
1 pomieszczenie szkolne	16	24	10	12	17	8	12	16	8	12	16	8
classroom												
1 oddział	20	24	16	18	22	14	18	22	14	18	22	14
section												

a W przypadku użytkowania przez zespół szkół – wykazane w jednej szkole wskazanej przez dyrektora. W roku szkolnym 2013/14 dane szacowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej; ze względu na zastosowaną metodę szacowania dane mogą się nie sumować.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the case of being used by a complex of schools – attributed to a single school indicated by a headmaster. In the 2013/14 school year data estimated by the Ministry of National Education; due to the method used for estimating data may not sum up.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (139). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06			2010/11			2012/13			2013/14		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	200	102	98	204	113	91	207	117	90	210	120	90
<i>Lower secondary</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	4	4	–	6	6	–	5	5	–	4	4	–
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	6	6	–	6	6	–	6	6	–	7	7	–
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Pomieszczenia szkolne ^b <i>Classrooms^b</i>	2184	1415	769	2470	1654	816	2553	1760	793	2519	1736	783
Oddziały	2135	1393	742	1777	1183	594	1594	1077	517	1530	1035	495
<i>Sections</i>												
Uczniowie	53085	35649	17436	40450	27947	12503	36174	25450	10724	34415	24286	10129
<i>Pupils</i>												
w tym kobiety ...	25630	17214	8416	19474	13429	6045	17412	12230	5182	16708	11771	4937
<i>of which</i> <i>females</i>												
w tym I klasa	17070	11306	5764	13105	9083	4022	11512	8095	3417	11257	7951	3306
<i>of which the</i> <i>1st grade</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1115	1115	–	1930	1930	–	1434	1434	–	1244	1244	–
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	648	648	–	622	622	–	552	552	–	539	539	–
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Absolwenci	17703	11991	5712	13474	9344	4130	12333	8691	3642	.	.	.
<i>Graduates</i>												
w tym kobiety ...	8595	5813	2782	6606	4602	2004	5914	4169	1745	.	.	.
<i>of which females</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	352	352	–	638	638	–	435	435	–	.	.	.
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	186	186	–	219	219	–	209	209	–	.	.	.
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Liczba uczniów na: <i>Number of pupils per:</i>												
1 szkołę	265	350	178	198	247	137	175	218	119	164	202	112
<i>school</i>												
1 pomieszczenie szkolne	24	25	23	16	17	15	14	14	14	14	14	13
<i>classroom</i>												
1 oddział	25	26	23	23	24	21	23	24	21	22	23	20
<i>section</i>												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej. b W przypadku użytkowania przez zespół szkół – wykazane w jednej szkole wskazanej przez dyrektora. W roku szkolnym 2013/14 dane szacowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej; ze względu na zastosowaną metodę szacowania dane mogą się nie sumować.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the 6th grade of primary school. b In the case of being used by a complex of schools – attributed to a single school indicated by a headmaster. In the 2013/14 school year data estimated by the Ministry of National Education; due to the method used for estimating data may not sum up.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (140). **ZASADNICZE SZKOŁY ZAWODOWE DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły	45	43	43	40
Schools				
Oddziały	213	249	179	170
Sections				
Uczniowie	5350	4967	4051	3918
Students				
w tym kobiety	1220	1206	914	899
of which females				
w tym I klasa	2091	1786	1423	1543
of which the 1st grade				
Absolwenci	1752	1718	1433	.
Graduates				
w tym kobiety	453	441	367	.
of which females				

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (141). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students				absolwenci graduates			
O G Ó Ł E M	5350	4967	4051	3918	1752	1718	1433	TOTAL
w tym:								of which:
Artystyczne	9	2	–	–	5	–	–	Arts
Ekonomiczne i administracyjne	312	187	121	123	142	95	68	Business and administration
Inżynieryjno-techniczne	2322	2115	1828	1764	700	688	608	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	1180	784	504	485	375	249	178	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	369	655	586	593	118	246	160	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa	221	145	122	122	62	47	35	Agriculture, forestry and fishery
Usług dla ludności	937	1079	890	831	350	393	384	Personal services

^a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97).
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
^a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97).
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (142). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE dla młodzieży^a (bez szkół specjalnych)**
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły	77	74	75	77
Schools				
Oddziały	864	823	780	735
Sections				
Uczniowie	25341	22999	21458	20155
Students				
w tym kobiety	15885	14547	13515	12698
of which females				
w tym I klasa	8727	7752	6862	6362
of which the 1st grade				
Absolwenci	8090	7435	7332	.
Graduates				
w tym kobiety	5101	4729	4621	.
of which females				

^a Łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 6) na str. 186.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Including supplementary general secondary schools; see general notes, item 6, point 6) on page 186.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (143). **LICEA PROFILOWANE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
SPECIALIZED SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
Szkoły	60	17	12	6	Schools
Oddziały	268	49	19	6	Sections
Uczniowie	7201	1126	409	122	Students
w tym kobiety	4112	667	250	91	of which females
w tym I klasa	1990	325	x	x	of which the 1st grade
Absolwenci	2553	461	192	.	Graduates
w tym kobiety	1415	294	114	.	of which females

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 7) na str. 186.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a See general notes, item 6, point 7) on page 186.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (144). **TECHNIKA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły Schools	88	72	70	67
Oddziały Sections	741	866	798	760
Uczniowie Students	19516	20301	18451	17524
w tym kobiety of which females	6509	7195	6534	6216
w tym I klasa of which the 1st grade	6053	5429	5092	4757
Absolwenci Graduates	4173 ^b	4738	4482	.
w tym kobiety of which females	1400	1714	1565	.

a Łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 9) na str. 187. b Bez techników uzupełniających.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 6, point 9) on page 187. b Excluding supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (145). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH
(excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06 ^c	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students				absolwenci graduates			
O G Ó Ł E M	19516	20301	18451	17524	4173	4738	4482	T O T A L
Artystyczne	30	23	8	–	–	–	8	Arts
Społeczne	2917	1845	1263	1093	650	594	368	Social and behavioural science
Ekonomiczne i administracyjne	1091	935	1075	1086	188	154	179	Business and administration
Informatyczne	433	2637	2585	2434	–	552	666	Computing
Inżynieryjno-techniczne	5937	4501	4151	4083	1543	1016	954	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa ...	2100	961	668	613	596	344	160	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1008	1958	1795	1622	219	416	445	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa	2175	2317	1907	1735	355	632	490	Agriculture, forestry and fishery

a Łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 9) na str. 187. b Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). c Bez techników uzupełniających.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 6, point 9) on page 187. b According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). c Excluding supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (145). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION (cont.)

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06 ^c	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students				absolwenci graduates			
Weterynaryjne	291	225	266	296	45	68	49	Veterinary
Medyczne	–	–	–	10	–	–	–	Health
Usług dla ludności	2811	4579	4551	4384	456	864	1122	Personal services
Usług transportowych	73	107	102	109	18	17	15	Transport services
Ochrona środowiska	650	213	80	59	103	81	26	Environmental protection

^a Łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 9) na str. 187. ^b Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). ^c Bez techników uzupełniających.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 6, point 9) on page 187. ^b According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). ^c Excluding supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (146). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły – kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	19	23	28	25	Schools – schooling only in the art subjects
Uczniowie	1910	1378	1678	1690	Students
w tym kobiety	1132	889	1124	1112	of which females
Absolwenci	337	181	185	.	Graduates
w tym kobiety	196	112	123	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	8	9	10	10	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	5	5	6	6	of which schooling only in the art subjects
Uczniowie	747	697	741	742	Students
w tym kobiety	499	488	479	483	of which females
Absolwenci	114	124	113	.	Graduates
w tym kobiety	87	92	79	.	of which females
w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne of which general art schools					
Szkoły	3	4	4	4	Schools
Uczniowie	426	430	432	433	Students
w tym kobiety	318	322	292	294	of which females
Absolwenci	93	88	76	.	Graduates
w tym kobiety	74	73	57	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (147). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
Szkoły	124	110	102	79	Schools
Oddziały	507	526	686	441	Sections
Uczniowie	11458	13460	17050	11158	Students
w tym kobiety	5966	8730	11572	7759	of which females
Absolwenci	3642	3280	3654	.	Graduates
w tym kobiety	2178	2292	2636	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 24 (148). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS
(excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students				absolwenci graduates			
O G Ó Ł E M	11458	13460	17050	11158	3642	3280	3654	T O T A L
w tym:								of which:
Pedagogiczne	1555	908	187	27	524	138	35	Education science and teacher training
Artystyczne	93	104	384	611	30	29	146	Arts
Społeczne	797	234	128	100	268	33	54	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	10	8	45	–	5	–	–	Journalism and information
Ekonomiczne i admini- stracyjne	1586	3373	4809	2344	433	587	677	Business and administration
Informatyczne	2156	983	1722	780	674	200	199	Computing
Inżynieryjno-techniczne	55	120	92	48	22	28	46	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	6	288	177	154	6	43	41	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa ..	370	793	379	12	36	273	342	Agriculture, forestry and fishery
Weterynaryjne	–	–	76	128	–	–	22	Veterinary
Medyczne	1435	1491	1683	1616	528	560	773	Health
Opieki społecznej	438	451	633	647	189	143	154	Social services
Usług dla ludności	1610	2151	2136	1725	463	573	563	Personal services
Usług transportowych	111	–	115	168	39	–	–	Transport services
Ochrony środowiska	–	–	15	7	–	–	–	Environmental protection
Ochrony i bezpieczeństwa	1164	2076	4067	2465	405	331	431	Security services

^a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 25 (149). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2005/06	19	2941	53306	10693	TOTAL
2010/11	17	3078	53963	15690	
2012/13	18	2995	47550	14054	
2013/14	18	2923	42755	.	
Uniwersytety	1	834	13411	4458	
Wyższe szkoły techniczne	1	671	12269	3220	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze	1	59	1428	432	Agricultural academies
Wyższe szkoły ekonomiczne	3	171	2895	1281	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	1	36	1119	574	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne	1	766	4453	1132	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe	10	386	7180	2957	Others

a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 188. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2012/13.

a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 188. b According to type of school – from 2012/13 academic year.

TABL. 26 (150). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE
ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE SZKÓŁ WYŻSZYCH
WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2013/14**
BRANCHES SECTIONS, BASIC ORGANIZATIONAL UNITS IN ANOTHER LOCATION
AS WELL AS TEACHING CENTRES IN ANOTHER LOCATION OF HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS IN 2013/14 ACADEMIC YEAR BY PLACE OF RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branch sections and basic organizational units in another location	Zamiejscowe ośrodki dydaktyczne Teaching centres in another location	Studenci ^a Students ^a				Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}			
			ogółem total	w tym kobiety of which females	z ogółem na studiach of total number on study forms		ogółem total	w tym kobiety of which females	z ogółem na studiach of total number on study forms	
					stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes			stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM TOTAL	4	–	1407	574	604	803	321	149	108	213
lokalizacja według województw: residence by voivodships:										
Mazowieckie	1	–	56	41	–	56	31	25	–	31
Podlaskie ^c	2	–	727	271	598	129	138	50	94	44
Warmińsko-Mazurskie ..	1	–	624	262	6	618	152	74	14	138

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według województw – z roku akademickiego 2012/13. c Łącznie ze studentami filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 5 filii i zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych oraz 1 zamiejscowy ośrodek dydaktyczny (438 studentów i 170 absolwentów) uczelni mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem podlaskim.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b In the division by voivodships – from 2012/13 academic year. c Including students of the University of Białystok branch in Vilnius.

N o t e. Moreover, in Podlaskie Voivodship there were 5 branch sections and basic organizational units in another location as well as 1 teaching centres in another location (438 students and 170 graduates) which headquarters were located outside the territory of Podlaskie Voivodship.

TABL. 27 (151). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
*STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY STUDY FORMS
 AND TYPE OF SCHOOLS*

TYPY SZKÓŁ	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z liczby ogółem na studiach <i>Of total number at study forms</i>				TYPE OF SCHOOLS	
			stacjonarnych ^a <i>full-time programmes^a</i>		niestacjonarnych ^b <i>part-time programmes^b</i>			
			razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
OGÓŁEM	2005/06 2010/11 2012/13 2013/14	53306 53963 47550 42755	29264 31956 28088 24997	24047 26978 27114 25887	13353 16144 16437 15654	29259 26985 20436 16868	15911 15812 11651 9343	TOTAL
Uniwersytety		13411	9558	8709	6188	4702	3370	<i>Universities</i>
Wyższe szkoły techniczne		12269	4784	9293	4079	2976	705	<i>Technical universities</i>
Wyższe szkoły rolnicze		1428	620	287	119	1141	501	<i>Agricultural academies</i>
Wyższe szkoły ekonomiczne ..		2895	1750	206	119	2689	1631	<i>Academies of economics</i>
Wyższe szkoły pedagogiczne		1119	803	114	95	1005	708	<i>Teacher education schools</i>
Uniwersytety medyczne		4453	3429	4049	3151	404	278	<i>Medical universities</i>
Pozostałe szkoły wyższe		7180	4053	3229	1903	3951	2150	<i>Others</i>

a, b Dane dla roku akademickiego 2005/06 dotyczą studiów: a – dziennych, b – wieczorowych, zaoczných i eksternistycznych.
 a, b Data 2005/06 academic years concern: a – day study system, b – evening, weekend and extramural study system.

TABL. 28 (152). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
*GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY STUDY FORMS
 AND TYPE OF SCHOOLS*

TYPY SZKÓŁ	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z liczby ogółem na studiach <i>Of total number at study forms</i>				TYPE OF SCHOOLS	
			stacjonarnych ^a <i>full-time programmes^a</i>		niestacjonarnych ^b <i>part-time programmes^b</i>			
			razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
OGÓŁEM	2005/06 2010/11 2012/13 2013/14	10693 15690 14054	6545 10449 9394	5003 6776 7186	2961 4365 4768	5690 8914 6868	3584 6084 4626	TOTAL
Uniwersytety		4458	3529	2556	1967	1902	1562	<i>Universities</i>
Wyższe szkoły techniczne		3220	1513	2539	1278	681	235	<i>Technical universities</i>
Wyższe szkoły rolnicze		432	255	41	22	391	233	<i>Agricultural academies</i>
Wyższe szkoły ekonomiczne ..		1281	863	134	77	1147	786	<i>Academies of economics</i>
Wyższe szkoły pedagogiczne		574	385	69	56	505	329	<i>Teacher education schools</i>
Uniwersytety medyczne		1132	939	1008	823	124	116	<i>Medical universities</i>
Pozostałe szkoły wyższe		2957	1910	839	545	2118	1365	<i>Others</i>

a, b Dane dla roku akademickiego 2005/06 dotyczą studiów: a – dziennych, b – wieczorowych, zaoczných i eksternistycznych.
 a, b Data 2005/06 academic years concern: a – day study system, b – evening, weekend and extramural study system.

TABL. 29 (153). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06 ^b	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>				w tym kobiety <i>of which females</i>				
OGÓŁEM	2941	3078	2995	2923	1347	1525	1498	1462	TOTAL
Profesorowie	606	651	650	623	116	157	174	172	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	301 ^c	350	334	328	54 ^c	72	80	86	<i>of which titled only</i>
Docenci	3	18	13	13	–	2	1	–	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	1	4	5	5	–	–	1	–	<i>of which with scientific degree of habilitated doctor^d (HD)</i>
Adiunkci	1010	1066	1076	1097	506	554	556	560	Tutors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	121	139	155	190	52	76	82	94	<i>of which with scientific degree of habilitated doctor^d (HD)</i>
Asystenci	878	680	637	588	487	429	405	385	Assistant lecturers
Pozostali	444	663	619	602	238	383	362	345	Others

^a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 188. ^b Bez niepełnozatrudnionych. ^c Bez szkół wyższych zawodowych.

^a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 188. ^b Without part-time paid employees. ^c Excluding higher vocational schools. ^d The habilitated doctors degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 30 (154). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**

FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY STUDY FORMS AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci <i>Students</i>		Absolwenci ^b <i>Graduates^b</i>		SPECIFICATION	
	ogółem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	ogółem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
OGÓŁEM	2005/06	420	281	91	61	TOTAL
	2010/11	1186	600	169	104	
	2012/13	1375	664	210	109	
	2013/14	1322	646	.	.	
studia: stacjonarne		1176	550	182	84	<i>full-time programmes</i>
niestacjonarne		146	96	28	25	<i>part-time programmes</i>
Uniwersytety		647	321	118	66	Universities
Wyższe szkoły techniczne		183	64	15	8	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze		77	28	6	1	Agricultural universities
Wyższe szkoły ekonomiczne		49	19	14	8	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne		4	3	–	–	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne		270	159	41	18	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe		92	52	16	8	<i>Other higher education institutions</i>

^a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. ^b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2012/13.

^a Also shown in the other tables regarding students and graduates. ^b According to study forms and type of school – for 2012/13 academic year.

TABL. 31 (155). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL STUDIES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14
	słuchacze studiów podyplomowych ^a <i>students of postgraduate studies^a</i>				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych <i>certificates issued to students of postgraduate studies</i>			uczestnicy studiów doktoranckich <i>students of doctoral studies</i>			
OGÓŁEM	2201	4038	3103	2499	1205	3337	2164	189	509	614	647
TOTAL											
w tym kobiety	1643	2980	2419	1923	892	2399	1635	114	291	337	372
<i>of which females</i>											
Uniwersytety	2354	1484	1046	.	2077	1101	.	289	339	331
<i>Universities</i>											
Wyższe szkoły techniczne	330	252	189	.	350	203	.	142	158	158
<i>Technical universities</i>											
Wyższe szkoły rolnicze	62	103	51	.	48	73	.	-	-	-
<i>Agricultural academies</i>											
Wyższe szkoły ekonomiczne	.	542	543	487	.	449	275	.	-	-	-
<i>Academies of economics</i>											
Wyższe szkoły pedagogiczne	.	365	430	378	.	96	263	.	-	-	-
<i>Teacher education schools</i>											
Uniwersytety medyczne	134	33	35	.	48	28	.	78	110	150
<i>Medical universities</i>											
Pozostałe szkoły wyższe	251	258	313	.	269	221	.	-	7	8
<i>Others</i>											

a Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec.

TABL. 32 (156). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
POSTGRADUATE STUDIES BY GROUPS OF FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze studiów podyplomowych ^b <i>students of postgraduate studies^b</i>				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych <i>certificates issued to students of postgraduate studies</i>			
OGÓŁEM	2201	4038	3103	2499	1205	3337	2164	TOTAL
w tym kobiety	1643	2980	2419	1923	892	2399	1635	<i>of which women</i>
w tym:								<i>of which:</i>
Informatyczne	170	97	73	93	61	61	54	<i>Computing</i>
Humanistyczne ^c	158	19	15	23	59	-	-	<i>Humanities^c</i>
Spoleczne	591	-	16	11	56	11	15	<i>Social and behavioural science</i>
Ekonomiczne i administra- cyjne	750	1194	977	931	657	1124	953	<i>Business and administration</i>
Prawne	43	322	367	111	41	277	184	<i>Law</i>
Biologiczne ^d	31	-	-	-	31	-	-	<i>Life science^d</i>
Fizyczne ^e	18	-	-	-	9	-	-	<i>Physical science^e</i>

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). b Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII. c Łącznie z teologią. d, e Między innymi: d – biologia (w tym specjalności: botanika, biochemia, toksykologia, genetyka, zoologia) i ochrona środowiska, e – astronomia, fizyka, chemia, geologia, geografia.

a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). b For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec. c Including theology. d, e Among others: d – biology (of which specialities: botany, biochemistry, toxicology, genetics, zoology) and environmental science, e – astronomy, physics, chemistry, geology, geography.

TABL. 32 (156). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
POSTGRADUATE STUDIES BY GROUPS OF FIELDS OF EDUCATION (cont.)

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	2005/06	2010/11	2012/13	FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze studiów podyplomowych ^b studies of postgraduate studies ^b				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			
Matematyczne i statystyczne	13	–	–	–	–	–	–	Mathematics and statistics
Inżynierjno-techniczne	–	58	36	–	–	119	–	Engineering and engineering trades
Rolnicze, leśne i rybactwa...	–	36	57	19	–	32	34	Agriculture, forestry and fishery
Medyczne	1	126	110	127	1	57	55	Health
Ochrony i bezpieczeństwa	40	228	186	199	13	272	191	Security services
Opieki społecznej	–	38	83	–	–	119	60	Social services
Usług transportowych	–	31	25	17	–	29	24	Transport services
Pedagogiczne (łącznie z nauczycielską i pedagogiczno-nauczycielską)	362	1833	1138	952	265	1205	558	Education science and teacher training

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). b Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). b For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec.

TABL. 33 (157). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie	Students	Absolwenci	Graduates	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
Gimnazja	2005/06	4	9	226	57	85	22
	2010/11	4	7	98	27	43	9
	2012/13	2	4	89	29	32	13
	2013/14	2	4	99	38	.	.
Zasadnicze szkoły zawodowe	2005/06	2	2	29	3	16	1
	2010/11	–	–	–	–	–	–
	2012/13	–	–	–	–	–	–
	2013/14	–	–	–	–	–	–
Licea ogólnokształcące ^a	2005/06	95	303	7123	3124	2144	1034
	2010/11	92	279	6454	2875	1876	968
	2012/13	95	269	6029	2674	1703	830
	2013/14	60	213	5121	2181	.	.
Licea profilowane	2005/06	3	9	235	109	51	30
	2010/11	–	–	–	–	–	–
	2012/13	–	–	–	–	–	–
	2013/14	–	–	–	–	–	–
Technika ^b	2005/06	50	119	2779	778	1220	365
	2010/11	32	65	1104	177	215	45
	2012/13	21	44	877	135	170	22
	2013/14	17	25	411	77	.	.

a Łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, patrz uwagi ogólne, ust. 9, pkt 5) na str. 187. b Łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 9, pkt 8) na str. 188.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including supplementary general secondary schools; see general notes, item 9, point 5) on page 187. b Including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 9, point 8) on page 188.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 34 (158). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE^a**
PRE-PRIMARY EDUCATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2012/13	2013/14	SPECIFICATION
Placówki	554	609	676	689	Establishments
miasta	185	239	273	291	urban areas
wieś	369	370	403	398	rural areas
Przedszkola	157	183	201	216	Nursery schools
w tym specjalne	–	1	2	3	of which special
miasta	136	154	173	187	urban areas
wieś	21	29	28	29	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	397	361	341	340	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	18	20	20	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	47	114	113	Pre-primary points
Miejsca					Places
Przedszkola	17649	21141	22745	23717	Nursery schools
w tym specjalne	–	3	30	49	of which special
miasta	16435	19312	20864	21919	urban areas
wieś	1214	1829	1881	1798	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	288	337	354	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	929	2361	2331	Pre-primary points
Dzieci	23648	30073	34972	36314	Children
miasta	18150	23259	26118	27031	urban areas
wieś	5498	6814	8854	9283	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	11580	9271	8947	9246	of which aged: 6
5 lat	4735	8314	10602	11380	5
Przedszkola	17079	21798	23825	24190	Nursery schools
w tym specjalne	–	3	29	44	of which special
miasta	15976	20069	21944	22194	urban areas
wieś	1103	1729	1881	1996	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	5856	4471	4537	4569	of which aged: 6
5 lat	4326	5940	6433	6607	5
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	6569	7237	8831	9908	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	5724	4800	4396	4655	of which aged 6
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	222	264	266	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	816	2052	1950	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku					Children in pre-primary education establishments per 1000 children aged
3–6 lat	489	636	697	722	3–6
3–5	325	568	672	703	3–5
6	955	852	776	783	6
5 lat	399	739	897	906	5
Dzieci w przedszkolach na					Children in nursery schools per
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat	356	457	473	480	3–6
3–5	311	471	498	509	3–5
1 przedszkole	109	119	119	112	Nursery school
100 miejsc	97	103	105	102	100 places

^a W roku szkolnym 2013/14 łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

U w a g a. W latach szkolnych 2010/11 i 2012/13 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą, z których w roku szkolnym 2005/06 nie były uwzględnione wyłącznie dzieci w podziale według wieku.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2013/14 school year including the children attending for all school year in the units performing health care activities.

N o t e. In the 2010/11 and 2012/13 school years excluding pre-primary education in the units performing health care activities, in which in the 2005/06 school year excluded only in position pertaining to children by age.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 217, z późniejszymi zmianami), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej; ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, hospicja, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 174, poz. 1039);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 136, poz. 857, z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**.

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care system are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 Apr 2011 (uniform text Journal of Laws 2013 item. 217, with later amendments), replacing the Law on Care Health Facilities; the law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (general hospitals, mental and health resorts, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, hospices and sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 Jul 2011 (Journal of Laws No. 174, item 1039);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 Dec 1996 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 136, item 857, with later amendments), on the basis of which **individual medical practices, individual specialized medical practices and group practices** are established. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 164, poz. 1027, z późniejszymi zmianami) z mocą obowiązującą od dnia 1 X 2004 r., która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia.

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyków ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 X 2005 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyków (Dz. U. Nr 213, poz. 1779) z późniejszymi zmianami.

5. Dane o szpitalach obejmują także placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 594). Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczerkową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

4) *the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 Aug 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 164, item 1027 with later amendments), with the effect from 1 Oct 2004, with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund.*

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 20 Oct 2005 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws No. 213, item 1779) with later amendments.

5. Data on hospitals comprise also health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

6. Data regarding beds in in-patient health care units concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding beds in general hospitals do not include day-time places in hospital wards.

Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 17 May 2012 (Journal of Laws 2012 item 594). Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillo-facial, cardiosurgery, urology as well as other surgical wards; communicable diseases wards – observation communicable diseases wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as provide them with medicinal products and medical devices.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 757, z późniejszymi zmianami; za 2005 r. – ustawa z dnia 25 VII 2001 r., Dz. U. Nr 113, poz. 1207, z późniejszymi zmianami) obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. Nr 237, poz. 1420); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy, żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, począwszy od danych za 2012 r., prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 135, z późniejszymi zmianami).

15. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeuty, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;

9. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 Sep 2006, uniform text Journal of Laws 2013 item 757, with later amendments; data for 2005 – the Law dated 25 Jul 2001, Journal of Laws No. 113, item 1207, with later amendments) include units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 Nov 2011 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 3 Nov 2011 (Journal of Laws No. 237, item 1420); earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities.

11. The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 Sep 2001 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 45, item 271, with later amendments).

Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1 Jan 1997 (ICD-10 Revision).

13. According to the Law on Childcare for children younger than 3 years, dated 4 Feb 2011 (Journal of Laws No. 45, item 235) care can be organized in nurseries, kids clubs, provided by day carer and nanny. Before the entry into force of this law nurseries established based on the Law on Health Care Facilities, dated 30 Aug 1991.

14. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law of Family Support and Foster Care System, dated 9 Jun 2011 (uniform text Journal of Laws 2013 item 135, with later amendments).

15. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organization of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;

- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach.**

16. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodzina zastępcza:**
- spokrewniona,
 - niezawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - zawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z późniejszymi zmianami,
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa niespokrewniona z dzieckiem, wielodzietna (funkcjonuje nie dłużej niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 31 XII 2014 r.);
- 2) **rodzinny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

17. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
- interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

3) **street work** – carries out motivating and socio-therapeutic activities;

4) **in a combination of the forms.**

16. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health care, education, culture and recreation.

The forms of family foster care are the following:

1) **foster family:**

- related,
- non-professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings)
- professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 Jul 2005 (Journal of Laws No. 180, item 1493) with later amendments,
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 33, item 178, with later amendments), underage mothers with children.
 - professional not related to the child with many children (operates for not longer than 3 years from the date of entry into force of Law, i.e. until 31 Dec 2014);

2) **foster home** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

17. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:

- an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych; placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcijnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

18. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 182, z późniejszymi zmianami).

b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.

c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible health-care services,

d) a **specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

18. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws item 182, with later amendments).

19. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 182, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

19. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2013 item 182, with later amendments), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (159). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**
Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Lekarze	2987	2955	Doctors
w tym kobiety	1779	1818	of which women
Lekarze dentyści	523	490	Dentists
w tym kobiety	430	406	of which women
Farmaceuci	742	826	Pharmacists
w tym kobiety	665	720	of which women
Pielęgniarki	6728	6627 ^b	Nurses
Położne	814	784 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci.....	501	537 ^d	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	323	332	Laboratory diagnosticians ^e

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 218; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. ^{b-d} W tym magistrzy: ^b – pielęgniarstwa – 1129, ^c – położnictwa – 105, ^d – fizjoterapii i rehabilitacji – 244. ^e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

^a See general notes, item 3 on page 218; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state of local government administration and National Health Fund. ^{b-d} Of which masters: ^b – of nursing – 1129, ^c – of midwifery – 105, ^d – of physiotherapy and rehabilitation – 244. ^e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (160). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI	2137	2071	DOCTOR SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:			of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	122	120	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	259	244	Surgery ^b
Chorób płuc	44	38	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	217	207	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	45	45	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	40	44	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	397	393	General practitioners
Neurologii ^{cd}	61	67	Neurology ^{cd}
Okulistyki	46	49	Ophthalmology
Onkologii ^e	21	24	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	54	53	Otolaryngology ^{cf}
Pediatрії	111	97	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	143	137	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	97	99	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g	101	83	Radiology and diagnostic imaging ^g
Lekarze specjaliści w % ogółu lekarzy ..	71,5	70,1	Specialists in % of total doctors
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	125	118	DENTAL SPECIALISTS
specjaliści w zakresie:			specialists in the field of:
Chirurgii stomatologicznej	11	9	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	2	3	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	24	23	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	6	6	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	30	28	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	7	9	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	45	40	Restorative dentistry
Lekarze dentyści ze specjalizacją w % ogółu lekarzy dentyków	23,9	24,1	Dental specialists in % of total dentist

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 218 oraz notka a do tabl. 1 na str. 222. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, neurochirurgii i neurotraumatologii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowo-twarzowej, kardiochirurgii, chirurgii naczyniowej i urologii. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii dziecięcej, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 4 on page 218 and footnote a to the table 1 on page 222. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, trauma and orthopaedic surgery, neurosurgery and neurotraumatological surgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery, vascular surgery and urology. c Including children's specialists. d-g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, children's oncology and haematology, f – otorynolaryngology, g – oncological radiotherapy and children's radiology.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior.

TABL. 3 (161). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	733	737	<i>Out-patients departments (as of 31 Dec)</i>
miasta	575	576	<i>urban areas</i>
wieś	158	161	<i>rural areas</i>
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	247	230	<i>Medical practices^b (as of 31 Dec)</i>
miasta	192	180	<i>urban areas</i>
wieś	55	50	<i>rural areas</i>
Porady udzielone ^c w tys.	9745,1	9949,8	<i>Consultations provided^c in thous.</i>
miasta	8537,4	8755,6	<i>urban areas</i>
wieś	1207,7	1194,1	<i>rural areas</i>
lekarskie	8614,2	8808,3	<i>doctors</i>
w tym specjalistyczne	3492,6	3608,8	<i>of which specialized</i>
stomatologiczne	1130,9	1141,5	<i>dental</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 217. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 217. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior as well as the Central Statistical Office.

TABL. 4 (162). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
<i>ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII</i> <i>FACILITIES – as of 31 Dec</i>			
Szpitala ogólne ^b	33	35	<i>General hospitals^b</i>
Szpitala psychiatryczne	2	2	<i>Psychiatric hospital</i>
Ośrodki leczenia odwykowego	1	1	<i>Detoxification centres</i>
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	2	2	<i>Addiction recovery centres</i>
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	13	13	<i>Chronic medical care homes^c</i>
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	11	10	<i>Nursing homes^c</i>
Hospicja	4	4	<i>Hospices</i>
Lecznictwo uzdrowiskowe – sanatoria	1	1	<i>Health resort treatment – sanatoria</i>

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 217. b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 218. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego.

a See general notes, item 2 on page 217. b See general notes, item 5 on page 218. c Including psychiatric types facilities.

TABL. 4 (162). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a (dok.)**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES – as of 31 Dec			
Szpitala ogólne ^d	5851	5850	General hospitals ^d
Szpitala psychiatryczne	1021	1095	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	20	24	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	67	74	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	306	363	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	334	360	Nursing homes ^c
Hospicja	48	62	Hospices
Lecznictwo uzdrowskowe – sanatoria	194	186	Health resort treatment – sanatoria
LECZENI IN-PATIENTS			
Szpitala ogólne ^e	248413	248228	General hospitals ^e
Szpitala psychiatryczne	11052	10302	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	215	303	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	123	133	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	759	827	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	969	923	Nursing homes ^c
Hospicja	498	659	Hospices
Lecznictwo uzdrowskowe – kuracjusze w sanatoriach	2747	1906 ^f	Health resort treatment patients in sanatoria

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 217. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. f Ponadto 274 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym.

Ź r ó d ł o: w zakresie szpitali ogólnych oraz zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 2 on page 217. c Including psychiatric types facilities. d Including beds and incubator for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer. f Moreover 274 health resort patients were treated as out-patient.

S o u r c e: in regard to general hospitals and to long-term facilities – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior, in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (163). SZPITALA OGÓLNE^a
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	33	35	General hospitals (as of 31 Dec)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	5851	5850	Beds (as of 31 Dec)
na 10 tys. ludności	48,8	49,0	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:			of which in specified wards :
chorób wewnętrznych	1162	1174	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	208	228	of which cardiological ^b
chirurgicznych	1325	1296	surgical
pediatrycznych	488	488	paediatric
ginekologiczno-poloźniczych	542	564	gynaecological-obstetric
onkologicznych	168	166	oncological
intensywnej terapii	106	108	intensive therapy
zakaźnych	299	299	communicable
gruźlicy i chorób płuc	308	311	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	51	51	dermatological
neurologicznych	202	221	neurological
psychiatrycznych	161	161	psychiatric
Leczeni w tys.	255,1	271,3	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	49,4	50,8	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	11,3	12,6	of which cardiological ^b
chirurgicznych	64,1	65,4	surgical
pediatrycznych	21,0	22,1	paediatric
ginekologiczno-poloźniczych	35,5	34,9	gynaecological-obstetric
onkologicznych	11,1	10,6	oncological
intensywnej terapii	2,1	2,2	intensive therapy
zakaźnych	11,3	11,4	communicable
gruźlicy i chorób płuc	8,9	8,9	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	1,7	1,7	dermathological
neurologicznych	6,8	7,2	neurological
psychiatrycznych	2,1	2,2	psychiatric
Wypisani w tys.	240,8	240,6	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	4,7	4,9	Deaths in thous.
Leczeni na: 10 tys. ludności	2071	2075	In-patients per: 10 thous. population
1 łóżko ^c	44,5	44,1	bed ^c
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,5	5,3	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	244	246	Average bed use in days

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 i 6 na str. 218. b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. c Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 5 and 6 on page 218. b Including intensive cardiological care wards. c Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior.

TABL. 6 (164). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
Stan w dniu 31 XII
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	48	53	54	54	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	x	29	30	30	basic
specjalistyczne	x	24	24	24	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	–	11	9	10	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	13	14	10	9	Admissions rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	2	2	2	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	135,2	93,5	83,9	89,3	in thousands
na 1000 ludności	112,6	77,6	70,0	74,7	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	135,5	94,3	86,6	90,2	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku 0–18 lat	9,9	14,8	4,2	5,0	children and youth aged 0–18
w wieku 65 lat i więcej	35,0	36,8	39,1	aged 65 and more
na 1000 ludności	112,9	78,3	72,2	75,4	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 219. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 10 on page 219. b Organizational cells of hospitals applied to co-operate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (165). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
PUBLIC PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Apteki	296	337	352	377	Pharmacies
w tym prywatne	296	335	351	376	of which private
w tym na wsi	41	36	34	34	of which in rural areas
Punkty apteczne	60	65	64	67	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	56	61	60	63	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Number of population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3370	2994	2881	2691	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5049	4960	5057	4878	of which in rural areas
1 aptekę	4053	3571	3405	3170	pharmacy
w tym na wsi	11945	13295	13982	13916	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	541	661	698	782	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 219.

a See general notes, item 11 on page 219.

TABL. 8 (166). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 Dec)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	6	4	4	4	Local branches (as of 31 Dec)
Krwiodawcy w tys.	21,5	30,0	32,5	40,4	Blood donors in thous.
w tym honorowi	21,5	29,9	32,4	40,4	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys. ...	34,4 ^c	46,5	55,0	57,8	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^d w tys.	34,0 ^e	72,7	59,1	66,1	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^d in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Pobrana krew w jednostkach krwi pełnej. d Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom. e Pobrane osocze w jednostkach świeżo mrożonego osocza (FFP).

Z r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c Blood taken in units of whole blood. d One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units. e Plasma taken in units of freshly frozen plasma (FFP).

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (167). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	191	158	160	150	15,9	13,1	13,3	12,5	Tuberculosis
Tężec	–	1	1	1	–	0,1	0,1	0,1	Tetanus
Krztusiec	173	271	407	228	14,4	22,5	33,9	19,1	Whooping cough
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	3	3	1	–	0,3	0,2	0,1	–	type A
typ B	31	13	88	42	2,6	1,1	7,3	3,5	type B
typ C	28	30	66	37	2,3	2,5	5,5	3,1	type C
Różyczka	193	91	74	628	16,1	7,6	6,2	52,5	Rubella
AIDS ^a	3	2	4	2	0,3	0,2	0,3	0,2	AIDS ^a
Salmonellozy	562	464	403	308	46,8	38,5	33,6	25,7	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	–	1	–	–	–	0,1	–	–	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	321	70	44	31	26,7	5,8	3,7	2,6	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	755	1055	1193	1459	350,5	418,0	523,9	663,5	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica) ...	180	222	521	642	15,0	18,4	43,4	53,7	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	46	35	30	38	3,8	2,9	2,5	3,2	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych ...	133	50	31	50	11,1	4,2	2,6	4,2	Viral meningitis

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2.

TABL. 9 (167). ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA (dok.)
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Wirusowe zapalenie mózgu	104	139	111	120	8,7	11,5	9,3	10,0	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	951	96	84	67	79,2	8,0	7,0	5,6	Mumps
Włośnica	1	7	–	–	0,1	0,6	–	–	Trichinellosis
Grypa ^c	6995	18171	36316	93981	582,4	1508,9	3027,0	7854,8	Influenza ^c
Choroby weneryczne ...	18	24	35	21	1,5	2,0	2,9	1,8	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	253	221	227	242	21,1	18,4	18,9	20,2	Rabies vaccinations

^c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness.

Source: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (168). ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE
Stan w dniu 31 XII
NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Żłobki	6	8	13	16	Nurseries
w tym publiczne	6	8	12	13	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	7	8	5	5	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	x	5	9	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	666	1128	1323	1416	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	x	74	165	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	1198	1669	2040	2152	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	x	98	222	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	36	50	67	80	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ...	19	30	40	48	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	92	101	98	99	per 100 places

a W 2005 r. łącznie ze żłobkami tygodniowymi; miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a In 2005 including weekly nurseries; places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (169). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 Dec)				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	77	72	69	71	3550	3850	3781	3888	T O T A L
Opiekuńcze	69	62	50	47	3185	3543	3191	3090	General care
Specjalistyczne	8	10	15	18	365	307	370	524	Specialized
W połączonych formach	x	x	4	6	x	x	220	274	In a combination of the forms

TABL. 12 (170). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	891	893	953	938	Foster families
Spokrewnione z dzieckiem:					Related foster families:
liczba rodzin	779	764	627	612	number of families
liczba dzieci ^b	1062	1054	864	849	number of children ^b
Niezawodowe:					Non-professional foster families:
liczba rodzin	105	100	288	281	number of families
liczba dzieci ^b	174	179	422	408	number of children ^b
Zawodowe ^c :					Professional foster families ^c :
liczba rodzin	7	29	38	45	number of families
liczba dzieci ^b	23	106	148	168	number of children ^b
Rodzinne domy dziecka	2	3	Foster homes
Dzieci ^d	14	25	Children ^d

a Od 2012 r. niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W latach 2005 i 2010 w wieku do 18 lat, od 2012 r. w wieku do 25 lat. c W latach 2005 i 2010 rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Since 2012 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b In 2005 and 2010 up to the age of 18, since 2012 up to the age of 25. c In 2005 and 2010 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 13 (171). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 Dec								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	17	17	18	24	718	469	438	428 ^b	107	139	112	83	Care and education centres
interwencyjne	1	1	2	2	14	14	16	22	6	–	–	–	intervention
rodzinne	4	4	4	4	20	27	23	23	–	2	–	4	family
socializacyjne	6	2	6	8	296	54	161	172	58	10	32	17	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne	–	–	–	1	–	–	–	14	–	–	–	–	specialist therapy
łącznie	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	combining tasks of the centres ^c
łączące zadania placówek ^c	6	10	6	9	388	374	238	197	43	127	80	62	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 220. b W tym 35 wychowanków w wieku 0–3 lata i 29 – w wieku 4–6 lat oraz 11 sierot i 52 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socializacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; w latach 2005 i 2010 placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 17 on page 220. b Of which 35 residents at age 0–3 and 29 – at age 4–6, 11 orphans and 52 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; in 2005 and 2010 multi-functional centres.

TABL. 14 (172). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	39	43	48	47	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b	3100	3043	3333	3361	Places ^b
na 10 tys. ludności	26	25	28	28	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b	2919	2964	3170	3071	Residents ^b
w tym kobiety	1418	1295	1432	1455	of which women
w tym do 18 lat	126	84	80	103	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku ...	1338	681	752	668	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	24	25	26	26	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	149	318	357	275	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.
a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 15 (173). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	39	43	48	47	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	11	16	16	16	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorzy	9	8	8	8	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	2	3	2	2	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	5	5	5	5	Children and young mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorzy	3	5	8	8	Chronically mentally ill
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	2	2	2	3	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	7	8	9	8	Homeless
Inne osoby	-	2	4	4	Other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	2919	2964	3170	3071	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	358	658	629	634	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorych	968	695	656	653	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawnych intelektualnie	193	145	141	140	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	533	508	520	517	Children and young mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorych	543	598	785	761	Chronically mentally ill
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	36	35	13	94	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	288	308	401	266	Homeless
Innych osób	-	17	25	6	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówek mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 16 (174). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M 2005	79990	82275,6	T O T A L
..... 2010	77348	126293,1	
..... 2012	73566	116340,5	
..... 2013	76255	132536,1	
Pomoc pieniężna	65900	104947,9	Monetary assistance
w tym:			of which:
Zasiłek stały	5866	25241,2	Permanent benefit
Zasiłek okresowy	27099	60138,6	Temporary benefit
Zasiłek celowy	32820	19128,9	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	64	238,2	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna	36510	27588,2	Non-monetary assistance
w tym:			of which:
Schronienie	142	434,2	Shelter
Posiłek	34093	16815,6	Meals
Ubranie	383	86,9	Clothing
Sprawienie pogrzebu	102	239,4	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	1747	9984,7	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrud- nienia i na zagospodarowanie	12	27,5	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne, ust. 19 na str. 222. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 19 on page 222. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.
Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

DZIAŁ XII KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

4. W **muzeach** jako muzealia wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

5. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

6. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii**.

7. Informacje o działalności **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie sprawozdawczości rocznej.

8. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo). Wśród kin stałych wyróżnia się minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal i multipleksy – posiadające 8 sal i więcej.

CHAPTER XII CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

4. Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as exhibits in **museums**.

5. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

6. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls**.

7. Information concerning the activity of **cultural centres and establishments, clubs and community centres** is based on annual reporting data.

8. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape). Among fixed cinemas one can distinguish miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more.

Turystyka

1. Termin turystyka – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróży, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościńce) oraz obiekty w trakcie kategoryzacji,
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

Tourism

1. Tourism, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities as well as other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 they do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group "other hotel facilities" has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns) as well as other hotel facilities during categorization,
- other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. In data regarding facilities and number of beds for tourists, facilities and places in temporarily inactive facilities due to expansion, renovation etc. are not included.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation

5. Foreign tourists using collective tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. Foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Dane o organizacjach kultury fizycznej obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. W kategorii ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 17) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedziny i rodzajów sportu w klubach sportowych (tabl. 18) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

3. W stosunku do poprzednich edycji Rocznika prezentowane dane zmieniono, gdyż:

- informacje o uczniowskich i wyznaniowych klubach sportowych (tabl. 17 i 18) ujmowane są w grupie „Kluby sportowe”, zamiast jak dotychczas w grupie „Organizacje kultury fizycznej”,
- w ogólnej liczbie ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych w klubach sportowych (tabl. 17) osoba uprawiająca bądź prowadząca zajęcia w kilku rodzajach sportu jest wykazywana jednokrotnie, zamiast jak dotychczas wielokrotnie.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Bars also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars etc.

Sport

1. Data regarding physical education organizations include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

2. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 17) as well as persons practicing sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports in sports clubs (table 18) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

3. In comparison to the previous editions of the Yearbook data was changed because:

- information about student and religious sport clubs (table 17 and 18) are included in the “Sports clubs”, instead of, as previously, in the “Physical education organizations”,
- in the total number of persons practicing sports, coaches and sports instructors in sports clubs (table 17) a person practicing or conducting trainings in several kinds of sports is recognized once, instead of many times, as before.

Kultura

Culture

TABL. 1 (175). **KSIAŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Grand total</i>	Wy- dawnic- twa nauko- we <i>Scienti- fic publi- cations</i>	Podrę- czniki dla szkół wyż- szych <i>Univer- sity text- books</i>	Wydaw- nictwa zawo- dowe <i>Profes- sional publi- cations</i>	Pod- ręcz- niki szkolne <i>School text- books</i>	Wy- dawnic- twa popu- larne <i>Popu- lar- science</i>	Literatura piękna <i>Belles-lettres</i>		SPECIFICATION	
							razem <i>total</i>	w tym dla dzieci i mło- dzieży <i>of which for children and youth</i>		
Tytuły	2005	448	128	37	8	14	190	71	1	Titles
	2010	586	227	30	18	8	186	117	41	
	2012	540	212	19	11	9	201	88	8	
	2013	565	254	16	9	10	203	73	8	
Nakład w tys. egz.	2005	565,5	53,6	17,3	8,7	57,0	370,4	58,5	3,0	Number of copies in thous.
	2010	741,3	97,7	9,8	24,6	25,0	386,4	197,8	130,5	
	2012	418,6	76,6	5,7	5,7	23,0	246,5	61,1	15,0	

^a Według miejsca wydania.
 Źródło: Biblioteka Narodowa.
^a According to published place.
 Source: National Library.

TABL. 2 (176). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Ukazujące się <i>Published as specified</i>								nieregularnie <i>irregularly</i>	
		w tygodniu <i>weekly</i>		w miesiącu <i>monthly</i>		1 raz <i>once</i>					
		6–2 razy <i>times</i>	1 raz <i>once</i>	3–2 razy <i>times</i>	1 raz <i>once</i>	na 2 mie- siące <i>bi-mon- thly</i>	w kwar- tale <i>quarter- ly</i>	w pół- roczu <i>half- yearly</i>	w roku <i>yearly</i>		
Tytuły	2005	162	2	5	2	34	15	34	8	24	38
Titles	2010	181	2	8	4	36	17	50	10	35	19
	2012	177	2	9	3	38	17	46	14	33	15
	2013	165	2	7	3	37	17	48	15	23	13
Nakład w tys. egz.	2005	16592,4	13798,8	1057,9	31,2	691,3	444,9	215,1	50,6	115,2	187,4
	2010	15228,9	10693,5	1803,4	92,5	1611,4	614,4	279,9	30,4	23,4	80,0
Number of cop- ies in thous.	2012	15388,6	6669,3	5715,1	95,5	1957,1	646,2	222,4	41,0	17,3	24,7
	2013	15180,1	5321,2	6095,8	215,5	2408,2	768,8	213,4	64,7	11,7	80,8

^a Według miejsca wydania.
 Źródło: Biblioteka Narodowa.
^a According to published place.
 Source: National Library.

TABL. 3 (177). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	256	243	240	238	Libraries (as of 31 Dec)
w tym na wsi	189	172	170	170	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	68	50	52	50	Library service points (as of 31 Dec)
w tym na wsi	45	27	27	19	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					
w tys. wol.	4478,9	4630,6	4681,7	4653,7	Collection (as of 31 Dec) in thous. vol.
w tym na wsi	2010,8	1902,0	1886,2	1884,7	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	185,6	159,2	152,4	145,4	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	51,2	40,8	39,1	38,1	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	3487,1	3216,3	3103,2	2972,8	in thousand volumes
w tym na wsi	1157,4	922,5	858,6	850,1	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	18,8	20,2	20,4	20,4	per borrower in vol.
w tym na wsi	22,6	22,6	22,0	22,3	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; w 2013 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b Bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; in 2013 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b Excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (178). **MUZEUM**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	26	26	26	27	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	181,8	173,3	223,7	214,9	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe	125	133	114	146	Temporary exhibitions
własne ^b	98	78	80	95	own ^b
obce ^c	27	55	34	51	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	419,7	351,9	385,7	418,8	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna ^d	165,5	94,3	96,9	110,3	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31 Dec. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (179). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	6	5	4	Institutions (as of 31 Dec)
Rezerwy	4	3	1	Reserves
Inne	2	2	3	Others
Zwiedzający w tys.	289,7	122,9	97,8	Visitors in thous.
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach	45,4	26,4	21,2	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Rezerwy	184,5	89,3	10,8	Reserves
Inne	105,2	33,6	87,0	Others

TABL. 6 (180). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013 ^a	SPECIFICATION
Galerie (stan w dniu 31 XII)	10	9	8	8	Galleries (as of 31 Dec)
Wystawy ^b	105	108	92	102	Exhibitions ^b
w tym z zagranicy	9	8	12	4	of which foreign
Ekspozycje ^b	109	110	93	98	Expositions ^b
Zwiedzający w tys.	60,5	58,2	74,4	55,4	Visitors in thous.

a W 2013 r. galerie sztuki w województwie funkcjonowały wyłącznie w sektorze publicznym. b W kraju.
a In 2013 there were art galleries in the voivodship only in public sector. b In Poland.

TABL. 7 (181). **TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE**
THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a <i>Institutions^a</i>	Miejsca na widowni w stałej sali ^a <i>Seats in fixed halls^a</i>	Przedstawienia i koncerty ^b <i>Performances and concerts^b</i>	Widzowie i słuchacze ^b w tys. <i>Audience^b in thous.</i>	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2005	5	1553	2002	337,3	
2010	7	2246	2556	371,8	
2012	7	3853	1747	262,0	
2013	8	3910	1870	283,8	
Teatry	5	1070	1363	139,6	Theatres
dramatyczne	2	652	370	39,3	dramatic
lalkowe	3	418	993	100,3	puppet
Teatry muzyczne	1	1801	284	115,0	Music theatres
Filharmonie	2	1039	223	29,2	Philharmonic halls

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa; łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 Dec. b Data concern activity performed in voivodship area; including outdoor events.

TABL. 8 (182). **DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**
Stan w dniu 31 XII
CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2012	2013			SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	
Instytucje	166	169	169	167	60	107	Institutions
domy kultury	29	32	24	22	14	8	cultural establishments
ośrodki kultury	77	73	82	82	33	49	cultural centres
kluby	21	12	14	13	12	1	clubs
światlice	39	52	49	50	1	49	community centres
Pracownie specjalistyczne	197	222	275	287	163	124	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	7588	9221	6992	7902	4878	3024	Events (during the year)

TABL. 8 (182). **DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2012	2013			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1429,5	1514,0	1097,5	1487,0	1180,2	306,8	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	225	224	277	198	126	72	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) w tym dzieci i młodzież ^a	4512	3635	4758	2844	1892	952	Course graduates (during the year) of which children and youth ^a
Zespoły artystyczne	715	645	586	615	424	191	Artistic ensembles
Członkowie zespołów artystycznych w tym dzieci i młodzież ^a	9379	9155	8714	9069	6346	2723	Members of artistic ensembles of which children and youth ^a
Koła (kluby)	329	334	527	566	371	195	Groups (clubs)
Członkowie kół (klubów) w tym dzieci i młodzież ^a	7621	6720	11058	13287	8892	4395	Members of groups (clubs) of which children and youth ^a

a W wieku poniżej 15 lat.

U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a Below the age of 15.

N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 9 (183). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	19	14	14	13 ^a	Cinemas (as of 31 Dec)
w tym miasta	17	13	12	13	of which urban areas
w tym multiplexy	–	1	1	1	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII) ...	20	29	29	28	Screens (as of 31 Dec)
w tym miasta	18	28	27	28	of which urban areas
w tym multiplexy	–	8	8	8	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	4479	5980	5977	6022	Seats (as of 31 Dec)
w tym miasta	4151	5824	5733	6022	of which urban areas
w tym multiplexy	–	1689	1705	1705	of which multiplexes
Seanse	10814	36004	37890	36353	Screenings
w tym miasta	10713	35934	37871	36353	of which urban areas
w tym multiplexy	–	15571	15113	14593	of which multiplexes
na 1 kino	569	2572	2706	2796	per cinema
Widzowie	304239	814236	899413	802590	Audience
w tym miasta	301929	813501	898750	802590	of which urban areas
w tym multiplexy	–	298227	337876	311538	of which multiplexes
na 1 kino	16013	58160	64244	61738	per cinema
na 1 seans	28	23	24	22	per screening

a W tym 2 miniplexy.

a Of which 2 miniplexes.

TABL. 10 (184). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
W tysiącach	91,5	150,8	150,5	146,1	<i>In thousand</i>
Na 1000 ludności	76,3	125,3	125,5	122,3	<i>Per 1000 population</i>

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (185). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	262,6	187,2	188,2	191,8	218,9	155,6	157,0	160,5	<i>Radio subscribers</i>
miasta	170,7	125,7	126,4	128,3	240,4	173,4	174,8	177,8	<i>urban areas</i>
wieś	91,9	61,5	61,8	63,5	187,7	128,6	129,9	134,1	<i>rural areas</i>
Abonenci telewizyjni	254,1	181,1	181,2	184,6	211,8	150,5	151,1	154,5	<i>Television subscribers</i>
miasta	164,4	121,0	120,9	122,6	231,6	166,9	167,1	169,9	<i>urban areas</i>
wieś	89,7	60,1	60,3	62,0	183,1	125,6	126,8	130,9	<i>rural areas</i>

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

TABL. 12 (186). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012 ^a	2013 ^a	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	180^b	182^b	243	254	Facilities (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	99	132	177	181	<i>of which open all year</i>
Obiekty hotelowe	36	68	76	84	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	22	23	28	34	<i>hotels</i>
motele	2	2	2	2	<i>motels</i>
pensjonaty	4	4	7	9	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	8	39	39	39	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	144 ^b	114 ^b	167	170	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	5	3	3	2	<i>excursion hostels</i>

^a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli.

^a Concern establishments possessing 10 and more bed places. ^b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels.

TABL. 12 (186). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (cd.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012 ^a	2013 ^a	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty (dok.):					<i>Other facilities (cont.):</i>
schroniska	1	1	1	1	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	26	14	9	9	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	3	6	4	4	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	2	2	2	2	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	12	8	6	6	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	18	7	6	6	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	14	12	13	13	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	1	1	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych	15	14	14	15	<i>complexes of tourist cottages</i>
hostele	1	2	2	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	20	19	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	54	62	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	50	51	37	33	<i>miscellaneous facilities</i>
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	11769^b	11409^b	12409	12896	Number of beds (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	6109	7409	8722	8774	<i>of which open all year</i>
Obiekty hotelowe	3078	4634	5337	5859	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	2292	2596	3164	3848	<i>hotels</i>
motele	53	91	115	116	<i>motels</i>
pensjonaty	131	146	210	320	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	602	1801	1848	1575	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	8691 ^b	6775 ^b	7072	7037	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	212	121	163	86	<i>excursion hostels</i>
schroniska	14	11	11	11	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	1334	826	707	724	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	215	331	255	279	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	270	240	240	280	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	905	615	320	307	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	1962	982	552	522	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	1230	1103	1226	1366	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	123	99	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c	504	610	886	871	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
hostele	45	66	77	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	368	345	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	722	852	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	2137	2123	1811	1596	<i>miscellaneous facilities</i>
Korzystający z noclegów	398271^b	456571^b	534734	594454	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	85981	72141	135898	163893	<i>of which foreign tourists</i>
Obiekty hotelowe	234758	309955	381114	448137	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	172182	203846	260263	323691	<i>hotels</i>
motele	10533	9253	9474	9802	<i>motels</i>
pensjonaty	5901	4389	8133	14086	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	46142	92467	103244	100558	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	163513 ^b	146616 ^b	153620	146317	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	16433	18265	22826	18668	<i>excursion hostels</i>
schroniska	109	160	97	86	<i>shelters</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (186). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012 ^a	2013 ^a	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty (dok.):					<i>Other facilities (cont.):</i>
schroniska młodzieżowe	8417	8560	6400	5302	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	191	3110	1371	312	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	3105	2556	2056	2447	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	6484	2677	1104	1180	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	14650	10024	5931	3405	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	24143	25241	24590	22100	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	4750	3497	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c	5518	10876	13706	10706	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
hostele	7317	11315	15062	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	7463	6461	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	5375	6045	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	79904	57443	52757	54855	<i>miscellaneous facilities</i>
Udzielone noclegi	806138^b	903286^b	984939	1018614	<i>Nights spent (overnight stay)</i>
w tym turystom zagranicznym ..	131948	108038	186111	209579	<i>of which by foreign tourists</i>
Obiekty hotelowe	354719	488119	576370	644267	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	259902	314936	393617	457862	<i>hotels</i>
motele	13197	12689	12928	12071	<i>motels</i>
pensjonaty	9008	9646	16720	24502	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	72612	150848	153105	149832	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	451419 ^b	415167 ^b	408569	374347	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	18415	19890	23651	19308	<i>excursion hostels</i>
schroniska	353	486	312	203	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	27032	23734	17056	15860	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	1822	6374	2474	1237	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	6485	3634	2713	2972	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	13341	13071	5459	6763	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	97338	48703	19567	19538	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	60329	80433	90765	86671	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	11533	10309	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c	11878	27027	41923	28177	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
hostele	9694	13552	17832	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	17295	15501	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	21258	21332	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	204715	178186	155018	140190	<i>miscellaneous facilities</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (187). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION
ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012 ^a	2013 ^a	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	85981^b	72141^b	135898	163893	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	68064	60512	114138	142393	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	49479	44822	84858	108497	<i>hotels</i>
motele	887	3823	4034	3955	<i>motels</i>
pensjonaty	240	271	417	1214	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	17458	11596	24829	28727	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	17917 ^b	11629 ^b	21760	21500	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	3642	1713	6092	4294	<i>excursion hostels</i>
schroniska	32	3	11	26	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	843	978	1161	1284	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	-	492	135	-	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	785	901	754	1149	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	394	336	50	-	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	158	94	93	130	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	674	534	733	793	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	764	231	-	-	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c hostele	232	390	547	514	<i>complexes of tourist cottages^c hostels</i>
pokoje gościnne	1163	764	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	179	38	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	10393	4718	6729	7530	<i>miscellaneous facilities</i>
Udzielone noclegi	131948^b	108038^b	186111	209579	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe ^a	103625	88361	153539	177607	<i>Hotels and similar facilities^a</i>
hotele	75577	64308	117924	136503	<i>hotels</i>
motele	1280	5629	5335	4947	<i>motels</i>
pensjonaty	1124	543	684	1661	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	25644	17881	29596	34496	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	28323 ^b	19677 ^b	32572	31972	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	3743	1713	6112	4315	<i>excursion hostels</i>
schroniska	32	3	11	26	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	1730	1906	1734	1585	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	-	1260	260	-	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	1263	1187	835	1409	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	464	449	50	-	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	750	531	233	196	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	1237	983	1525	1624	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	1480	636	-	-	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c hostele	297	513	896	963	<i>complexes of tourist cottages^c hostels</i>
pokoje gościnne	2884	2076	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	711	133	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	17327	9770	12935	13915	<i>miscellaneous facilities</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (188). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012 ^b	2013 ^b	2005	2010	2012 ^b	2013 ^b	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych <i>occupancy rate of bed places</i>				stopień wykorzystania pokoi <i>occupancy rate of rooms</i>				
Obiekty hotelowe	34,1	29,9	30,8	31,3	35,2	35,3	38,3	38,2	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	34,4	34,7	35,5	34,4	36,4	40,4	43,8	41,5	<i>hotels</i>
motele	68,1	54,1	30,4	28,5	45,9	35,3	29,6	31,1	<i>motels</i>
pensjonaty	18,4	16,8	20,7	21,7	19,1	19,3	21,4	23,0	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	33,7	23,3	23,9	26,2	32,7	28,1	30,4	33,8	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	29,1 ^c	28,8 ^c	27,2	25,8	x	x	x	x	<i>Other facilities</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 234. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli.

a See general notes, item 4 on page 234. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels.

TABL. 15 (189). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31 Jul

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje <i>Restaurants</i>	Bary <i>Bars</i>	Stołówki <i>Canteens</i>	Punkty gastronomiczne <i>Food stands</i>	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2005	48	70	35	15	TOTAL
	2010	68	45	18	13	
	2012	73	42	21	6	
	2013	72	49	22	7	
Obiekty hotelowe	62	33	5	3	<i>Hotels and similar facilities</i>	
hotele	37	20	1	–	<i>hotels</i>	
motele	2	1	–	–	<i>motels</i>	
pensjonaty	6	1	2	–	<i>boarding houses</i>	
inne obiekty hotelowe	17	11	2	3	<i>other hotel facilities</i>	
Pozostałe obiekty	10	16	17	4	<i>Other facilities</i>	
schroniska	1	–	–	–	<i>shelters</i>	
schroniska młodzieżowe	–	–	2	–	<i>youth hostels</i>	
kempingi	–	1	–	–	<i>camping sites</i>	
ośrodki wczasowe	–	1	–	1	<i>holiday centres</i>	
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	2	4	5	2	<i>training-recreational centres</i>	
zespoły domków turystycznych	–	4	5	–	<i>complexes of tourist cottages</i>	
pokoje gościnne	7	5	2	1	<i>rooms for rent</i>	
inne obiekty	–	1	3	–	<i>miscellaneous facilities</i>	

TABL. 16 (190). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories				w trakcie kategory- zacji in the proces of the catego- risation	
		****	***	**	*		
Hotele ^a	2005	22	3	4	6	1	8
Hotels ^a	2010	23	3	6	9	1	4
	2012	28	3	9	11	1	4
	2013	34	3	14	12	1	4
Pokoje ^a	2005	1147	328	253	305	28	233
Rooms ^a	2010	1296	365	341	451	28	111
	2012	1543	366	513	486	15	163
	2013	1851	364	713	503	114	157
Miejsca noclegowe ^a	2005	2292	659	480	564	50	539
Bed places ^a	2010	2596	819	625	862	56	234
	2012	3164	832	976	999	36	321
	2013	3848	809	1408	1019	278	334
Korzystający z noclegów w tys.	2005	172,2	41,7	37,7	57,8	1,8	33,2
Tourists accommodated in thous.	2010	203,8	44,5	58,1	86,2	3,9	11,2
	2012	260,3	53,3	82,4	105,5	0,4	18,7
	2013	323,7	52,9	126,4	115,6	11,7	17,2
w tym turyści zagraniczni	2005	49,5	14,7	11,5	12,2	–	11,0
of which foreign tourists	2010	44,8	12,9	17,1	14,3	–	0,6
	2012	84,9	22,9	25,3	36,2	–	0,4
	2013	108,5	24,3	37,5	44,4	2,0	0,3
Stopień wykorzystania w %:							
Occupancy rate in %:							
miejsc noclegowych	2005	34,4	41,6	34,9	39,7	25,8	23,5
bed places	2010	34,7	28,0	37,9	42,9	26,2	19,4
	2012	35,5	29,6	36,4	44,1	3,3	25,9
	2013	34,4	27,8	35,8	43,7	20,9	26,0
pokoje	2005	36,4	34,2	44,2	41,6	12,5	27,0
rooms	2010	40,4	33,2	45,1	47,3	25,2	25,0
	2012	43,8	39,0	45,9	51,9	3,2	27,5
	2013	41,5	35,8	44,5	48,5	27,0	28,0

^a Stan w dniu 31 VII.

^a As of 31 Jul.

Sport

Sport

TABL. 17 (191). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE^a**
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006	2010	2012	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ				
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS				
Jednostki organizacyjne	472	462	562	Organizational entities
Członkowie	16368	15623	16613	Members
Ćwiczący ^b	15600	12424	12577	Persons practising sports ^b
KLUBY SPORTOWE				
SPORTS CLUBS				
Jednostki organizacyjne	404	442	437	Organizational entities
Członkowie	30020	28191	27806	Members
Ćwiczący	27891	28694	27552	Persons practising sports
mężczyźni	18767	19509	19184	males
kobiety	9124	9185	8368	females
w wieku do 18 lat	23649	22632	21691	aged up to 18
Sekcje sportowe	969	1021	924	Sports sections
Trenerzy	326	466	498	Coaches
klasy M (mistrzowskiej)	2	16	29	M class (champion)
klasy I	28	59	49	I class
klasy II	296	391	420	II class
Instruktorzy sportowi	688	831	824	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	493	351	316	Other persons conducting sports activities

^a Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 235.
^b Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

^a Data have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 3 on page 235. ^b Estimated data.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 18 (192). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2012 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2012
As of 31 Dec

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sections	Ćwiczący Exercisers			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Badminton	22	545	241	465	8	25	Badminton
Boks	3	192	37	138	4	6	Boxing
Brydż sportowy	6	154	11	6	1	4	Bridge

^a Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 235.
^b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

^a Data have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 3 on page 235. ^b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

TABL. 18 (192). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a**
W 2012 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a
IN 2012 (cont.)
As of 31 Dec

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sections	Ćwiczący Exercisers			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Gimnastyka artystyczna	3	97	97	97	1	4	Rhythmic gymnastics
Jeździectwo ^b	20	427	331	318	19	35	Equestrian sport ^b
Judo	9	903	172	720	6	25	Judo
Kajakarstwo klasyczne	2	37	8	35	2	1	Classic canoeing
Karate ^b	22	927	188	723	11	42	Karate ^b
Kolarstwo szosowe	4	55	15	48	5	3	Road cycling
Kolarstwo torowe	2	34	7	27	4	2	Track cycling
Koszykówka	52	1858	617	1740	47	50	Basketball
Lekkoatletyka	111	3366	1705	3097	84	117	Athletics
Łucznictwo	2	45	20	41	1	2	Archery
Łyżwiarstwo szybkie ^b	3	57	28	57	1	4	Speed skating ^b
Narciarstwo alpejskie	1	8	3	–	–	–	Alpine skiing
Narciarstwo klasyczne	8	335	168	331	2	12	Classic skiing
Pięciobój nowoczesny	1	12	6	12	–	1	Modern pentathlon
Piłka nożna	180	7899	604	6153	147	154	Football
Piłka ręczna	36	1243	532	1175	19	39	Handball
Piłka siatkowa	117	3333	1800	3058	63	100	Volleyball
Pływanie	22	1298	679	1216	22	37	Swimming
Podnoszenie ciężarów	2	4	–	–	1	–	Weight lifting
Rugby	1	12	–	12	–	–	Rugby
Sport motorowy ^b	4	58	6	11	–	2	Motorsport ^b
Sport lotniczy ^b	5	43	15	27	–	23	Air sport ^b
Strzelectwo sportowe ^b	20	705	213	326	3	32	Sport shooting ^b
Szachy	23	736	179	527	5	21	Chess
Szermierka	1	78	37	73	1	2	Fencing
Taekwon-do ITF	3	160	53	136	2	3	Taekwon-do ITF
Tenis	8	186	82	106	5	2	Tennis
Tenis stołowy	75	1381	508	1147	14	52	Table tennis
Wioślarstwo	1	14	4	14	1	–	Rowing
Zapasy w stylu klasycznym	4	91	1	85	4	3	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	7	192	51	184	5	7	Free style wrestling
Żeglarsstwo ^b	13	426	135	230	4	34	Sailing ^b

^a Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 235.
^b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

^a Data have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 3 on page 235. ^b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

TABL. 19 (193). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE^a W 2010 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FACILITIES^a IN 2010
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	W tym dostosowane do osób niepełno- sprawnych <i>Of which adapted for the disabled</i>	SPECIFICATION
Stadiony	48	10	<i>Stadiums</i>
w tym piłkarskie	24	5	<i>of which football</i>
Boiska do gier wielkich	76	25	<i>Fields for big games</i>
w tym piłkarskie	76	25	<i>of which football</i>
Boiska do gier małych	30	6	<i>Fields for small games</i>
koszykówki	13	3	<i>basketball</i>
piłki ręcznej	4	1	<i>handball</i>
piłki siatkowej	13	2	<i>volleyball</i>
Boiska uniwersalne-wielozadaniowe	45	28	<i>Universal and multipurpose sports fields</i>
Korty tenisowe	23	9	<i>Tennis courts</i>
Hale sportowe	11	10	<i>Sports halls</i>
Sale gimnastyczne ^b	21	9	<i>Gyms^b</i>
Pływalnie	13	12	<i>Swimming pools</i>
Tory sportowe	3	–	<i>Sports tracks</i>
Lodowiska sztuczne	4	–	<i>Artificial skating rinks</i>
Ścieżki rowerowe w km	51,5	10,2	<i>Bicycle paths – length in km</i>

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z salami pomocniczymi.
a *Excluding schools facilities.* b *Including auxiliary gym.*

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

1. Działalność badawcza i rozwojowa (badania naukowe i prace rozwojowe, w skrócie B+R) są to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy.

Obejmuje ona **badania naukowe** (badania podstawowe, badania stosowane i badania przemysłowe) oraz **prace rozwojowe**.

Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują następujące grupy jednostek:

- 1) **jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe** (tj. jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych):
 - a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk,
 - b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618),
 - c) inne, tj. pozostałe jednostki, zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) **pomocnicze jednostki naukowe** – biblioteki naukowe, archiwa naukowe, muzea, pomocnicze jednostki naukowe PAN oraz stowarzyszenia naukowe i fundacje wspierające działalność badawczą i prace rozwojowe;
- 3) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”), obejmujące przede wszystkim przedsiębiorstwa przemysłowe, które obok swojej podstawowej działalności, prowadzą działalność badawczą i rozwojową;
- 4) **szkoły wyższe**;
- 5) **pozostałe jednostki** – państwowe i samorządowe instytucje oraz niewymienione wcześniej instytucje niekomercyjne, m.in. szpitale, parki narodowe i ogrody botaniczne, agencje i instytucje rządowe.

2. Dane dotyczące zatrudnienia w działalności badawczej i rozwojowej obejmują wyłącznie pracowników bezpośrednio z nią związanych, poświęcających na tę działalność co najmniej 10% nominalnego czasu pracy.

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

1. Research and development (scientific research and experimental development – R&D) includes systematically conducted creative work, undertaken in order to increase knowledge, of which knowledge about man, culture and society as well as to discover new uses of this knowledge.

Research and development includes **scientific research** (basic research, applied research, industrial research) and **experimental development**.

Information regarding research and development activity includes the following groups of entities:

- 1) **scientific, research and development units** (i.e. units involved mainly in carrying out research and development):
 - a) scientific units of the Polish Academy of Sciences,
 - b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 Apr 2010 (Journal of Laws No. 96, item 618),
 - c) others, i.e. other units classified according to NACE Rev. 2 to the division 72 “Scientific research and development”;
- 2) **auxiliary scientific units** – libraries, archives, museums, auxiliary scientific units of the PAS (Polish Academy of Sciences), associations and foundations supporting research and development activity and experimental development;
- 3) **economic entities** (not classified according to NACE Rev. 2 to the division 72 “Scientific research and development”) include mainly industrial enterprises conducting research and development besides their main economic activity;
- 4) **higher education institutions**;
- 5) **other units** – state or local government institutions and non-profit institutions not mentioned above, i.a. hospitals, national parks, botanical gardens, state agencies and institutions.

2. Data regarding employment in R&D activity include exclusively persons employed directly in this activity (or providing direct services for R&D) and spending at least 10 percent of their normal work time on R&D.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia faktycznego zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczo-rozwojową.

3. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe oraz nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych.

Nakłady bieżące od 2003 r. podaje się bez kosztów zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, lecz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 4 sierpnia 2005 r. (Dz. U. Nr 161, poz. 1359) do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych jednostki. Koszty te ujmowane są w nakładach inwestycyjnych na środki trwałe.

4. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania opracowano zgodnie z metodologią stosowaną przez EUROSTAT i obejmują następujące **sektory finansujące**, z których pochodzą środki na finansowanie działalności badawczej i rozwojowej:

- 1) **sektor rządowy** – krajowe jednostki rządowe (m.in. ministerstwa) i samorządowe, (w tym jednostki samorządu terytorialnego), jednostki naukowe PAN i instytuty badawcze podlegające ministerstwu, powołane na podstawie ustawy o instytutach badawczych (Dz. U. 2010 Nr 96, poz. 618);
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe oraz podległe im instytuty badawcze, stacje doświadczalne i kliniki;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe: fundacje, partie polityczne, związki zawodowe, związki konsumentów, towarzystw i stowarzyszeń (zawodowych, naukowych, religijnych itp.) oraz osoby fizyczne;
- 5) **zagranica** – organizacje międzynarodowe, instytucje i przedsiębiorstwa zagraniczne oraz osoby fizyczne.

5. Działalność innowacyjna w przemyśle polega na opracowywaniu i wdrażaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów (wyrobów, usług) i procesów, przy czym produkty te i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa. Obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym.

Full-time equivalents (FTE) are calculating units used to establish the actual time spent on research and development activity. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

3. Expenditure on research and development activity includes current expenditure borne on basic research, applied research and experimental development as well as capital expenditure on fixed assets connected with R&D regardless of the origin (source) of the financial funds.

Since 2003 **current expenditure** has been given excluding expenditure on purchase or manufacture of research equipment, meeting criteria for inclusion in fixed assets, necessary for performing particular R&D projects, but according to the regulation of the Ministry of Science and Information Society Technologies, dated 4 Aug 2005, Journal of Laws No. 161, item 1359), till completion of the projects mentioned above, not included in fixed assets of the entity. Expenditure on the equipment mentioned above has been included in the capital expenditure on fixed assets.

4. Data regarding expenditures on research and development by source of funds (table 5) were compiled in accordance with the methodology applied by EUROSTAT covering the following **sectors of funding**, from which the funding for research and development comes:

- 1) **government sector** – national government entities (among others, ministries) and local government entities (including local government units), the scientific units of the Polish Academy of Sciences and research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes (Journal of Laws 2010 No. 96, item 618) subject to the ministries;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities;
- 3) **higher education sector** – national higher institutions and subordinated to them research institutes, experiment stations and clinics;
- 4) **private non-profit sector** – national: foundations, political parties, trade unions, consumer associations, societies and associations (professional, scientific, religious, etc.) and natural persons;
- 5) **abroad** – international organizations, foreign institutions and companies and natural persons.

5. Innovation activity in industry consists in elaborating and implementing new or significantly improved products (goods and services) and processes which are novel at least for the enterprise. It comprises many different scientific, technological, organizational, financial and commercial steps.

6. Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: prace badawcze i rozwojowe (B+R) wykonane przez własne zaplecze badawcze przedsiębiorstw, jak również nabyte od innych jednostek, zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw (patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny i urządzenia techniczne oraz budynki, budowle i grunty), prace wdrożeniowe poprzedzające uruchomienie produkcji na skalę przemysłową, szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną oraz marketing dotyczący nowych i istotnie ulepszonych produktów.

7. Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

8. Innowacja procesowa to wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

9. Wynalazek podlegający opatentowaniu jest to nowe rozwiązanie o charakterze technicznym, niewynikające w sposób oczywisty ze stanu techniki i mogące się nadawać do stosowania.

10. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

6. Expenditure on innovation activity includes expenditure on: R&D activity (intramural and extramural), acquisition of disembodied technology and know-how (patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of fixed assets required for introduction of innovations (instruments and equipment as well as buildings, constructions and land), other preparations for the implementation of innovations before starting industrial production, training of personnel linked directly to innovation activity and marketing for technologically new and significantly improved products.

7. A product innovation is the market introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics or intended uses. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, incorporated software, user friendliness or other functional characteristics.

8. A process innovation is the implementation of new or significantly improved production or delivery methods and supporting methods in range of goods and services.

9. Patentable invention is any new solution of a technical character which does not obviously result from the prior art and which is capable of practical application.

10. Utility model eligible for protection is any new and useful solution of a technical character concerning shape, construction or permanent assembly of an object.

Społeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań reprezentacyjnych przeprowadzonych w ramach tematu „Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego”.

2. Dane na temat **przedsiębiorstw wyposażonych w technologie informacyjno-telekomunikacyjne (ICT)** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych do sekcji: przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, budownictwo, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, transport i gospodarka magazynowa, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, informacja i komunikacja, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego).

Information society

1. The presented information was compiled on the basis of generalized results of representative surveys conducted within the subject scope "Information society indicators".

2. Data regarding **enterprises equipped with Information Communication Technology (ICT)** concern economic entities employing more than 9 persons and belonging to sections: manufacturing, electricity, gas, steam and air conditioning supply, water supply, sewerage and waste management and remediation activities, construction, wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles, transportation and storage, accommodation and food service activities, information and communication, real estate activities, professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities), administrative and support service activities, other service activities (repair of computers and communication equipment).

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Pojęcie **handel elektroniczny** (e-handel) odnosi się do sprzedaży i zakupów produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów dokonywanych poprzez sieci komputerowe za pomocą metod zaprojektowanych specjalnie do otrzymywania lub składania zamówień. Podczas, gdy zamówienia powinny być dokonywane za pośrednictwem ww. metod, płatności i dostawy nie muszą być przeprowadzane on-line. Transakcje e-handlu wykluczają zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail) lub faksem.

3. **Public administration** refer to organs both delivering public services and conducting administration activities, e.g. tax, customs, social security, public health, environment protection and other public activity ones. Public administration can be at the local, regional and national levels.

4. An **e-Commerce transaction** is the sale or purchase of goods or services conducted over computer networks by methods specifically designed for the purpose of receiving or placing orders. As the goods or services are ordered by those methods, the payment and the ultimate delivery of the goods or services do not have to be conducted online. E-Commerce transactions exclude orders made by e-mail messages or fax.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (194). JEDNOSTKI ORAZ ZATRUDNIENI W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ
UNITS AND EMPLOYMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY

A. JEDNOSTKI
Stan w dniu 31 XII
UNITS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	22	36	46	62	TOTAL
w tym:					of which:
Jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe	#	#	6	#	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze	12	17	29	39	Economic entities
Szkoły wyższe	5	#	8	10	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	#	5	3	#	Other units

B. ZATRUDNIENI^a
EMPLOYMENT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013				SPECIFICATION
	ogółem total			pracownicy naukowo-badawczy researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostali personel other supporting staff		
OGÓŁEM	1284,6	1533,9	1700,4	1685,5	1410,5	169,5	105,5	TOTAL
w tym:								of which:
Jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe	#	#	59,6	75,3	54,4	#	#	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze ...	77,7	162,8	258,2	388,0	251,2	94,6	42,2	Economic entities
Szkoły wyższe	1174,9	#	1362,6	1192,7	1086,6	55,6	50,5	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	#	7,8	20,0	#	#	#	#	Other units

^a W tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy.

^a In so-called full-time equivalents.

TABL. 2 (195). **ZATRUDNIENI W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY EDUCATIONAL LEVEL
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozostałym other
			wyższym higher					
			z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		doktora doktor (PhD)	z tytułem zawodowym magistra, inżyniera, lekarza, licencjata with other university degrees below the PhD level (master, bachelor and equivalent)	
				doktora habilito- wanego habilitated doctor ^a (HD)				
OGÓŁEM	2005	2386	243	302	947	823	71	
TOTAL	2010	2437	244	313	#	812	#	
	2012	2505	241	343	1029	822	70	
	2013	2778	256	384	1070	950	118	
w tym: of which:								
Jednostki naukowe i badawczo- -rozwojowe	2005	24	4	–	9	8	3	
Scientific and research-devel- -opment units	2010	#	#	#	#	#	–	
	2012	76	#	#	#	#	17	
	2013	80	#	#	19	27	20	
Podmioty gospodarcze	2005	90	–	–	–	75	15	
Economic entities	2010	210	#	–	#	189	18	
	2012	322	–	–	4	281	37	
	2013	459	–	–	6	393	60	
Szkoły wyższe	2005	2254	239	302	932	729	52	
Higher education institutions	2010	#	#	#	#	#	#	
	2012	2083	234	338	1002	493	16	
	2013	2216	250	376	1042	513	35	
Pozostałe jednostki	2005	18	–	–	6	11	1	
Other units	2010	11	–	–	2	9	1	
	2012	24	#	#	#	#	–	
	2013	#	–	–	#	#	#	

^a The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 3 (196). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013				
	ogółem grand total				nakłady ^a expenditure ^a			
					bieżące current		inwestycyjne na środki trwałe capital	
	razem total		w tym osobowe of which labour costs		razem total		w tym ma- szyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu of which machinery, technical equipment as well as transport equipment	
w mln zł				in mln zł				
OGÓŁEM	61,4	103,9	139,0	204,7	88,8	53,5	115,9	#
TOTAL								
w tym: of which:								
Jednostki naukowe i badawczo-rozwo- jowe	4,0	#	14,1	10,7	#	#	#	#
Scientific and re- search-develop- ment units								
Podmioty gospo- darcze	8,4	16,3	30,9	42,5	26,4	20,0	16,2	12,6
Economic entities								
Szkoły wyższe	48,5	#	92,8	#	#	26,4	#	14,8
Higher education institutions								
Pozostałe jednostki .. Other units	0,5	506,7	1,2	2,7	2,4	1,4	0,3	0,3

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

 TABL. 4 (197). **NAKLĄDY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ
WEDŁUG DZIEDZIN NAUK (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH
 AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY FIELD OF SCIENCE (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
OGÓŁEM	103,9	139,0	204,7	TOTAL
w dziedzinie nauk:				in the field of:
Przyrodniczych	16,6	#	#	Natural sciences
Inżynieryjnych i technicznych	32,2	41,2	63,5	Engineering and technology
Medycznych i nauk o zdrowiu	#	#	#	Medical and health sciences
Rolniczych	#	2,9	3,7	Agricultural sciences
Społecznych	18,8	#	#	Social sciences
Humanistycznych	#	1,6	#	Humanities

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (198). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013		SPECIFICATION
	w mln zł <i>in mln zł</i>		w odsetkach <i>in percent</i>	
OGÓŁEM	139,0	204,7	100,0	TOTAL
sektor:				sector:
Rządowy	#	77,1	37,7	Government
Przedsiębiorstw	26,1	35,8	17,5	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	7,8	13,7	6,7	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	19,2	#	#	Private non-profit
Zagranica	#	#	#	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (199). **NAKŁADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY TYPE OF ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Badania <i>Research</i>		Prace rozwojowe <i>Experimental development</i>	SPECIFICATION
		podsta- wowe <i>basic</i>	stoso- wane ^b <i>applied^b</i>		
		w mln zł <i>in mln zł</i>			
OGÓŁEM					TOTAL
2005	38,4	25,8	5,8	6,8	
2010	60,3	#	#	14,7	
2012	65,5	#	7,7	#	
2013	88,8	55,6	14,1	19,1	
w tym:					of which:
Jednostki naukowe i badawczo- -rozwojowe	#	8,4	#	#	Scientific and research-develop- ment units
Podmioty gospodarcze	26,4	3,5	7,9	15,0	Economic entities
Szkoły wyższe	#	41,5	#	2,2	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	2,4	#	-	#	Other units

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Od 2011 r. łącznie z nakładami na badania przemysłowe.

a Internal, depreciation of fixed assets. b Since 2011 including expenditures on industrial research.

TABL. 7 (200). **STOPIEŃ ŻUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
 Stan w dniu 31 XII
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	stopień zużycia w % <i>degree of consumption in %</i>				
OGÓŁEM	74,3	#	74,5	78,9	TOTAL
w tym:					of which:
Jednostki naukowe i badawczo- -rozwojowe	-	#	85,7	89,3	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze	6,2	60,6	14,1	28,8	Economic entities
Szkoły wyższe	75,2	89,9	86,7	90,6	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	47,2	#	#	#	Other units

TABL. 8 (201). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSLE^a W 2013 R.**

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2011–2013 <i>Products – in % – introduced into the market during 2011–2013</i>			
	ogółem <i>total</i>	z liczby ogółem <i>of total number</i>		
		nowe lub istotnie ulepszone <i>new or significantly improved</i>		eksport <i>export</i>
dla rynku <i>to the market</i>	tylko dla przedsię- biorstwa <i>only to the enterprise</i>			
OGÓŁEM	5,3	3,5	1,7	2,2
TOTAL				
sektor publiczny	0,2	–	0,2	0,0
<i>public sector</i>				
sektor prywatny	5,5	3,7	1,8	2,3
<i>private sector</i>				
W tym przetwórstwo przemysłowe	5,6	3,8	1,8	2,4
<i>Of which manufacturing</i>				
w tym: <i>of which:</i>				
Produkcja artykułów spożywczych	1,3	0,2	1,2	0,2
<i>Manufacture of food products</i>				
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ	17,1	14,1	3,0	4,6
<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	0,4	–	0,4	0,1
<i>Manufacture of rubber and plastic products</i>				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2,4	1,7	0,7	0,2
<i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	5,2	0,9	4,3	0,7
<i>Manufacture of metal products^Δ</i>				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	22,6	14,5	8,1	12,6
<i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>				
Produkcja mebli	0,7	0,3	0,4	0,4
<i>Manufacture of furniture</i>				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2011–2013.

^a *Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices apply to products introduced into the market during 2011–2013.*

TABL. 9 (202). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2011–2013**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2011–2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2011–2013 <i>Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2011–2013</i>			
	ogółem <i>grand total</i>	z liczby ogółem <i>of grand total number</i>		
		nowe lub istotnie ulepszone produkty <i>new or significantly improved products</i>	nowe lub istotnie ulepszone procesy <i>new or significantly improved processes</i>	
	razem <i>total</i>	w tym nowe dla rynku <i>of which new to the market</i>		
OGÓŁEM TOTAL	38,9	28,4	14,7	30,0
sektor publiczny <i>public sector</i>	26,1	4,3	–	26,1
sektor prywatny <i>private sector</i>	40,7	31,7	16,8	30,5
W tym przetwórstwo przemysłowe <i>Of which manufacturing</i>	41,7	33,1	17,2	31,3
w tym: <i>of which:</i>				
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	19,5	14,6	4,9	14,6
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>	31,3	25,0	12,5	18,8
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych <i>Manufacture of rubber and plastic products</i>	35,7	14,3	–	35,7
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych <i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>	58,3	50,0	41,7	50,0
Produkcja wyrobów z metali ^Δ <i>Manufacture of metal products^Δ</i>	40,0	40,0	13,3	20,0
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ <i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>	86,7	80,0	33,3	53,3
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	30,0	20,0	20,0	20,0

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a For product and proces innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (203). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYŚLE^a (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditure						
		na działalność badawczą i rozwój ^b <i>on research and development activity^b</i>	na zakup <i>on the acquisition</i>		oprogramowania <i>of the software</i>	inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c <i>capital on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment^c</i>	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną <i>on staff training connected with innovation activity</i>	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów <i>on the marketing for new or significantly improved products</i>
			wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) <i>of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)</i>					
w tys. zł in thous. zł								
OGÓŁEM 2005	304144	11376	4208	6268	228839	881	1088	
TOTAL 2010	195046	10772	#	9405	132595	#	11857	
..... 2012	407501	#	#	#	291874	449	5311	
..... 2013	248651	34092	336	2033	206731	#	4098	
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	227350	34092	336	#	185570	#	4098	
w tym: <i>of which:</i>								
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	86143	#	–	#	80803	40	#	
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>	10976	#	–	24	#	–	–	
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ <i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.^Δ</i>	19696	9761	#	181	7767	#	1352	

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (204). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ^a W PRZEMYSLE WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Środki Funds				
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b	
tys. zł in thous. zł						
O G Ó Ł E M	2005	289023	201155	2187	51851	33830
T O T A L	2010	195045	164649	7966	13895	8535
	2012	407501	290682	26193	4051	86575
	2013	248651	146242	#	35875	#
W tym przetwórstwo przemysłowe		227350	124941	#	35875	#
Of which manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		#	943	#	#	#
<i>Manufacture of rubber and plastic product</i>						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		2693	1652	#	–	#
<i>Manufacture of metal products^Δ</i>						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		19696	15373	#	#	#
<i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.^Δ</i>						

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. ^b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

^a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. ^b The others consist budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (205). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Wynalazki:					<i>Inventions:</i>
zgłoszone	25	56	80	82	<i>patent applications</i>
udzielone patenty	13	11	21	32	<i>patents granted</i>
Wzory użytkowe:					<i>Utility models:</i>
zgłoszone	12	31	22	24	<i>utility model applications</i>
udzielone prawa ochronne	15	14	16	21	<i>rights of protection granted</i>

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Ź r ó d ł o: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (206). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**
 Stan w styczniu
ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
 As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Komputery ^b	97,4	94,9	95,5	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,8	92,3	93,2	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	74,6	78,5	84,8	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopasmowe	13,8	27,5	39,0	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	60,8	61,2	63,3	Own Website

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); w latach 2012 i 2013 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. ^c Obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Desktop and portable computers, e.g. laptops (notebooks); in 2012 and 2013 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological. ^c Includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (207). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	93,9	89,6	90,4	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	11,9	10,0	9,4	Enterprises receiving orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	13,7	19,4	21,5	Enterprises sending orders via computer networks

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concerns enterprises with more than 9 persons employed.

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz niekonsumpcyjnych (ok. 1500–1800 w różnych latach).

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

System wag opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych (COICOP/HICP).

2. Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług były notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono jako średnie ważone współczynnikami wyrażającymi udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych 25 targowiskach w województwie.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling **price indices of goods and services** is price observation of representatives of goods and services consumer and non-consumer (about 1500–1800 in various years).

Price indices of consumer goods and services were calculated applying the system of weights from the year preceding the surveyed year.

The weight system was based on the structure of households expenditure (excluding own consumption) on purchasing consumer goods and services, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose adapted to the needs of the Harmonized Indices of Consumer Prices (COICOP/HICP).

2. The information on retail prices of goods and services comes from price quotations conducted by interviewers in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices were calculated as arithmetic means of average monthly prices apart from annual prices of selected goods which were calculated as weighted averages of coefficients expressing shares of purchases made by consumers in particular months.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected 25 marketplaces in the voivodship.

Average annual prices were calculated as the arithmetic means of average monthly prices.

TABL. 1 (208). WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100		previous year = 100		
OGÓŁEM	102,0	102,3	103,7	100,6	TOTAL
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	101,9	101,5	104,4	101,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	102,7	104,5	103,1	102,4	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	96,3	98,2	97,6	96,0	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,3	103,3	104,7	102,0	Dwelling
Zdrowie	102,5	102,5	103,5	101,6	Health
Transport	105,7	105,3	106,9	98,2	Transport
Rekreacja i kultura	99,8	100,6	101,4	100,7	Recreation and culture
Edukacja	101,3	101,8	105,3	99,9	Education

TABL. 2 (209). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ryż – za 1 kg	2,88	4,53	4,51	4,53	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,20	1,77	2,15	2,14	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	4,29	3,75	3,78	3,89	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,43	1,75	2,03	2,16	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	17,54	19,43	22,36	23,25	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,74	14,35	15,90	15,82	Pork meat, bone-in (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,56	6,24	7,42	7,45	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	19,80	20,09	23,42	23,60	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	13,65	13,84	16,75	16,49	Smoked sausage – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg	11,93	16,13	21,52	21,58	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	10,67	11,76	14,78	13,51	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	7,32	9,01	11,98	12,29	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5% sterylizowane – za 1 l	2,46	2,80	2,73	2,78	Cows' milk, fat content 3-3,5% sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg	9,30	10,78	12,01	12,16	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	16,05	17,99	19,60	20,72	Ripening "Gouda" cheese – per kg
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,33	0,45	0,57	0,54	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	3,37	4,11	4,26	4,63	Fresh butter, fat content 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	4,61	5,57	6,55	6,53	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	4,54	5,22	4,49	4,33	Oranges – per kg
Jabłka ^a – za 1 kg	1,79	2,21	2,65	2,59	Apples ^a – per kg
Buraki ^a – za 1 kg	1,12	1,51	1,27	1,56	Beetroots ^a – per kg
Marchew ^a – za 1 kg	1,29	1,72	1,87	1,87	Carrots ^a – per kg
Ziemniaki ^a – za 1 kg	0,80	1,33	0,79	1,36	Potatoes ^a – per kg

^a Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

^a Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (209). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Cukier biały kryształ – za 1 kg	3,02	2,63	3,77	3,44	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g ...	4,46	5,85	7,06	6,70	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g ..	2,28	3,36	4,00	3,78	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l	20,30	19,04	20,05	20,52	Pure vodka 40% – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	5,30	9,34	11,19	11,98	Cigarettes – per 20 pcs
Piwo jasne, pełne, butelkowane – za 0,5 l	2,69	3,03	3,03	2,91	Beer, full light, bottled – per 0,5 l
Garnitur męski 2-częściowy, z elanowelny – za 1 kpl	502,66	375,74	426,93	440,50	Men's suit, polyester staple fibres and wool – per set
Koszula męska z elanobawelny, długi rękaw – za 1 szt.	75,03	76,07	77,88	85,91	Men's shirt, polyester staple fibres and cotton, long sleeve – per piece
Półbuty męskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę	147,15	148,05	160,57	170,13	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę	130,24	122,09	142,89	145,23	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	31,86	34,78	37,41	38,77	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodo- ciągowej – za 1 m ³	2,00	2,55	2,83	2,96	Cold water from municipal water-line system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^b – za 1 kW·h	0,44	0,61	0,70	0,69	Electricity for households (all-day tariff) ^b – per kW·h
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych ^c – za 1 m ³	1,47	2,38	2,80	2,57	Natural, net-gas, high-methane for households ^c – per m ³
Węgiel kamienny – za 1 t	471,92	683,64	745,89	738,42	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	14,18	15,71	17,11	18,48	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali miesz- kalnych – za 1 m ² powierzchni użytkowej	3,63	4,58	4,95	5,09	Heating of dwellings – per m ² of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 300 l	1511,46 ^d	1242,74	1123,26	1139,78	Fridge-freezer, capacity about 300 l
Pralka automatyczna typu domowego, na 5 kg suchej bielizny	1292,83	1289,55	1185,08	1151,39	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5 kg
Odkurzacz typu domowego	323,74	330,65	336,98	311,08	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	133,50	176,70	189,04	183,58	Steam iron
Wizyta u lekarza specjalisty	51,81	67,63	72,00	74,92	Consultation with a specialist physician
Proszek do prania – za 400 g	4,15	4,55	4,34	Washing powder – per 400 g
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,56	5,71	5,51	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim jednorazowy	1,77	2,03	2,25	2,30	Regular ticket for travelling by intra- urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	11,74	13,43	15,06	15,44	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	12,25	13,31	14,77	16,60	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	47,66	53,62	60,42	62,29	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	63074,00	77210,00	151396,11	153498,81	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa, zawieszana	9013,68	12957,42	14997,88	16558,88	Mounted tractor potato digger
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	23,77	29,67	43,13	42,31	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	20,63	22,00	16,00	16,67	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy	19,87	30,67	31,95	32,33	Cows' clinical examination

^b, ^c Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi przy zużyciu miesięcznym: ^b – 100 kW·h energii elektrycznej, ^c – 18,25 m³ gazu. ^d Pojemność ok. 320 l.

^b, ^c Including standing and variable charges with the monthly use: ^b – of 100 kW·h of electricity, ^c – of 18,25 m³ of gas. ^d Capacity about 320 l.

TABL. 3 (210). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					<i>Cereal grain consumer and for feeds – per dt:</i>
pszenicy	36,00	63,48	89,44	81,81	<i>wheat</i>
żyta	25,68	43,33	71,56	54,45	<i>rye</i>
jęczmienia	34,51	49,69	81,07	69,57	<i>barley</i>
owsa i mieszanek zbożowych	25,04	30,25	61,17	51,77	<i>oats and mixed cereal</i>
pszenżyta	30,33	43,71	76,63	69,12	<i>triticale</i>
Ziemniaki – za 1 dt	17,97	18,65	25,80	29,02	<i>Potatoes – per dt</i>
w tym jadalne (bez wczesnych)	47,05	69,61	40,36	50,00	<i>of which edible (excluding early kinds)</i>
Buraki cukrowe – za 1 dt	17,22	10,68	10,87	–	<i>Sugar beets – per dt</i>
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	77,21	130,28	195,93	151,34	<i>Industrial rape and agrimony – per dt</i>
Liście tytoniu – za 1 dt	305,00	842,95	750,56	758,21	<i>Raw tobacco – per dt</i>
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					<i>Animals for slaughter – per kg:</i>
bydło (bez cieląt)	4,00	4,43	6,30	5,96	<i>cattle (excluding calves)</i>
cielęta	9,48	9,16	10,89	9,70	<i>calves</i>
trzoda chlewna	3,83	3,82	5,38	5,28	<i>pigs</i>
Mleko krowie – za 1 l	1,01	1,16	1,27	1,43	<i>Cows' milk – per l</i>
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt. ..	0,24	0,23	0,40	0,25	<i>Consumer hen eggs – per piece</i>

TABL. 4 (211). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					<i>Cereal grain – per dt:</i>
pszenicy	43,74	61,37	95,38	92,13	<i>wheat</i>
żyta	28,57	41,63	75,58	64,30	<i>rye</i>
jęczmienia	41,73	56,06	90,10	86,02	<i>barley</i>
owsa	30,56	40,72	69,52	62,91	<i>oats</i>
pszenżyta	36,85	49,51	82,68	77,99	<i>triticale</i>
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt	46,02	92,43	58,04	87,43	<i>Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt</i>
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					<i>Livestock – per head:</i>
krowa dojna	2180,91	2440,24	3159,39	3299,32	<i>dairy cow</i>
jałówka 1-rocznica	1315,78	1600,58	1955,65	1902,76	<i>one-year heifer</i>
prosię na chów	132,28	132,74	171,74	176,10	<i>piglet</i>
koń roboczy	3400,00	3997,22	4636,81	5372,73	<i>farm horse</i>
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					<i>Animals for slaughter – per kg:</i>
cielęta	6,84	9,43	10,74	10,26	<i>calves</i>
trzoda chlewna	3,70	.	5,80	5,79	<i>pigs</i>
Jaja kurze – za 1 szt.	0,35	0,53	0,65	0,64	<i>Hen eggs – per piece</i>

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

3. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję o znaczącej (określonej odpowiednimi programami) skali: drzew owocowych, krzewów owocowych, szkółek sadowniczych i ozdobnych, warzyw i truskawek gruntowych, chmielu, tytoniu, bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików oraz pszczół.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danieli) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

4. Zgodnie z definicjami w ust. 3, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów); w związku z tym niektóre dane z zakresu: liczby gospodarstw rolnych, użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, plonów ziemiopłodów (bez warzyw gruntowych), pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników rolniczych oraz zużycia nawozów za 2010 r. zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output, procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

3. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting special branches of agricultural activities or the production of significant (determined by the appropriate thresholds) scale: fruit trees plantations, fruit shrubs plantations, ornamental plants and orchard nurseries, field vegetable and strawberry, hops, tobacco, cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits as well as bees.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

4. According to the definitions in item 3, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds); therefore some data on number of agricultural holdings, land use, sown area, yields (excluding ground vegetables), livestock, agricultural tractors and consumption of fertilizers for 2010 have been revised in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

5. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 III 2010 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 39, poz. 211) z późniejszymi zmianami – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (sady), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Do **sadów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi oraz szkółki drzew i krzewów owocowych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

6. Dane o produkcji, plonach i skupie zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna, tytoniu – liści, chmielu – chmielu surowego.

7. Dane o zbiorach i plonach zbóż dotyczą ziarna zbóż. Dane dotyczące zbóż obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszka, mieszanki strączkowe).

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorja).

5. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms defined in the decree of the Minister of Agriculture and Rural Development, dated 11 Mar 2010 regarding minimal norms (Journal of Laws No. 39, item 211) with later amendments – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees, bushes and tree nurseries not smaller than 0,1 ha.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

6. Data regarding the production, yields and procurement of cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concern grain, tobacco – leaves, hop – raw hop.

7. Data regarding crop production and cereal yields concern cereal grains. Data concerning cereals include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding basic cereals, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g., field peas, pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e., tobacco, hop, chicory).

Uprawy pastewne obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na pasze.

8. Dane o produkcji żywca rzeźnego obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

9. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

10. Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

11. Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

12. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

13. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

14. Dane o ciągnikach rolniczych dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

15. Dane o atestowanych gospodarstwach ekologicznych zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 VI 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

16. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2012/13 oznacza okres od 1 VII 2012 r. do 30 VI 2013 r.).

Feed plants include: feed pulses, legumes (of which perennial: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses as well as root plants (mangold, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip etc.) and maize for feeds.

8. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

9. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

10. Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

11. Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

12. The average national current prices for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

13. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

14. Data regarding agricultural tractors concern 4-wheeled and tracked tractors.

15. Data on certified organic farms have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of Legal Act of 25 June 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

16. Farming years cover the period from 1 Jul to 30 Jun (e.g. the 2012/13 farming year covers the period from 1 Jul 2012 to 30 Jun 2013).

17. Do wyliczeń **wskaźników natężenia** przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

18. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

19. Dane prezentowane są według siedziby użytkownika gospodarstwa.

17. **Intensity ratios** were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

18. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

19. Data are presented by the land user's seat.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczyście przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych oraz Agencję Nieruchomości Rolnych,
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu);
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcyjnych i kółek rolniczych oraz lasów oddanych im w zarząd i bezpłatne użytkowanie,
 - d) innych osób prawnych.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (powierzchnia niezalesiona).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej, stanowiące rezerwy przyrody lub wchodzące w skład parków narodowych, ewentualnie wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by other ministers, voivods, gminas or municipal associations as well as the Agricultural Property Agency,
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status);
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) production cooperatives and farmers' associations as well as forests given them into administration and free use,
 - d) other legal persons.

2. **Forest land** includes forest area as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered with forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area).

These areas are designated for silviculture production, which are nature reserves or comprise portions of national parks or eventually are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years, and designated for renewal in coming years.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (0–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną, tj. gruntach nieleśnych.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i terenami zieleni w miastach. Najczęściej występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji, szkótek drzew i krzewów, cmentarzy, urzędowej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years, as well as crops and greenwoods in the I age category (0–20 years), with plantings less than 0,5 (full plantings – 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the II age category (21–40 years) with plantings up to 0,3 inclusive or planted with trees in the III or higher age category (41 years or more) with plantings up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the renewal class and to be renewed.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilised and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilised through nested fellings – at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilised through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with throughfell construction are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activities connected with the utilisation, renewal and tending of the forest are conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed on forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture, i.e. non-forest land.

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs on public and private areas outside the forest and green areas in cities. The most frequently the term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes forests and forest land, land designated by legally binding decisions for afforestation, orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

4. Dane o **pozyskaniu drewna** w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami oraz w oparciu o Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług PKWiU 2008, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 X 2008 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 1293) w miejsce PKWiU stosowanej do 31 XII 2008 r.

5. **Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa** obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące morskie wody wewnętrzne, powierzchniowe wody płynące oraz stojące).

4. **Data on removals** in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms and with respect of the Polish Classification of Products and Services PKWiU 2008 implemented by the regulation of the Council of Ministers dated 29 Oct 2008 (Journal of Laws No. 207, item 1293), replacing the PKWiU classification used until 31 Dec 2008.

5. **Share of forest land in land area of the voivodship** is calculated as the percentage ratio of forest area and land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (internal marine waters, surface flowing waters and surface standing waters).

Rolnictwo Agriculture

TABL. 1 (212). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	111,2	84,1	80,9	79,1	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	111,1	84,0	80,8	79,0	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1097,5	1057,0	1083,4	1074,1	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1068,9	1037,7	1068,7	1058,2	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zbóż podstawowych	44,4	44,0 ^c	39,4	37,3	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	44,0	43,6	39,0	36,9	of which private farms
ziemniaków	4,8	2,8	1,9	3,8	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	4,9	2,9	1,9	3,8	of which private farms
roślin przemysłowych	1,4	1,6	1,4	1,6	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	1,2	1,2	1,2	1,3	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a See general notes, item 4 on page 266. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 1 (212). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a (dok.)**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	26,8	29,0	29,1	28,6	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	25,7	29,0	28,7	28,3	of which private farms
ziemniaków	172	206 ^c	210	190	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	172	206 ^c	210	190	of which private farms
rzepaku i rzepiku	28,4	23,9	28,0	31,6	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	27,2	23,9	26,5	31,4	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bd} na 100 ha użytków rolnych	67,6	76,4 ^c	75,5	78,2	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bd} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	68,9	77,4 ^c	76,3	79,0	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	52,9	52,0 ^c	51,1	49,1	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	52,9	52,1	51,1	49,1	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w końcu lipca) ^b w %	9,7	9,4	9,4	9,1	Share of sows in pig stocks (as of the end of July) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	9,7	9,3	9,3	9,0	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podro- bami) ^e na 1 ha użytków rolnych w kg	166,9	196,1	176,6	200,0	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^e per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	1482	1863	2097	2198	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	1516	1894	2121	2227	of which private farms
na 1 krowę	4163	4105	4914	5143	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4160	4104	4912	5142	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	8,8	9,6 ^c	.	9,8	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	9,0	9,7 ^c	.	9,9	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemi- cznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bf} na 1 ha użytków rolnych w kg	87,1	106,2 ^c	99,5	97,6	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{bf} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	86,7	105,9 ^c	98,6	97,3	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. d Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 281; trzoda chlewna w latach: 2005, 2012 i 2013 – stan w końcu lipca. e Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej. f Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2004/05, 2009/10, 2011/12, 2012/13.

a See general notes, item 4 on page 266. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. d See note to the table 11 on page 281, pigs in 2005, 2012 and 2013 – as of the end of July. e Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. f Concerns respectively the: 2004/05, 2009/10, 2011/12, 2012/13 farming years.

TABL. 2 (213). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
 Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND BY LAND TYPE
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodarstwa indywidualne	SPECIFICATION
		Total	Of which private farms	
		w ha	in ha	
OGÓŁEM	2010 ^a	1056996	1037669	TOTAL
	2012	1083439	1068655	
	2013	1074104	1058209	
W dobrej kulturze rolnej		1064463	1050046	In good agricultural condition
Pod zasiewami		625685	615363	Sown area
Grunty ugorowane		22640	22390	Fallow land
Uprawy trwałe		5686	5679	Permanent crops
w tym sady		4521	4514	of which orchards
Ogrody przydomowe		1235	1235	Kitchen gardens
Łąki trwałe		318073	315197	Meadows
Pastwiska trwałe		91145	90181	Pastures
Pozostałe		9641	8162	Other

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
 a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (214). **GOSPODARSTWA ROLNE^a WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH**
 Stan w czerwcu
FARMS^a BY AREA GROUPS
 As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	ogółem total	w odsetkach – o powierzchni użytków rolnych in percent – with agricultural land area of								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej		
OGÓŁEM TOTAL											
2010 ^b	84122 ^c	0,6	8,4	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,5	14,99 ^c	12,57 ^c
2013	79083	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,89	13,58
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS											
2010 ^b	84026 ^c	0,6	8,5	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,4	14,74 ^c	12,35
2013	79010	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,67	13,39

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a See general notes, item 4 on page 266. b Data of the Agricultural Census. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 4 (215). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
	rok poprzedni = 100				previous year = 100			
Produkcja globalna	100,4	91,9	102,5	100,5	100,4	91,9	102,4	100,5
Gross output								
roślinna	97,5	97,5	96,1	106,4	96,1	97,5	95,5	106,6
crop								
zwierzęca	101,9	89,7	105,3	98,0	102,8	89,8	105,3	98,0
animal								
Produkcja końcowa	99,9	90,9	103,9	99,2	100,4	90,9	103,7	99,2
Final output								
roślinna	81,9	98,3	100,9	116,9	78,6	97,9	98,9	118,2
crop								
zwierzęca	103,1	90,0	104,3	97,1	104,0	90,1	104,3	97,1
animal								
Produkcja towarowa	102,3	99,2	105,9	98,8	102,9	99,4	105,8	98,7
Market output								
roślinna	101,4	99,9	103,3	112,1	99,4	99,6	101,3	112,4
crop								
zwierzęca	102,4	99,1	106,2	97,3	103,3	99,4	106,3	97,3
animal								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 268.
a See general notes, item 12 on page 268.

TABL. 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	34,4	30,3	28,7	31,3	Crop output
Zboża	13,3	9,9	9,3	14,8	Cereals
w tym zboża podstawowe	8,1	6,2	8,9	8,6	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,5	1,3	1,4	1,8	of which: wheat
żyto	2,1	1,3	1,1	1,8	rye
jęczmień	0,7	0,6	0,5	0,7	barley
Ziemniaki	3,7	2,7	2,6	1,5	Potatoes
Przemysłowe	1,5	0,7	0,7	0,9	Industrial
w tym buraki cukrowe	1,1	0,0	0,1	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,1	2,5	2,4	1,4	Vegetables
Owoce	0,9	1,0	1,1	0,8	Fruit
Siano łąkowe	5,0	5,5	5,6	4,6	Meadow hay
Pozostałe	7,9	8,0	7,0	7,3	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 268.
a See general notes, item 12 on page 268.

TABL. 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w odsetkach <i>in percent</i>				
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	65,6	69,7	71,3	68,7	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	24,1	27,2	21,1	20,1	<i>Animals for slaughter^b</i>
w tym:					<i>of which:</i>
bydło (bez cieląt)	4,7	9,4	6,2	5,0	<i>cattle (excluding calves)</i>
cielęta	1,6	1,6	0,6	0,8	<i>calves</i>
trzoda chlewna	11,9	9,2	8,3	7,8	<i>pigs</i>
owce	0,1	0,0	0,0	0,0	<i>sheep</i>
drób	5,2	6,1	5,2	5,9	<i>poultry</i>
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	1,4	-0,2	-1,2	-1,2	<i>Increase in herd (basic and working)</i>
Mleko krowie	35,0	37,5	46,1	45,7	<i>Cows' milk</i>
Jaja kurze	1,7	1,7	1,7	1,1	<i>Hen eggs</i>
Obornik	3,0	3,1	3,3	2,8	<i>Manure</i>
Pozostałe	0,4	0,4	0,3	0,2	<i>Others</i>
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	11,8	10,6	10,7	11,8	Crop output
Zboża	4,6	3,9	3,8	6,7	<i>Cereals</i>
w tym zboża podstawowe	4,1	3,4	3,3	5,6	<i>of which basic cereals</i>
w tym: pszenica	1,3	1,0	1,1	1,8	<i>of which: wheat</i>
żyto	0,9	0,6	0,6	1,1	<i>rye</i>
jęczmień	0,3	0,3	0,3	0,6	<i>barley</i>
Ziemniaki	1,9	1,7	1,9	1,0	<i>Potatoes</i>
Przemysłowe	2,2	0,9	0,7	1,1	<i>Industrial</i>
w tym buraki cukrowe	1,7	0,0	0,0	0,0	<i>of which sugar beets</i>
Warzywa	2,0	2,8	2,9	1,7	<i>Vegetables</i>
Owoce	1,0	1,1	1,2	1,0	<i>Fruit</i>
Pozostałe	0,1	0,2	0,2	0,3	<i>Others</i>
Produkcja zwierzęca	88,2	89,4	89,3	88,2	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	32,9	37,7	27,9	27,3	<i>Animals for slaughter^b</i>
w tym:					<i>of which:</i>
bydło (bez cieląt)	6,6	13,3	8,5	7,1	<i>cattle (excluding calves)</i>
cielęta	1,8	1,8	0,7	0,9	<i>calves</i>
trzoda chlewna	15,7	12,6	10,2	9,9	<i>pigs</i>
owce	0,1	0,1	0,0	0,0	<i>sheep</i>
drób	7,6	8,8	7,4	8,5	<i>poultry</i>
Mleko krowie	52,8	49,6	59,2	59,4	<i>Cows' milk</i>
Jaja kurze	1,9	1,7	2,0	1,2	<i>Hen eggs</i>
Pozostałe	0,6	0,4	0,2	0,3	<i>Others</i>

^b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

^b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (217). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**
 Stan w czerwcu
SOWN AREA^a
 As of June

ZIEMIOPLODY	2005 ^b	2010 ^c	2012	2013		CROPS
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
w ha in ha						
O G Ó Ł E M	676806	605827	630667	625685	615363	T O T A L
Zboża	503853	466963	452256	429087	421384	Cereals
zboża podstawowe ...	300294	266304	248507	233234	227279	<i>basic cereals</i>
pszenica	39286	37579	42298	40271	37990	<i>wheat</i>
żyto	103919	77499	64797	59186	58037	<i>rye</i>
jęczmień	21295	21828	20076	18280	17772	<i>barley</i>
owies	53506	52060	45087	40214	39630	<i>oats</i>
pszczęto	82288	77339	76250	75280	73848	<i>triticale</i>
mieszanki zbożowe ..	194859	183788	190312	172314	172107	<i>cereal mixed</i>
gryka, proso i pozostale zbożowe.....	4426	4198	4823	3606	3332	<i>buckwheat, millet and other cereals</i>
kukurydza na ziarno ..	4273	12672	8615	19930	18667	<i>maize for grain</i>
Strączkowe	8745	6997	8941	8782	8568	Pulses
konsumpcyjne	139	604	238	123	122	<i>edible</i>
pastewne ^d	8606	6393	8703	8659	8446	<i>feed^d</i>
Ziemniaki	32759	17206	12071	23636	23627	Potatoes
Przemysłowe	9372	10580	8863	10002	8395	Industrial
w tym:						<i>of which:</i>
buraki cukrowe	5802	275	111	1	1	<i>sugar beets</i>
oleiste	2504	9488	8405	9534	7927	<i>oilseeds</i>
w tym rzepak i rzepik	2449	8308	8043	9348	7759	<i>of which rape and turnip rape</i>
Pastewne	113690	100653	144731	151086	150358	Feed
w tym:						<i>of which:</i>
okopowe	650	159	196	108	102	<i>root plants</i>
kukurydza na paszę ..	46190	60726	89694	83532	83072	<i>maize for feeds</i>
Pozostałe uprawy ^e	8387	3428	3805	3092	3031	Other crops ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b Łącznie z powierzchnią upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). c Dane Powszechnego Spisu Rolnego; dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. d Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. e Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a See general notes, item 4 on page 266. b Including permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). c Data of the Agricultural Census; data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. d Including cereal and pulse mixed for grain. e Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (218). ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW^a
 SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS^a

ZIEMIOPŁODY	2006–2010 ^b	2010	2012	2013		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
Zboża	1317540	1336642	1322192	1287117	1254308	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe ...	770017	772006	723712	667636	643682	basic cereals
pszenica	118954	125637	137787	133004	121144	wheat
żyto	208916	185771	159900	139935	136967	rye
jęczmień	64452	73166	59156	54035	52119	barley
owies	119691	141975	125128	107767	106208	oats
pszenżyto	258004	245457	241741	232896	227243	triticale
mieszanki zbożowe ..	521379	537650	542458	491854	491288	cereal mixed
Ziemniaki	429390	353911 ^c	253491 ^c	449134	448913	Potatoes
Buraki cukrowe	101312	12992	4921	–	–	Sugar beets
Rzepak i rzepik	12322	19885	22547	29581	24343	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	1475837	1594905	1743063	1832004	1824842	Meadow hay
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Zboża	26,0	29,1	29,2	30,0	29,8	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe ...	26,2	29,0	29,1	28,6	28,3	basic cereals
pszenica	29,9	33,4	32,6	33,0	31,9	wheat
żyto	22,3	24,0 ^c	24,7	23,6	23,6	rye
jęczmień	27,6	33,5	29,5	29,6	29,3	barley
owies	24,1	27,3 ^c	27,8	26,8	26,8	oats
pszenżyto	29,8	31,7	31,7	30,9	30,8	triticale
mieszanki zbożowe ..	25,5	29,3 ^c	28,5	28,5	28,5	cereal mixed
Ziemniaki	177	206 ^c	210	190	190	Potatoes
Buraki cukrowe	492	472	443	–	–	Sugar beets
Rzepak i rzepik	24,3	23,9	28,0	31,6	31,4	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	53,3	54,0	57,4	57,6	57,9	Meadow hay

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b Przeciętne roczne. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a See general notes, item 4 on page 266. b Annual averages. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 8 (219). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2006–2010 ^b	2010	2012	2013		VEGETABLES
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA ^c w ha – stan w czerwcu AREA ^c in ha – as of June						
O G Ó Ł E M	3347	2407	2405	2086	2086	T O T A L
Kapusta	745	619	510	364	364	Cabbages
Kalafiory	154	116	110	128	128	Cauliflowers
Cebula	373	265	283	242	242	Onions
Marchew jadalna	599	321	426	282	281	Carrots
Buraki ćwikłowe	322	145	255	185	185	Beetroots
Ogórki	320	186	190	186	186	Cucumbers
Pomidory	165	110	135	168	168	Tomatoes
Pozostałe ^d	669	645	495	532	532	Others ^d
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
O G Ó Ł E M	72903	73002	56268	53042	53035	T O T A L
Kapusta	29335	30027	19859	15250	15250	Cabbages
Kalafiory	2461	2560	1760	2485	2485	Cauliflowers
Cebula	6347	7562	7326	7120	7120	Onions
Marchew jadalna	14488	10577	9583	8331	8325	Carrots
Buraki ćwikłowe	6758	4644	6014	5428	5428	Beetroots
Ogórki	3035	3669	2542	2951	2950	Cucumbers
Pomidory	1796	2157	1958	3318	3318	Tomatoes
Pozostałe ^d	8683	11806	7228	8159	8159	Others ^d
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Kapusta	394	485	389	419	419	Cabbages
Kalafiory	160	220	159	194	194	Cauliflowers
Cebula	170	285	259	294	294	Onions
Marchew jadalna	242	330	225	296	296	Carrots
Buraki ćwikłowe	210	321	236	293	293	Beetroots
Ogórki	95	197	134	159	159	Cucumbers
Pomidory	109	196	145	197	198	Tomatoes
Pozostałe ^d	130	183	146	153	153	Others ^d

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi. ^b Przeciętne roczne. ^c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^d Pietruszka, pory, seler, rzodkiewka, sałata, rabaar itp.

^a Including kitchen gardens. ^b Annual averages. ^c In 2010 data of the Agricultural Census. ^d Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (220). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY OWOCÓW Z DRZEW^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF TREE FRUIT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006–2010 ^b	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA ^c w ha – stan w czerwcu AREA ^c in ha – as of June						
O G Ó Ł E M	3119	2952	2480	2389	2382	T O T A L
Jabłonie	1848	1826	1458	1650	1643	Apples
Grusze	215	152	182	195	195	Pears
Śliwy	305	147	289	235	235	Plums
Wiśnie	375	182	299	210	210	Cherries
Czereśnie	105	53	40	57	57	Sweet cherries
Pozostałe ^d	271	592	212	44	44	Others ^d
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
O G Ó Ł E M	17823	16111	19138	14497	14490	T O T A L
Jabłka	13995	13353	16241	12299	12292	Apples
Gruszki	798	758	807	586	586	Pears
Śliwki	1255	930	944	670	670	Plums
Wiśnie	1556	870	921	693	693	Cherries
Czereśnie	183	160	193	205	205	Sweet cherries
Pozostałe ^d	36	40	33	45	45	Others ^d
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Jabłka	76	73	111	75	75	Apples
Gruszki	37	50	44	30	30	Pears
Śliwki	41	63	33	29	29	Plums
Wiśnie	42	48	31	33	33	Cherries
Czereśnie	17	30	48	36	36	Sweet cherries
Pozostałe ^d	1	1	2	10	10	Others ^d

a Łącznie z ogrodami przydomowymi. b Przeciętne roczne. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie itp.

a Including kitchen gardens. b Annual averages. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Peaches, apricots, walnuts etc.

TABL. 10 (221). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY OWOCÓW Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH^a***AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT^a*

O W O C E	2006–2010 ^b	2010	2012	2013		FRUIT
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
POWIERZCHNIA^c w ha – stan w czerwcu <i>AREA^c in ha – as of June</i>						
O G Ó Ł E M	4493	4000	4035	3630	3596	T O T A L
Truskawki ^d	1886	1357	1054	1365	1331	Strawberries ^d
Maliny ^e	103	195	317	303	303	Raspberries ^e
Porzeczki	1837	1619	1803	1141	1141	Currants
Agrest	46	49	57	44	44	Gooseberries
Pozostałe ^f	621	780	804	777	777	Others ^f
ZBIORY w t <i>PRODUCTION in t</i>						
O G Ó Ł E M	13046	12072	8938	10861	10861	T O T A L
Truskawki ^d	5891	5120	3046	3366	3366	Strawberries ^d
Maliny ^e	171	341	331	579	579	Raspberries ^e
Porzeczki	5024	4050	3107	4194	4194	Currants
Agrest	190	176	240	146	146	Gooseberries
Pozostałe ^f	1772	2385	2215	2577	2577	Others ^f
PLONY z 1 ha w dt <i>YIELDS per 1 ha in dt</i>						
Truskawki ^d	31	38	29	25	25	Strawberries ^d
Maliny ^e	17	18	11	19	19	Raspberries ^e
Porzeczki	27	25	17	37	37	Currants
Agrest	41	36	42	34	34	Gooseberries
Pozostałe ^f	29	31	28	33	33	Others ^f

a Łącznie z ogrodami przydomowymi. b Przeciętne roczne. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Od 2010 r. łącznie z poziomkami; do 2009 r. poziomki uwzględniano w pozycji „pozostałe”. e Łącznie z jeżyną bezkolcową. f Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

a Including kitchen gardens. b Annual averages. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Since 2010 including wild strawberries; until 2009 wild strawberries was included in item „others”. e Including thornless blackberry. f Chokeberry, northern highbush blueberry, vine, filbert and others.

TABL. 11 (222). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a**
 Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010 ^b	2012	2013	2005	2010 ^b	2012	2013
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
W SZTUKACH IN HEADS								
Bydło	737797	878880 ^c	927560	956617	735795	876786 ^c	925830	954712
<i>Cattle</i>								
w tym krowy	390570	457453 ^c	473892	469409	389568	456569 ^c	473136	468586
<i>of which cows</i>								
Trzoda chlewna ^d	873838	552848 ^c	370705	350753	849526	534272 ^c	357349	335269
<i>Pigs^d</i>								
w tym lochy	84525	51755 ^c	34863	31833	82528	49836 ^c	33403	30023
<i>of which sows</i>								
Owce	23347	22061 ^c	21222	21064	23347	22026 ^c	21197	21052
<i>Sheep</i>								
w tym maciorki	14145	13645 ^c	13194	10701	14145	13622 ^c	13178	10689
<i>of which ewes</i>								
Konie ^e	20213	19518 ^c	19157	20787	20200	19433 ^c	19130	20736
<i>Horses^e</i>								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	741714	807314 ^c	818509	840379	736452	802765 ^c	815092	836480
<i>In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)</i>								

NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt.
PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads

Bydło	67,2	83,1 ^c	85,6	89,1	68,8	84,5	86,6	90,2
<i>Cattle</i>								
w tym krowy	35,6	43,3	43,7	43,7	36,4	44,0	44,3	44,3
<i>of which cows</i>								
Trzoda chlewna ^d	79,6	52,3 ^c	34,2	32,7	79,5	51,5	33,4	31,7
<i>Pigs^d</i>								
w tym lochy	7,7	4,9	3,2	3,0	7,7	4,8	3,1	2,8
<i>of which sows</i>								
Owce	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	2,1	2,0	2,0
<i>Sheep</i>								
w tym maciorki	1,3	1,3	1,2	1,0	1,3	1,3	1,2	1,0
<i>of which ewes</i>								
Konie ^e	1,8	1,8 ^c	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8	2,0
<i>Horses^e</i>								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	67,6	76,4 ^c	75,5	78,2	68,9	77,4 ^c	76,3	79,0
<i>In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)</i>								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. d, e W latach 2005, 2012 i 2013: d – stan w końcu lipca, e – dane szacunkowe.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a See general notes, item 4 on page 266. b Data of the Agricultural Census. c Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. d, e In years 2005, 2012 and 2013: d – as of the end of July, e – estimated data.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (223). **DRÓB^a**
Stan w końcu roku
POULTRY^a
As of the end of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
Kury w tys. szt.	4647,9	4352,3	4389,2	5103,3	4958,2	<i>Hens in thous. heads</i>
w tym nioski	1127,6	936,5	1144,2	1163,4	1162,3	<i>of which laying hens</i>
Gęsi w tys. szt.	58,8	56,5	102,3	123,4	120,5	<i>Geese in thous. heads</i>
Indyki w tys. szt.	121,9	252,6	176,2	187,1	169,2	<i>Turkeys in thous. heads</i>
Kaczki ^b w tys. szt.	28,0	56,5	22,0	25,2	25,2	<i>Ducks^b in thous. heads</i>
Kury na 100 ha użytków rolnych w tys. szt.	423,5	411,8	405,1	475,1	468,6	<i>Hens per 100 ha of agricultural land in heads</i>
w tym nioski	102,7	88,6	105,6	108,3	109,8	<i>of which laying hens</i>

a W wieku powyżej 2 tygodni; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. b Łącznie z drobiem pozostałym.
a More than 2 weeks old; see general notes, item 4 on page 266. b Including other poultry.

TABL. 13 (224). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	

W TYSIĄCACH SZTUK
IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	110,3	172,4	100,1	140,6	140,2	<i>Cattle (excluding calves)</i>
Cielęta	131,4	108,2	73,8	61,4	61,3	<i>Calves</i>
Trzoda chlewna	1017,7	759,1	700,1	749,4	737,0	<i>Pigs</i>
Owce	14,3	16,0	13,5	12,8	12,8	<i>Sheep</i>
Konie	8,2	10,6	9,1	5,2	5,2	<i>Horses</i>

W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI
IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	55,9	98,7	54,9	75,8	75,6	<i>Cattle (excluding calves)</i>
Cielęta	10,0	8,8	5,6	4,2	4,2	<i>Calves</i>
Trzoda chlewna	115,8	97,4	106,5	105,1	103,7	<i>Pigs</i>
Owce	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	<i>Sheep</i>
Konie	4,8	6,5	5,6	3,2	3,2	<i>Horses</i>
Drób	62,2	80,1	88,9	108,1	106,2	<i>Poultry</i>
Kozy i króliki	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	<i>Goats and rabbits</i>

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (225). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	183,2	207,3	191,4	214,8	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	172,4	193,1	180,3	201,5	meat and fats
wołowe	29,2	51,6	27,8	38,6	beef
cielęce	6,0	5,3	3,4	2,6	veal
wieprzowe	90,3	76,0	83,1	82,0	pork
baranie	0,2	0,2	0,2	0,2	mutton
końskie	2,7	3,4	3,0	1,7	horseflesh
drobiowe	43,6	56,1	62,2	75,7	poultry
kozy i królicze ^b	0,4	0,5	0,6	0,7	goat and rabbit ^b
podroby	10,8	14,2	11,1	13,3	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
OGÓŁEM	166,9	196,1	176,6	200,0	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej; dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266.

a In post-slaughter warm weight; data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 4 on page 266.

TABL. 15 (226). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	1626,0	1969,4	2271,7	2360,8	2356,3	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	148,2	186,3	209,7	219,8	222,7	per 100 ha agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4163	4105	4914	5143	5142	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	228,8	216,8	192,9	172,4	172,3	Egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury niości w szt.	188	240	186	140	140	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266.
a See general notes, item 4 on page 266.

TABL. 16 (227). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
 Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem <i>Total</i>	W tym gospodarstwa indywidualne <i>Of which private farms</i>	SPECIFICATION
W sztukach	2005	96389	96082	<i>In units</i>
	2010 ^b	101415	101042	
	2013	104780	104511	
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha	2005	8,8	9,0	<i>Agricultural land area per tractor in ha</i>
	2010 ^b	10,4	10,3	
	2013	10,3	10,1	

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. ^b Dane Powszechnego Spisu Rolnego; dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

^a See general notes, item 4 on page 266. ^b Data of the Agricultural Census; data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

N o t e. Since 2010 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (228). **UŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH^a**
W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AS WELL AS LIME FERTILIZERS^a
IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004/05	2009/10 ^b	2011/12	2012/13		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodar- stwa indy- widualne <i>of which private farms</i>	
W TONACH <i>IN TONNES</i>						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	95606	112296 ^d	107821	104821	102935	<i>Mineral or chemical fertilizers^c</i>
azotowe	52492	64653 ^d	60534	69145	68124	<i>nitrogenous</i>
fosforowe	20541	24138 ^d	23641	17891	17521	<i>phosphatic</i>
potasowe	22573	23506 ^d	23648	17785	17290	<i>potassic</i>
Nawozy wapniowe ^e	65863	15249 ^d	13700	8480	8217	<i>Lime fertilizers^e</i>
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg <i>PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg</i>						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	87,1	106,2 ^d	99,5	97,6	97,3	<i>Mineral or chemical fertilizers^c</i>
azotowe	47,8	61,2 ^d	55,9	64,4	64,4	<i>nitrogenous</i>
fosforowe	18,7	22,8	21,8	16,6	16,6	<i>phosphatic</i>
potasowe	20,6	22,2	21,8	16,6	16,3	<i>potassic</i>
Nawozy wapniowe ^e	60,0	14,4	12,6	7,9	7,8	<i>Lime fertilizers^e</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266. ^b Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. ^c Łącznie z wieloskładnikowymi. ^d Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. ^e Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

^a See general notes, item 4 on page 266. ^b Data of the Agricultural Census 2010. ^c Including mixed fertilizers. ^d Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. ^e Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 18 (229). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2005	2010	2012	2013		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem grand total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
OGÓŁEM	2487934,6	3127923,4	3814935,4	4275323,0	4220078,6	TOTAL
Produkty roślinne	152538,3	166589,3	290119,4	226972,9	195452,8	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	40346,1	57932,3	151132,5	115885,6	94804,8	Cereals
w tym zboża podstawowe	30456,1	47683,5	112965,0	85711,7	73684,2	of which basic cereals
pszenica	15078,1	28510,2	66688,1	49691,2	44613,8	wheat
żyto	8437,3	10340,7	24244,9	15713,5	13364,6	rye
jęczmień	1155,5	1562,4	3533,5	3293,0	2377,3	barley
owies i mieszanki zbożowe	2356,1	1826,7	5706,4	5140,8	3826,6	oats and cereal mixed
pszemżyto	3429,1	5443,5	12792,0	11873,2	9502,0	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	40316,3	56453,3	150253,0	114841,3	93853,1	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	30426,2	46205,7	112178,4	84667,5	72732,5	of which basic cereals
pszenica	15048,2	27757,2	66424,7	49354,7	44294,9	wheat
żyto	8437,3	10242,7	24189,2	15699,9	13351,0	rye
jęczmień	1155,5	1333,6	3373,2	3132,6	2216,9	barley
owies i mieszanki zbożowe	2356,1	1722,5	5604,2	5054,9	3740,7	oats and cereal mixed
pszemżyto	3429,1	5149,6	12587,2	11425,4	9129,1	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	2,5	4,8	2,7	1,8	1,8	Edible pulses ^b
Ziemniaki	22184,8	16397,4	33710,9	24353,1	24291,9	Potatoes
Buraki cukrowe	41337,4	637,9	534,9	–	–	Sugar beets
Rzepak i rzepik	5411,1	26639,1	38811,8	42245,0	32501,8	Rape and turnip rape
Warzywa	28125,5	16190,7	13175,2	8799,6	8626,5	Vegetables
Owoce	8415,1	31296,5	36695,9	25039,8	25039,8	Fruit
Produkty zwierzęce	2335396,3	2961334,1	3524816,0	4048350,0	4024625,9	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	693103,0	944714,7	1114864,9	1239330,1	1221869,6	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	174611,9	367195,5	342381,0	380650,3	379317,2	cattle (excluding calves)
cielęta	19847,7	20636,2	20359,2	22153,3	22100,9	calves
trzoda chlewna	298219,0	270043,4	367634,2	395650,6	388029,0	pigs
owce	1851,0	1530,3	1283,9	1501,1	1501,1	sheep
konie	17992,8	17994,6	19648,7	17801,2	17801,2	horses
drob	180580,6	267314,8	363557,8	421573,6	413120,3	poultry
Mleko krowie	1635139,0	1997399,2	2396312,1	2780458,6	2774241,4	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne ..	600,0	820,1	194,5	264,9	218,4	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in zł						
OGÓŁEM	2267	2959	3521	3980	3988	TOTAL
Produkty: roślinne	139	158	268	211	185	Products: crop
zwierzęce	2128	2801	3253	3769	3803	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 266.
a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c In live weight. d See general notes, item 4 on page 266.

TABL. 19 (230). SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH
 PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2005	2010	2012	2013		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	123819	104880	187281	164714	137344	Cereals in t
w tym zboża podsta- wowe	98772	89689	138667	121279	105337	of which basic cereals
pszenica	41847	44692	74535	60666	54889	wheat
żyto	32858	23819	33845	28852	25078	rye
jęczmień	3348	3031	4322	4696	3431	barley
owies i mieszanki zbożowe	9411	5901	9315	9923	7792	oats and cereal mixed
pszenżyto	11308	12246	16650	17142	14147	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	123778	102719	186390	163396	136126	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	98731	87529	137816	119961	104119	of which basic cereals
pszenica	41806	43729	74265	60327	54561	wheat
żyto	32858	23639	33803	28836	25062	rye
jęczmień	3348	2684	4161	4503	3238	barley
owies i mieszanki zbożowe	9411	5695	9161	9764	7633	oats and cereal mixed
pszenżyto	11308	11782	16426	16531	13625	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	1	0	0	0	0	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	123429	87906	130662	83910	83833	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	240025	5972	4921	–	–	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	7008	20447	19809	27825	21784	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	13203	21225	20851	12451	12394	Vegetables in t
Owoce w t	10045	10925	18225	12335	12335	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	183034	237516	214580	244511	240998	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	43694	82941	54316	63854	63641	cattle (excluding calves)
cielęta	2094	2253	1870	2283	2278	calves
trzoda chlewna	77905	70651	68327	74962	73512	pigs
owce	270	217	166	210	210	sheep
konie	2875	3064	2846	2536	2536	horses
drób	56196	78390	87055	100666	98821	poultry
Żywiec rzeźny w przelicze- niu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t	125976	156637	144580	164248	161714	Animals for slaughter in terms of meat (includ- ing fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l	1625835	1719914	1893845	1938546	1934226	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	2466	3565	481	1075	905	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

a Excluding sowing material. b In live weight. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (231). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2005	104	2026	378	6155
2010	1038	18890	995	24027
2012	1911	39173	1013	17194
2013	2154	40946	674	5357

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (232). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10 Mar

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2005 ^b	2010 ^b	2012	2013	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	1073	2217	3566	4162	Moose
Daniele	–	–	21	35	Fallow deer
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	4,1	6,0	12,9	13,7	Deer
Sarny	18,1	22,9	27,0	29,2	Roe deer
Dziki	5,5	9,4	13,1	14,4	Wild boars
Lisy	8,2	10,1	13,5	14,5	Foxes
Zająca	34,4	37,0	34,6	36,3	Hares
Bażanty	2,6	3,8	3,4	3,6	Pheasants
Kuropatwy	28,3	23,9	14,7	14,0	Partridges

^a Dane szacunkowe. ^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Estimated data. ^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 22 (233). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2005/06 ^b	2010/11 ^b	2012/13	2013/14	GAME SPECIES
Jelenie	784	1294	2425	2446	Deer
Daniele	–	–	2	4	Fallow deer
Sarny	3080	3603	4638	4647	Roe deer
Dziki	2760	6228	7273	5696	Wild boars
Lisy	3830	5610	6653	5666	Foxes
Zajęce	2300	384	179	109	Hares
Bażanty	280	273	2117	2676	Pheasants
Kuropatwy	1209	86	–	–	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 Apr of a given year to 31 Mar of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 23 (234). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	99	91	94	95	number ^a
członkowie ^b	5179	6698	4931	4997	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	297	295	297	294	number
powierzchnia w tys. ha	1603,7	1585,3	1591,3	1667,4	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	438,4	431,4	440,6	456,3	of which on forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.
Źródło: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo Forestry

TABL. 24 (235). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 XII
FOREST LAND
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	614239	626157	628367	629018	TOTAL in ha
Lasy	604626	616206	618428	619108	Forests
Publiczne	414841	417204	417395	417499	Public
zalesione	411785	412718	412621	412549	wooded
niezalesione	3056	4485	4774	4949	non-wooded
własność Skarbu Państwa	413666	415917	416054	416179	owned by the State Treasury
zalesione	410654	411472	411341	411278	wooded
niezalesione	3012	4445	4713	4900	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	377074	379722	380072	380121	managed by State Forests
zalesione	374661	375806	375837	375708	wooded
niezalesione	2413	3915	4236	4414	non-wooded
parki narodowe	32352	32637	32721	32789	national parks
zalesione	31898	32191	32271	32339	wooded
niezalesione	454	447	450	450	non-wooded
własność gmin ^a	1175	1286	1341	1320	owned by gminas ^a
zalesione	1131	1246	1280	1271	wooded
niezalesione	45	40	61	49	non-wooded
Prywatne	189786	199002	201033	201609	Private
zalesione	186245	194983	195926	196407	wooded
niezalesione	3540	4019	5108	5202	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	9613	9950	9939	9911	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	30,0	30,5	30,6	30,7	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA W %	30,8	31,4	31,6	31,6	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP IN %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a It also concerns gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2009–2013 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. Dane zostały przeliczone na powierzchnię lasów poszczególnych kategorii własności podaną przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na 31 XII 2012 r.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2009–2013 by the Bureau for Forest Management and Geodesy. Data were converted to forest areas of individual ownership categories specified by Central Statistical Office as of 31 Dec 2012.

TABL. 25 (236). **POWIERZCHNIA LASÓW****FOREST AREAS****A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odno- wienia ^a i o budo- wie prze- rębowej in renew- al class ^a with a through- fell con- struction
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM TOTAL	618428	93,8	9,1	17,4	30,4	18,6	11,1	7,1	0,1	
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forest	380072	96,4	9,5	17,3	27,2	18,7	14,2	9,3	0,2	
Lasy prywatne Private forests	201033	89,2	10,1	18,5	37,3	17,3	5,0	1,0	–	

**B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS**

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which			SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
	w ha in ha	w odsetkach in percent				
OGÓŁEM	618428	100,0	100,0	100,0	TOTAL	
Drzewa iglaste	425303	68,8	72,9	63,9	Coniferous trees	
w tym:					of which:	
sosna	347066	56,1	57,3	57,1	pine	
świerk	74781	12,1	15,0	6,2	spruce	
Drzewa liściaste	193125	31,2	27,1	36,1	Broadleaved trees	
w tym:					of which:	
dąb	39565	6,4	7,9	4,1	oak	
grab	13265	2,1	2,5	1,0	hornbeam	
brzoza	55538	9,0	7,5	12,4	birch	
olsza	64749	10,5	8,0	14,5	alder	
osika	8176	1,3	0,5	3,0	aspen	

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (237). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
GROWING STOCK OF STANDING WOOD
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thous. m ³	razem total	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
			drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^c i o budowie prze- rębowej in renewal class ^c with a through- fell construction	prze- stoje ^b hold- -over trees ^b
			w klasie wieku in age group								
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)			
OGÓŁEM	166376,6	99,3	0,9	11,2	32,9	23,9	16,7	12,7	0,0	1,0	
TOTAL											
w tym: of which:											
W zarządzie Lasów Państwowych	108996,4	99,7	0,8	10,7	27,2	23,2	21,3	15,6	0,1	0,8	
Managed by the State Forest											
Lasy prywatne	45683,0	98,6	1,3	13,7	49,0	25,0	7,1	1,6	–	0,9	
Private forests											

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber	W tym Of which			SPECIES OF TREES
		w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
		w tys. m ³ in thous. m ³	w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	166376,6	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	123346,6	74,1	78,2	68,2	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	102662,6	61,6	63,3	62,7	pine
świerk	20241,6	12,2	14,7	5,0	spruce
Drzewa liściaste	43029,9	25,9	21,8	31,8	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	7864,0	4,7	5,8	1,9	oak
grab	3575,2	2,1	2,7	0,5	hornbeam
brzoza	11100,5	6,7	5,7	9,6	birch
olsza	16592,3	10,0	7,0	15,9	alder
osika	1976,9	1,2	0,3	3,0	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.
 Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (238). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATION AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013				SPECIFICATION
				ogółem <i>grand total</i>	las publiczne <i>public forests</i>		las prywatne ^a <i>private forests^a</i>	
					razem <i>total</i>	w tym własność Skarbu Państwa <i>of which owned by the State Treasury</i>		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkótek leśnych (stan w dniu 31 XII) ..	153	121	107	106	106	106	-	<i>Production area of forest nurseries (as of 31 Dec)</i>
Odnowienia i zalesienia	2629	2221	2595	2712	2249	2249	463	<i>Renewals and afforestation</i>
odnowienia	1698	1862	2175	2336	2248	2248	88	<i>renewals</i>
sztuczne	1663	1794	2101	2204	2162	2162	42	<i>artificial</i>
zrębów ^b	1564	1750	1985	2102	2076	2076	26	<i>felling sites^b</i>
halizn i płazowin	99	44	116	102	86	86	16	<i>blanks and irregularly stocked open stands</i>
naturalne	35	68	74	132	86	86	46	<i>natural</i>
zalesienia ^c	932	359	420	376	1	1	375	<i>afforestation^c</i>
Poprawki i uzupełnienia ^d	300	121	232	176	162	162	14	<i>Corrections and supplements^d</i>
Pielęgnowanie ^e	12385	10792	12908	12965	12229	12228	736	<i>Tending^e</i>
w tym:								<i>of which:</i>
upraw ^f	8642	7598	9019	9395	8659	8658	736	<i>crops^f</i>
młodników	3408	3169	3882	3567	3567	3567	.	<i>greenwoods</i>
wprowadzanie podszyców ^g	330	25	7	3	3	3	.	<i>introduction of undergrowth^g</i>
Melioracje	1894	2028	2227	2456	2456	2456	.	<i>Drainage</i>

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych i gminnych, łącznie z pielęgnacją młodnika. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private and gmina-owned forests, including tending greenwoods. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (239). POZYSKANIE DREWNA^a
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013				SPECIFICATION
				ogółem <i>grand total</i>	lasa publiczne <i>public forests</i>		lasa prywatne <i>private forests</i>	
					razem <i>total</i>	w tym własność Skarbu Państwa <i>of which owned by the State Treasury</i>		
OGÓŁEM w dam³	1800,3	1846,9	1835,8	1938,6	1838,7	1838,5	99,9	TOTAL in dam³
Grubizna	1720,1	1771,7	1750,5	1834,6	1734,7	1734,6	99,9	Timber
Grubizna iglasta	1267,9	1381,5	1357,4	1446,2	1376,2	1376,1	70,0	<i>Coniferous</i>
w tym drewno:								<i>of which:</i>
wielkowymiarowe	492,5	587,0	617,4	671,7	635,4	635,3	36,3	<i>large-size wood</i>
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	708,2	729,2	650,5	684,5	664,5	664,5	20,0	<i>medium-size wood for industrial uses</i>
Grubizna liściasta	452,2	390,1	393,1	388,4	358,5	358,5	29,9	<i>Non-coniferous</i>
w tym drewno:								<i>of which:</i>
wielkowymiarowe	135,7	108,7	103,3	99,5	92,6	92,6	6,9	<i>large-size wood</i>
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	274,2	236,9	225,0	228,6	218,6	218,6	10,0	<i>medium-size wood for industrial uses</i>
Drewno małowymiarowe^b	80,2	75,2	85,3	104,0	104,0	104,0	-	Slash^b
Do przerobu przemysłowego	35,1	10,3	9,2	8,6	8,6	8,6	-	<i>For industrial uses</i>
Opałowe	45,1	64,9	76,1	95,3	95,3	95,3	-	<i>For fuel</i>
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	284,5	287,5	283,1	296,3	415,5	416,8	49,5	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREA in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wylącznie w lasach publicznych.
U w a g a. Dla prezentowanych lat w województwie nie pozyskano karpiny.

a Excluding removals (timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

Note. For presented years in the voivodship the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (240). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIEN**
PLANTINGS AND REMOVALS FROM PLANTINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym na gruntach prywat- nych <i>of which on private land</i>	
Sadzenie w szt.: drzew	16689	18136	4027	6342	836	<i>Planting in units of: trees bushes</i>
krzewów	4049	16989	2393	2963	600	
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	46507	39019	46719	51344	35849	<i>Removals (timber)^a in m³</i>
grubizna iglasta	10065	4099	6728	7786	4639	<i>coniferous</i>
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	5263	2024	3480	3417	2551	<i>of which large-size gen- eral purpose wood</i>
grubizna liściasta	36442	34920	39991	43558	31210	<i>non-coniferous</i>
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	12653	10879	14772	14101	10924	<i>of which large-size gen- eral purpose wood</i>

^a Dane szacunkowe.

^a *Estimated data.*

TABL. 30 (241). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Pożary	388	122	211	137	<i>Number of fires</i>
w tym: podpalenia	192	47	102	64	<i>of which: arsons</i>
nieostrożność dorosłych	144	46	63	43	<i>negligence of adults</i>
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	188,7	298,5	416,9	66,8	<i>Area of forest burned in ha</i>
w tym: podpalenia	85,8	7,0	48,0	14,5	<i>of which: arsons</i>
nieostrożność dorosłych	73,2	15,7	32,1	6,3	<i>negligence of adults</i>
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha ...	0,49	2,45	1,98	0,49	<i>Average forest areas burned by fire in ha</i>

^a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Źródło: dane z Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów prowadzonego przez Instytut Badawczy Leśnictwa.

^a *Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.*

S o u r c e: data of the National Forest Fire Information System held by the Forest Research Institute.

DZIAŁ XVI PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2008 obowiązującą od 1 I 2009 r. Wprowadzenie tej klasyfikacji, w miejsce obowiązującej do 31 XII 2008 r., nie wpłynęło na dotąd prezentowane dane.

W niektórych przypadkach wprowadzono tzw. „pozycje niezgodne” z grupowaniami PKWiU, które stanowią:

- sumę niektórych pozycji PKWiU lub ich części,
- pozycję zbiorczą utworzoną w oparciu o inne, niż występujące w PKWiU, kryteria.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **cenę stałą** od 2011 r. przyjęto ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

CHAPTER XVI INDUSTRY AND CONSTRUCTION

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

Data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to NACE Rev.2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of products, which was compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services PKWiU 2008 used since 1 Jan 2009. Introduction of this classification, instead of PKWiU, binding until 30 Dec 2008, has not influenced the data presented up to now.

In some cases the so-called "items inconsistent" with PKWiU codes were introduced. They comprise:

- the sum of some PKWiU positions or the sum of their parts,
- collective item based on criteria different than the ones in PKWiU.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of the fact whether payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of work and services rendered for a payment, i.e. both industrial and non-industrial;
- 3) lump sum agent fees in case of concluding an agreement on commission terms and full agent fees in case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

As **constant prices** since 2011 have been adopted 2010 constant prices (2010 average current prices).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np. słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończeniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane dotyczące zatrudnienia w przemyśle obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych wynagrodzeń wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty gospodarcze z wyłączeniem jednostek budżetowych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Produkcja budowlano-montażowa dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceń przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleciodawców.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Dane o budynkach oddanych do użytkowania (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu obejmują podmioty gospodarcze z wyłączeniem jednostek budżetowych i dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Outwork in industry is the paid execution by natural persons – on the order and for the benefit of economic entities (outwork employers) – of activities consisting in the manufacture of products or their parts from materials supplied by the outwork employers as well as from raw materials of local origin, e.g. straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the outwork employers.

6. Data concerning paid employment in industry include employees hired on the basis of an employment contract.

Employees in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) outworkers.

Data concerning average paid employment and average wages and salaries are given after converting part-time paid employees into full-time paid employees and include economic entities excluding budgetary entities.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section "Construction".

2. Data by NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Construction and assembly production concerns activity realized within the country and includes construction work with an investment, restoration and conservation character as well as temporary construction on construction sites – realized by construction entities on the basis of the contract system for outside clients.

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Data on buildings completed (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings – newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings – newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding average paid employment and average monthly wages and salaries include economic entities excluding budgetary entities and concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment or election) and include full- and part-time paid employees, within the country, converted into full-time paid employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (242). PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	2012 = 100 (ceny stałe)
	ceny bieżące current prices					(constant prices)
OGÓŁEM TOTAL	11045,9	15291,7	18217,3	19711,0	100,0	106,9
sektor publiczny public sector	1089,9	541,1	838,4	870,1	4,4	x
sektor prywatny private sector	9956,0	14750,6	17378,9	18840,9	95,6	x
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	81,0	220,2	225,1	212,7	1,1	100,2
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	10049,2	14219,1	16987,6	18486,7	93,8	107,5
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	4944,8	8007,0	9547,7	10819,0	54,9	106,9
Produkcja napojów Manufacture of beverages	#	#	39,3	35,1	0,2	93,1
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	244,8	123,0	139,5	137,0	0,7	113,8
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	86,7	115,8	126,0	123,1	0,6	96,4
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	1048,1	1239,7	1580,1	1763,9	8,9	113,5
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	14,0	80,1	163,9	214,1	1,1	131,3
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośni- ków informacji Printing and reproduction of recorded media	129,8	165,9	189,3	205,9	1,0	111,7
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych Manufacture of chemicals and chemical products	36,9	75,8	97,7	100,6	0,5	106,2
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	559,6	1035,6	1182,3	1269,4	6,4	115,2
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	223,9	302,3	369,2	399,6	2,0	126,6
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	241,5	452,9	491,3	460,9	2,3	93,6
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	50,3	66,6	38,9	39,4	0,2	101,5
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	599,9	683,7	1057,3	999,5	5,1	110,2
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	31,5	174,1	218,0	#	#	#

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (242). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013		2012 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja pozostałego sprzętu transporto- wego <i>Manufacture of other transport equipment</i>	141,4	92,2	83,7	100,2	0,5	121,3
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	355,4	217,9	306,2	345,8	1,8	127,8
Pozostała produkcja wyrobów <i>Other manufacturing</i>	31,0	109,8	189,0	182,4	0,9	102,6
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń <i>Repair and installation of machinery and equipment</i>	128,4	70,3	116,4	99,8	0,5	96,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ <i>Electricity, gas, steam and air condition- ing supply</i>	714,3	517,4	570,4	556,7	2,8	93,1
Dostawa wody; gospodarowanie ścieka- mi i odpadami; rekultywacja^Δ <i>Water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities</i>	201,3	334,9	434,2	455,0	2,3	103,4
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody <i>Water collection, treatment and supply</i>	#	20,3	48,0	58,0	0,3	110,3
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków <i>Sewerage</i>	#	173,2	184,3	185,5	0,9	98,8
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ <i>Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery</i>	65,6	141,4	202,0	211,5	1,1	106,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH
W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
**SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC
ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	11045,9	15291,7	18217,3	19711,0	TOTAL
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 i mniej	1509,3	1947,2	2435,3	#	49 and less
50–249	2969,5	3818,7	4867,2	4819,0	50–249
250–499	1480,9	2776,9	3031,7	2799,4	250–499
500–999	2913,4	1897,1	2802,6	3251,9	500–999
1000 i więcej	2172,7	4851,7	5080,5	#	1000 and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (244). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2005	2010	2012	2013		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Świeże lub chłodzone mięso wołowe i cielęce w tys. t	6,6	31,5	29,5	31,5	9,0	Fresh or chilled beef and veal meat in thous. t
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in post-slaughter capacity in thous. t:
bydła i cieląt	5,2	26,2	13,1	18,0	8,4	cattle and calves
trzody chlewnej	23,9	21,2	5,4	5,3	0,4	pigs
Wędliny ^c w tys. t	28,3	20,4	18,5	15,8	2,1	Cured meat products ^c in thous. t
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	4790,0	7573,3	7957,5	9293,7	30,7	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania w tys. t	37,8	52,8	56,6	59,4	34,4	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery i twarogi w tys. t	118,7	193,3	205,3	210,6	25,6	Cheese and curd in thous. t
Tarcica w dam ³	183,1	216,3	233,8	234,7	5,4	Sawnwood in dam ³
w tym iglasta	164,4	205,7	228,7	233,2	6,0	of which coniferous sawnwood
Okna i drzwi z drewna ^e w tys. m ²	504,4	118,1	154,0	161,2	1,2	Wooden windows and doors ^e in thous. m ²
Maszyny dla rolnictwa i leśnictwa w tys. t	13,9	5,7	9,9	3,6	7,0	Machinery and equipment for agriculture and forestry in thous. t

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Obejmują mięso, tłuszcze, produkty uboju oraz części niejadalne (odpady); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. ^c Bez drobiowych; w 2005 r. bez końskich, dziczyzny i królików. ^d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. ^e Łącznie z ich ościeżnicami i progami.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. ^c Excluding cured poultry meat; in 2005 excluding horseflesh, game and rabbit. ^d Including milk for further processing. ^e Including their frames and thresholds.

TABL. 4 (245). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	47638	46698	46747	46157	TOTAL
sektor publiczny	5890	4452	3505	3545	public sector
sektor prywatny	41748	42246	43242	42612	private sector
Górnictwo i wydobywanie	434	694	785	679	Mining and quarrying

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (245). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a (dok.)
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Przetwórstwo przemysłowe	42121	41472	42039	41562	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	12951	13482	13984	13253	Manufacture of food products
Produkcja napojów	966	462	168	139	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2108	992	741	763	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1793	1609	1545	1510	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	4088	3520	3616	3810	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	219	541	636	695	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	762	944	879	821	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	243	335	365	362	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i two- rzyw sztucznych	2643	4390	3859	4121	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	1711	1394	1461	1453	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	1987	2556	2591	2513	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	224	338	348	359	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	885	1393	834	732	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3883	4039	5090	5006	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samocho- dowych, przyczep i naczep ^Δ	376	903	895	785	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1091	783	708	656	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	3258	1622	1869	2183	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	375	736	953	936	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	1358	537	608	584	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	3314	1688	1641	1581	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja^Δ	1769	2844	2281	2335	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	116	846	391	437	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1021	1156	1016	982	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	632	842	874	917	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (246). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w zł in zł				
O G Ó Ł E M	2050,25	2727,45	3041,26	3169,86	T O T A L
sektor publiczny	2853,39	3195,15	3906,28	4114,67	<i>public sector</i>
sektor prywatny	1936,94	2678,17	2971,14	3091,26	<i>private sector</i>
Górnictwo i wydobywanie	2189,50	3397,09	3057,19	3062,21	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	1954,90	2643,67	2970,40	3093,50	Manufacturing
w tym:					<i>of which:</i>
Produkcja artykułów spożywczych	1834,39	2640,11	3095,34	3294,44	<i>Manufacture of food products</i>
Produkcja napojów	3316,66	4834,42	2403,27	2458,99	<i>Manufacture of beverages</i>
Produkcja wyrobów tekstylnych	1679,08	2247,15	2453,92	2682,55	<i>Manufacture of textiles</i>
Produkcja odzieży	1117,48	1622,50	1903,23	2041,37	<i>Manufacture of wearing apparel</i>
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1905,31	2613,10	3120,41	3302,91	<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	1253,27	1974,95	2466,67	2661,31	<i>Manufacture of paper and paper products</i>
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2280,10	2558,77	2747,59	2896,38	<i>Printing and reproduction of recorded media</i>
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2050,62	2342,36	2568,08	2954,17	<i>Manufacture of chemicals and chemical products</i>
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1726,91	2420,98	2621,66	2792,35	<i>Manufacture of rubber and plastic products</i>
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	1620,98	2520,36	2774,82	2758,70	<i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	1981,98	2648,85	2816,09	2866,85	<i>Manufacture of metal products^Δ</i>
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2020,72	2701,90	2915,78	2889,58	<i>Manufacture of computer, electronic and optical products</i>
Produkcja urządzeń elektrycznych	1882,35	2476,39	3117,92	3231,36	<i>Manufacture of electrical equipment</i>
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	2170,27	3107,77	3380,84	3335,07	<i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	1742,86	2454,77	2626,70	2744,17	<i>Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers</i>
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2221,98	2535,74	2694,96	3093,00	<i>Manufacture of other transport equipment</i>
Produkcja mebli	1536,43	2114,25	2252,96	2326,84	<i>Manufacture of furniture</i>
Pozostała produkcja wyrobów	1522,89	2485,54	3167,66	3180,49	<i>Other manufacturing</i>
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1915,89	3528,32	3556,36	3594,29	<i>Repair and installation of machinery and equipment</i>
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	3093,84	4098,94	4416,52	4774,77	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	2331,42	2971,76	3353,71	3473,57	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	1812,72	2667,79	2958,91	3062,45	<i>Water collection, treatment and supply</i>
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	2564,06	3315,00	3793,77	3972,74	<i>Sewerage</i>
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2050,78	2805,92	3018,76	3131,13	<i>Waste collection, treatment and; disposal activities; materials recovery</i>

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (247). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2012	2013		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM TOTAL	1791,9	4926,6	3904,6	3338,2	100,0	
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób <i>Of which entities employing more than 9 persons</i>	1003,6	2108,3	2285,9	1990,2	59,6	
budowa budynków ^Δ <i>construction of buildings</i>	487,4	927,4	1155,2	894,3	26,8	
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ <i>civil engineering works</i>	317,2	670,3	544,9	514,0	15,4	
roboty budowlane specjalistyczne <i>specialized construction activities</i>	199,0	510,6	585,8	581,8	17,4	

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW
BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Roboty o charakterze inwestycyjnym <i>Works with an investment character</i>	Roboty o charakterze remontowym <i>Works with a renovation (restoration) character</i>	SPECIFICATION
		w mln zł <i>in mln zł</i>		
OGÓŁEM 2005	1003,6	845,4	158,2	TOTAL
2010	2108,3	1611,3	497,0	
2012	2285,9	1749,5	536,3	
2013	1990,2	1546,2	443,9	
Budynki	1236,8	969,2	267,6	Buildings
Budynki mieszkalne	489,4	380,4	109,0	<i>Residential buildings</i>
budynki mieszkalne jednorodzinne	51,9	39,2	12,7	<i>one-dwelling buildings</i>
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	381,8	316,9	64,8	<i>two- and multi-dwelling buildings</i>
budynki zbiorowego zamieszkania	55,7	24,2	31,5	<i>residences for communities</i>

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Roboty o charakterze inwestycyjnym <i>Works with an investment character</i>	Roboty o charakterze remontowym <i>Works with a renovation (restoration) character</i>	SPECIFICATION
		w mln zł <i>in mln zł</i>		
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	747,4	588,8	158,6	<i>Non-residential buildings</i>
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	39,6	17,4	22,2	<i>hotels and similar buildings</i>
budynki biurowe	42,6	25,4	17,2	<i>office buildings</i>
budynki handlowo-usługowe	159,5	136,1	23,3	<i>wholesale and retail trade buildings</i>
budynki transportu i łączności	5,2	0,5	4,7	<i>transport and communication buildings</i>
budynki przemysłowe i magazy- nowe	240,4	207,3	33,1	<i>industrial buildings and ware- houses</i>
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze eduka- cyjnym, budynki szpitali i zakła- dów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	218,7	184,0	34,7	<i>public entertainment, education, hospital or institutional care buildings</i>
pozostałe budynki niemieszkalne	41,4	18,1	23,3	<i>other non-residential buildings</i>
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	753,4	577,0	176,3	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	405,4	269,5	135,9	<i>Transport infrastructure</i>
w tym:				<i>of which:</i>
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	360,7	235,7	124,9	<i>highways, streets and roads</i>
budowle wodne	17,1	16,8	0,3	<i>harbours, waterways, dams and other waterworks</i>
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	319,3	282,9	36,4	<i>Pipelines, communication and electricity lines</i>
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	154,5	138,4	16,1	<i>long-distance pipelines, com- munication and electricity power lines</i>
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablów rozdzielcze	164,8	144,5	20,3	<i>local pipelines and cables</i>
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych oraz obiekty inży- nierii lądowej i wodnej pozostałe	28,7	24,6	4,1	<i>Complex constructions on industrial sites and other civil engineering works</i>

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (249). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a
 BUILDINGS COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Budynki^b	2516	2870	3228	3014	Buildings^b
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkania ^c	1664	1987	2282	2025	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^c
miasta	1186	1247	1163	1134	urban areas
wieś	1330	1623	2065	1880	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2323	2574	2957	2703	Of which private buildings ^d
miasta	1038	992	944	897	urban areas
wieś	1285	1582	2013	1806	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkania ^c	1601	1813	2156	1872	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	722	759	799	831	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	326	407	507	448	of which farm buildings
Kubatura^e w dam³	3550,7	4740,6	6224,1	5372,5	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkania ^c	1640,5	2025,7	2416,4	2112,1	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^c
miasta	2018,4	2445,6	2989,8	2836,5	urban areas
wieś	1532,3	2295,1	3234,3	2536,0	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2401,4	2672,8	3034,5	2948,8	Of which private buildings ^d
miasta	1131,7	966,7	875,8	815,9	urban areas
wieś	1269,7	1706,1	2158,7	2132,9	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkania ^c	1259,1	1256,5	1623,5	1431,0	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	1142,3	1411,3	1407,4	1517,7	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	501,3	790,3	1055,3	1037,7	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 296. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 296. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (250). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
BUDYNKI^b BUILDINGS^b					
Budynki mieszkalne	1664	1989	2285	2025	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkańciowe ^c	1664	1987	2282	2025	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	1618	1920	2212	1965	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	–	2	3	–	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	852	881	943	989	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	23	8	19	29	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	10	12	7	10	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	137	137	99	92	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	2	1	2	–	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	175	158	172	235	Garage buildings
Budynki przemysłowe	37	37	40	33	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	109	67	62	93	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	2	9	8	28	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	9	8	5	4	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	4	6	5	4	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	7	16	5	4	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	326	413	510	448	Farm buildings
Budynki przeznaczone do spr- awowania kultu religijnego i czynności religijnych	8	3	2	3	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities
KUBATURA^d w dam³ CUBIC VOLUME^d in dam³					
Budynki mieszkalne	1640,5	2030,6	2424,7	2136,5	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkańciowe ^c	1640,5	2025,7	2416,4	2112,1	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	1256,7	1315,2	1650,3	1469,4	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	–	5,0	8,2	24,4	Residences for communities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 296. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji większych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 296. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (250). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
KUBATURA ^d w dam ³ (dok.) CUBIC VOLUME ^d in dam ³ (cont.)					
Budynki niemieszkalne	1910,2	2710,0	3799,4	3236,0	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	24,4	49,4	76,9	116,6	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	58,9	106,2	20,0	28,0	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	236,3	620,5	541,0	495,2	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	0,5	0,1	5,0	–	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	32,6	36,7	56,4	92,3	Garage buildings
Budynki przemysłowe	175,9	626,9	1166,8	920,9	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	477,9	204,8	425,4	202,7	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	4,5	22,9	138,0	63,5	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	124,3	70,4	191,6	46,5	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	45,2	15,6	38,3	34,2	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	83,1	140,9	41,3	194,4	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	549,5	799,0	1080,5	1037,7	Farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawo- wania kultu religijnego i czyn- ności religijnych	90,6	14,3	17,5	1,7	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 296. ^d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

^a See general notes, item 5 on page 296. ^d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (251). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE ORAZ PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA
BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
**AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES
AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	6511	10024	10389^b	9844	Average paid employment
Budowa budynków ^Δ	2789	4468	5055 ^b	4971	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2211	2894	2534	2202	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	1511	2661	2800	2671	Specialized construction activities
Przeciętne miesięczne wynagro- dzenia brutto w zł	2057,09	3120,16	3291,51^b	3510,01	Average monthly gross wages and salaries in zł
Budowa budynków ^Δ	2085,17	3451,89	3927,72 ^b	4243,48	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2197,00	3190,25	2871,26	3040,39	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	1800,53	2488,13	2523,24	2532,12	Specialised construction activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą. ^b Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad. ^b Data have been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

DZIAŁ XVII TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** według stanu w dniu 31 XII prezentowane są w latach 2002–2008 według ewidencji prowadzonej przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji

CHAPTER XVII TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 Dec were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and broad gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with each other.

Gmina roads include roads with local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on **road vehicles and tractors registered** as of 31 Dec have been presented in 2002–2008 according to the register maintained by starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 – according to

pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (do 17 XI 2011 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w kilometrach pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy zarobkowy obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą (przedsiębiorstwa transportu samochodowego) oraz od 2004 r. w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową, budowlaną, handlową); dane o przewozach pasażerów nie obejmują przewozów taborom komunikacji miejskiej.

6. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Łączność

1. Operator pocztowy – przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych.

Operator wyznaczony – operator pocztowy obowiązany do świadczenia usług powszechnych (obecnie jest to Poczta Polska S.A.).

Do końca 2012 r. obowiązywał termin „operator publiczny” zgodnie z ustawą z dnia 12 VI 2003 r. Prawo pocztowe (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 189, poz. 1159, z późniejszymi zmianami), uchyloną ustawą z dnia 23 XI 2012 r. Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529).

central vehicle register maintained by the Ministry of Interior (until 17 Nov 2011 – the Ministry of Interior and Administration). Data do not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. Bus line is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling regularly between these locations according to a defined schedule.

Length of a bus line is the length of the route in kilometres between two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity (road transport entities) and since 2004 also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity); data regarding transport of passengers do not include carriage by urban road transport fleet.

6. Data regarding **road accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

Road accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

Person injured in a road accident is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Communications

1. Postal operator – entrepreneur entitled to provide postal services on the basis of entry in the register of postal operators.

Appointed operator – postal operator is obliged to provide universal service (currently Poczta Polska S.A.).

Until the end of the year 2012 term “public operator” was in force in accordance with the Act of 12 Jun 2003 Postal Law (uniform text Journal of Laws of 2008 No. 189, item 1159, with later amendments), that was repealed by the Act of 23 Nov 2012 Postal Law (Journal of Laws item 1529).

2. Placówkę pocztową stanowi jednostka organizacyjna operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego) lub jego agenta, w której nadawca może zawrzeć umowę o świadczenie usług pocztowych lub która doręcza adresatom przesyłki lub kwoty pieniężne określone w przekazach pocztowych.

3. Dane dotyczące wielkości usług pocztowych i telekomunikacyjnych, obejmują usługi opłacone i nieopłacone. Do usług opłaconych zalicza się usługi, za wyświadczenie których została wniesiona opłata z góry lub zostanie pobrana po upływie określonego czasu licząc od momentu świadczenia usług. Do usług nieopłaconych zalicza się usługi świadczone bezpłatnie dla zaspokojenia potrzeb służbowych operatorów pocztowych i operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej oraz usługi wolne od opłat na podstawie osobnych przepisów.

4. Dane dotyczące przesyłek listowych obejmują przesyłki (np. listy, kartki pocztowe, z wyłączeniem paczek pocztowych) opatrzone adresem, przedłożone do przyjęcia przez operatora pocztowego w celu przemieszczenia i doręczenia adresatowi.

5. Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transmisji głosu, obrazu, faksów, danych.

2. Postal offices represents an organizational unit of the appointed operator (up to 2012 – public operator) or its agent, in which the sender can conclude a contract for the provision of postal services or who delivers to the addresses of the consignment or the amount of money specified in the postal transfers.

3. Data concerning the volume of postal and telecommunication services include paid and unpaid services. Paid services include pre-paid services or paid after a period of time from the moment of providing the services. Unpaid services include services provided free of charge for satisfaction of postal operators and telecommunication operators of the public network and services free of charge on the basis of separate regulations.

4. The standard letters include items (e.g. letters, postcards, with the exception of postal parcels) bearing the address submitted for adoption or adopted by the postal operator for the transportation and delivery to the addressee.

5. Telephone main line includes standard main line and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e. a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport

Transport

TABL. 1 (252). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE**^a
Stan w dniu 31 XII
RAILWAY LINES OPERATED^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M	682	759	700	693	T O T A L
Normalnotorowe ^b	682	759	700	693	Standard gauge ^b
w tym zelektryfikowane.....	220	220	222	221	of which electrified
jednotorowe.....	575	652	593	586	single track
dwu- i więcej torowe.....	107	107	107	107	double- and more track
Na 100 km² powierzchni ogólnej ...	3,4	3,8	3,5	3,4	Per 100 km² of total area

^a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej. ^b Łącznie z szerokokorowymi, których długość w 2013 r. wynosiła 43 km.

^a Data concern PKP network and other entities managing rail network. ^b Including broad gauge, the length of which in 2013 was 43 km.

TABL. 2 (253). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**
Stan w dniu 31 XII
HARD SURFACE PUBLIC ROADS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym o nawierzchni ulepszonej <i>of which improved</i>	
w km <i>in km</i>						
O G Ó Ł E M	11013	11999	12391	12554	11387	T O T A L
miejskie	1553	1726	1788	1828	1769	<i>urban</i>
zamiejskie	9460	10273	10603	10726	9619	<i>non-urban</i>
Krajowe	977	977	975	976	976	<i>National</i>
miejskie	201	204	202	202	202	<i>urban</i>
zamiejskie	776	773	774	774	774	<i>non-urban</i>
Wojewódzkie	1243	1240	1242	1242	1242	<i>Voivodship</i>
miejskie	175	176	181	181	181	<i>urban</i>
zamiejskie	1068	1065	1061	1061	1061	<i>non-urban</i>
Powiatowe	6452	6624	6670	6688	5788	<i>Powiat</i>
miejskie	502	513	521	521	500	<i>urban</i>
zamiejskie	5950	6111	6149	6167	5288	<i>non-urban</i>
Gminne	2341	3157	3504	3648	3381	<i>Gmina</i>
miejskie	675	832	884	923	885	<i>urban</i>
zamiejskie	1666	2325	2620	2725	2496	<i>non-urban</i>

Ź r ó d ł o: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
S o u r c e: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (254). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	536637	697228	743199	762470	T O T A L
w tym:					<i>of which:</i>
Samochody osobowe	352351	469392	504914	518512	<i>Passenger cars</i>
Autobusy	2177	2314	2362	2414	<i>Buses</i>
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	61315	77503	83264	85289	<i>Lorries and truck tractors^b</i>
Ciągniki balastowe i rolnicze	92942	113395	114874	117015	<i>Ballast and agricultural tractors</i>
Motorcykle	25228	31177	34030	35347	<i>Motorcycles</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 307. ^b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.
a See general notes, item 3 on page 307. b Including vans.

TABL. 4 (255). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
Stan w dniu 31 XII
REGULAR BUS LINES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	1128	829	760	637	<i>National: number</i>
długość w km	56043	48721	46281	37438	<i>length in km</i>
dalekobieżne: liczba	28	38	39	35	<i>long distance: number</i>
długość w km ...	9416	12921	13008	10904	<i>length in km</i>
regionalne: liczba	477	198	185	151	<i>regional: number</i>
długość w km	25987	15683	14452	11136	<i>length in km</i>
podmiejskie: liczba	607	586	527	442	<i>suburban: number</i>
długość w km	20520	20063	18750	15325	<i>length in km</i>
miejskie: liczba	16	7	9	9	<i>urban: number</i>
długość w km	120	54	71	73	<i>length in km</i>
Międzynarodowe: liczba	26	15	7	11	<i>International: number</i>
długość w km ..	45375	21442	9042	15292	<i>length in km</i>

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (256). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
ROAD TRANSPORT FOR HIRE OR REWARD^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					Domestic transport
Przewozy ładunków w tys. t	728,9	1065,4	1955,3	2052,8	<i>Transport of goods in thous. t</i>
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	153,2	80,1	181,9	188,6	<i>Average transport distance per 1 t of goods in km</i>
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	21278,1	16485,6	12996,0	12329,0	<i>Transport of passengers^b in thous. persons</i>
Średnia odległość przewozu 1 pasażera ^b w km	38,3	54,5	51,8	53,5	<i>Average transport distance per passenger^b in km</i>
Komunikacja międzynarodowa					International transport
Przewozy ładunków w tys. t	127,9	880,0	1472,6	1635,4	<i>Transport of goods in thous. t</i>
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1131,7	1326,9	1411,9	1204,4	<i>Average transport distance per 1 t of goods in km</i>
Przewozy pasażerów w tys. osób	114,7	77,1	47,6	65,6	<i>Transport of passengers in thous. persons</i>
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1325	1607	2083	1870	<i>Average transport distance per passenger in km</i>

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. ^b Bez przewozów taboru komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons. ^b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (257). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Wypadki	1185	847	767	738	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	22,1	12,1	10,3	9,7	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	1701	1271	1101	1009	Road accident casualties
Śmiertelne	211	146	131	135	Fatalities
na 100 tys. ludności	18	12	11	11	per 100 thous. population
Ranni	1490	1125	970	874	Injured
na 100 tys. ludności	124	93	81	73	per 100 thous. population

^a Zarejestrowane przez Policję. ^b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police. ^b Vehicles as of 31 Dec; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 7 (258). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	SPECIFICATION
Wypadki	767	738	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	631	622	Guilt of drivers
w tym:			of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	194	172	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	173	146	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	40	52	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	99	96	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	36	37	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	84	65	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	41	42	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe ^b	52	51	Others ^b
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	631	622	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe	462	456	Passenger cars
Motocykle	27	22	Motorcycles
Rowery	39	37	Bicycles
Motorowery	17	17	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	57	64	Lorries
Inne pojazdy ^c	29	26	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	128^d	136	Accidents involving intoxicated road user:
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:			of which caused by intoxicated:
Kierujących	84	82	Drivers
samochodami osobowymi	60	61	of passenger cars
motocyklami	6	5	of motorcycles
rowerami	6	4	of bicycles
motorowerami	4	5	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	3	3	of lorries
innymi pojazdami	5	4	of other vehicles
Pieszonych	19	18	Pedestrians

^a Zarejestrowane przez Policję. ^b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. ^c Łącznie z pojazdami nieustalonymi. ^d Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police. ^b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. ^c Including unidentified vehicles. ^d Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

Source: data of the National Police Headquarters.

Łączność

Communications

TABL. 8 (259). **PODSTAWOWE USŁUGI POCZTOWE OPERATORA WYZNACZONEGO^a**
BASIC POSTAL SERVICES OF APPOINTED OPERATOR^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Placówki pocztowe (stan w dniu 31 XII)	298	348	361	341	Post offices (as of 31 Dec)
miasta	106	120	122	123	urban areas
wieś	192	228	239	218	rural areas
Nadane (w ciągu roku):					Mailed (during the year):
przesyłki listowe polecone ^{bc} w tys.	6512,7	8522,0	10020,3	9850,1	registered letters ^{bc} in thous.
paczki ^b w tys.	432,4	443,5	443,7	410,7	packages ^b in thous.
Przekazy pocztowe zrealizowane ^b w tys.	2343,9	1069,3	1307,4	249,7	Postal transfers paid ^b in thous.
Wpłaty na rachunki bankowe w tys.	6312,5	2912,0	5815,3	5255,5	Payments to bank accounts in thous.

a W latach 2005–2012 określanego jako operator publiczny (poczta publiczna). b W obrocie krajowym oraz z Polski za granicę; przesyłki listowe i paczki nie obejmują przesyłek zrealizowanych w systemie EMS-POCZTEX. c W latach 2010–2012 łącznie z przesyłkami z zadeklarowaną wartością.

a In 2005–2012 determined as the public operator (public post). b In overturn within Poland and from Poland abroad; registered letters and packages do not include mailing through EMS-POCZTEX system. c In 2010–2012 including insured letters.

TABL. 9 (260). **ABONENCI TELEFONICZNI ORAZ APARATY TELEFONICZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	364,2	231,3	171,5	179,8	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	289,3	175,5	122,8	117,4	of which private subscribers ^b
miasta	272,7	167,2	128,2	137,0	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	207,5	119,5	85,5	81,0	of which private subscribers ^b
wieś	91,5	64,1	43,4	42,8	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	81,7	56,0	37,3	36,5	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	330,2	204,6	147,6	157,0	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	243,7	143,2	106,1	116,3	urban areas
wieś	86,5	61,4	41,5	40,7	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samo- inkasujące	2895	1361	658	536	Public pay telephones
miasta	2259	880	534	417	urban areas
wieś	636	481	124	119	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of the public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których podstawowym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:
 - punktach sprzedaży detalicznej,
 - hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
- 2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów-rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP); patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 3) na str. 24.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy sztuczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter, unless otherwise indicated, concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the basic activity of which is the sale of commodities classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in:
 - retail sales outlets,
 - wholesalers as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual need of the purchaser;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods, both for the general public as well as for collective consumers, i.e. government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. However, marketplace sales made by salesmen paying only a stall fee (e.g. sales of agricultural products conducted by farmer-producers, sales at automobile markets) are not included.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP); see general notes to the Yearbook, item 7, point 3) on page 24.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis, non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. Goods designated for agricultural production (e.g. agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feed, plant protection chemicals, artificial fertilizers), building materials etc., were included in particular in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Data regarding **wholesale of commodities** include sales from own or leased warehouses, in which the stored commodities are the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers) as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2499 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hypermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Dane dotyczące sklepów prezentowane są zgodnie z ich faktyczną lokalizacją.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż 6 miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów. Począwszy od 2006 r. badanie dotyczące magazynów handlowych prowadzone jest w cyklu trzyletnim.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw, opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek (w przypadku sklepów i stacji paliw – od 2004 r.).

5. The division of **shops by organizational forms** was made on the basis of the sales area and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are shops with multiple departments, selling a wide and universal range of non-foodstuff goods mainly, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are shops with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods as well as frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are shops with a sales area from 2500 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a car park.

Grocery shops are shops primarily selling foodstuff goods for daily consumption, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized shops are shops selling a wide range of articles to fully meet specific needs, e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods etc.

Other shops include stores with a sales area up to 119 m².

Data concerning shops are presented according to their actual location.

6. Shops are presented including public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, whose scope of activity is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than 6 months in a calendar year.

Portable retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** (wholesale and retail distribution) are the organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks. Since 2006 survey concerning trade warehouses has been conducted in a three-yearly cycle.

9. Data regarding trade and catering activity, including information about shops and petrol stations, are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons, data have been generalized on the basis of the result of sample survey conducted on a 5% sample of these entities (in case of shops and petrol stations – since 2004).

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (plac, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, covered markets) with permanent or seasonal small-retail sales outlets or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or daily (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where due to the increased demand from buyers (e.g. holiday seaside demand) trade outlets conduct activity for a period up to 6 months and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (261). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**

RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	10571,8	11672,6	13918,5	11892,2	T O T A L in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					<i>Of which share of trade enterprises^a:</i>
w milionach złotych	1985,7	2433,7	2432,4	2749,3	<i>in million zlotys</i>
w %	18,8	20,8	17,5	23,1	<i>in %</i>
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	8803	9693	11601	9939	PER CAPITA in zł

^a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (262). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**

RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M	4882,7	7097,4	7278,9	6754,2	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Towary konsumpcyjne	65,7	65,3	62,8	59,9	<i>Consumer goods</i>
żywność i napoje bezalkoholowe	22,9	21,2	20,2	23,1	<i>food and non-alcoholic beverages</i>
napoje alkoholowe	5,3	4,3	3,3	3,5	<i>alcoholic beverages</i>
towary nieżywnościowe	37,5	39,8	39,3	33,3	<i>non-foodstuff</i>
Towary niekonsumpcyjne	34,3	34,7	37,2	40,1	<i>Non-consumer goods</i>

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (263). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a**
(ceny bieżące)
WHOLESALE OF GOODS IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M	8464,1	11274,1	11944,7	11744,7	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe ...	31,7	24,8	21,3	22,2	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	9,0	6,8	2,1	1,9	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	59,3	68,4	76,6	75,9	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (264). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
Stan w dniu 31 XII
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Sklepy	10140	10299	10105	9374	Shops
Domy towarowe	3	5	3	3	Department stores
Domy handlowe	20	10	8	9	Trade stores
Supermarkety	77	135	165	190	Supermarkets
Hipermarkety	8	10	11	11	Hypermarkets
Sklepy powszechnie	263	264	272	265	Grocery shops
Sklepy wyspecjalizowane	581	931	952	982	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	9188	8944	8694	7914	Other shops ^b
Stacje paliw	351	366	324	302	Petrol stations

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 315; według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.
a See general notes, item 5 on page 315; according to location of shop/petrol station. b Data concern economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (265). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	356	334	280	301	Number of catering establishments (as of 31 Dec)
w tym restauracje	78	107	101	114	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastrono- micznej (ceny bieżące) w tys. zł	144566	223578	230907	260605	Sale from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej	95502	169536	185011	212420	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholo- wych i wyrobów tytoniowych	29061	29850	28010	27859	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (266). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2012	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				<i>Secured warehouses:</i>
liczba	746	721	709	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	511,0	619,7	658,5	<i>storage space in thous. m²</i>
Magazyny zadaszone:				<i>Roofed warehouses:</i>
liczba	72	81	144	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	32,1	51,7	145,7	<i>storage space in thous. m²</i>
Place składowe:				<i>Storage sites:</i>
liczba	112	134	153	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	302,1	501,5	682,9	<i>storage space in thous. m²</i>
Silosy i zbiorniki:				<i>Silos and reservoirs:</i>
liczba	91	145	100	<i>number</i>
pojemność w dam ³	6547	32749	20832	<i>capacity in dam³</i>

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. U w a g a. Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons. N o t e. Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (267). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					<i>Permanent marketplaces:</i>
liczba	82	79	78	81	<i>number</i>
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	64	61	75	78	<i>of which with predominance of small-retail sales</i>
powierzchnia w tys. m ²	808	850	857	866	<i>area in thous. m²</i>
w tym sprzedażowa	550	564	542	517	<i>of which sales area</i>
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	3648	4055	4343	4866	<i>permanent small-retail sales outlets</i>
w tym na targowiskach czynnych codziennie	2933	2770	2857	2950	<i>of which at marketplaces open daily</i>
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	20	58	74	72	<i>Seasonal marketplaces^a (during the year)</i>
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	4333,5	3527,8	3276,3	3043,0	<i>Annual receipts from marketplace fees in thous. zł</i>

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.
a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

DZIAŁ XIX FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 330, z późniejszymi zmianami).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z wynajmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;

CHAPTER XIX FINANCES OF ENTERPRISES

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2013 item 330, with later amendments).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, insurance companies, brokerage houses and brokerage offices, investment and pension societies, national investment funds, cooperative savings and credit unions, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net sales revenues of goods and materials (including sums due from the sale of reusable packages);
- 3) other operating revenues, i.e. revenues not directly connected with the basic activity of the entity, in which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, fixed assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets received free of charge, including donated assets (cash), as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether totally or partially), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;

- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne, do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzycelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Zyski i straty nadzwyczajne to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, powiększony o zyski nadzwyczajne i pomniejszony o straty nadzwyczajne.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, a do 2009 r. również inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanых ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,

- 2) *the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;*
- 3) *other operating costs which comprise: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and fixed assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, damages, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition and restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets given free of charge;*
- 4) *financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.*

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. Financial result on economic activity is the sum of the financial result on the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Extraordinary profits and losses are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

7. Gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, increased by extraordinary profits and decreased by extraordinary losses.

8. Obligatory encumbrances of gross financial result include income tax on legal and natural persons as well as until 2009 also other payments resulting from separate regulations.

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after considering abatements granted. It includes:

- *the current part, i.e. the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,*

- część odroczonej, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego. Przy czym rezerwę tworzy się niezależnie od tego czy jednostka osiągnie zysk, czy poniesie stratę bilansową. Konsekwencją przyjętego rozwiązania jest to, że w rachunku wyników strata brutto może być wyższa niż strata netto.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 5 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu**:
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej**:
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych.

12. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, należne wpłaty na kapitał podstawowy, udziały (akcje) własne, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,

- *the deferred part, i.e. a difference between the state of reserves and assets, by virtue of deferred tax at the end and at the beginning of the reporting period. The reserve is created irrespective of the balance profit or loss of a given entity. Consequence of the accepted solution is that gross loss can be higher than net loss in the income statement.*

10. Net financial result (profit or loss) is derived after decreasing gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 5 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate**:
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of**:
 - **the first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities, excluding special funds.

12. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

13. Share equity (funds) is recorded in ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), share capital not paid up, entity's shares (stock), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year. Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- *initial capital – in limited liability companies, joint stock, joint stock-limited companies,*

- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszony o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

- *founders' capital – in state owned enterprises,*
- *participation fund – in cooperatives,*
- *owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.*

Core capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. Total liabilities of enterprises are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. *Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.*

TABL. 1 (268). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł <i>in mln zł</i>				
Przychody z całokształtu działalności	30514,2	39281,8	43538,5	45518,1	Revenues from total activity
sektor publiczny	3342,2	1090,2	1462,7	1491,9	<i>public sector</i>
sektor prywatny	27172,0	38191,6	42075,8	44026,2	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	17184,3	22052,2	24019,1	26062,6	<i>Net sales revenues of products (goods and services)</i>
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	12662,0	16338,6	18353,7	18500,9	<i>Net sales revenues of goods and materials</i>
Przychody finansowe	228,4	266,1	362,8	256,7	<i>Financial revenues</i>
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	29437,1	37982,8	42370,4	44004,2	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	3180,2	1079,6	1392,7	1480,6	<i>public sector</i>
sektor prywatny	26256,9	36903,2	40977,7	42523,7	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	17658,9	23004,8	25133,0	27121,8	<i>Cost of products sold (goods and services)</i>
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	11120,2	14112,8	16037,9	16071,4	<i>Value of goods and materials sold</i>
Koszty finansowe	247,0	476,5	707,2	421,9	<i>Financial costs</i>
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	1077,0	1299,0	1168,1	1513,9	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	161,9	10,6	70,0	11,3	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	915,1	1288,4	1098,1	1502,6	<i>Private sector</i>
Zyski nadzwyczajne	5,9	16,8	6,5	1,2	Extraordinary profits
Sektor publiczny	0,1	0,0	0,0	0,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	5,8	16,8	6,5	1,2	<i>Private sector</i>
Straty nadzwyczajne	2,3	6,8	1,5	1,2	Extraordinary losses
Sektor publiczny	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	2,3	6,8	1,5	1,2	<i>Private sector</i>
Wynik finansowy brutto	1080,6	1309,0	1173,1	1513,8	Gross financial result
sektor publiczny	162,0	10,6	70,0	11,3	<i>public sector</i>
sektor prywatny	918,6	1298,4	1103,1	1502,5	<i>private sector</i>
Zysk brutto	1166,6	1575,1	1609,2	1799,6	<i>Gross profit</i>
Strata brutto	86,0	266,2	436,1	285,8	<i>Gross loss</i>
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	198,9	182,4	185,4	261,5	Obligatory encumbrances on gross financial result
Sektor publiczny	47,7	10,1	16,0	18,3	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	151,2	172,2	169,3	243,2	<i>Private sector</i>
Wynik finansowy netto	881,7	1126,6	987,8	1252,3	Net financial result
sektor publiczny	114,3	0,4	54,0	-7,0	<i>public sector</i>
sektor prywatny	767,4	1126,2	933,8	1259,3	<i>private sector</i>
Zysk netto	967,7	1380,5	1414,7	1555,7	<i>Net profit</i>
Strata netto	86,0	253,9	426,9	303,4	<i>Net loss</i>

TABL. 2 (269). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności <i>Revenues from total activity</i>	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności <i>Costs of obtaining revenues from total activity</i>	Wynik finansowy brutto <i>Gross financial result</i>	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto <i>Obligatory encumbrances of gross financial result</i>	Wynik finansowy netto <i>Net financial result</i>
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2005	30514,2	29437,1	1080,6	198,9	881,7
TOTAL	2010	39281,8	37982,8	1309,0	182,4	1126,6
	2012	43538,5	42370,4	1173,1	185,4	987,8
	2013	45518,1	44004,2	1513,8	261,5	1252,3
w tym of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		130,5	116,8	13,4	0,2	13,2
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>						
Przemysł		21191,8	20418,4	773,4	170,6	602,9
<i>Industry</i>						
górnictwo i wydobywanie		212,0	195,9	16,1	3,3	12,7
<i>mining and quarrying</i>						
przetwórstwo przemysłowe		19814,0	19077,5	736,6	148,8	587,8
<i>manufacturing</i>						
wytwarzanie i zaopatrywanie w ener- gię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		689,5	687,0	2,6	13,4	-10,9
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>		476,2	457,9	18,2	5,0	13,2
Budownictwo		3928,4	3769,4	159,0	26,0	132,9
<i>Construction</i>						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		16941,4	16519,4	422,1	38,7	383,4
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>						
Transport i gospodarka magazynowa		1529,2	1453,5	75,9	8,2	67,7
<i>Transportation and storage</i>						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		131,1	124,6	6,5	0,7	5,9
<i>Accommodation and catering^Δ</i>						
Informacja i komunikacja		291,3	268,4	22,9	4,6	18,4
<i>Information and communication</i>						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>		106,1	106,6	-0,5	1,9	-2,4
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		726,7	692,9	33,9	7,2	26,6
<i>Real estate activities</i>						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		150,7	143,3	7,3	0,9	6,4
<i>Professional, scientific and technical activities</i>						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		253,6	246,5	7,1	2,1	5,0
<i>Administrative and support service activities</i>						
Edukacja		10,3	10,7	-0,4	0,0	-0,4
<i>Education</i>						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		79,9	76,8	3,2	0,3	2,9
<i>Human health and social work activities</i>						

TABL. 4 (271). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy			
			razem total	w tym		półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress
				materialy materials		
w mln zł						
1	OGÓŁEM	2005	7359,5	2279,0	548,5	319,5
2	TOTAL	2010	11039,3	3711,5	785,9	455,8
3		2012	13504,7	4722,1	1033,8	660,0
4		2013	14504,4	4770,0	990,0	608,3
5	sektor publiczny		599,0	151,6	88,1	0,7
	<i>public sector</i>					
6	sektor prywatny		13905,4	4618,5	901,9	607,5
	<i>private sector</i>					
	w tym: of which:					
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		68,7	29,2	8,5	4,5
	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
8	Przemysł		6156,9	2090,1	862,9	363,7
	<i>Industry</i>					
9	górnictwo i wydobywanie		76,7	21,9	6,0	0,3
	<i>mining and quarrying</i>					
10	przetwórstwo przemysłowe		5589,1	1926,1	772,6	363,2
	<i>manufacturing</i>					
11	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		277,0	125,6	73,0	0,2
	<i>electricity, gas steam and air conditioning supply</i>					
12	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		214,2	16,4	11,4	0,1
	<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>					
13	Budownictwo		1803,7	647,4	59,2	221,9
	<i>Construction</i>					
14	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles</i> ^Δ		5345,4	1939,4	40,5	13,9
15	Transport i gospodarka magazynowa		306,7	23,3	6,5	0,1
	<i>Transportation and storage</i>					
16	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		25,2	3,7	1,3	-
	<i>Accommodation and catering</i> ^Δ					
17	Informacja i komunikacja		79,7	13,7	2,3	0,2
	<i>Information and communication</i>					
18	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		119,6	-	-	-
	<i>Financial and insurance activities</i>					
19	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		400,1	7,6	2,1	3,7
	<i>Real estate activities</i>					
20	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		46,1	3,3	0,8	0,2
	<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
21	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		74,7	9,9	4,3	0,0
	<i>Administrative and support service activities</i>					
22	Edukacja		1,8	0,1	-	-
	<i>Education</i>					
23	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		16,6	1,0	0,7	-
	<i>Human health and social work activities</i>					

<i>Inventories</i>		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe <i>Short-term investments</i>	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe <i>Short-term inter-period settlements</i>	Lp. No.
<i>of which</i>		<i>Short-term dues</i>				
produkty gotowe <i>finished products</i>	towary <i>goods</i>	razem <i>total</i>	w tym z tytułu dostaw i usług <i>of which from deliveries and services</i>			
<i>in mln zł</i>						
404,5	985,3	3685,9	3230,4	1295,4	99,2	1
626,5	1712,8	5274,2	4578,4	1807,2	246,4	2
816,9	2110,3	6432,0	4962,1	1979,2	371,4	3
833,3	2248,1	7130,5	4960,4	2270,3	333,6	4
4,8	57,6	207,0	169,0	229,5	10,9	5
828,5	2190,5	6923,4	4791,4	2040,8	322,7	6
13,5	2,7	20,0	9,0	19,1	0,4	7
647,1	193,0	2926,2	2384,6	1043,2	97,4	8
14,8	0,7	44,5	40,8	8,2	2,0	9
631,4	136,0	2644,9	2194,1	933,3	84,7	10
0,0	52,4	104,6	96,1	42,3	4,5	11
0,9	3,8	132,2	53,6	59,4	6,1	12
132,8	222,4	715,3	620,3	347,5	93,6	13
30,4	1804,7	2989,8	1599,6	375,5	40,7	14
0,5	12,8	208,9	168,7	63,7	10,9	15
–	2,4	12,4	7,3	7,6	1,5	16
7,8	3,3	31,8	26,8	32,5	1,8	17
–	–	56,5	8,5	62,9	0,2	18
0,7	1,0	75,0	53,5	241,7	75,9	19
0,6	1,6	29,6	26,3	12,3	0,8	20
0,0	3,2	36,9	32,0	19,0	8,9	21
–	0,1	0,6	0,3	1,1	0,1	22
–	0,3	8,3	7,6	6,9	0,4	23

TABL. 5 (272). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
				w % in %			
OGÓŁEM	2005	96,5	3,5	2,9	24,3	93,5	138,1
TOTAL	2010	96,7	3,3	2,9	24,3	95,2	148,4
	2012	97,3	2,7	2,3	20,8	88,4	141,9
	2013	96,7	3,3	2,8	22,2	92,1	142,1
sektor publiczny		99,2	0,8	-0,5	63,1	120,0	164,6
<i>public sector</i>							
sektor prywatny		96,6	3,4	2,9	20,7	91,0	141,2
<i>private sector</i>							
w tym: <i>of which:</i>							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		89,5	10,3	10,1	79,8	163,4	287,0
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>							
Przemysł		96,4	3,6	2,8	23,3	88,7	137,6
<i>Industry</i>							
górnictwo i wydobywanie		92,4	7,6	6,0	15,2	98,0	142,5
<i>mining and quarrying</i>							
przetwórstwo przemysłowe		96,3	3,7	3,0	22,7	86,9	135,7
<i>manufacturing</i>							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		99,6	0,4	-1,6	22,1	76,9	145,0
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		96,2	3,8	2,8	53,1	171,3	191,4
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>							
Budownictwo		96,0	4,0	3,4	30,6	93,7	159,1
<i>Construction</i>							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		97,5	2,5	2,3	9,4	84,0	133,4
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>							
Transport i gospodarka magazynowa		95,0	5,0	4,4	28,5	122,0	137,3
<i>Transportation and storage</i>							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		95,0	5,0	4,5	45,8	120,1	151,1
<i>Accommodation and catering^Δ</i>							
Informacja i komunikacja		92,1	7,9	6,3	91,0	180,0	223,4
<i>Information and communication</i>							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		100,5	-0,5	-2,3	464,1	881,3	882,6
<i>Financial and insurance activities</i>							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		95,3	4,7	3,7	152,3	199,5	252,1
<i>Real estate activities^Δ</i>							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		95,1	4,9	4,2	48,0	163,4	179,4
<i>Professional, scientific and technical activities</i>							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		97,2	2,8	2,0	39,5	116,3	155,4
<i>Administrative and support service activities^Δ</i>							
Edukacja		103,7	-3,7	-4,1	114,5	176,4	192,9
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		96,0	4,0	3,6	70,2	153,7	167,7
<i>Human health and social work activities</i>							

TABL. 6 (273). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
EQUITY CAPITAL (FUND) OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		w mln zł	in mln zł			
OGÓŁEM	2005	10674,2	5689,7	3107,0	-122,6	882,5
TOTAL	2010	12633,8	6007,3	4689,9	-197,8	1131,2
	2012	14322,6	6486,4	5698,2	249,9	994,7
	2013	15605,2	6763,1	6219,6	198,2	1335,2
sektor publiczny		1873,1	967,6	316,2	406,4	-7,0
public sector						
sektor prywatny		13732,1	5795,6	5903,4	-208,2	1342,2
private sector						
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		110,4	14,9	55,2	0,0	12,2
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		8517,2	3322,6	3585,7	89,2	685,5
Industry						
górnictwo i wydobywanie		144,4	69,4	20,1	1,2	12,7
mining and quarrying						
przetwórstwo przemysłowe		6800,7	2501,0	3387,0	-346,8	670,4
manufacturing						
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		872,3	277,1	68,9	440,8	-10,9
electricity, gas, steam and air conditioning supply						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		699,7	475,1	109,8	-6,0	13,2
Budownictwo		1019,2	158,6	615,7	7,3	133,8
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		2580,6	841,1	1088,9	143,6	384,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		376,6	221,9	109,7	-10,8	67,7
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		73,3	45,9	20,9	-1,9	5,9
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		87,7	6,8	44,9	0,7	18,4
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		42,9	4,4	21,6	-0,1	-2,4
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2580,6	2034,7	545,9	2,2	26,6
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		30,7	10,1	8,5	4,6	6,1
Professional, scientific and technical activities						

TABL. 6 (273). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
EQUITY CAPITAL (FUND) OF ENTERPRISES (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
		w mln zł	in mln zł		
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	65,9	32,1	25,6	2,5	5,0
Edukacja <i>Education</i>	1,3	0,4	1,4	-0,1	-0,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	23,3	15,9	6,8	-1,7	2,9

TABL. 7 (274). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of				
		Skarbu Państwa <i>the State Treasury</i>	państwowych osób prawnych <i>state legal persons</i>	krajowych osób fizycznych <i>domestic natural persons</i>	osób zagranicznych <i>foreign persons</i>	
		w mln zł	in mln zł			
OGÓŁEM	2005	1979,4	136,8	107,8	591,5	201,8
TOTAL	2010	2468,5	73,2	55,0	754,1	270,6
	2012	2725,9	63,8	16,8	773,7	455,2
	2013	2886,1	52,1	16,7	804,6	601,3
sektor publiczny <i>public sector</i>		967,6	48,0	14,0	0,3	-
sektor prywatny <i>private sector</i>		1918,6	4,0	2,6	804,3	601,3
w tym: <i>of which:</i>						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>		8,5	-	2,8	5,7	-
Przemysł		1946,7	39,7	2,8	358,9	571,9
<i>Industry</i>						
górnictwo i wydobywanie		65,4	-	-	63,3	-
<i>mining and quarrying</i>						

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 7 (274). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of			
		Skarbu Państwa the State Treasury	państwowych osób prawnych state legal persons	krajowych osób fizycznych domestic natural persons	osób zagranicznych foreign persons
		w mln zł in mln zł			
Przemysł (dok.): Industry (cont.):					
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	1136,5	3,0	2,8	291,2	571,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	269,7	36,7	–	–	–
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	475,1	–	–	4,4	–
Budownictwo Construction	93,9	0,1	1,7	58,8	2,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	410,2	3,5	–	311,4	24,1
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	112,4	–	6,0	16,8	1,9
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	32,3	–	–	25,1	–
Informacja i komunikacja Information and communication	6,8	0,8	–	4,9	0,1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	4,4	–	0,2	4,2	0,0
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	164,9	8,1	0,5	4,3	0,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7,1	–	0,8	4,3	1,1
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ... Administrative and support service activities	31,1	–	–	3,3	0,1
Edukacja Education	0,3	–	–	0,0	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	14,3	–	1,8	2,7	–

^a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

^a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (275). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliv- eries and services	
		w mln zł		in mln zł			
OGÓŁEM	2005	6719,1	1287,9	1110,7	5431,2	1065,5	3069,1
TOTAL	2010	11463,6	3858,2	2315,5	7605,3	1619,8	3994,4
	2012	13337,5	3656,4	2776,8	9681,1	3037,0	4642,0
	2013	13867,3	3508,6	2771,8	10358,7	2584,3	4604,3
sektor publiczny		847,2	425,3	204,0	421,9	43,9	133,1
public sector							
sektor prywatny		13020,1	3083,3	2567,8	9936,8	2540,4	4471,2
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		35,6	8,5	8,1	27,1	8,5	12,9
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		6436,4	1903,5	1479,2	4532,9	1378,0	2096,6
Industry							
górnictwo i wydobywanie		133,5	75,1	55,8	58,4	20,0	11,5
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe		5768,8	1603,5	1335,8	4165,3	1313,3	1972,0
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		349,4	155,8	30,6	193,6	17,9	66,6
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		184,6	69,0	56,9	115,6	26,7	46,6
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		1335,5	195,6	158,2	1139,9	191,0	633,6
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		4623,9	605,8	523,1	4018,1	893,6	1572,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		330,8	105,1	100,6	225,7	51,9	119,5
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		79,0	62,0	56,6	17,0	4,9	7,0
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		42,7	6,7	6,5	36,0	6,5	18,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		77,8	64,2	4,2	13,6	2,9	4,6
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		613,9	390,5	371,8	223,4	27,0	81,7
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		35,9	9,5	9,5	26,4	3,6	11,9
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ..		97,7	45,9	32,7	51,8	8,0	16,3
Administrative and support service activities							
Edukacja		1,0	-	-	1,0	0,0	0,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		14,9	4,6	3,7	10,3	0,9	5,5
Human health and social work activities							

DZIAŁ XX FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Przez finanse publiczne rozumie się procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzeniem dochodów i przychodów publicznych, wydatkowaniem środków publicznych, finansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, finansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganiem zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzaniem środkami publicznymi, zarządzaniem długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych stanowią: do 2009 r. – ustawa z dnia 30 VI 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104) z późniejszymi zmianami, od 2010 r. – ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 885, z późniejszymi zmianami). Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią również: ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 80, poz. 526, z późniejszymi zmianami), ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 594, z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 595 i 596, z późniejszymi zmianami).

4. Dochody i wydatki gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu obejmują łącznie dochody i wydatki części gminnej i powiatowej.

CHAPTER XX PUBLIC FINANCE

General notes

1. *Public finance is understood as processes connected with the accumulation and allocation of public funds, particularly: the accumulation of public revenue and income, spending public funds, financing loan needs of the state budget and the budgets of local government units, committing funds, the management of public funds and public debt as well as settlements with the European Union budget.*

2. *The presented data include information concerning the budgets of local government units (of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).*

3. *The legal basis defining the processes connected with the accumulation and allocation of public funds are: until 2009 – the Law on Public Finances, dated 30 Jun 2005 (Journal of Laws No. 249, item 2104) with later amendments, from 2010 – the Law on Public Finances, dated 27 Aug 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 885, with later amendments). The legal basis for the financial management of local government units is: the Law on Revenue of Local Government Units, dated 13 Nov 2003 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 80, item 526, with later amendments), the Law on Gmina Government, dated 8 Mar 1990 (uniform text Journal of Laws 2013 item 594, with later amendments), the Law on Powiat Government and the Law on Voivodship Government, dated 5 Jun 1998 (uniform text Journal of Laws 2013 items 595 and 596, with later amendments).*

4. *Revenue and expenditure of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year.*

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables, revenue and expenditure of gminas are given without revenue and expenditure of gminas being also cities with powiat status, but revenue and expenditure of cities with powiat status include revenue and expenditure of both gmina and powiat.

5. Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej, którą ustala Minister Finansów w drodze rozporządzenia. Prezentowane dane w podziale według działów opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków budżetowych, obowiązującą na mocy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 207) z późniejszymi zmianami.

6. Na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. dochody z wynajmu i dzierżawy,
 - e) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- 2) dotacje celowe:
 - a) z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) otrzymane z funduszy celowych,
 - c) pozostałe dotacje, w tym na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - d) z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań;
- 3) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi;
- 4) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej, regionalnej i uzupełnienia subwencji ogólnej.

7. Na wydatki jednostek samorządu terytorialnego składają się m.in.:

- 1) wydatki bieżące:
 - a) dotacje, w tym dotacje dla jednostek organizacyjnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, tj. zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych i funduszy celowych,
 - b) świadczenia na rzecz osób fizycznych,

5. Revenue and expenditure of local government units are grouped on the basis of budget classification, introduced by the regulation of the Minister of Finance. The presented data, divided into divisions, were compiled in accordance with the classification of budget revenue and expenditure, obligatory on the basis of the regulation of the Minister of Finance, dated 2 Mar 2010 (Journal of Laws No. 38, item 207) with later amendments.

6. Revenue of local government units comprises:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from the shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e. the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, receipts from lump sum taxation, taxes on inheritance and gifts, the forest tax, tax on civil law transactions,
 - c) receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,
 - d) revenue from property of local government units, e.g. income from renting and leasing,
 - e) funds for additional financing own tasks from non-budgetary sources;
- 2) targeted grants:
 - a) from the state budget of which for government administration tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) grants received from appropriated funds,
 - c) other grants, of which for tasks realized on the basis of agreements between the local government units,
 - d) for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks;
- 3) grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraphs 200 and 620) for financing and cofinancing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds;
- 4) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing, regional and its supplement.

7. Expenditure of local government units includes among others:

- 1) current expenditure:
 - a) grants, of which grants for the organizational legal entities operating in the budgets of local government units, i.e. budgetary establishments, auxiliary units, special funds and appropriated funds,
 - b) benefits for natural persons,

- c) wydatki bieżące jednostek budżetowych, w tym: wynagrodzenia, pochodne od wynagrodzeń, zakup materiałów i usług,
 d) wydatki bieżące na obsługę długu publicznego, w tym z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji,
 e) pozostałe wydatki bieżące;
 2) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne.

8. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

9. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

- c) *current expenditure of budgetary units, of which: wages and salaries, derivatives of wages and salaries, purchase of materials and services,*
 d) *current expenditure for public debt servicing, of which for providing guarantees,*
 e) *other current expenditure;*
 2) *property expenditure, of which investment expenditure.*

8. *Since 2010 in the sector of public finance are functioning local government budgetary establishments which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.*

9. *Information concerning local government units budgets is compiled on the basis of financial reports of the Ministry of Finance.*

TABL. 1 (276). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	2005	2950304,2	1347341,7	1015782,7	418272,0	168907,9
TOTAL	2010	4939332,2	2039527,8	1803781,5	653763,3	442259,5
	2012	5331722,1	2219230,3	2003420,5	640781,1	468290,1
	2013	5542393,7	2332366,1	1951424,7	685787,6	572815,3
Dochody własne		2277188,6	991213,6	1000340,1	172255,6	113379,3
Own revenue						
w tym: of which:						
Udziały w podatku dochodowym		848214,1	295383,7	382739,9	80078,8	90011,7
Share in income tax						
od osób prawnych		101745,9	13045,1	20188,7	2741,3	65770,8
corporate income tax						
od osób fizycznych		746468,2	282338,6	362551,2	77337,5	24240,9
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		499154,2	305385,2	193768,9	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny		66541,8	66167,6	374,2	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		27763,7	16261,2	11502,5	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		35622,2	19209,2	16413,0	x	x
Tax on civil law transactions						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (276). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
Oplata skarbowa Stamp duty	11536,7	5032,9	6503,8	x	x
Dochoydy z majątku Revenue from property	200495,9	58074,2	127043,9	10122,8	5254,9
w tym dochoydy z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character	96259,3	22325,3	68202,4	4753,9	977,7
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł Funds for additional financing of own tasks from other sources	45875,9	38103,6	2938,5	4475,0	358,8
Dotacje ogółem Total grants	1412943,0	535631,9	371907,5	209863,8	295539,9
Dotacje celowe Targeted grants	879183,1	444811,3	194812,9	172960,9	66598,1
z budżetu państwa from the state budget	808221,4	419959,7	189882,8	135828,3	62550,7
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej for government administration tasks	569269,3	279910,6	126830,3	103377,7	59150,7
własne for own tasks	237555,4	139720,1	62822,6	31672,5	3340,3
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej realized on the basis of agreements with government administration bodies	1396,7	328,9	229,9	778,1	59,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego for tasks realized on the basis of agreements between local government units	18989,3	3671,3	3035,3	8695,6	3587,2
otrzymane z państwowych funduszy celowych received from state appropriated funds	22403,1	18775,8	1894,8	1732,5	–
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks	29569,3	2404,5	–	26704,5	460,3
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b Grants from paragraphs 200 and 620 ^b	533759,9	90820,6	177094,6	36902,9	228941,7
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subvention from the state budget	1852262,1	805520,6	579177,1	303668,2	163896,1
W tym część oświatowa Of which educational part	1263766,0	516134,7	531910,5	196058,7	19662,2

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (277). DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2013 R.
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM TOTAL	5542393,7	2332366,1	1951424,7	685787,6	572815,3
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo <i>Agriculture and hunting</i>	150107,1	95506,9	69,0	10694,8	43836,4
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	1386,5	–	–	160,2	1226,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę <i>Electricity, gas and water supply</i>	12253,8	12253,8	–	–	–
Transport i łączność <i>Transport and communication</i>	347696,7	38865,8	208167,3	55948,3	44715,3
Gospodarka mieszkaniowa <i>Dwelling economy</i>	209676,9	67458,6	131183,3	6422,6	4612,5
Działalność usługowa <i>Service activity</i>	31190,7	2662,5	18665,7	9684,1	178,5
Administracja publiczna <i>Public administration</i>	78178,1	17166,8	30152,7	21051,0	9807,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpo- żarowa <i>Public safety and fire care</i>	72937,5	2156,3	32794,5	37986,8	–
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem <i>Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their intake</i>	1625353,6	774317,3	673636,8	86682,8	90716,7
Różne rozliczenia <i>Miscellaneous settlements</i>	2066266,7	813711,4	591601,1	304662,2	356292,0
Oświata i wychowanie <i>Education</i>	99674,9	42850,5	41009,4	14982,6	832,4
Ochrona zdrowia <i>Health care</i>	46536,1	402,6	1562,6	44464,8	106,0
Pomoc społeczna <i>Social assistance</i>	528392,2	318396,7	156472,9	49192,9	4329,7
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej <i>Other tasks in sphere of social policy</i>	79056,3	16852,1	27349,7	31477,0	3377,6
Edukacyjna opieka wychowawcza <i>Educational care</i>	26266,7	15664,9	7775,0	2727,8	99,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska <i>Municipal economy and environmental protection</i>	86919,4	76940,8	7650,1	1881,2	447,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego <i>Culture and protection of national heritage</i>	29231,7	13324,9	3462,3	3874,2	8570,3
Kultura fizyczna <i>Physical education</i>	16871,2	7916,7	7052,7	523,7	1378,1

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (278). WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiats	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2005	2991602,1	1334696,9	1052882,2	421236,8	182786,2
TOTAL	2010	5422261,8	2325544,7	2014525,3	670511,9	411679,8
	2012	5383185,8	2185134,2	2067432,8	638464,7	492154,2
	2013	5550896,8	2290085,1	2024938,0	674892,2	560981,3
Wydatki bieżące		4361361,9	1891648,5	1614182,7	567957,0	287573,6
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje		392406,2	101407,8	153782,7	27882,6	109333,0
Grants						
w tym dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych		19039,7	7084,9	11033,3	1,5	920,0
of which for local government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		566173,4	369544,4	169261,7	24263,6	3103,7
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		3325776,8	1389371,0	1251002,3	512213,8	173189,8
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia		1809177,6	753032,4	690666,8	288434,5	77044,0
wages and salaries						
w tym osobowe		1631904,6	677524,8	627926,1	256597,4	69856,3
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		331866,4	144193,3	125593,3	48059,2	14020,6
derivatives of wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		925698,5	360116,2	378510,3	113036,5	74035,5
purchase of materials and services						
wydatki na obsługę długu		69445,0	26643,9	38338,8	3319,5	1142,8
expenditures on debt servicing						
wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń		248,9	–	–	248,9	–
payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe		1189534,9	398436,6	410755,3	106935,3	273407,7
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		1182536,5	397126,6	405581,9	106435,3	273392,7
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytalny Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (279). WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2013 R.
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM TOTAL	5550896,8	2290085,1	2024938,0	674892,2	560981,3
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo Agriculture and hunting	185683,0	130091,3	72,7	7628,1	47890,9
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	20828,8	–	–	146,3	20682,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę Electricity, gas and water supply	16588,0	16588,0	–	–	–
Transport i łączność Transport and communication	931510,4	185421,4	393264,8	123762,7	229061,4
Gospodarka mieszkaniowa Dwelling economy	168269,5	47413,1	114699,6	5807,9	348,9
Działalność usługowa Service activity	45951,8	7380,0	26193,4	9804,9	2573,5
Administracja publiczna Public administration	478512,6	248336,8	107219,1	74314,3	48642,5
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Public safety and fire care	109876,2	26999,1	44349,7	38406,2	121,3
Obsługa długu publicznego Public debt servicing	69482,5	26681,4	38338,8	3319,5	1142,8
Różne rozliczenia Miscellaneous settlements	2902,3	2430,9	471,4	–	–
Oświata i wychowanie Education	1754475,2	818144,7	734776,5	179775,8	21778,1
Ochrona zdrowia Health care	137988,4	13377,9	14432,1	50623,5	59554,9
Pomoc społeczna Social assistance	733947,0	391100,1	261399,9	75275,6	6171,5
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej Other tasks in sphere of social policy	130835,4	18173,0	39277,5	47850,0	25534,9
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	139135,5	34406,7	61023,3	41698,7	2006,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Municipal economy and environmental protection	268548,5	186203,0	80946,1	874,3	525,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and protection of national heritage	185603,4	83321,4	53989,1	4593,6	43699,3
Kultura fizyczna Physical education	122628,3	35958,9	41266,8	2565,9	42836,7

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (280). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH W 2013 R.**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS
IN 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Gminy ^a <i>Gminas^a</i>	Miasta na prawach powiatu <i>Cities with powiat status</i>	Powiaty <i>Powiats</i>	Województwo <i>Voivodship</i>
	w tys. zł <i>in thous. zł</i>				
Przychody	169110,3	82017,2	81189,3	2025,7	3878,0
Revenue					
w tym: <i>of which:</i>					
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług	113748,2	55179,7	55059,0	1986,7	1522,8
<i>Revenue from sale of products, asset components and services</i>					
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b	18415,2	6508,0	11073,3	1,5	832,3
<i>Grants from local government units budgets^b</i>					
Koszty	163489,3	83881,3	73697,7	2173,9	3736,4
Costs					
w tym: <i>of which:</i>					
Materiały i usługi	67382,2	32129,8	33706,0	936,2	610,2
<i>Materials and services</i>					
Podatek dochodowy od osób prawnych	657,4	318,4	336,6	–	2,4
<i>Corporate income tax</i>					
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego	1347,2	366,2	681,7	–	299,4
<i>Surplus payments to local government units budgets</i>					

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and places as well as land and water engineering constructions), of which construction and assembly works, design and cost estimate documentations among others,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and endowments),
- transport equipment,
- others, i.e. detailed meliorations, costs incurred for purchasing land and second-hand fixed assets, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings and places, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,

– osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończzonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty i inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 330, z późniejszymi zmianami).

2. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzania).

Przez **wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- a) w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- b) w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

– *legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on: private construction residential, and recreational (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.*

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimation regarding the value of investment outlays on private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between unfinished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, meliorations, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (utilitarian) premise.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognized as fixed assets since 1 Jan 1991, in accordance with the regulation of the Council of Ministers, dated 12 Dec 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual use of land recognized as fixed assets since 1 Jan 2002, in accordance with the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2013 item 330, with later amendments).

2. **Gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

As **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** as of 31 Dec is understood:

- a) *within the scope of fixed assets designated for exploitation:*
 - *before 1 Jan 1995 – the value at replacement prices of September 1994,*
 - *after 1 Jan 1995 – the purchasing or manufacturing value at current prices,*
- b) *in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005 – also revaluation according to fair value.*

Gross value at replacement prices was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 Jan 1995, in accordance with the decisions of the regulation of the Minister of Finance, dated 20 Jan 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwale danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwale użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwale, tj. zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2, unless otherwise indicated, were compiled using the **enterprise method**, i.e. all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section "Manufacturing" all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care etc.) are included in the section "Manufacturing". Residential buildings on private farms in agriculture classified in the section "Real estate activities" are an exception.

4. The gross value of fixed assets of:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (of natural persons) and recreational buildings not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures – was estimated.

5. Value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and places; since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premise as well as cooperative right to non-residential (utilitarian) premise,
 - b) land and water engineering constructions (excluding detailed meliorations);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and endowments;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e. long-term plantings, detailed meliorations and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (281). **NAKLADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	5050,9	5500,6	5515,3	T O T A L
sektor publiczny	2382,8	2330,1	2578,1	public sector
sektor prywatny	2668,1	3170,5	2937,2	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	300,8	361,4	382,2	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1292,9	1651,5	1436,5	Industry
górnictwo i wydobywanie	26,1	27,3	8,3	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	702,9	943,6	778,6	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	204,5	400,0	332,2	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	359,4	280,6	317,4	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	162,5	149,7	137,6	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	396,3	448,4	370,5	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa ^b	1247,7	1145,7	1328,3	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ...	58,5	88,9	77,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	28,2	30,8	62,2	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	29,4	43,8	33,6	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	637,9	762,6	775,3	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	33,4	26,3	52,5	Professional, scientific and techni- cal activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	18,8	26,3	42,0	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	147,4	152,8	139,9	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	220,4	298,4	244,1	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	182,3	164,8	252,6	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	263,6	124,5	165,3	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	30,7	24,5	15,6	Other service activities

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.
a By investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (282). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	1904,1	2369,6	2186,1	T O T A L
sektor publiczny	465,1	526,5	675,0	public sector
sektor prywatny	1439,0	1843,1	1511,1	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24,1	47,2	42,0	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	976,5	1399,6	1184,3	Industry
górnictwo i wydobywanie	23,5	23,3	7,6	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	664,2	893,9	740,8	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	190,6	381,8	299,5	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	98,3	100,6	136,4	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	106,0	101,7	62,6	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	318,7	380,5	285,8	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa	140,9	74,6	104,0	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ...	25,8	63,9	52,5	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	22,5	27,9	39,0	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	25,6	41,5	30,2	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	70,4	53,6	65,5	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	9,7	6,0	35,9	Professional, scientific and techni- cal activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,7	15,2	14,6	Administrative and support service activities
Edukacja	14,4	2,7	3,9	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	146,8	129,5	167,5	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14,7	18,4	96,9	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	0,3	7,3	1,4	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

TABL. 3 (283). **NAKLĄDY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		budynki i budowle <i>buildings and structures</i>	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia <i>machinery, technical equipment and tools</i>	środki transportu <i>transport equipment</i>
		w mln zł	in mln zł	
OGÓŁEM 2010	1519,0	579,5	747,1	189,4
TOTAL 2012	1976,0	875,0	939,2	149,3
	2013	817,8	848,3	169,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	40,7	28,0	8,6	2,4
Przemysł <i>Industry</i>	1049,1	414,7	587,0	41,7
górnictwo i wydobywanie <i>mining and quarrying</i>	7,2	0,6	3,4	3,1
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	805,5	261,4	504,9	33,8
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ <i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>	101,6	48,2	53,0	0,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>	134,8	104,4	25,8	4,4
Budownictwo <i>Construction</i>	61,8	29,0	24,4	8,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	211,2	103,0	67,1	40,8
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	92,9	17,9	5,8	69,0
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	15,3	11,7	2,8	0,8
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	9,4	3,9	4,8	0,7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>	10,0	4,7	4,5	0,8
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	65,2	50,4	13,9	0,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	4,6	2,6	1,4	0,4
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	15,3	2,6	11,8	0,9
Edukacja <i>Education</i>	3,9	2,6	0,5	0,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	167,0	72,6	92,9	1,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	96,8	74,0	22,2	0,6
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	0,8	0,1	0,6	0,0

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (284). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a** (bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	66592,9	74707,1	79626,3	T O T A L
sektor publiczny	26448,6	31220,0	32891,5	public sector
sektor prywatny	40144,3	43487,1	46734,8	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8260,3	8767,4	9095,6	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	15448,0	17251,1	19128,9	Industry
górnictwo i wydobywanie	186,7	257,7	243,1	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8650,8	10444,9	11113,5	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3948,4	3256,1	4270,6	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	2662,0	3292,4	3501,6	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	1116,3	1287,0	1329,0	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	3215,4	3708,1	3733,2	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa ^b	14511,4	16764,2	17657,0	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ...	341,4	463,0	513,3	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	775,1	998,6	1058,9	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	396,4	430,2	437,1	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	14229,8	15265,6	15953,3	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	342,4	381,9	408,6	Professional, scientific and tech- nical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	156,8	246,2	261,3	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	2789,7	3019,9	3120,5	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	2505,0	3057,8	3264,0	Education
Opieka zdrowotna i pomoc spo- łeczna	1577,4	1864,5	1973,3	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	810,9	1033,2	1505,6	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	116,8	168,5	186,7	Other service activities

^a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
^b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

^a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. ^b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (285). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	25034,7	27589,0	30111,8	T O T A L
sektor publiczny	5711,7	7203,1	7603,2	public sector
sektor prywatny	19323,0	20385,9	22508,6	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	368,1	440,9	508,2	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	13626,2	14964,9	16729,0	Industry
górnictwo i wydobywanie	180,8	239,7	227,6	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8328,1	10041,7	10719,1	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3874,2	3182,2	4184,9	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	1243,0	1501,3	1597,4	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	797,4	872,7	849,8	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	2330,0	2683,2	2628,3	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa	1514,4	1658,5	1804,1	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ...	270,7	365,6	398,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	695,2	900,1	950,3	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	365,0	391,3	396,7	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3389,8	3221,9	3284,3	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	85,9	87,4	82,0	Professional, scientific and tech- nical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	73,8	141,5	145,5	Administrative and support service activities
Edukacja	144,8	170,8	176,9	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1186,8	1391,1	1474,5	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	176,1	276,3	657,4	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	10,5	22,8	26,8	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 2010) wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 VI 2013 r.), który zastąpił obowiązujący do 31 VIII 2014 r. „Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 1995)”. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

2. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

3. **Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

4. **Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

5. **Zużycie pośrednie** obejmuje wartość wyrobów i usług zużytych jako nakłady w procesie produkcji, z wyjątkiem środków trwałych, których zużycie jest rejestrowane jako amortyzacja środków trwałych. Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

6. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

CHAPTER XXII REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of the European System of National and Regional Accounts (ESA 2010), introduced by Regulation No 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 Jun 2013) which replaced the European System of National and Regional Accounts (ESA 1995), applied up to 31 Aug 2014. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

2. **Gross domestic product (GDP)** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all national institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices current prices from the year preceding reference year were adopted as constant prices.

3. **Gross value added (GVA)** measures the newly generated value as a result of the production activity of national institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

4. **Gross output** includes the value of goods and services produced by all national institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

5. **Intermediate consumption** includes the value of goods and services consumed as outlays in the production process, excluding fixed assets, the consumption of which is registered as depreciation of fixed assets. Intermediate consumption is presented at purchasers' prices.

6. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

7. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z dochodu mieszanego brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem ponoszone przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

8. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki od dochodów i majątku, składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz inne transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

9. Grupowanie danych według województw w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

10. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego sektora instytucjonalnego są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe);
- 2) sektor instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz działalnością ubezpieczeniową;
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono podmioty gospodarki narodowej działające na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych oraz podmioty, których system finansowy został określony odrębnymi ustawami, a których podstawowym źródłem finansowania są dotacje z budżetu państwa oraz przedsiębiorstwa publiczne i instytucje niekomercyjne spełniające kryteria ESA 2010 w zakresie klasyfikacji do tego sektora;

7. Gross primary income in the households sector is comprised of gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees borne by all national institutional units, i.e. wages and salaries jointly with contributions to compulsory social security and health security paid by employees, contributions to compulsory social security paid by employers and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

8. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by current taxes on income, wealth, etc., social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

9. Data grouping by voivodships according to kind of activity of the Polish Classification of Activities was conducted applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

10. Criteria of rating a given unit of the national economy among institutional sectors are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) *non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services);*
- 2) *financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial inter-mediation, auxiliary financial activity as well as in insurance activity;*
- 3) *general government sector which includes entities of the national economy operating according to the principles described in the Law on Public Finance as well as entities for which the financial system was defined in special regulations, and the main source of financing of which are subsidies from the state budget, as well as public corporations and non-profit institutions which meet the ESA 2010 criteria of classification to this sector;*

- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł;
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

11. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek „szarej gospodarki” oraz **działalności nielegalnej**. Szara gospodarka obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od szczególnej formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób w sektorze prywatnym (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi seksualne).

W ramach działalności nielegalnej ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści majątkowe z tytułu świadczenia usług prostytutki przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

12. Dane z rachunków regionalnych za lata 2010 i 2011 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych z tytułu wdrożenia metodologii ESA 2010, przyjęcia zaleceń Komisji Europejskiej oraz aktualizacji danych źródłowych i poszerzenia zakresu danych administracyjnych zastosowanych w obliczeniach.

Kluczowe zmiany wprowadzone przez ESA 2010 mające wpływ na kategorie obliczane w rachunkach regionalnych dotyczą:

- 1) rejestrowania w nakładach brutto na środki trwałe, a nie w zużyciu pośrednim, wydatków na prace badawczo-rozwojowe i wydatków na małe narzędzia we wszystkich sektorach instytucjonalnych oraz wydatków na systemy uzbrojenia w sektorze instytucji rządowych i samorządowych;
- 2) uwzględnienia w nadwyżce operacyjnej brutto wyceny produkcji na własne cele finalne dla producentów rynkowych;
- 3) alokacji części produkcji globalnej banku centralnego – Narodowego Banku Polskiego, tj. prowizji i opłat, z sektora instytucji finansowych do zużycia pozostałych sektorów instytucjonalnych;
- 4) uszczegółowienia kryteriów klasyfikacji jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych;
- 5) uwzględnienia szacunku produkcji globalnej jednostek pomocniczych.

4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources;

5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

11. The estimation of the “**hidden economy**” and **illegal activity** is included in the regional accounts. Hidden economy covers the legal concealed production for registered economic entities employing up to 9 persons (irrespective of the specific legal form), employing from 10 to 49 persons in private sector (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work primarily within the service activity (including people providing sexual services).

Within illegal activities there were included estimations concerning activity of people deriving profits from exploiting prostitution, production and trade of drugs as well as smuggling of cigarettes.

12. Data from the regional accounts for the years 2010 and 2011 were changed in relation to previously published data on account of implementing the ESA 2010 methodology, applying the European Commission’s recommendations as well as updating source data and extending the range of administrative data applied in the calculations.

Key changes introduced by the ESA 2010, influencing categories compiled in the regional accounts concern:

- 1) registration in the gross fixed capital formation, not in the intermediate consumption, of research and development expenditure and small tools expenditure in all institutional sectors and weapon systems expenditure in the general government sector;
- 2) inclusion of the valuation of the output for own final use for market producers in the gross operating surplus;
- 3) allocation of part of the output of the central bank – the National Bank of Poland, i.e., commission and fee, from the financial corporations sector to the intermediate consumption of other institutional sectors;
- 4) clarification of classification criteria of public units to the general government sector;
- 5) inclusion of estimate of the ancillary units’ output.

Kluczowe zmiany wynikające z zaleceń Komisji Europejskiej dotyczą:

- 1) doprecyzowania metody obliczania produkcji globalnej sektora instytucji rządowych i samorządowych, sektora instytucji finansowych (zakłady ubezpieczeń i otwarte fundusze emerytalne – OFE) oraz sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych;
- 2) uwzględnienia działalności nielegalnej w zakresie prostytucji (działalność sutenerska), produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane na 1 mieszkańca za lata 2010–2012 obliczono na podstawie liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

14. Wyjaśnienia dotyczące rachunków regionalnych (uwagi metodyczne oraz podstawowe pojęcia) zamieszczono w publikacji „Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne w 2012 r.”

Key changes resulting from the European Commission's recommendations concern:

- 1) clarification of methods of calculating output of the general government sector, the financial corporations sector (insurance companies, open pension funds) and the non-profit institutions serving households sector;
- 2) including illegal activity in the scope of prostitution (pimp's activity), production and trade of drugs and smuggling of cigarettes.

13. Data per capita for the years 2010–2012 were calculated on the basis of the number of population which included the results of the National Population and Housing Census 2011.

14. Explanations concerning regional accounts (methodological notes and basic concepts) are placed in the publication “Gross Domestic Product – Regional Accounts in 2012”.

Uwaga do tablic 1–3

Dane za lata 2010 i 2011 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 351.

Note to the tables 1–3

Data for 2010 i 2011 have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 12 on page 351.

TABL. 1 (286). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM TOTAL	32863	35401	36057	x	x	x
W tym wartość dodana brutto Of which gross value added	28943	31118	31951	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw non-financial corporations	11105	11970	12329	38,4	38,5	38,6
instytucji rządowych i samorządowych general government	5981	6229	6411	20,7	20,0	20,1
gospodarstw domowych households	10856	11722	12281	37,5	37,7	38,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	2222	2548	2491	7,7	8,2	7,8
Przemysł Industry	5698	6233	6488	19,7	20,0	20,3
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	4743	5163	5353	16,4	16,6	16,8
Budownictwo Construction	2310	2427	2418	8,0	7,8	7,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	8146	8684	9249	28,1	27,9	28,9

TABL. 1 (286). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (dok.)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^A	2817	3103	2788	9,7	10,0	8,7
<i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>						
Pozostałe usługi	7749	8123	8518	26,8	26,1	26,7
<i>Other service</i>						
NA 1 MIESZKAŃCA^a	27288	29452	30055	x	x	x
PER CAPITA^a						

a W złotych.

a In zlotys.

TABL. 2 (287). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Produkcja globalna	63588	70121	71283	<i>Gross output</i>
Zużycie pośrednie	34646	39003	39332	<i>Intermediate consumption</i>
Wartość dodana brutto	28943	31118	31951	<i>Gross value added</i>
w tym koszty związane z zatrudnieniem	11987	12693	13060	<i>of which compensation of employees</i>
Nadwyżka operacyjna brutto	17284	18855	19250	<i>Gross operating surplus</i>

TABL. 3 (288). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				<i>Gross primary income:</i>
w milionach złotych	24060	25615	26523	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	19978	21310	22108	<i>per capita in zł</i>
Dochody do dyspozycji brutto:				<i>Gross disposable income:</i>
w milionach złotych	23873	25252	25753	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	19823	21009	21466	<i>per capita in zł</i>

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

Uwagi ogólne

Prezentowane dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 591, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 VII 1999 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 763) z późniejszymi zmianami w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi rejestry i systemy informatyczne administracji publicznej.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

General notes

Presented data concern entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the regulation of the Council of Ministers dated 29 Jun 1995 on Public Statistics (uniform text Journal of Laws 2012 item 591, with later amendments) and the provisions of the regulation of the Council of Ministers dated 27 Jul 1999 (Journal of Laws No. 69, item 763) with later amendments on the mode and methodology of running and updating the business register, including application, questionnaire and certificate specimens and detailed conditions and mode of co-operation of official statistics services with other bodies running official registers and information systems in public administration.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

TABL. 1 (289). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	88915	91876	94721	96517	T O T A L
sektor publiczny	3183	3065	3230	3164	public sector
sektor prywatny	85732	88811	91491	93353	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	23	2	2	1	State owned enterprises
Spółki	8316	9281	10175	10665	Companies
w tym:					of which:
handlowe	3698	4492	5115	5571	commercial
cywilne	4509	4675	4938	4968	civil
Spółdzielnie	525	474	474	483	Cooperatives
Fundacje	134	213	287	348	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2492	2924	3125	3252	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	72071	73083	74021	75021	Natural persons conducting economic activity

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives
				spółki handlowe commercial companies			razem total	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation			
				razem total	w tym of which	spółki cywilne civil law partnerships					
razem total	jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	razem total	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation	spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives					
OGÓŁEM	2005	88915	16844	23	3698	10	415	4509	525	72071	
TOTAL	2010	91876	18793	2	4492	17	529	4675	474	73083	
	2012	94721	20700	2	5115	12	612	4938	474	74021	
	2013	96517	21496	1	5571	11	670	4968	483	75021	
w tym: of which:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		3746	477	–	96	1	6	60	105	3269	
Przemysł		8532	1860	–	1109	3	152	656	51	6672	
w tym przetwórstwo przemysłowe		7931	1577	–	904	3	145	616	49	6354	
of which manufacturing											
Budownictwo		12003	1022	–	577	2	38	407	30	10981	
Construction											
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		25557	4089	–	1986	–	320	1989	108	21468	
Transport i gospodarka magazynowa		6880	456	–	217	3	36	216	6	6424	
Transportation and storage											
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2164	511	–	144	–	18	303	6	1653	
Accommodation and catering ^Δ											
Informacja i komunikacja Information and communication		1960	382	–	278	1	18	94	3	1578	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3182	353	–	146	–	20	57	33	2829	
Financial and insurance activities											

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives		
				razem total	w tym of which				
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2807	2109	–	171	–	7	108	110	698
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7754	952	1	381	1	30	479	9	6802
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	2061	291	–	144	–	11	132	8	1770
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ... Public administration and defence; compulsory social security	1095	1095	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja Education	3557	2266	–	44	–	1	63	1	1291
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	6182	708	–	216	–	4	235	7	5474
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1750	1055	–	30	–	5	68	–	695
Pozostała działalność usługowa Other service activities	7284	3867	–	32	–	4	101	6	3417

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 3 (291). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
 Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	komandytowe limited	
OGÓŁEM	2005	3698	2827	118	2709	871	797	24
TOTAL 2010	2010	4492	3298	105	3193	1194	1063	69
	2012	5115	3767	111	3656	1348	1105	135
	2013	5571	4120	111	4009	1451^a	1131	160
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		96	79	–	79	17	3	14
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł		1109	862	43	819	247	211	32
<i>Industry</i>								
w tym przetwórstwo przemysłowe ...		904	687	40	647	217	193	21
<i>of which manufacturing</i>								
Budownictwo		577	450	16	434	127	89	31
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		1986	1419	23	1396	567	519	36
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa ...		217	158	3	155	59	51	8
<i>Transportation and storage</i>								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		144	94	2	92	50	47	3
<i>Accommodation and catering^Δ</i>								
Informacja i komunikacja		278	243	4	239	35	26	5
<i>Information and communication</i>								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		146	93	3	90	53	13	6
<i>Financial and insurance activities</i>								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		171	116	6	110	55	40	8
<i>Real estate activities</i>								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		381	313	4	309	68	37	10
<i>Professional, scientific and technical activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		144	125	3	122	19	16	1
<i>Administrative and support service activities</i>								
Edukacja		44	39	1	38	5	4	1
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..		216	75	–	75	141	67	5
<i>Human health and social work activities</i>								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		30	28	3	25	2	2	–
<i>Arts, entertainment and recreation</i>								
Pozostała działalność usługowa		32	26	–	26	6	6	–
<i>Other service activities</i>								

^a W tym 82 spółki partnerskie i 78 spółek komandytowo-akcyjnych.

^a Of which 82 professional partnerships and 78 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (292). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
		akcyjne joint stock						
O G Ó Ł E M 2005	7095	447	184	2	128	261	2	6320
TOTAL 2010	10193	534	266	4	208	265	7	9068
..... 2012	9470	694	455	6	341	237	13	7800
..... 2013	8793	698	504	1	389	188	13	7598
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	186	6	4	–	4	2	1	179
Przemysł <i>Industry</i>	622	89	77	–	66	12	1	531
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufac- turing</i>	548	55	47	–	39	8	1	491
Budownictwo <i>Construction</i>	1448	67	50	–	41	17	4	1377
Handel; naprawa poja- zdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	2534	205	132	–	110	73	1	2327
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	491	41	30	–	24	11	–	450
Zakwaterowanie i ga- stronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	254	28	13	–	11	15	1	223
Informacja i komunika- cja <i>Information and com- munication</i>	293	49	46	–	38	3	–	244
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insur- ance activities</i>	324	38	34	–	16	4	–	286
Obsługa rynku nieru- chomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	225	38	25	1	13	7	–	61

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 4 (292). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
		akcyjne joint stock						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	726	64	47	–	34	17	1	661
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	292	24	22	–	18	2	1	266
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	5	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja <i>Education</i>	294	11	4	–	4	7	–	154
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	368	27	15	–	6	12	2	337
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	132	6	1	–	1	5	–	100
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	599	5	4	–	3	1	1	402

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		razem total	spółki companies			spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	
			w tym of which		cywilne civil law partnerships			
			handlowe companies	w tym z ograniczoną odpowiedzialnością of which with limited liability				razem total
OGÓŁEM	2005	8437	264	38	28	226	3	8093
TOTAL	2010	7711	175	51	25	123	6	7363
	2012	6408	182	81	41	101	7	6128
	2013	6971	208	67	29	140	4	6570
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		115	1	–	–	–	1	113
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł		562	18	9	5	9	1	543
<i>Industry</i>								
w tym przetwórstwo przemysłowe		531	16	8	4	8	1	514
<i>of which manufacturing</i>								
Budownictwo		1191	26	10	5	16	–	1165
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		2360	84	24	8	60	2	2274
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa		483	7	2	1	5	–	476
<i>Transportation and storage</i>								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		230	11	3	2	8	–	217
<i>Accommodation and catering^Δ</i>								
Informacja i komunikacja		134	6	1	–	5	–	128
<i>Information and communication</i>								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		273	3	1	–	2	–	270
<i>Financial and insurance activities</i>								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		42	1	–	–	1	–	40
<i>Real estate activities</i>								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		455	24	8	5	16	–	428
<i>Professional, scientific and technical activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		188	4	1	1	3	–	184
<i>Administrative and support service activities</i>								

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which					
		spółki companies				spółdzielnie coopera- tives	osoby fizyczne prowa- dzące działalność gospo- darczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which				
			handlowe companies	w tym z ograni- czoną odpowie- dzialnością of which with limited liability	cywilne civil law partner- ships		
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpie- czenia społeczne	3	–	–	–	–	–	–
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>							
Edukacja	283	8	3	2	5	–	142
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	172	5	4	–	1	–	162
<i>Human health and social work activities</i>							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	99	2	–	–	2	–	87
<i>Arts, entertainment and recreation</i>							
Pozostała działalność usługowa	381	8	1	–	7	–	341
<i>Other service activities</i>							

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

URZĄD STATYSTYCZNY W BIAŁYMSTOKU

15-959 Białystok, ul. Krakowska 13
tel. 85 749 77 00, fax 85 749 77 79

e-mail: SekretariatUSBST@stat.gov.pl

Internet: <http://bialystok.stat.gov.pl/>

INFORMATORIA STATYSTYCZNE

Białystok
ul. Krakowska 13, p. 2
tel. 85 749 77 47
fax 85 749 77 79

Łomża
ul. Dworna 12, p. 2
tel. 86 215 41 35
fax 86 215 41 31

Suwałki
ul. 1 Maja 13, p. 2
tel. 87 563 54 88
fax 87 563 54 95

Udostępnianie telefoniczne i na miejscu:

danych statystycznych
komunikatów US i GUS

— ○ —

Przyjmowanie zamówień na:

niepublikowane dane statystyczne ze zbiorów danych US
wykonanie opracowań w oparciu o informacje publikowane przez US i GUS

— ○ —

Sprzedaż publikacji US i GUS:

na miejscu
wysyłkowa

— ○ —

Informacje o korzystaniu z danych:

rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON
rejestru terytorialnego TERYT

— ○ —

Udostępnianie klasyfikacji i nomenklatur:

Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)
Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU)
Nomenklatury Scalonej (CN)
Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB)
Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT)

TABL. 2 (297). **PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE SPRYWATYZOWANE METODĄ BEZPOŚREDNIĄ I ZLIKwidOWANE W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**
STATE OWNED ENTERPRISES PRIVATIZED BY THE DIRECT METHOD AND LIQUIDATED FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Sprywatyzowane Privatized				Zlikwidowane Liquidated
	razem total	w wyniku as a result of			
		sprzedaży majątku sale of assets	wniesienia majątku do spółki Skarbu Państwa transfer of assets to a company of the State Treasury	oddania majątku do odpłatnego korzystania leasing	
OGÓŁEM TOTAL	78	21	14	43	30
w tym: of which:					
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	23	10	5	8	10
Budownictwo Construction	20	6	3	11	5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	21	2	4	15	9
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	4	–	2	2	3

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa.
 Source: data of the Ministry of Treasury.

TABL. 3 (298). **SPÓŁKI POWSTAŁE W WYNIKU KOMERCJALIZACJI PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH I ICH PRYWATYZACJA W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**
COMPANIES ESTABLISHED AS A RESULT OF THE COMMERCIALIZATION OF STATE OWNED ENTERPRISES AND THEIR PRIVATIZATION FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Spółki Companies	SPECIFICATION
OGÓŁEM – powstałe w celu prywatyzacji ^a	48	TOTAL – established for the purpose of privatization ^a
W tym sprywatyzowane pośrednio (kapitałowo)	25	Of which privatized by indirect (capital) method
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	4	of which with foreign capital participation

a Pośredniej (kapitałowej), poprzez obejmowanie akcji oraz wniesienia do NFI.

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa.

a Indirect (capital) privatization, by the taking up shares and transfer to NIF.

Source: data of the Ministry of Treasury.

TABL. 4 (299). **SPÓŁKI POWSTAŁE NA BAZIE MAJĄTKU SPRYWATYZOWANYCH BEZPOŚREDNIO I ZLIKWIDOWANYCH PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**

COMPANIES ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE ASSETS OF DIRECTLY PRIVATIZED AND LIQUIDATED STATE OWNED ENTERPRISES FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Spółki Companies	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	63	T O T A L
Spółki z udziałem Skarbu Państwa powstałe z wniesienia majątku przedsiębiorstw państwowych	14	<i>Companies with State Treasury participation established from the transfer of assets of state owned enterprises</i>
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	3	<i>of which with foreign capital participation</i>
Spółki pracownicze ^a	49	<i>Employee companies^a</i>

^a Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjne użytkujące odpłatnie majątek sprywatyzowanych bezpośrednio i zlikwidowanych przedsiębiorstw państwowych, do których przystąpiła większość pracowników tych przedsiębiorstw.

^a *Limited liability and joint stock companies leasing the assets of directly privatized and liquidated state owned enterprises in which the majority of employees of those state owned enterprises participated.*

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

TABL. 5 (300). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	88915	91876	91738	94721	T O T A L
sektor publiczny	3183	3065	3103	3230	<i>public sector</i>
sektor prywatny	85732	88811	88635	91491	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Przedsiębiorstwa państwowe	23	2	2	2	<i>State owned enterprises</i>
Spółki	8316	9281	9684	10175	<i>Companies</i>
w tym:					<i>of which:</i>
handlowe	3698	4492	4739	5115	<i>commercial</i>
cywilne	4509	4675	4825	4938	<i>civil</i>
Spółdzielnie	525	474	469	474	<i>Cooperatives</i>
Fundacje	134	213	248	287	<i>Foundations</i>
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2492	2924	3025	3125	<i>Associations and social organizations</i>
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	72071	73083	72406	74021	<i>Natural persons conducting economic activity</i>

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a *Excluding persons tending private farms in agriculture.*

TABL. 6 (301). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which							
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which			z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation		
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury							
OGÓŁEM	2005	88915	16844	23	3698	10	415	4509	525	72071
TOTAL	2010	91876	18793	2	4492	17	529	4675	474	73083
	2011	91738	19332	2	4739	12	560	4825	469	72406
	2012	94721	20700	2	5115	12	612	4938	474	74021
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		3686	472	–	92	1	6	58	105	3214
Przemysł		8441	1799	–	1049	3	151	656	51	6642
w tym przetwórstwo przemysłowe		7895	1550	–	876	3	143	618	49	6345
of which manufacturing										
Budownictwo		11741	983	–	542	2	36	407	26	10758
Construction										
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		25417	3958	–	1866	1	291	1977	109	21459
Transport i gospodarka magazynowa		6867	422	–	187	3	31	213	6	6445
Transportation and storage										
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2159	493	–	131	–	16	299	5	1666
Accommodation and catering ^Δ										
Informacja i komunikacja Information and communication		1808	338	–	232	1	14	96	3	1470
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3144	320	–	115	–	13	55	33	2824
Financial and insurance activities										

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 6 (301). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships		spółdzielnie cooperatives
				razem total	w tym of which				
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury		z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2610	1946	–	142	–	7	103	110	664
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7500	909	2	337	1	24	478	8	6591
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1920	270	–	122	–	10	134	7	1650
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1092	1092	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja Education	3536	2266	–	43	–	1	61	1	1270
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	6001	687	–	199	–	3	230	5	5314
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1730	1034	–	29	–	5	65	–	696
Pozostała działalność usługowa Other service activities	7066	3708	–	29	–	4	106	5	3358

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 7 (302). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	komandytowe limited	
OGÓŁEM	2005	3698	2827	118	2709	871	797	24
TOTAL 2010	2010	4492	3298	105	3193	1194	1063	69
	2011	4739	3481	107	3374	1258	1087	93
	2012	5115	3767	111	3656	1348^a	1105	135
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		92	76	–	76	16	4	12
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł		1049	812	42	770	237	211	23
<i>Industry</i>								
w tym przetwórstwo przemysłowe ...		876	665	39	626	211	193	16
<i>of which manufacturing</i>								
Budownictwo		542	422	16	406	120	87	29
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		1866	1308	23	1285	558	518	36
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa ...		187	136	3	133	51	44	7
<i>Transportation and storage</i>								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		131	85	2	83	46	45	1
<i>Accommodation and catering^Δ</i>								
Informacja i komunikacja		232	202	5	197	30	25	5
<i>Information and communication</i>								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		115	80	4	76	35	11	6
<i>Financial and insurance activities</i>								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		142	100	5	95	42	38	3
<i>Real estate activities</i>								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		337	282	4	278	55	37	9
<i>Professional, scientific and technical activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		122	108	3	105	14	14	–
<i>Administrative and support service activities</i>								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		–	–	–	–	–	–	–
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>								
Edukacja		43	37	1	36	6	6	–
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..		199	69	–	69	130	57	4
<i>Human health and social work activities</i>								
Działalność związana z kulturą, rywką i rekreacją		29	27	3	24	2	2	–
<i>Arts, entertainment and recreation</i>								
Pozostała działalność usługowa		29	23	–	23	6	6	–
<i>Other service activities</i>								

a W tym 79 spółek partnerskich i 29 spółek komandytowo-akcyjnych.

a Of which 79 professional partnerships and 29 limited joint-stock partnerships.

TABL. 8 (303). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		w tym of which			razem total	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
		handlowe companies		akcyjne joint stock					
		razem total	w tym of which						
razem total	razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity			
OGÓŁEM 2005	7095	447	184	2	128	261	2	6320	
TOTAL 2010	10193	534	266	4	208	265	7	9068	
..... 2011	8897	620	344	3	255	270	2	7920	
..... 2012	9470	694	455	6	341	237	13	7800	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	216	18	18	–	6	–	–	197	
Przemysł <i>Industry</i>	705	97	78	–	70	19	1	606	
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufacturing</i>	613	55	39	–	36	16	1	557	
Budownictwo <i>Construction</i>	1474	74	51	1	43	23	–	1400	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a <i>Trade; repair of motor vehicles^a</i>	2360	194	107	2	79	87	2	2163	
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	470	34	23	–	20	11	–	436	
Zakwaterowanie i gastronomia ^a <i>Accommodation and catering^a</i>	286	24	7	–	3	17	3	250	
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	270	51	45	–	39	6	–	219	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>	350	45	41	1	18	4	–	305	
Obsługa rynku nieruchomości ^a <i>Real estate activities</i>	169	25	13	–	8	10	–	82	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 8 (303). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		w tym of which			razem total	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
		handlowe companies		akcyjne joint stock					
		razem total	w tym of which						
razem total	razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	717	55	33	–	30	22	1	660	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	345	25	12	–	12	13	4	315	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	3	–	–	–	–	–	–	–	
Edukacja <i>Education</i>	855	12	4	1	3	8	–	164	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	509	28	17	–	6	11	2	462	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	142	5	2	1	1	3	–	104	
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	599	7	4	–	3	3	–	437	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 9 (304). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI***ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS*

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies		z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
			razem total	akcyjne joint stock					
OGÓŁEM 2005	8437	264	38	2	28	226	3	8093	
TOTAL 2010	7711	175	51	2	25	123	6	7363	
..... 2011	9022	217	114	2	66	103	7	8585	
..... 2012	6408	182	81	1	41	101	7	6128	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	112	1	1	–	–	–	2	109	
Przemysł <i>Industry</i>	491	33	20	–	17	13	2	452	
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufacturing</i>	448	20	9	–	7	11	2	426	
Budownictwo <i>Construction</i>	1070	16	8	–	5	8	–	1054	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	2305	78	33	1	14	45	2	2225	
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	390	4	2	–	–	2	1	384	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	230	11	5	–	1	6	–	219	
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	129	3	1	–	–	2	–	126	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ... <i>Financial and insurance activities</i>	283	3	2	–	–	1	–	280	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	41	2	1	–	–	1	–	35	

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 9 (304). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies						
			razem total	w tym of which					
akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	390	10	4	–	3	6	–	379	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	183	4	–	–	–	4	–	179	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	6	–	–	–	–	–	–	–	
Edukacja <i>Education</i>	150	–	–	–	–	–	–	120	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	212	12	4	–	1	8	–	197	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	97	4	–	–	–	4	–	78	
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	319	1	–	–	–	1	–	291	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^Δ Excluding persons tending private farms in agriculture.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP IN 2013

As of 31 Dec

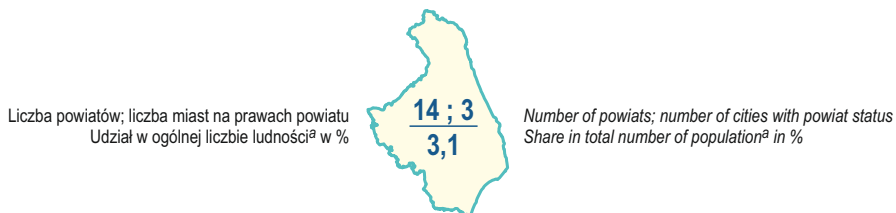

**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY
JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS) W 2013 R.**

Stan w dniu 31 XII

**DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE
OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NTS) IN 2013**

As of 31 Dec

**PODREGIONY (NTS 3):
SUBREGIONS (NTS 3):**

37 białostocki

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

białostocki (15)

sokólski (10)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Białystok (1)

38 łomżyński

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

bielski (8)

hajnowski (9)

kolneński (6)

łomżyński (9)

siemiatycki (9)

wysokomazowiecki (10)

zambrowski (5)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Łomża (1)

39 suwalski

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

augustowski (7)

grajewski (6)

moniecki (7)

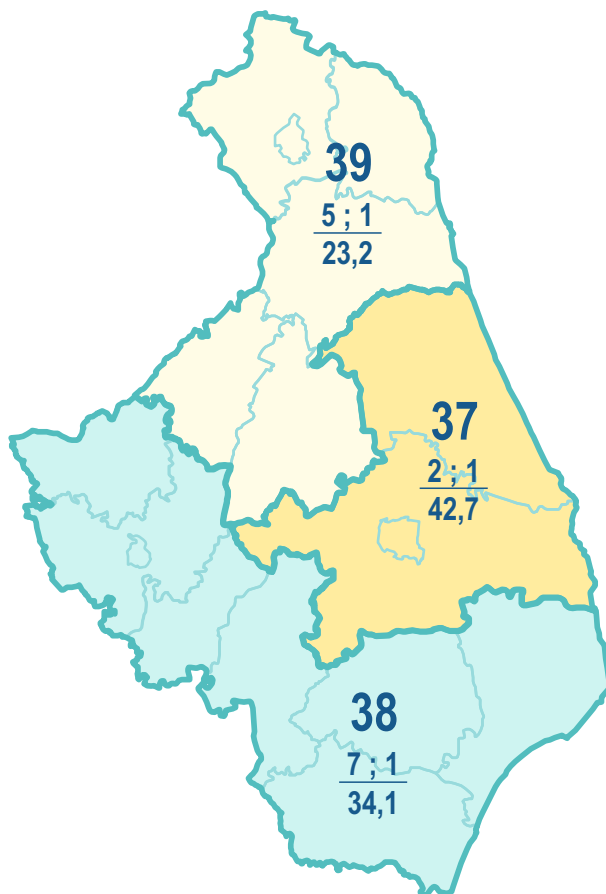
sejneński (5)

suwalski (9)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Suwałki (1)

W nawiasach podano liczbę gmin (NTS 5).
Numbers in brackets represent the number of gminas (NTS 5).

a Odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.

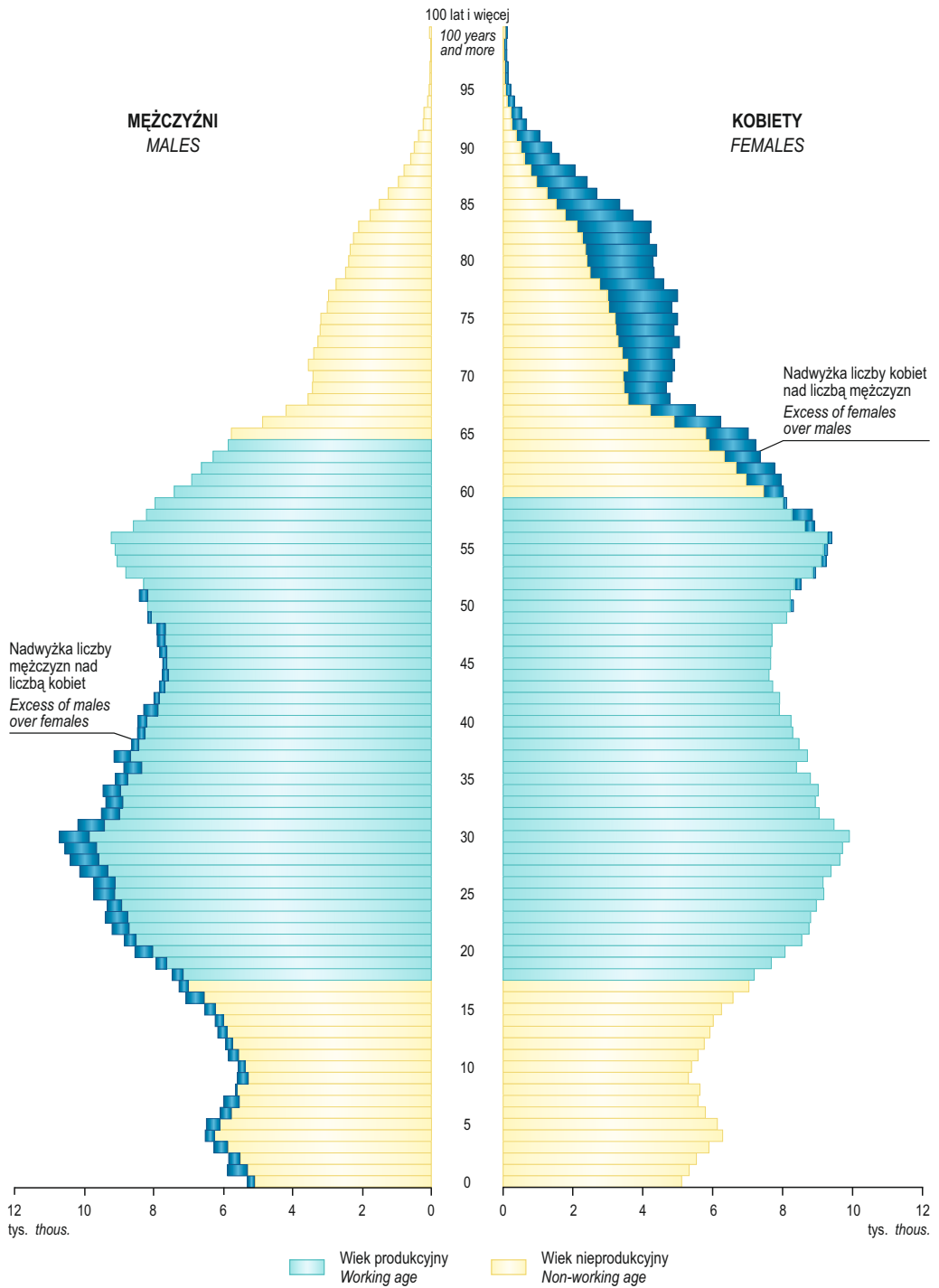
a Respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2013 R.

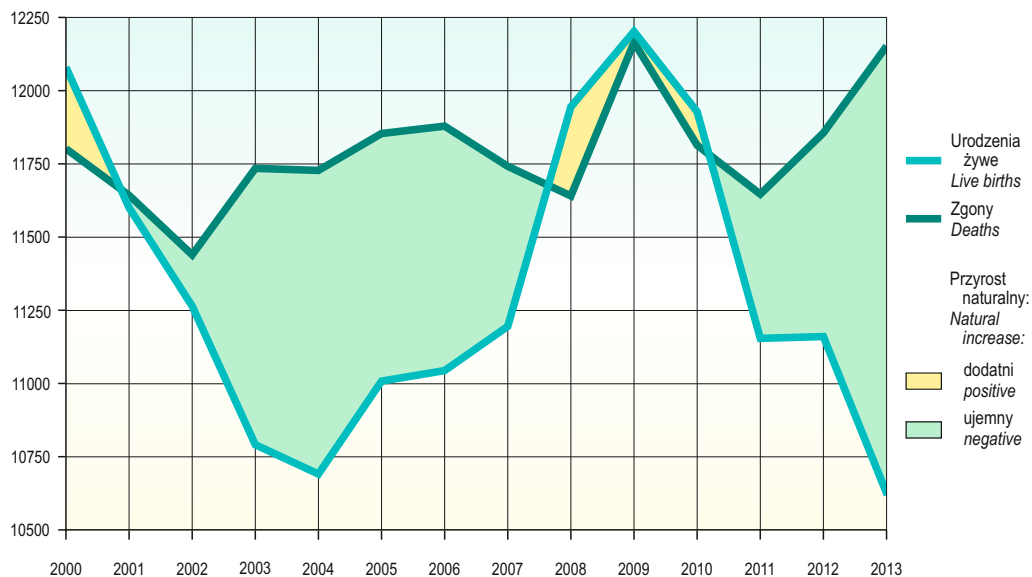
Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE IN 2013

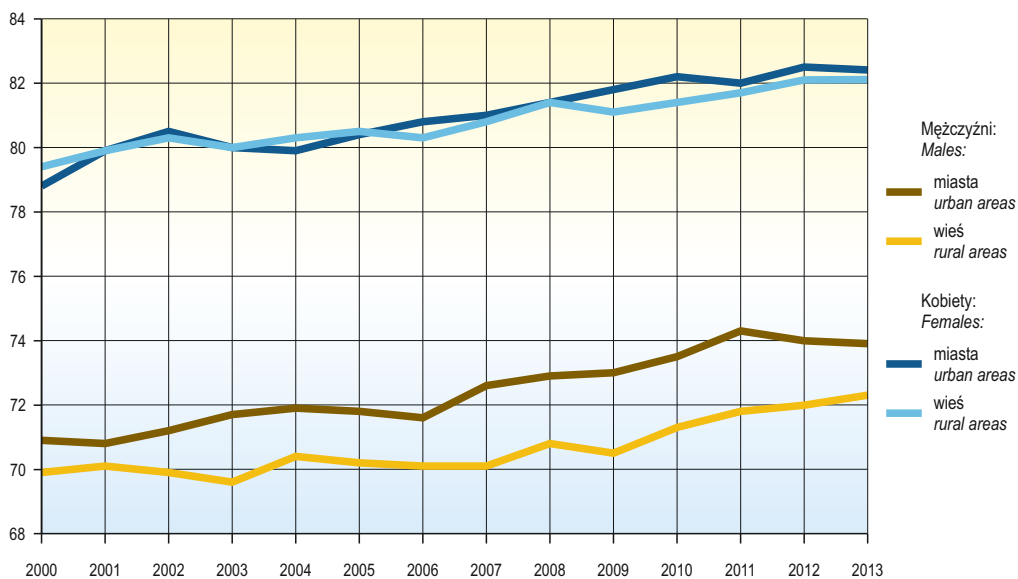
As of 31 Dec

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI
VITAL STATISTICS

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT
LIFE EXPECTANCY AT AGE OF 0

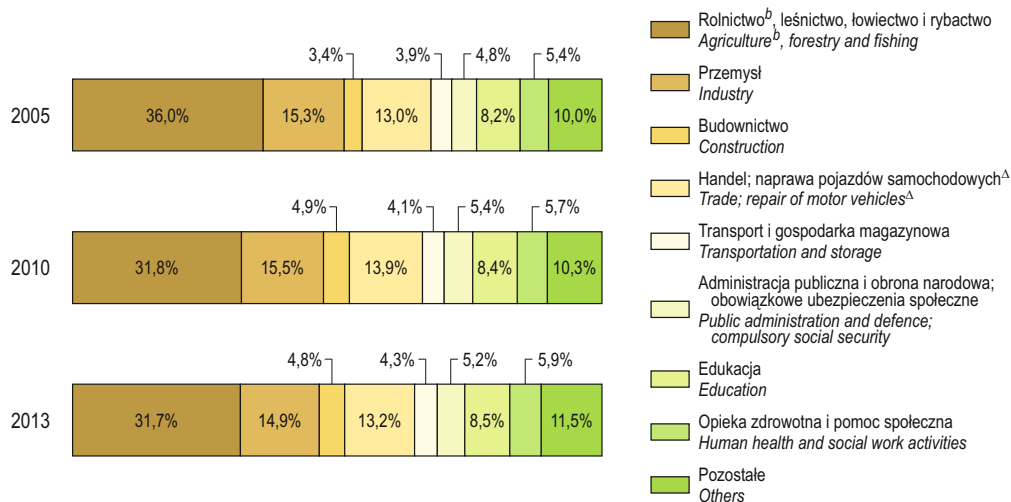

STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY SECTIONS

As of 31 Dec

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne do działu „Rynek pracy”, ust. 5 na str. 120.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms estimated data; see general notes to the chapter “Labour market”, item 5 on page 120.

STRUKTURA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH

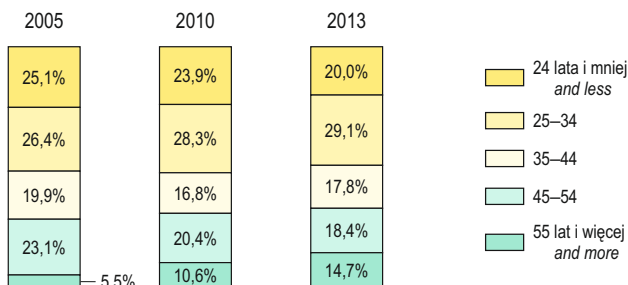
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS

As of 31 Dec

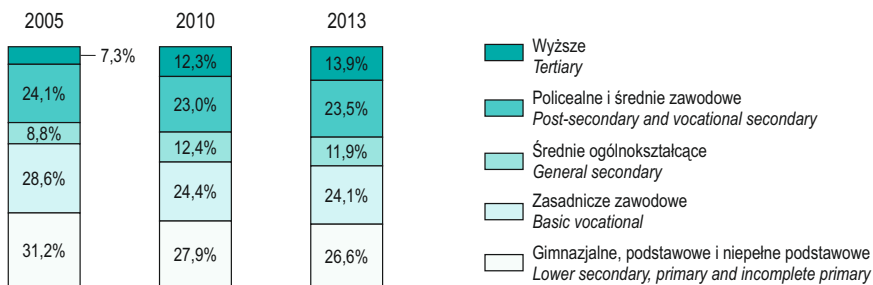
Według wieku

By age

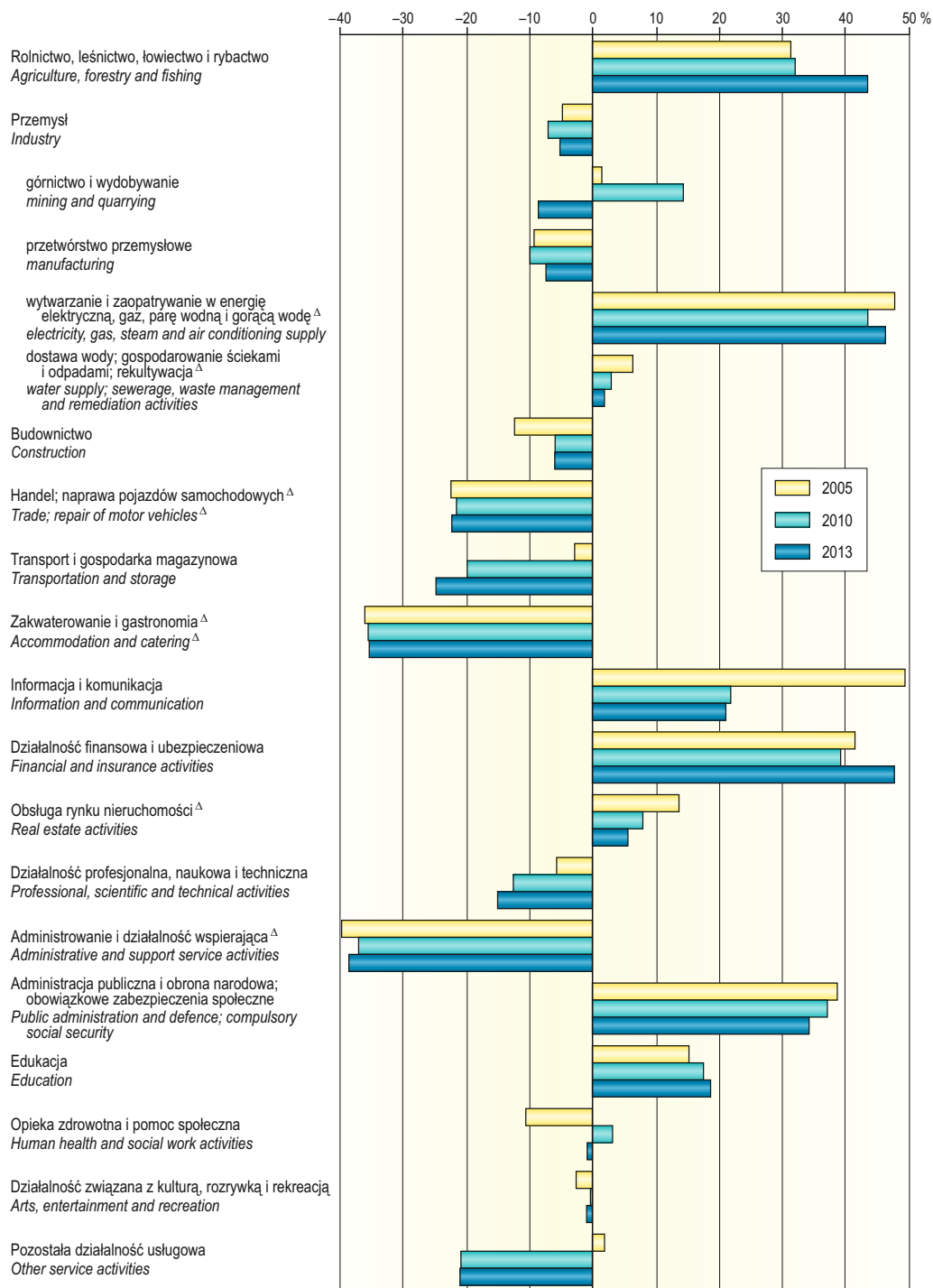
Według poziomu wykształcenia

By educational level

**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO
W WYBRANYCH SEKCJACH OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE**

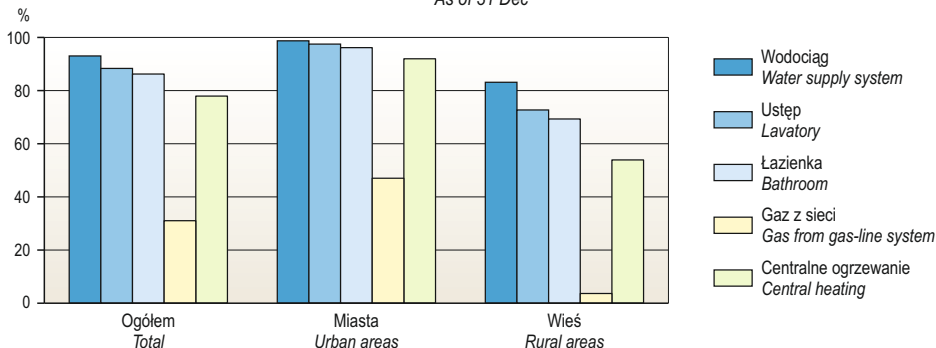
RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES
IN SELECTED SECTIONS FROM AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP

MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE W % OGÓŁU MIESZKAŃ W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS IN % OF TOTAL DWELLINGS IN 2013
As of 31 Dec

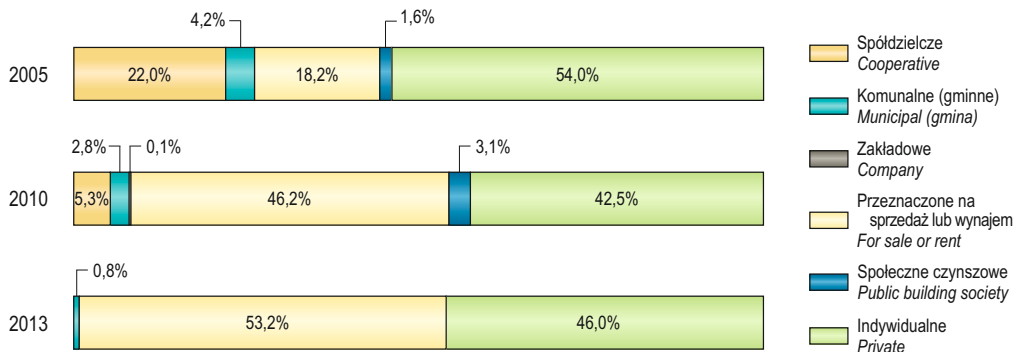

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of dwelling stocks.

STRUKTURA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG FORM BUDOWNICTWA

STRUCTURE OF DWELLINGS COMPLETED BY FORMS OF CONSTRUCTION

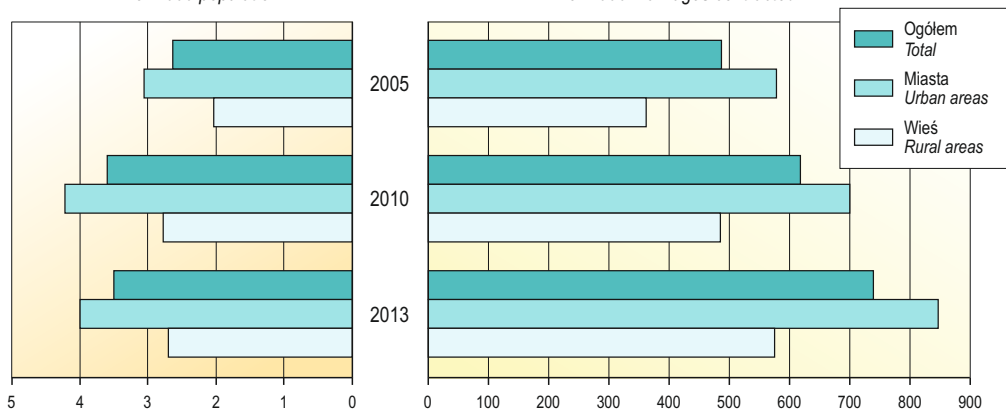

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

DWELLINGS COMPLETED

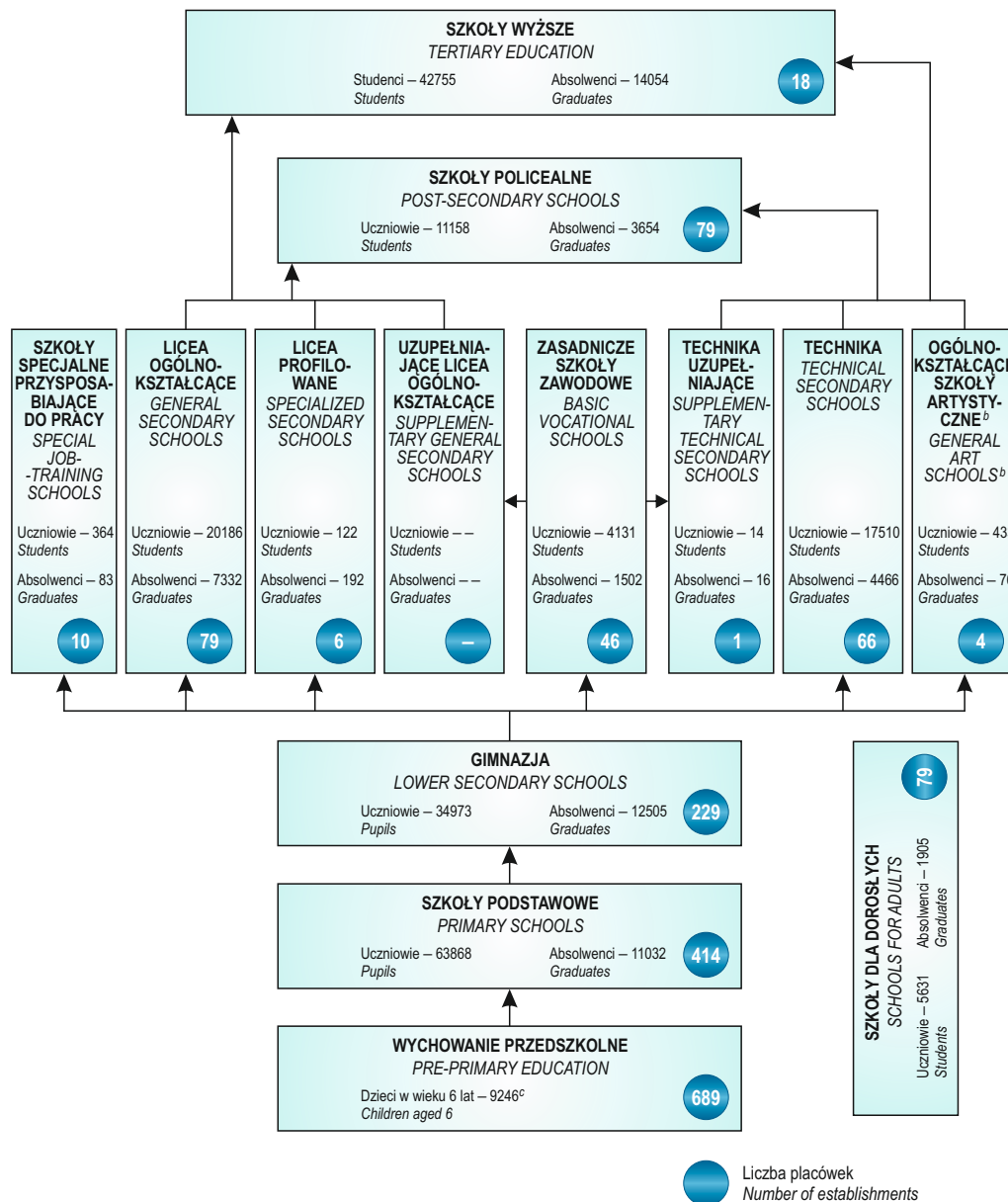
Na 1000 ludności
Per 1000 population

Na 1000 zawartych małżeństw
Per 1000 marriages contracted

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2013/14^a

EDUCATION BY LEVEL IN 2013/14 SCHOOL YEAR^a

a Stan na początku roku szkolnego; łącznie ze szkołami specjalnymi; absolwenci z roku szkolnego 2012/2013. b Dające uprawnienia zawodowe. c Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

U w a g a. Od roku szkolnego 2012/13 brak naboru do klas pierwszych w liceach profilowanych i uzupełniających liceach ogólnokształcących dla młodzieży i dorosłych, technikach uzupełniających dla młodzieży oraz zasadniczych szkołach zawodowych i technikach dla dorosłych, a do roku szkolnego 2013/14 – technikach uzupełniających dla dorosłych. Szkoły te są stopniowo likwidowane.

a As of beginning of the school year; including special schools; graduates from the school year 2012/2013. b Leading to professional certification. c Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments; including the children attending for all school year in the units performing health care activities.

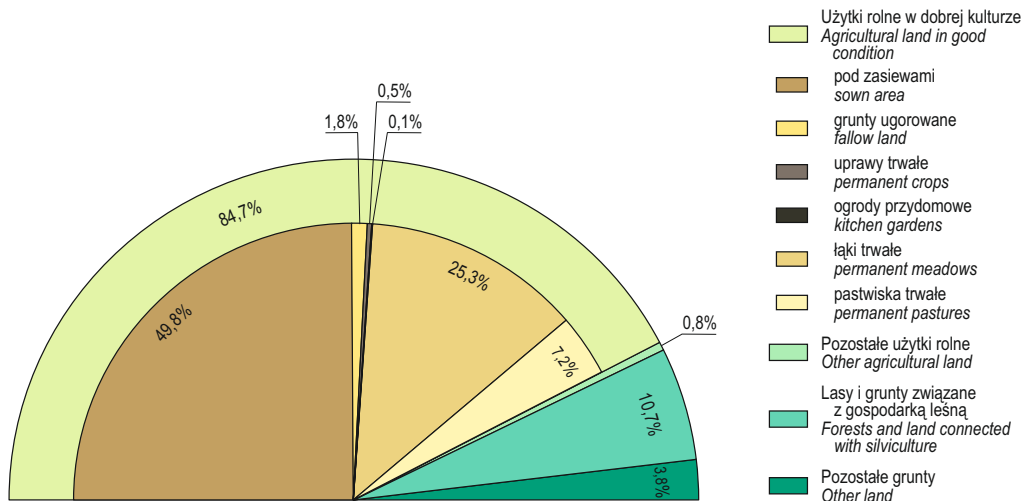
No t e. Since the 2012/13 school year there has been no admittance to the 1st grades of specialized secondary schools, supplementary general schools for youth and adults, supplementary technical secondary schools for youth as well as basic vocational schools and technical secondary schools for adults and since 2013/14 year – supplementary technical schools for adults. These schools are being gradually dissolved.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2013 R.^a

Stan w czerwcu

STRUCTURE OF LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2013^a

As of June

^a Według siedziby użytkownika; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 5 na str. 267.

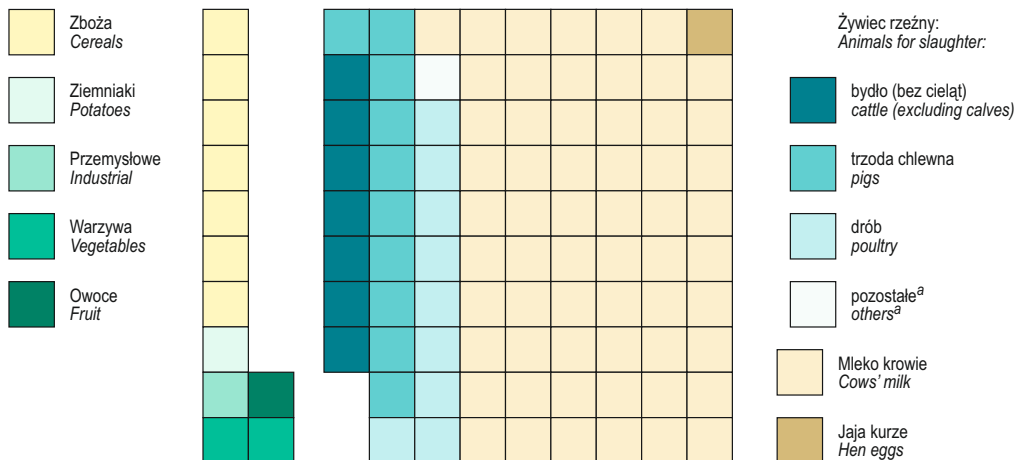
^a By the land user's seat; see general notes to the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 5 on page 267.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe) W 2012 R.

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices) IN 2012

Produkcja roślinna – 12%
Crop output

Produkcja zwierzęca – 88%
Animal output

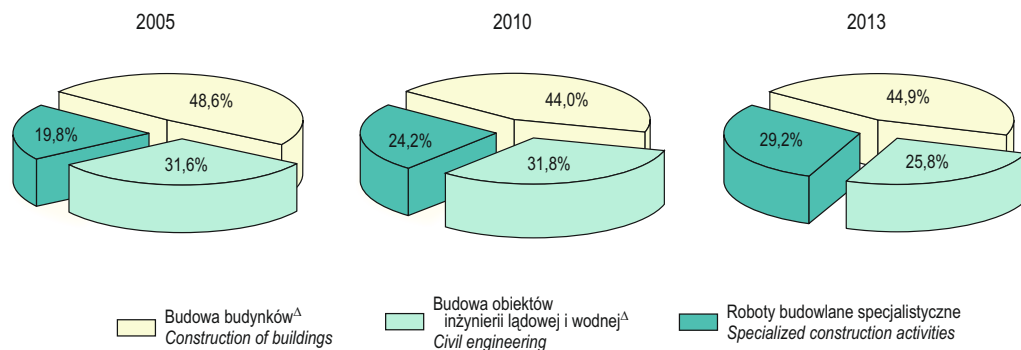

^a Cielęta, owce, konie, kozy i króliki.

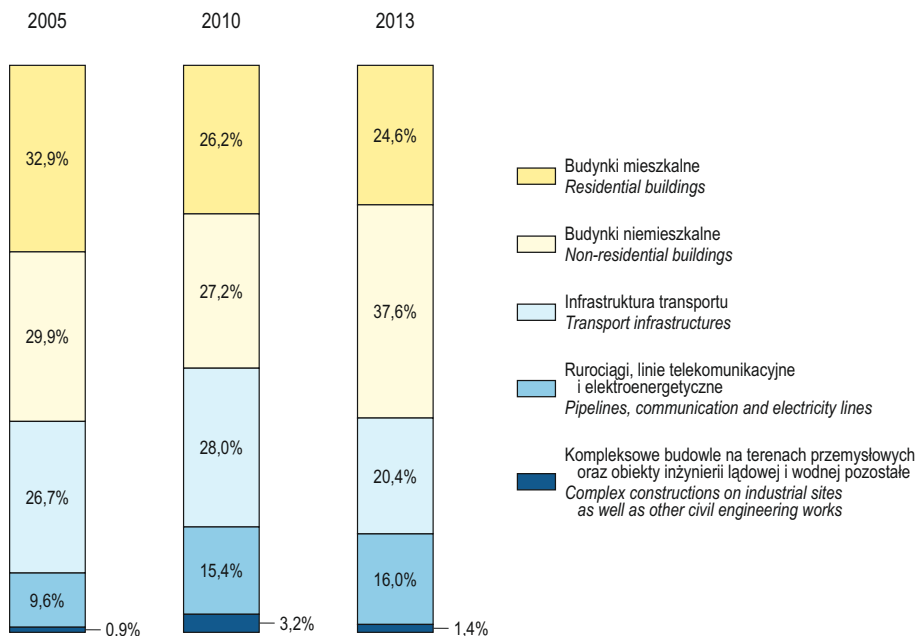
^a Calves, sheep, horses, goats and rabbits.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

Według działów
By divisions

Według rodzajów obiektów budowlanych
By type of constructions

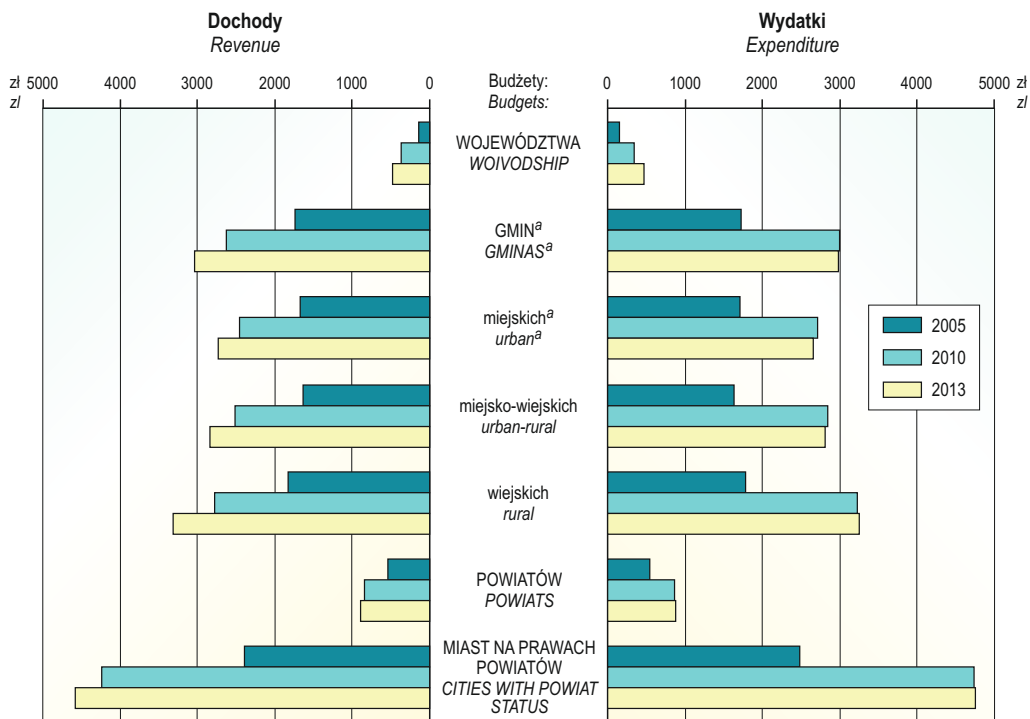

^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA

REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS PER CAPITA

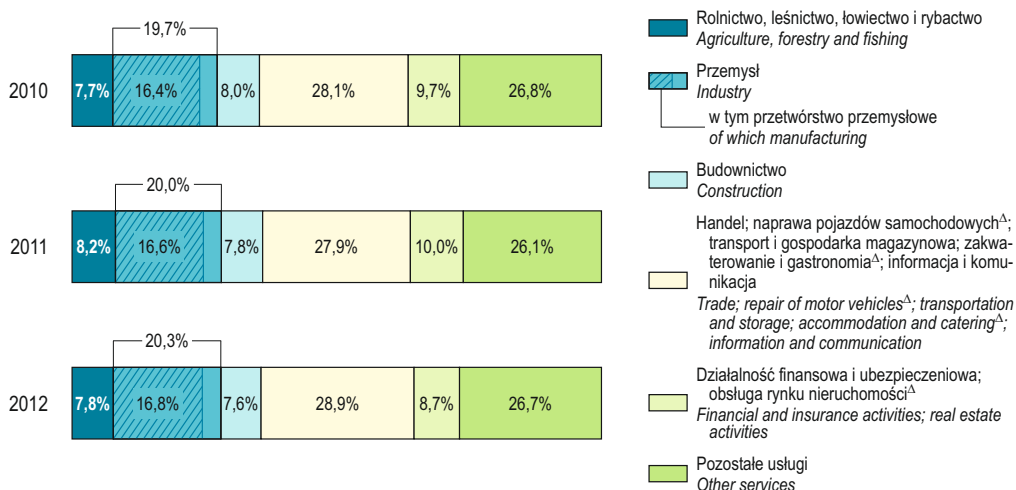

a Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)

STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

U w a g a. Dane za lata 2010 i 2011 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne do działu „Rachunki regionalne”, ust. 12 na str. 351.

N o t e. Data for 2010 and 2011 have been changed in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook; see general notes to the chapter “Regional accounts”, item 12 on page 351.

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2013 R.

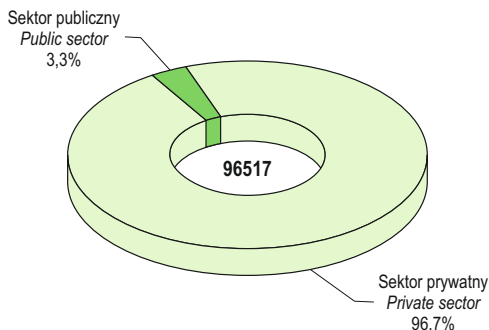
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2013

As of 31 Dec

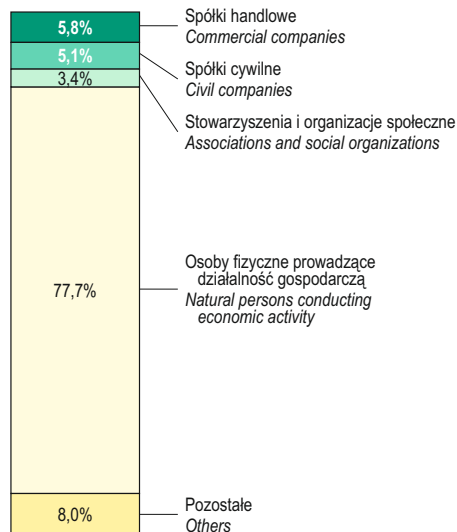
Według sektorów własności

By ownership sectors

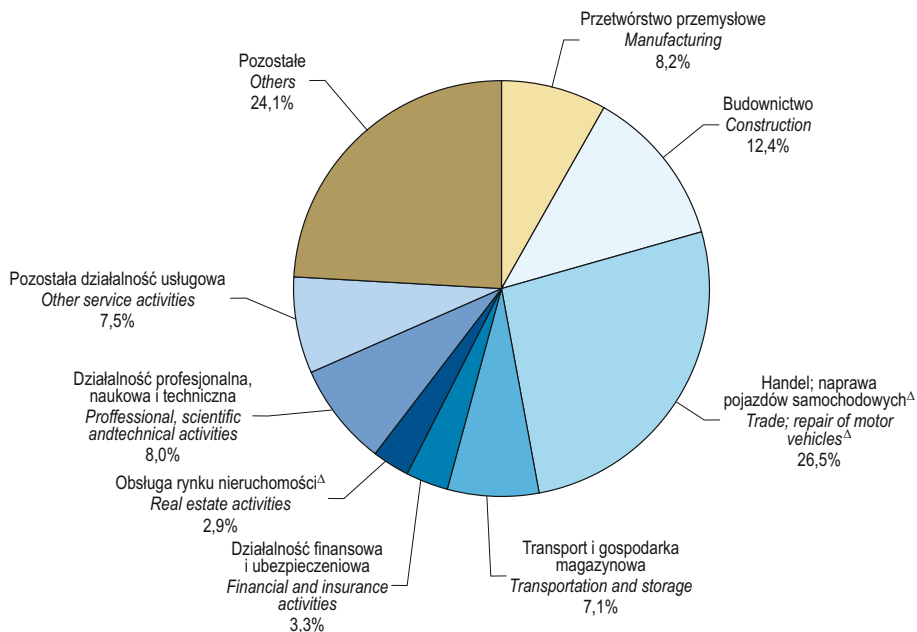
Według form prawnych

By legal status

Według sekcji

By sections

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.